

A BŐBESZÉDŰ
TEKNŐSBÉKA

MÓRA

NÉPEK MESÉI

Szerkeszti Ortutay Gyula

AUSZTRÁLIAI

ÓCEÁNIAI

INDONÉZIAI

KAMBODZSAI

BURMÁI

KASMÍRI

INDIAI

NÉPEK

MESÉI

MÓKA KÖNYVKIADÓ • BUDAPEST 1968

A BŐBESZÉDŰ TEKNŐSBÉKA

MÓKA KÖNYVKIADÓ • BUDAPEST 1968

VÁLOGATTA, SZERKESZTETTE ÉS A MESEMAGYARÁZÓT ÍRTA
BODROGI TIBOR ÉS KARIG SÁRA

REICH KÁROLY RAJZAIVAL

AUSZTRÁLIAI MESÉK

HOGYAN LETT A NAP AZ ÉGEN

A réges-régi időkben még nem volt nap; az égen nem világított csak a hold a csillagokkal. De ember se élt még a földön; csupán állatok és madarak éltek, és sokkal nagyobbak voltak, mint manapság.

Egyszer Dinevan, az emu és Brelga, a daru sétálni mentek a tágas murrumbidzsim síkságon. Séta közben valamin összekoccantak; szó szót követett, s végül is összeverekedtek. Brelga dühében odarohant Dinevan fészkéhez, kikapott belőle egy szép, nagy tojást, és teljes erejéből fölhajította az égre. Ott a tojás egy rakás tűzifára pottyant és összetörött. Sárgája végigfolyt a farakáson; a fa meggyulladt tőle, szép sárga lángra kapott, s olyan heves tűz támadt, hogy fénye az egész világot beragyogta.

Akik a világon éltek, azt sem tudták, hová legyenek ámulatukban, hiszen addig egyebet sem láttak, mint enyhe derengést; most aztán majdhogy bele nem vakultak a nagy fényességbe.

Lakott az égen egy jóságos szellem; annak nagyon megtetszett a világ, mert valóban gyönyörűséges szép volt ebben a pompás világosságban.

Azt gondolta magában: bizony jó volna mindennap ilyen tüzet gyújtani. S meg is teszi azóta mindennap. Éjszakánként szétküldi szolgáló szellemeit: fát szednek, máglyába rakják, aztán mikor már kész a máglya, elküldi a hajnalcsillagot, adja hírül a földön az embereknek, hogy nemsokára meggyújtják a máglyát.

A jóságos szellem azonban csakhamar észrevette, hogy ez a híradás nem elég, mert akik alusznak, azok nem látják meg. Azon töprengett hát, hogy valamilyen hang vagy zaj vagy lárma kellene, tudatni a nap támadását, és fölébreszteni az alvókat. De kire bizza ezt a hivatalt? Váltig gondolkodott rajta, de sehogy sem tudott dűlőre jutni.

Egy este aztán, ahogy éppen ezen tűnődött, meghallotta Gurgurguga, a kakas nevetését.

„Ez az! – gondolta. – Ez kell nekem!”

Azzal meghagyta Gurgurgagának, hogy eztán minden pitymallatkor, ha a hajnalcsillag sápadni kezd, és földereng a nappal, kezdjen el teli torokból nevetgélni, hogy akik alusznak, ébredjenek

föl rá, még mielőtt fölkel a nap. Ha pedig Gurgurgaga elmulasztaná a dolgát, ő se gyújtja meg többé a máglyáját, s a földre megint ráborul az örökös szürkület.

Gurgurgaga azonban tisztességgel vállalta föladatát, nehogy a világ el sötétedjék, s alighogy derengeni kezd, kitátja torkát, és elkezd hangosan nevetgélni. Hallani is minden hajnalon, ahogy harsányan azt kacagja:

– Gurgurgaga! Gurgurgaga! Gurgurgaga!

Erre aztán a szellemek meggyújtják odafönt a máglyát. Eleinte, míg nagy lángra nem kap, nem ont különösebb hőséget; délre azonban, mikor már az egész máglya izzik, csak úgy dől belőle a bőség. Hanem aztán lassacskán hamvadni kezd, s alkonyatra nem marad belőle, csak némi rőt zsarátnok, s az is egykettőre kialszik, egy-egy darabka parazsat azért félrekotornak belőle az égi szellemek, s betakarják felhőkkel, hogy legyen másnap mivel meggyújtani a máglyát.

De még azt is el kell mondani, hogy a gyerekeknek nem szabad ám utánozni Gurgurgagát! Ha ugyanis meghallja, hogy csúfolják, haragjában megszünteti a hajnali ébresztést. Persze előfordul, hogy haszontalan kölykök mégis gúnyolódnak rajta; ezeknek aztán büntetésből még egy szemfoguk nő. Így intézik ezt a jó szellemek, nehogy Gurgurgaga megharagudjék, abbahagyja napot hírlelő nevetését, és a világ ismét sötétségbe merüljön.

A TŰZGERJESZTŐK

Hajdanában, amikor Botolga, a daru és Gunur, a kengurupatkány összeházasodott, országukban még nem ismerték a tüzet. Étélüket nyersen kellett megenniük – vagy a napon szárították.

Egyik nap Botolga összedörzsölt két darab fát, és lám: kicsi szikra pattant ki, majd halvány füstcsík szállt az égbe.

– Nézd – mondta Gunurnak –, ha összedörzsölök két darab fát, Kist száll belőle! Bizony nagy szerencse volna, ha tüzet tudnánk csinálni, nem kellene fővetlent ennünk, se arra várni folyton, hogy az ételünket a nap szárítsa ki!

Gunur oda nézett, s a füstöt látva, így szólt:

– Bizony, az nagy nap volna! Mikor először lobbanna láng! Hasítsd meg a botodat, Botolga, tegyél kérget meg száraz fűvet a hasítékba, hogy egyetlen szikra is meggyújtsa.

Bölcs tanács volt. S Botolga hallgatott is rá.

Dörzsölte-dörzsölte a két fát, kipattant egy kis szikra – s ahogy Gunur megjósolta a szikra egy szempillantás alatt lángra lobbantotta a fűvet, és a fakéreg is parázslani-füstölni kezdett.

Így történt, hogy a daru és a kengurupatkány rájött a tűzgerjesztés tudományára.

És azt mondták egymásnak:

Márpedig ezt titokban tartjuk valamennyi törzs előtt! Először is a *binga-vingul* cserjésbe megyünk, tüzet rakunk, halat sütünk, ott nem lát meg bennünket senki. A tűzgerjesztő fadarabokat elrejtjük a binga-vingul bokor nyitott szájú bogyóiba – két másik tűzgerjesztő botot meg elrejtünk a tarisznyánkba.

Azzal megsütötték az első halat, amit sikerült elfogniuk, és jóízűen ettek belőle.

Aztán visszamentek a faluba, a halból is vittek magukkal egy darabot.

A falu fekete lakói mindjárt észrevették, hogy másfajta eledel ez, mint amit a napon szoktak szárítani.

És megkérdezték:

– Mit csináltatok ezzel a hallal?

– Napra tettük száradni – felelték.

– Azt már ne mondjátok! – hitetlenkedtek a többiek. – Annak más íze van!

Botolga és Gunur azonban váltig erősködött, hogy a nap szárította ki a halat.

Teltek-múltak a napok, s amikor eljött a nagy halászat ideje, ők ketten megint eltűntek. Amikor visszatértek, újra csak más ízű volt az ő ételük, mint a többieké.

A törzs vénei sehogy se tudtak belenyugodni ebbe a titokzatosságba, s elhatározták, hogy meglesik Botolgát és Gunurt.

Az éjjeli baglyot és a papagájt bízták meg a feladattal: figyeljék meg, hová mennek, lessék ki, mit csinálnak.

Így is történt.

A következő halászat után, mikor a daru és a kengurupatkány elvettek a részüket a zsákmányból, s elindultak a cserjésbe – a bagoly meg a papagáj lopva a nyomukba szegődött.

De csak azt látták, hogy azok ketten eltűnnek a túlevelű bingavingul bozótba – s attól kezdve se hírük, sem hamvuk!

Végül a bozót szélén talált a bagoly egy magas fát, arra kapaszkodtak fel mind a ketten, hogy körülnézzenek.

Így aztán sikerült kilesniök Botolgát és Gunurt, látták, hogy mit művelnek nagy titokban: kinyitják a kengurubőr tarisznyájukat, kivesznek belőle egy botot, ráfújnak, aztán leteszik egy halom száraz levél meg vessző közé. Kis idő múlva láng csapott fel, amit Botolga és Gunur még tovább is szított: egyre nagyobb gallyakat raktak a tűzre. Végül pedig, mikor elhalt a láng, fogták a halat, és belerakták a rőzsetűz hamujába.

A bagolynak és papagájnak ennyi is elég volt – gyorsan lemásztak a fáról, és vitték a hírt a táborba.

Mint a megbolygatott méhkas, úgy zsongtak a fekete emberek, mikor a két hírnök elmondta, mit látott – s mindjárt tanácskozni kezdtek, hogyan szerezhethék meg a kengurubőr tarisznyát és benne a tűzbotot.

Végül úgy határoztak, hogy rendeznek egy nagy mulatságot, de olyat, amelyet a törzs fiataljai még sohasem láttak.

Az volt a tervük, hogy mulatozás közben, mikor Botolga és Gunur is beleszédülnek a táncba, kilopják a kengurubőr tarisznyából a tűzbotot, és azon nyomban tüzet gyújtanak, mindenki számára.

Csaknem valamennyien ettek már a sült halból, amit a két tűzgerjesztő hozott a táborba, s azt akarták, hogy ezentúl mindig ehessenek, ha kedvük támad rá.

És Biagát, a sólymot kérték meg, hogy segítsen nekik a terv végrehajtásában.

– Ha majd eljön a mulatság napja – mondták neki –, tettesd betegnek magadat, kösd be a fejedet, és feküdj le Botolga és Gunur mellé. De egy pillanatra se vedd ám le a szemedet róluk! S ha azt látod, hogy semmi mással nem törődnek, csak a tánccal meg a mulatozással, gyorsan emeld el a kengurubőr tarisznyát

Miután mindezt eltervezték, hozzáláttak a készülődéshez.

Megüzenték a szomszédos törzseknek, hogy szívesen látják okéi a mulatságon. Különösen a brelgákra, a kék darukra számítottak nagyon: messze földön híresek voltak csodálatos táncukról. Azt remélték, hogy az biztos leköti majd a tűzgerjesztők figyelmét.

A törzsek el is fogadták a meghívást, és mindegyik túl akart tenni a többin: egyik ragyogóbbra festette a bőrét, mint a másik!

A fiatalok nem győztek álmélnodni, mikor a mulatság napján a meghívottak sorra megérkeztek – még soha nem láttak ekkora pompát!

A fekete kakadu törzse ragyogó narancsvörös pöttyöket viselt a bőrén. A pelikánok talpig fehérbe öltöztek, csak itt-ott villant elő egy-egy fekete folt, ahol a festék lekopott. A fekete búvómadarak fekete bőrükben jöttek, de az úgy ki volt suvickolva, hogy szinte vakított. Ezután érkeztek meg a kengurupatkány család szépei, ezeket követte a vadmacskák törzse... – s ki tudja, még hányféle törzs!

És végül – végül lassú léptekkel megjelentek a kék darvak.

Vörösre festett fejüket méltóságteljesen magasra tartották, mintha ők maguk is éreznék, hogy minden szem rájuk szegeződik...

Mikor Botolga és Gunur megérkezett, már hatalmas tömeg volt együtt. Botolga azonnal figyelmeztette Gunurt, hogy legyenek résen: bármilyen nagy mulatság kerekedik is, ők csak nézők lesznek, vigyázniuk kell a kengurubőr tarisznyára.

Gunur megfogadta a tanácsot, leült Botolga mellé, a tarisznya meg ott lógott a karján.

Kis idő múlva aztán Biaga, a sólyom is odafurakodott melléjük bekötött fejjel, s olyan szárnalmas ábrázattal, mintha halálos beteg

volna. De a szemét nem vette le a tarisznyáról.

Volt egy pillanat, amikor a nagy tolongásban kicsit lejjebb csúszott a tarisznya Gunur karjáról – Biagának azonban nem volt szerencséje: Botolga azonnal szólt Gunurnak. Nem mintha gyanakodtak volna a sólyomra – csakugyan elhitték róla, hogy beteg –, inkább csak óvatosságból figyelmeztették egymást.

Aztán elkezdődött a tánc meg a móka.

És táncoltak és énekeltek, táncoltak, énekeltek órákon át.

De mikor a kék darvak táncára került sor – egyszerre felugrott mindenki a helyéről.

Meg Botolga és Gunur is.

A daruk – miután bevonultak a kör közepére – először előreléptek, meghajoltak, majd megint visszaléptek, s ezt addig ismételték, míg a mozgásuk egyre gyorsabb lett, hajlongásuk pörgésbe csapott át, hosszú nyakukat közben magasra nyújtották – s mindezt oly mulatságos komolykodással csinálták, hogy a nézők csak úgy rázkódtak a nevetéstől.

És ekkor érkezett el Biaga ideje!

Gunur és Botolga se tudta megállni, hogy nevéttében ne csapkodjon a karjával – s bizony, közben megfélekeztek a kengurubőr tarisznyáról: egyszer csak lecsúszott Gunur karjáról.

A „beteg” Biagának se kellett több – hirtelen felugrott, kőbaltájával fölhasította a tarisznyát, kirántotta a tűzbotot, s egy halom fűvet, melyet már jó előre odakészített, egy szempillantás alatt felgyújtott...

Botolga és Gunur pedig csak akkor kapott észbe, hogy mi történt.

Rohantak Biaga után, de az még a nyúlnál is gyorsabban futott, s hamarosan messze maga mögött hagyta az üldözőit.

Így aztán ők is fölhagytak a reménytelen hajszával. S már hiába is akarták volna őrizgetni a titkukat: a tűz valamennyiük közös kincse lett.

DZSIDZSER-DZSIDZSER, A HIDEG NYUGATI SZÉL

Durrun, az éjjeli gém, egy patak partján lakott. Volt ott egy hatalmas, odvas fatörzs is: ezt használta csapdának, ha éppen eszébe jutott.

Történt egyszer, hogy egy vízparti ember ment Durrun tanyája felé. Durrun megkérte, hogy menjen halászni vele – szüksége van valakire, aki segít neki, mert egyedül él, akár az emu.

Az üreges fatörzs a víz alatt feküdt, a gém arra kérte az embert, hogy bújjon be a fatörzs egyik végén, s hajtsa a halakat a másik vége felé – ott majd ő fölnyársalja a menekülő halakat a lándzsájával.

A vízparti ember nem gyanakodott semmire – beleegyezett. Lebukott a víz alá, bebújt a fatörzsbe, s csapkodva hajtani kezdte a halakat. És közben ártatlanul azt hitte, hogy Durrun a fatörzs másik végénél áll lesben.

De tévedett.

A ravasz és kegyetlen gém nem mondta meg neki, hogy a fatörzs közepén is van egy jókora nyílás – s amikor ő odaért, Durrun a nyíláson keresztül lecsapott a lándzsájával.

Kicsi híja volt, hogy el nem találta s meg nem ölte az embert.

Durrun mérgesen elrepült – az ember meg még mérgesebben kimászott a vízből.

„Hálátlan, kegyetlen gém! – gondolta magában. – Az én eszemen túljártál, majdnem itt hagytam a fogamat. De lesz még úgy is, hogy a te eszeden járnak túl, ha nem én, akkor valaki más!”

S egy nap ez is elkövetkezett.

Egyszer Ván, a varjú járt arrafelé, és Durrun őt is megkérte, hogy menjen vele halászni.

De előbb megkínálta főtt csukával.

Ván elfogadta a meghívást, de azért gyanakodott, hogy a gém valamit forral ellene. És elhatározta, hogy résen lesz.

Mikor végeztek az evéssel, Durrun azt ajánlotta, hogy induljanak halászni.

Ván azonban azt mondta:

– Kicsit sokat ettem, meg zsíros is volt nagyon. Előbb alszom egyet.

– Jól van – mondta Durrun. – Nem annyira sürgős. Van időnk bőven.

S biztosra vette, hogy vacsorára már Ván húsából lakmározhat.

Ván pedig elaludt. De csak azért, hogy álomszellemét elküldhesse: fürkésze ki, miféle csapdát rejtett Durrun a patakba. Az álomszellem hamarosan rájött a ravaszásra – hogy a fatörzs közepén egy jókora nyílás van. S miután a nyílást alaposan szemügyre vette, visszatért Vánhoz. Ván pedig abban a szempillantásban felébredt, és mindent tudott ő is azonnal. S csak akkor mondta:

– Jól van, Durrun, most már indulhatunk halászni!

Ván azonban nemcsak okos varjú volt, hanem nagy erejű varázsló is: Durrunnak nem volt hatalma felette. Így hát bátran bebújt a fatörzsbe – Durrun meg izgatottan várta, hogy mikor jelenik meg a nyílás alatt.

S akkor hirtelen lecsapott a lándzsájával.

– Vah! Vah! Vah! – jajdult fel Ván, de azért tovább kúszott, s pár pillanat múlva a fatörzs végénél kibújt a vízből, a testébe fúródott lándzsával.

– Hát ezt mért csináltad? – kérdezte, és a lándzsát kirántotta a hátából.

– Nem akartalak én leszúrni – védekezett Durrun zavartan. – Azt gondoltam, hogy egy nagy csuka úszik arra.

– Hát akkor gyerünk, menjünk innét, megelégettem a halászatot – mondta Ván. – Esetleg még egyszer csukának néznél.

Azzal elindultak. Durrun azt hitte, hogy Vánt sikerült felültetnie a hazugságával – és nem félt a bosszújától.

Hanem ahogy a bozótoshoz értek, ütött az utolsó órája: Ván keresztülszúrta a lándzsával, és otthagya egy bokor aljában.

Így végezte az életét Durrun, az alattomos és kegyetlen gém.

Történt akkoriban, hogy Dzsidszer-Dzsidszer, a hideg nyugati szél olyan orkánt zúdított a földre, hogy tövestül szakadtak ki a fák, és romba dőltek a varjak kunyhói.

Ván büszke volt rá, hogy túljárt Durrun eszén – de most egyszerre az ő étvágya is megnőtt.

„Itt az alkalom! – gondolta. – Most megfogom Dzsidszser-Dzsidszsert, és bezárom egy óriási fatörzsbe, csak előbb kiszárítom.”

Neki is fogott a munkának.

Egy szép napon, mikor már fáradt volt Dzsidszser-Dzsidszser, mert annyi sok pusztán, bozótosan cibálta végig a kidöntött fákat, és csépelte hideg süvöltözéssel a törzseket – Ván ügyesen utána lopakodott, s mielőtt még a szél észbe kapott volna, beterelte egy üreges fatörzsbe, melynek a két végét és középső nyílását villámgyorsan betömte.

Dzsidszser-Dzsidszser üvöltött, süvöltött a fatörzs börtönben – de akkor már hiába.

– Úgyis csak a romboláshoz értesz – mondta neki Ván. – Maradj inkább ott, ahol vagy.

Ván először nem nagyon bízott benne, szigorúan őrizte – egy idő múlva aztán megígértette vele, hogy nem lesz olyan vad, és kiengedte. Azóta nem fúj többé olyan viharosan a hideg nyugati szél. Néha megszegi ugyan a szavát, és úgy tombol, mint régen – de Ván ilyenkor elfogja, és visszadugja a fatörzsbe.

Csak bizony a hosszú évek alatt likacsos lett a fa törzse, és Dzsidszser-Dzsidszser lehelete itt is, ott is ki tud surranni rajta – és ha Ván nem talál új börtönt a számára, kezdődik minden előlről. Kiszáguld Dzsidszser-Dzsidszser, és olyan vihart támaszt, amilyen még sohasem volt a nyugati síkságon. Leheletével mindent összetör, ami útját állja, mikor kedveséhez, Yarragához, a tavaszi szélhez siet találkára.

Mert a szelek is szoktak találkozni, ezt tudnotok kell.

Évente kétszer valamennyi szél összegyülekezik, és vad tivornyát csapnak. A multság után aztán elbúcsúznak egymástól, és ki-ki visszatér a maga birodalmába: északra, délre, nyugatra, keletre. És igencsak reménykednek, hogy néhány hónap múlva ismét összetalálkoznak.

Ezért olyan nyugtalan Dzsidszser-Dzsidszser az üreges fatörzsben, ezért jajgat és sír, ha Ván büntetésből becsukja: fél, hogy nem tud találkozni Yarragával, és nem tudja jeges leheletét a kedvese balzsamos szellőivel kicsit fölmelegíteni.

AZ ESŐCSINÁLÓ

Szárazság pusztított az országban. Elapadtak a folyók, csak a legmélyebb medrekben akadt egy kevéske víz. Elhalt a fű, haldokoltak a fák is. A kéregkunyhók dűledeztek, már olyan régen nem használta őket senki – hiszen csak esős időben bújtak oda a fekete emberek, különben gallysátrak alá húzódtak a tűző nap elől.

A *nonga-burra* törzs fiataljai egy nap sűgni-bűgni kezdtek maguk között, s végül nyíltan ki is mondták:

– Azt hallottuk a véneinktől, hogy a varázsló kedvére tud esőt támasztani. De nézzetek a vidéket: elperzselődött a fű, nincs örölni való mag, kipusztul a kenguru és az emu, a kacsák és a hattyúk messzi országokba repültek. Nemsokára elfogy az ennivaló – akkor pedig éhen halunk. Nem lesz többé *nonga-burra* törzs a Narran partján. Hát mért nem támaszt esőt a varázsló, ha tud?

A sűgás-bűgás hamar eljutott az öreg varázsló füléhez is.

A varázsló nem szólt semmit, de az ifjak csakhamar észrevették, hogy két vagy három nap egymás után kiment a patakmederhez, és egy hosszú botot állított bele, a végén kakadutollal, a bot mellé meg két áttetsző kavicsot helyezett el, amit máskor mindig az övében vagy pedig a fején viselt hálóban rejtett el. Különösen arra vigyázott az öreg varázsló, hogy az asszonyok ne lássák meg a kavicsait.

A harmadik napon aztán így szólt az ifjakhoz:

– Menjetek, vigyétek a kőbaltáitokat, és vágjatok annyi fakérget, hogy kunyhót építhessetek belőle az egész törzsnek.

Ahogy mondta, úgy cselekedtek.

Mikor a fakérget összegyűjtötték és hazahordták, azt mondta az öreg varázsló:

– Most pedig menjetek, és emeljetek dombot a hangyaboly földjéből, tegyetek rá tuskókat és rőzsét, mintha máglyát raknátok, s erre még egy lábnyi földet hordjatok. Aztán egy láb magasra padlót készítsétek, és arra építsétek a kunyhót.

S az ifjak megint úgy cselekedtek, ahogy az öreg mondta.

Amikor elkészültek a magas padlójú, kéregtetejű kunyhókkal, a varázsló megparancsolta a törzsnek, hogy kövessék a patakmederhez. Férfiak, asszonyok, gyermekek: mindenkinek

mennie kellett. És valamennyien ott sereglettek össze, ahol a kakadutollas bot állt a vízben meg a két áttetsző kavicsdarab.

S akkor a varázsló beleugrott a vízbe, és a törzs tagjait is maga után parancsolta. Kis idő múlva mind ott lubickoltak, játszottak a vízben.

Közben a varázsló sorban odament a férfiakhoz, asszonyokhoz, gyerekekhez, odahajolt a fejükhöz, odaszorította a száját hátul a koponyacsontjukhoz, s mintha onnét szívta volna ki: mindig egy darab faszén feketéllett föl a szájában, amit aztán beleköpött a patak vizébe.

Mikor így sorra vett mindenkit, kilábalt a vízből. De alighogy kiért, egy fiatal fekete férfi fölkapta, és visszadobta a patakba. S ezt addig ismételték, míg az öreg varázsló fázósan reszketni nem kezdett. Ez volt ugyanis arra a jel, hogy a törzs többi tagjai is kijöhetnek a vízből.

Akkor az öreg varázsló beküldte a fiatalokat egy nagy gallykunyhóba, és rájuk parancsolt, hogy aludjanak el.

A varázsló meg – két öregemberrel és két öregasszonnyal – minden holmiját a hátára vette, még az őrlőkövet^[1] is, mintha költözni készülnének. Közben a törzs többi embere és asszonya türelmetlenül topogott a gallykunyhó körül – mint akik csak a jelre várnak, hogy ők is elinduljanak.

Nemsokára nagy fekete felhő tűnt fel a láthatáron, először csak egy, majd egyre több, északról és délről, keletről és nyugatról. Nőttön-nőttek, aztán fent a magasban egyetlen hatalmas viharfelhővé egyesültek.

Mikor ez a nagy, nehéz, esővel terhes felhő a fejük fölé ért, az öregek is bementek a gallykunyhóba, és szóllak a fiataloknak:

– Ébredjete, menjete, nézzete az égre!

S akkor valamennyien fölkerelkedtek, összeszedték a holmijukat, és elindultak a védelmet nyújtó, biztos kéregkunyhók felé, melyeket az öreg varázsló parancsára építettek.

Alighogy beértek a kéregkunyhókba, és elrejtették a dárdáikat, az ég borzalmását dördült, fenyegető morajlás töltötte be a pusztát, villámok cikáztak, majd megint fültépő dördülésektől visszhangzott a levegő.

Egy hirtelen villámlás szinte összefűzte a földet az éggel – s a feketék azt hitték, hogy éppen a táborukba csapott le.

De csak egy fába csapott bele, nem messze tőlük.

Az emberek még jobban összébb húzódtak a kéregkunyhókban, moccanni se mertek, a gyermekek sírtak félelmükben, a kutyák a gazdájuk mellé húzódtak.

– Végünk van! – kiáltották az asszonyok.

A férfiak nem szóltak semmit, de ők is ugyanúgy féltek, mint a többiek.

Csak az öreg varázsló szívében nem volt félelem.

– Most kimegyek – mondta –, és elállítom a vihart, hogy ne érjen baj titeket. A villámot nem engedem közelebb.

Azzal kilépett a kunyhó elé.

Meztelenül állta a vihart, s hangosan énekelt, hogy elűzze a dühöngő szélcsapkodást és a tüzes villámokat a tábor közeléből.

*Szél, ne csapdoss,
szél, ne csapdoss,
sárga villám, tüzes villám,
 eget hasogató villám,
 földet fenyegető villám,
 embert ijesztő, ne vagdoss!
 Csapdosó szél, elaludjál,
 vagdosó villám, kialudjál,
 mennykő, mennyet ne dörgessél,
 eső, eleredjél,
 szomjú földre essél,
 gyöngé fű, zöldelljél.*

Így énekelt – s nemsokára csakugyan elhallgatott a mennydörgés, kialudt a villámok tüze. Aztán csendes szellő lengette meg a fák lombjait – és patakokban eleredt az eső. És napokon át záporozott a földre.

Az eső múltával úgy kizöldült a fű, mint még soha!

A fekete emberek pedig nagy örömnepet tartottak, és megénekelték az öreg varázslót, a nonga-burra törzs mindentudó esőcsinálóját.

Az öreg azonban nem elégedett meg ennyivel – még valami meglepetést tartogatott: a környék legszárazabb pusztája fölé varázsolta oda az esőhozó felhőket, és olyan temérdek sok vizet

zúgatott le a pusztára, hogy a hatalmas síkság egyetlen hatalmas tóvá változott.

S akkor így szólt a fiatalokhoz:

– Most szedjétek a hálótokat, és halásszatok!

– De mit? – kérdezték tőle. – Hiszen ez a tó esővízzel van tele, nem a folyó árja töltötte meg. Csak tegnap termett ide ez a sok víz, hogyan lenne benne hal?

– Eredjétek! – mondta az öreg. – Csináljátok, amit mondtam. Halásszatok! Ha a hálótok nem fog semmit, nem beszélek többé a törzs férfinépével, csak mézet meg *yamgyökeret* keresgélek, akár az asszonyok.

A fiatalok nem nagyon hittek a szavának, de azért engedelmeskedtek neki: fogták a hálókat, és bementek a tóba.

És íme: már az első merítésre megteltek a hálók.

Annyi halat fogtak, hogy mindenkinek jutott bőségesen.

S akkor újra örömnepet tartottak, és másodszor is megénekelték az öreg varázslót, hogy még akkor is emlékezzenek rá, amikor már senki sem él azok közül, akik látták, hogyan varázsolt vihart, csöndes esőt meg halastavat a kietlen pusztaság helyébe.

VAYAMBA, A TEKNŐSBÉKA

Oala, a gyík, yamgyökeret szedett a pusztában. Vele volt a három gyermeke is.

Egyszer csak észrevette, hogy valaki mozog az egyik bokorban. Riadtan hallgatózott.

A bokorból hirtelen Vayamba, a teknősbéka ugrott ki, és megragadta Oalát.

– Hallgass, ne szólj semmit! – mondta a gyíknak. – Ha nem lármázol, nem bántlak. Elviszlek magammal, hogy a feleségem légy, és a három gyermekedről is gondoskodni fogok.

Oala hiába is akart volna szembeszállni Vayambával, nála csak ásóbot⁽²⁾ volt, a teknősbékánál pedig lándzsa és buzogány.

Így aztán Vayamba elrabolta az asszonyt és a három gyermeket, s elvitte magával a teknősbékák táborába.

A tábor lakói azonnal megkérdezték Vayambát, hogy vajon ajándékba kapta-e az idegen törzsből való asszonyt.

– Nem – mondta Vayamba. – Elraboltam.

– Ej, ej – korholták a többiek. – Az asszony törzse majd érte jön, jó lesz, ha vigyázol magadra: mi nem verekszünk érted. Nincs jogod asszonyt rabolni a mi tudtunk nélkül. Tartogattunk a számodra egy fiatal asszonyt a törzsünkben, de elmentél, raboltál, s a gyíkasszonyt elhoztad közénk. Most már viseld magad a következményeket.

S csakugyan – alig múlt el egy nap, megpillantották a gyíkokat, amint a síkságon keresztül Vayamba tábora felé közeledtek.

És bizony nem baráti látogatásra, békés beszélgetésre jöttek! Asszony nem volt velük, békeág se volt a kezükben, testüket harci színekkel festették be, és a fegyvereiket rázták, csattogtatták.

S akkor így szólt a *vayambák* bölcs öregembere:

– No, Vayamba, most már ideje lesz készülődned! Eredj ki a síkságra, és vívjál meg velük. Mi nem segítünk neked.

Vayamba két nagy pajzsot választott: az egyiket maga elé, a másikat a hátára akasztotta, aztán megragadta a fegyvereit, és elindult a gyíkok felé.

Mikor már jó messze kint járt a síkságon, de még mindig távol az ellenségtől, odakiáltott nekik:

– Gyertek ide, ha mertek!

Válaszul lándzsa- és bumerángzápor süvített feléje, de Vayamba berántotta kezét a pajzs mögé, a fejét is behúzta, így aztán semmi baja sem történt. A sok lándzsa meg bumeráng dolgavégezetlenül hullott a fűbe.

Vayamba akkor kinyújtotta a karját, fölemelte a fejét, és újra így kiáltott:– Gyertek csak ide, próbáljátok meg még egyszer, én nem hátrálok meg!

Erre megint záporként hullott rá a sok gyilkos fegyver – és ő megint ugyanúgy védekezett.

Végül az *oalák* bekerítették, és Vayambának vissza kellett vonulnia a patak felé. A lándzsák és bumerángok azonban ide is követték, és Vayamba kénytelen volt beleugrani a patakba. Előbb azonban letépte a mellső pajzsát, eldobta a fegyvereit, s csak azután szökkent bele a vízbe.

A gyíkok – lándzsáikat döfésre készen tartva – a parton várták, hogy Vayamba feje mikor bukkan elő a habok közül.

De hiába várták.

Vayambát sohasem látták többé.

A patakban azonban attól fogva egy furcsa teremtmény tűnt fel: a hátán erős páncélt hordott, s ha próbálták megfogni, fejét és végtagjait mindjárt behúzta a páncélja alá.

És ilyenkor mindenki azt mondta:

– Ez Vayamba! A teknősbéka!

Így került a patak vizébe a teknősbéka.

A HÉT MEAMEI NŐVÉR

Történt egyszer, hogy Vurrunna, a falu bölcs embere már kora hajnalban vadászni ment, s csak késő délután tért haza fáradtan, éhesen.

Kérte az édesanyját, hogy készítene neki fűmaglisztből kenyeret. De bizony egy csuporra való liszt se volt a háznál.

Vurrunna akkor a szomszédoktól próbált kérni, hogy legalább egy kicsi kenyeret tudjanak sütni – de a szomszédok csak a vállukat vonogatták.

Azt mondták: nincs fölösleges lisztjük.

S akkor Vurrunna dühösen így szólt:

– Ha a saját törzsbeli társaim éhezni hagynak, okosabb, ha búcsút mondok a falumnak, s elmegyek idegenbe, másutt talán jobb szívvel lesznek hozzám. – Azzal fogta a fegyvereit, és elindult, hogy új falut, új hazát keressen magának.

Már jó ideje vándorolt, mikor észrevett a távolban egy öregembert, aki a fák odvából – ahol méhek tanyáztak – éppen mézei gyűjtött.

Az öregember már messziről Vurrunna felé fordult, mintha pontosan látná, hogy az idegen honnét közeledik – pedig hát látni nem láthatta, mert mind a két szemére vak volt.

Vurrunna első pillanatban megrémült, hogy az öreg vak szemmel is ilyen jól lát – de igyekezett nem mutatni a félelmét. S barátságosan köszöntötte az öreget.

Az öregember elmondta, hogy Murunumildahnak hívják, és az ő törzsük tagjai mind vakok a szemükre – a szemük helyett az orrlyukukkal látnak.

Vurrunna úgy elcsodálkozott ezen, hogy hirtelen még félni is elfelejtett.

Meg hát nem is nagyon volt oka a félelemre.

Murunumildah egy fatálacskába mézet öntött, megkínálta vele Vurrunnát, s hívta, hogy maradjon ott nála a konyhójában.

Vurrunna el is ment az öreggel a konyhába, meg is ette jóízűen a mézet, de amikor eljött az este, mégiscsak jobbnak gondolta, ha továbbáll, s csendben kilopakodott a konyhából.

És ment, vándorolt egész éjszaka.

Reggelre egy hatalmas tóhoz ért.

Nagyon szomjas volt az éjszakai gyaloglás után, ivott hát egy nagyot a tó vizéből, aztán lefeküdt aludni.

És aludt másnap reggelig.

Mikor fölébredt másnap reggel, látja ám, hogy a tó helyén egy csepp víz sincs, csak egy nagy pusztaság.

Azt hitte először, nem jól lát, s megdörzsölte a szemét.

De a tónak akkor is csak a hült helyét találta.

„Furcsa egy vidék ez! – gondolta magában. – Elsőre egy emberrel találkozom, aki vakon is mindent lát! Aztán egy tó partjára érkezem, s mire fölébredek, már sehol sincs a tó! Pedig tudom, hogy ittam a vizéből – most meg egy árva csöpp sincs belőle!”

Míg ezen töprengett Vurrunna, sötét viharfelhőket vett észre az égen közeledni.

Gyorsan felugrott, hogy valami sűrű bokrot keressen, ahová behúzódhatna.

Talált is bokrot hamarosan – de egyszerre valami máson akadt meg a szeme: egy formás karót látott heverni a földön.

– Ez még jobb lesz! – kiáltott fel Vurrunna. – Keresek hozzá még néhányat, leszúrom őket a földbe, a tetejükbe leveles ágat rakok, és mindjárt kész a kunyhó. Akkor aztán jöhet a vihar!

És gyorsan neki is látott.

Talált karót is eleget, talált leveles ágat is, és egykettőre készen állt a kunyhó.

Hanem amikor be akart lépni a kunyhóba, váratlanul egy emberforma idegen ugrott eléje: termetre akkora volt, mint egy gyermek, de a feje olyan, mint egy aggastyáné.

– Én vagyok Bulganunnu! – kiáltotta rettentő hangon.

Vurrunna úgy megijedt, hogy nyomban fölkapta a fegyverét a földről, és elrohant – még a kunyhót is veszni hagyta.

S még a viharral se törődött, pedig verte-csapta az eső, de csak egy gondolata volt: hogy minél gyorsabban minél messzebb jusson a rettenetes Bulganunnutól.

Egy álló napig rohant, megpihent, megint rohant, újra megpihent – míg végül egy hatalmas folyóhoz ért.

Mindjárt látta, hogy a folyón nem tud átgázolni, így aztán kénytelen volt visszafordulni.

Vurrunna azonban volt annyira okos, hogy nem azon az úton indult el, amelyiken jött – hiszen akkor Bulganunnuval találkozott volna –, hanem egy másik utat választott.

És megint csak vándorolt – vándorolt napestig.

Egy nap aztán nagy emucsapatot pillantott meg: éppen inni készülték a patakából.

Az állatok egy részét toll borította, a másik részét nem – de máskülönben valamennyien olyanok voltak, mint az emuk.

Vurrunna elhatározta, hogy a dárdájával elejt néhányat közülük. S mindjárt el is rejtőzött az egyik fa mögé, ahonnan az emuk nem láthatták.

Aztán fogta a dárdáját, s az első tollatlan emut megcélozta.

Süvített a dárda a levegőben – és belefúródott az állat testébe.

Vurrunna odasietett, hogy a zsákmányt továbbcipelje, de akkor látta rémülten, hogy nem emura vadászott, hanem idegen törzsbeli harcosokra, akik emunak álcázták magukat.

A harcosok körülállták megölt társukat, és iszonyú dühre gerjedtek.

Vurrunna látta, hogy itt hiába magyarázkodik, úgyse hiszik el neki, hogy nem gyanútlan harcosokra akart vadászni, hanem emura – nem maradt más választása, menekülnie kellett.

Mielőtt még bármit is kérdezhettek volna tőle, fölkapta a fegyverét, és úgy elszáguldott, mintha szél röpítené.

A harcosok üldözték egy darabig, de nem tudták utolérni.

És ez volt a szerencséje Vurrunnának: ha az emuharcosok keze közé kerül, elbúcsúzhatott volna ő is az életétől.

Így aztán tovább vándorolt napokig, hetekig.

S egy szép napon egy falu határába ért.

Még mindig félt egy kicsit, hogy az üldözői váratlanul eléje toppannak – s csak akkor nyugodott meg, mikor a falu kapuján belépett.

Hát ahogy belépett, hét gyönyörű fiatal lányt pillantott meg az egyik fa alatt.

Testvérek voltak mind a heten, és egyáltalán nem lepődtek meg, mikor Vurrunnát meglátták: mindjárt megkérdezték tőle, hogy nem

fáradt-e, nem éhes-e, és ellátták minden jóval.

Végül még azt is felajánlották, hogy menjen velük az ő falujukba, töltsé ott az éjszakát.

– Hát ti nem ebben a faluban laktok? – kérdezte Vurrunna.

– Nem – válaszolták a nővérek. – Csak látogatóba jöttünk. De a mi falunk sincs messze innét. Ha akarsz, gyere velünk.

S elmondták, hogy az ő törzsüket *meameinak* hívják, és ő maguknak is Meamei a nevük.

Vurrunna, aki már nagyon egyedül érezte magát a világban, elhatározta, hogy feleséget rabol a hét testvér közül – ha nem egyet, akkor kettőt.

De hogy fel ne süljön a tervével, ravaszul mindent úgy rendezett, hogy a nővérek gyanút ne fogjanak.

Mikor megtudta, hogy a hét lány csak másnap reggel akar hazatérni, elmagyaráztatta magának, hogy merre van a falujuk – és mindjárt útnak is készülődött.

– Hát nem akarsz velünk jönni? – kérdezték a nővérek.

– Dehogynem – mondta Vurrunna. – Most már tudom, hogy merre laktok, ott majd megvárlak benneteket.

És nekivágott a pusztának.

Néhány mérföld után aztán megállt, keresett egy alkalmas helyet, ahonnét az utat szemmel tarthatta, és ott éjszakázott. Kora reggel pedig már talpon volt, és figyelte az utat.

Már jócskán fönt járt a nap, mikor a hét nővért meglátta közeledni.

Egy darabig jöttek is szép iramban, aztán váratlanul mind a heten megálltak, körbeguggoltak egy repülőhangya-fészket, és döfködni kezdték a földet kihegyezett botjaikkal, hogy a hangyák előmásszanak – és mind nekiláttak, hogy összefogdossák a finom csemegét.

A botjukat meg maguk mögé hajították – gondolták, majd a lakoma után megint fölszedik.

És Vurrunnának ez éppen kapóra jött.

Hason csúszva, lassan odalopakodott a lakmározó nővérek mellé, két botot fölszedett a földről, majd ismét visszalopakodott a rejtekhelyére.

Így történt, hogy mikor a nővérek jóllaktak a hangyareggelivel, és folytatni akarták az útjukat – csak öten találták meg a botjukat, kettő hiába kereste.

Végül is az öt nővér továbbindult, a másik kettő meg tovább kutatott.

De bizony hasztalan!

Vurrunna megvárta, míg az öt nővér eltűnt a távolban, s csak akkor merészkedett elő. Egy óvatlan pillanatban leszúrta a két botot a két lány háta mögé, és megint visszاسurrant a rejtekhelyére.

A két Meamei lány egyre szomorúbban kotorászott a földön, s már-már le is mondtak róla, hogy megtalálják a tűzön edzett szurkálójukat – mikor egyszer csak ráesett a szemük a földre szúrt két ismerős karóra.

– Hiszen ez a mi két szurkálóbotunk! – kiáltották.

És mindjárt odasiettek, hogy kirángassák a földből.

Csakhogya ez nem ment olyan könnyen!

S amíg rángatták, bajlódtak vele – Vurrunna előugrott a rejtekhelyéről, megragadta a karjukat, és rájuk parancsolt, hogy maradjanak nyugton, szökni ne merjenek.

A két lány persze sírt, kiáltozott – de Vurrunna nem bánta: hiszen nem volt a közelben senki, aki hallhatta volna a sírást, kiáltozást.

És lassacskán a két lány is elcsöndesedett.

S akkor Vurrunna így szólt hozzájuk:

– Ne féljetea, nem lesz bántódástok. Mától kezdve én gondoskodom rólatok. Nagyon egyedül voltam a világban, azt akarom, hogy velem éljetea. Ha engedelmeskedetea, nem lesz hiányotok semmiben.

A két lány látta, hogy hiába is ellenkeznének – Vurrunna erősebb náluk.

És csak annyit mondtak: hiába engedelmeskedetea ők, a törzsük férfiai egy nap úgyis értük jönnek, és visszاسzerzik őket.

Vurrunna maga is gondolt erre – így hát gyorsan útnak indult a két Meamei lánnyal, s maguk mögött minden nyomot eltüntetea, nehogy rájuk akadjanak.

Sok-sok nap múltával egy távoli, messzi földre értea, ahol még Vurrunna se járt soha.

Elhatározták, hogy ott letelepedetea.

A két leánynak nem volt rossz sora Vurrunna mellett, de azért mégse voltak úgy szívük szerint boldogok.

De hát nem is csoda: az ő igazi otthonuk nem ezen a földön volt, hanem fönt az égben, a csillagok közt. S csak éppen látogatóba jöttek le a földre.

S amikor egyedül maradtak Vurrunna sátrában, mind csak arról beszélgettek: vajon az öt nővérüknek nem jut eszébe, hogy egyszer a segítségükre siessen?

Pedig már Vurrunnát is megszerették – hiába kíváncsoztak vissza az ő égi falujukba.

Történt egyszer, hogy mikor a sátruk előtt ültek, Vurrunna odaszólt nekik:

– Sehogy se akar ez a tűz égni. Eredjetek, hozzatok fenyőfaágat, attól majd lángra lobban.

Mire a két lány így felelt:

– Ne küldj a fenyőfához, arról mi nem törhetünk ágat. Soha többé nem látsz, ha oda küldesz bennünket.

Vurrunna azonban nem akart érteni a szóból.

– Eredjetek – mondta –, csináljátok, amit mondtam. Nem látjátok, hogyan pislog a tűz? Hozzatok fenyőgallyat!

– Jól van, Vurrunna – mondta a két leány. – Mi elmegyünk, de akkor búcsúzz el tőlünk, mert többet nem térhetünk vissza.

Vurrunna bosszúsan legyintett:

– Asszony fecsegés! Addig beszéltek itt összevissza, míg a tűz egészen kialszik. És hagyjátok ezt a butaságot! Egy szót se többet! Pislogó tűzre fenyőgally való. Csináljátok, amit mondtam!

A két lány egymásra nézett, és nem szólt többet.

Fogták a kőbaltát, s elindultak a közeli erdőbe, ahol a fenyőfák nőttek.

Mindegyikük egy másik fát választott magának, belevágták a baltájukat a kéregbe – s akkor egyszerre lehajoltak a fenyőfaágak, fölkapták a két leányt, és mind magasabbra emelték, egészen föl a csúcsra.

S mikor már mind a ketten odafönt kapaszkodtak, a két fa elkezdett nőni-nőni...

Vurrunna meg csak várt, várakozott otthon – s végül is elveszítette a türelmét.

Kiment az erdőbe.

Hanem mikor odaért, elakadt a lélegzete a csodálkozástól: két olyan óriási nagy fenyőfa magasodott ki a fák közül, hogy a koronájukat szinte nem is látta.

Vurrunna kétségbeesetten kiáltozni kezdett:

– Hol vagytok? Gyertek! Gyertek vissza!

Pedig sejtette jól, hogy hol van a két lány: az égig érő fenyőfák csúcsán.

Onnét pedig nincs visszatérés – hiszen már a hangjukat se hallotta, az alakjukat se tudta kivenni, úgy belevesztek a sötétségbe.

És a két fa közben még mindig csak nőtt, csak nőtt, már a felhőket is átütötték a koronájukkal – s akkor egyszerre felhallatszott az égből az öt testvér kiáltása:

– Itt vagyunk! Várunk benneteket!

S mikor a két fenyőfa az ég kapujáig ért, az öt nővér magához ölelte két elrabolt testvérét – összeölelkeztek, és azóta is ott élnek együtt az égben, és úgy ragyognak, mint hét fényes csillag.

Mert a hét Meamei lány, a Plejádok^{3} hét csillaga.

VURRUNNA CSODÁLATOS KALANDJAI

Vurrunna, mikor elveszítette a Meamei lányokat, bánatában újból útnak indult. Vándorútján történt, hogy egy éjjel zuhogni kezdett az eső. Másnap reggel sok lehullott levelet látott a fák alatt.

– Itt *oposszumok* vannak! – mondta, s botját bedugta egy közeli fa odvába.

Aztán a tűzhöz ment, parazsat hozott, bedobta az odúba, hogy kihajtsa az *oposszumok*at.

Hát ahogy ezt tette, a környező fákból mind *oposszumok* ugráltak ki, és így kiáltottak:

*Oposszum szellemek vagyunk,
oposszum szellemek vagyunk,
hosszú a körmünk,
széles a szárnyunk,
széles szárnyal szálldogálunk!
Oposszum szellemek vagyunk,
oposszum szellemek vagyunk.*

És csakugyan azok voltak: *oposszumbőrbe* bújt *oposszum szellemek* nagy szárnyakkal, hosszú körmökkel...

És mind Vurrunna felé repültek.

Szerencsére azonban Vurrunna nemcsak bölcs férfiú volt, hanem varázsió is, hirtelen átváltozott pulykává, és ő is szárnyra kapott.

S repült-repült, míg csak el nem lankadtak a szárnyai.

És akkor újra visszavarázsolta magát emberré.

Hát ahogy ezt tette, megpillantott egy különös lényt, akinek nem volt szeme, s a homloka, akár a balta.

Nulu-yon-du volt a neve.

A homlokát baltának használta, így nem kellett baltát cipelnie. S mivel szeme nem volt, az orrával látott.

A baltahomlokú adott Vurrunnának egy mézzel telt kéregtálat, s barátságosan meghívta a kunyhójába.

De Vurrunnának nem nagyon tetszett a különös lény – még azt se tudta, mikor néz rá, mikor nem.

És azt mondta neki:

– Ne haragudj, nem maradhatok, vissza kell mennem a gyermekeimhez, akiket a cserjésben hagytam. Majd egyszer máskor megint meglátogatlak.

Azzal elfutott, amilyen gyorsan csak tudott.

A mézet persze vitte magával.

Hát ahogy ezt tette, egyszer csak szembejön vele egy sündisznó, hátán egy másik sünt cipelt.

Amint közeledett feléje, a sün így kiáltozott:

– Go-oh! Go-oh! Go-oh!

Ami annyit jelent: Gyere! Gyere! Gyere!

Vurrunna először nem tudta, ki szólítja – körülnézett, s akkor látta, hogy a sün.

– Mit akarsz? – kérdezte tőle.

– Nem vinnéd egy kicsit a testvéreimet? Már alig tudom cipelni. Ha segítesz, megosztom veled az ennivalómat, ott van elásva a cserjésben.

Vurrunna, aki még soha nem utasított vissza ennivalót, elfogadta a sündisznó ajánlatát. Hóna alá kapta a sündisznótestvért, elballagtak a cserjésbe, jóízűen megette a felajánlott ennivalót, aztán lefeküdt aludni.

Mikor Vurrunna jól kipihente magát, ismét útra kelt.

Egyszer csak megpillantotta maga előtt Bahlut, a holdat.

Bahlu éppen kukacokat rázott ki egy hatalmas fehér fából.

Vurrunna közelebb somfordált, remélve, hogy kap néhány kukacot, mert már megint megéhezett, s nagyon vásott rá a foga.

Bahlu előbb megrázta a fát, aztán a hátával jó erősen nekidőlt. A fa erre széthasadt, apró darabokra tört, és a kukacok mind kipotyogtak a fa réseiből. Bahlu nekilátott, és sietve szedegetni kezdte őket.

Mikor látta, hogy Vurrunna sóváran nézi a csemegét, szólt neki, hogy szedjen ő is belőle, amennyit csak akar.

Vurrunna nem kérette magát, mind a két markát teleszedte kukaccal, aztán így szólt:

– Köszönöm, de most már indulnom kell, várnak a gyermekeim. Ők is éhesek.

– Hol vannak a gyermekeid? – kérdezte Bahlu.

– Nem messze – válaszolt Vurrunna.

– Eredj akkor, hozd ide őket vacsorára – mondta Bahlu. – Jut valamennyiünknek bőven.

Vurrunna meg elsietett, vissza a biztos rejtekhelyre, a cserjésbe, és jóízűen meg vacsorázott. S még örült is, hogy nincsenek gyermekei, akikkel meg kellene osztania a finom falatokat.

Aztán pihent egyet, és továbbindult.

Ahogy ment, vándorolt, egy idegen országba érkezett, ahol olyan sok szúnyog és légy volt, hogy annyit még sohasem látott. Letört egy gallyat, lesöpörte róla a bogarakat, de a következő pillanatban már rajokban szálltak rá megint.

Már-már azt hitte, hogy ebben az országban nem is élhetnek emberek.

Hát amint ezt gondolta, furcsa jószágokat pillantott meg: mintha lábon járó fatörzsek lettek volna, fakadó levelekkel.

„Biztosan így védik magukat a legyek meg szúnyogok ellen” – gondolta, s rémületében – mert azért meg is ijedt Vurrunna – így kiáltott fel:

*Aj, fa, lábon járó,
aj, fa, lábon járó!
Kéreghátú!
Kéreghátú!
Nem rejtezhetsz, kéreghátú!*

És tüstént pulykává változott megint, s úgy elrepült, mintha soha be se tette volna lábát az idegen országba.

Mikor úgy gondolta, hogy már elég messzire elmenekült, visszaváltozott ismét emberré, és körülnézett.

Nemsokára megpillantott egy sereg csupasz emumadarat, s köztük egy fogatlan embert, akit Irra-di-bu-lának hívtak.

Vurrunnát annyira elcsigázta a sok kaland, hogy örömmel kapott a fogatlan ember meghívásán, aki harapnivalót és fedelet kínált neki.

Egyik éjszaka azonban arra ébredt, hogy valaki hatalmas ütést mér a szájára, akkorát, hogy kiestek a fogai.

Ahogy hirtelen felugrott, Irra-di-bu-lát látta maga előtt – s az vigyorogva így szólt hozzá:

– Most már testvérem vagy, fogatlan, akár jómagam, velem maradsz örökre, és társam leszel!

S mire föleszmélt, a csupasz emumadarak olyan szorosan körbefogták, hogy mozdulni alig bírt.

És ez nem tetszett Vurrunnának: azt gondolta, az első alkalommal megszökik.

Másnap Irra-di-bu-la vadászni indult az emumadarakkal, és Vurrunnát is hívta magával.

Vurrunna megrázta a fejet:

– Kiverted a fogamat, még nagyon fáj a helye. Inkább itthon maradok, megpróbálok aludni.

S azzal otthon is maradt, de nem sokáig. Alig tűnt el Irra-di-bu-la az emuival – ő is útra kelt. Este pedig már bottal üthették a nyomát.

Nemsokára egy másik törzssel találkozott össze Vurrunna, ezeket *billuk*nak hívták: éppen olyanok voltak, mint a fekete emberek, csak a lábuk volt sasláb.

A billuk törzs emberei kedvesek voltak hozzá, annyi emutojást adtak neki, amennyi csak belefért.

Mikor már félig-meddig jóllakott, azt mondta a saslábúaknak, hogy vissza kell mennie a gyermekeihez.

– Hol vannak a gyermekeid? – kérdezték tőle.

– Nem messze innen, a cserjésben – felelte.

– Hát akkor csak eredj! – biztatták. – Vigyél tojást nekik, biztosan ők is éhesek, mint te. És ha megint megéheztek, gyertek vissza közénk.

Vurrunna nem kérette magát, annyi tojást szedett össze, amennyit csak bírt – de azt már nem merte megkockáztatni, hogy még egyszer visszamenjen a saslábúak közé. Ki tudja, vajon nem a vesztét akarják-e mégis.

És egyszerre nagyon megkívánta, hogy véget vessen a kalandos vándorlásnak, és hazatérjen. Csak éppen félt ugyanazon az úton visszatérni, amelyiken jött – félt újra találkozni azokkal, akiktől elszökött.

Így hát kerülő utat választott. És megint sok idegen törzssel találkozott össze.

Először arra a helyre jutott el, ahol nemrégiben a hét meamei nővérrel kergetőzött. Körbejárta a cserjést, aztán továbbment, s ahogy ballagott tovább – egy kristálytisza tavacskához ért.

Megállt, és kezét a vízbe akarta meríteni, hogy igyék.

Hát amint a víz fölé hajolt, látja, hogy törpék járkálnak a tó fenekén, és éppen halat fognak.

A törpék vakok voltak, így nem láthatták Vurrunnát, viszont meghallották a lépéseit, s mindjárt kiáltozni kezdtek:

– Hol vagy? Ki vagy?

Vurrunna jobbnak látta odébbállni.

És akkor találkozott össze a *bun-yun bun-yunnokkal*, a békák törzsével, akikről azt beszélnek, hogy ők tisztítják az árvizet.

Éppen jött az ár, mikor Vurrunna az országukba ért. A békák forró köveket dobáltak a zavaros vízbe, amitől az egyszeribe kristálytisztá lett – utána meg temérdek sok fadarabot hajgáltak bele, s azok egy szempillantás alatt mind hallá változtak.

Ez volt az utolsó idegen törzs, amelyikkel Vurrunna útban hazafelé összetalálkozott.

Aztán egy szép napon – hazaérkezett.

És attól kezdve, éjszakáról éjszakára, mikor összegyűltek este a tábortűz mellett, sorra elmesélte kalandjait a falu véneinek és fiataljainak. És azok bólogatva, álmélkodva hallgatták, csak néha-néha kiáltott fel valamelyikük:

– Na-vo! Na-vo! Igen! Igen!

Vurrunna meg boldog volt, hogy senki se kételkedett a szavában.

BOHRA, A KENGURU

A fekete emberek földjén egyszer olyan sötét éjszaka szállt le, hogy még a hold és a csillagok is eltűntek. Semmi se világított.

Bohra, a kenguru, mindig éjszaka járt eleség után, így hát nem nagyon tetszett neki ez a vak sötétség. S mivel nagy erejű varázsló is volt, elhatározta, hogy kitalál valami okosat.

Fogta magát, összezsavarta a sötétséget, mint valami öreg rostszőnyeget, és lerakta a világ peremére.

S íme – a csillagok egyszerre felragyogtak, és a hold is úgy világított, mint azelőtt.

Bohra nagyon meg volt elégedve magával. Éjszakánként megint a hold világa mellett lakmározhatott, s kedvére kószált a négy lábán, mert akkoriban a kenguru még négy lábon járt, éppúgy, mint a kutya.

Egyik éjjel, mikor éppen lefelészett, a távolban tábortűz fényét pillantotta meg, és énekszót hallott.

„Mit jelenthet ez?” – tűnődött magában.

Közelebb lopakodott – s hát látja, hogy festett bőrű férfiak meg asszonyok jönnek elő hosszú sorban a bozót árnyékából, és lassú léptekkel a tábortűzhez közelednek.

És ott egyszerre körtáncba kezdtek. Mind gyorsabban keringtek a tűz körül, az énekük is egyre hangosabb lett, s egyre-másra koppantak, süvítettek a bumerángok.

Végül felkiáltottak a táncolok: Hu! Hu! – s azzal elhalt az ének, a bumerángok is lehuppantak a földre. A táncolok meg mind egy szálig eltűntek a bozótban.

Kis idő múlva aztán megint magasra rakták a tüzet, és újra kezdődött a tánc: döngtek az oposszumbőrök, surroglak a bumerángok, asszonyok éneke hangzott fel, és a festett bőrű emberek újra előjöttek a sötét bozótból.

Bohra addig nézte őket a rejtekhelyéről, míg maga is kedvet kapott a tánchoz. Felágaskodott a hátsó lábára, s farkával egyensúlyozva magát, beugrott a körbe az utolsó férfi mögé.

Az énekszó erre hirtelen elhallgatott, s az asszonyok sikoltozva, rémülten mutogattak Bohrára, a kengurura. A férfiak is abbahagyták

a táncot. Valamennyien Bohrára meredtek, amint ott állt a hátsó lábán, és meglepetten bámulta a sikoltozó asszonyokat.

Aztán egyszerre mind kiáltozni kezdtek.

– Öljük meg! – mondta az egyik fekete.

– Nem, inkább lássuk, hogyan táncol! – mondta valaki más.

S akkor a férfiak megparancsolták az asszonyoknak, hogy doboljanak megint az oposszumbőrökön, és folytassák az éneket. Aztán ők is újra táncolni kezdtek. Bohra meg utánózni próbálta őket.

A feketék olyan jól szórakoztak Bohra táncán, hogy a haragjuk csakhamar elpárolgott. Bohra ünnepélyesen lépegetett, majd körbe-körbe ugrott, s közben a farkával egyensúlyozott, és kígyózó nyomot hagyott maga után a porban.

Végül már táncolni se tudtak a nagy nevetéstől – otthagyták a kör közepén Bohrát, és szétszéledtek a sötétben.

Aztán elmúlt egy kis idő, tíz nap, húsz nap. S akkor megint összegyűltek az egyik éjszaka táncolni, énekelni.

De micsoda tánc volt ez!

Nem hasonlított a régire. Vesszőkre kötött fűcsomókból mind farkat csináltak maguknak, és az övjük hátsó részére akasztották. S akárcsak Bohra, hosszú farkukat lengették maguk mögött, miközben körbeugráltak.

Az asszonyok alig tudták folytatni az éneket, mikor meglátták, hogyan táncol a sok fura szerzet föltartott kézzel, ahogyan a kenguru tartotta föl a mellső lábát. Ha csak rájuk néztek, már kacagniuk kellett.

Végül az egyik öreg fekete, aki a varázslójuk volt, csendet parancsolt, és így szólt:

– Bohra hívatlanul jött el a mi táncmulatságunkra. Meg kell tudnia, hogy ehhez nem volt joga. De nem öljük meg, mert új táncrea tanított bennünket. Bohra utánózta a mi táncosainkat, utánozza hát mindörökre a kenguruk törzse: ezentúl hátsó lábaikon ugrálnak, mellső lábuk kézzé változik, és a farkuk egyensúlyozza őket. A mai naptól kezdve pedig magunk közé fogadjuk őket. Bohra és egész törzse a testvérünk lesz, így majd nem fogják elárulni, ha látják a titkos ünnepeinket.

Ezután bevitték Bohrát az erdőbe, és kiütötték a szemfogait.

Azóta nincs a kengurunak szemfoga – mondják a fekete emberek.

DINEVAN, AZ EMU, ÉS GUMBL-GUBBON, A PULYKA

Dinevan, az emu volt a legnagyobb madár, mindenki a madarak királyaként tisztelte.

Egyedül Gumbi-Gubbon, a pulyka irigykedett Dinevanra. Féltékenyen nézte magas röptét, villámgyors futását – s mind csak azon törte a fejét, hogyan vethetne véget az emu fölényének.

Végül azt találta ki, hogy az emu szárnyát kell megsebeznie, akkor majd nem tud olyan magasra szállni.

Csak hát könnyebb volt ezt elhatározni, mint megcselekedni. Hiszen ha verekedésre kerülne sor, Gumbi-Gubbon nem tud elbánni egy Dinevannal.

Így hát furfanggal kell elérnie a célját!

Egyik nap aztán, mikor közeledni látta Dinevant, gyorsan lekuporodott, és olyan ravaszul burkolózott be a szárnyaiba, mintha nem is volna szárnya.

Már jó ideje beszélgettek, mikor egyszer csak így szólt Gumbi-Gubbon:

– Miért nem követed a példámat? Vagy csak szárnyakkal tudsz boldogulni? Hiszen repülni minden madár tud! Ha te akarsz a madarak királya lenni, szárny nélkül kellene járnod. Ha meglátják a madarak, hogy én anélkül is boldogulok, azt fogják gondolni: Ez igen! Gumbi-Gubbon a legokosabb madár! – és engem választanak királlyá!

– De hiszen neked is van szárnyad! – mondta Dinevan.

– Nekem? Nekem nincsen – mondta Gumbi-Gubbon.

És valóban úgy látszott, mintha igazat mondana, olyan jól elrejtette a szárnyait.

Dinevan pedig elment, és sokat gondolkodott a hallottakon.

Otthon mindent elmesélt a párjának – s végül is úgy döntöttek, hogy sehogyan se lenne jó, ha egy pulyka uralkodna helyettük, még annak árán sem, ha el kell is veszíteni a szárnyukat királyságuk érdekében.

S elhatározták, hogy levágják a szárnyukat.

A Dinevan asszony járt elől jó példával, s rábeszélte a párját, hogy elsőnek az ő szárnyát vágja le kőbaltával, aztán majd ő is levágja a párjáét.

Amikor ezt elvégezték, Dinevan menten Gumbl-Gubbonhoz sietett, sebesen futott végig a síkságon, hogy közölje a hírt – és íme: Gumbl-Gubbon még mindig ott kuporgott, ahol néhány órával előbb beszélgettek.

S akkor így szólt hozzá:

– Látod, követtem a példádat. Nincsen szárnyam, levágtam mind a kettőt!

– Hahaha! – nevetett a pulyka, s hirtelen felugrott, és táncolni kezdett örömeiben, hogy sikerült túljárnia Dinevan eszén.

Aztán kiterjesztette a szárnyát, és büszkén fölvetette a fejét.

– Becsaptalak, vén csonka szárnyú! – mondta. – Nekem bizony van szárnyam! Szép kis madarak vagytok, Dinevanok! Micsoda király az, akit ilyen könnyű becsapni!

És megint nevetett, s gúnyosan csapkodott a szárnyával az emu orra előtt.

Az meg hirtelen rettenetes haragra gerjedt, rávetette magát a pulykára – de csak azt érte el, hogy jó alaposan odaverte magát a földhöz. Gumbl-Gubbon elrepült, s a szárnyavesztett Dinevan nem tudott utána szállni.

Dinevan szomorúan indult el hazafelé, s egyre csak a rajta esett igazságtalanságon tépelődött. És elhatározta, hogy bosszút áll – csak azt nem tudta, mit tegyen.

A párja aztán kitalálta, hogy mit csináljanak.

A fiókáikat – kettő kivételével – elrejtették egy bokorban. Aztán a két kicsinyükkel elindultak Gumbl-Gubbonhoz a síkságra. Hát amint odaértek hozzá, látják, hogy Gumbl-Gubbon éppen a tizenkét kicsinyét eteti.

Ők meg így szóluk hozzá:

– Mért nem követed a mi példánkat, mért bajlódsz tizenkét fiókával? Tizenkettőt úgyse tudsz jóllakatni. Ha ilyen sok gyereket etetsz, sohasem lesz belőlük akkora madár, mint a Dinevan. Ennyi eleség legföljebb két csemetének elég, tizenkettő bizony éhen marad tőle.

Gumbl-Gubbon nem szólt semmit – de azért magában igazat adott Dinevannak.

Hiszen a fiatal Dinevanok csakugyan sokkal nagyobbak, mint az ő fiókái! És bizonyára azért, mert csak ketten vannak és nem tizenketten. Amiből ő tizenkét falatot kénytelen szétosztani, Dinevan ugyanannyiból csak kettőt.

Hát nem lenne nagyszerű – gondolta –, ha az ő fiókái is akkorára nőnek, mint a Dinevan csemetéi?

S elhatározta, hogy szélnek ereszti a fiókáit, menjenek, amerre látnak, egyenek, amit találnak – ő maga is csak kettőt tart meg közülük.

„Mégse leszel a madarak királya, Dinevan! – dohogott magában, míg ment hazafelé. – Gumbl-Gubbon lép a helyedre! Nagyra nő, mint a Dinevan, de azért a szárnya is megmarad, repülni is tud, amire a Dinevan már nem képes.”

És úgy is cselekedett.

Kicsinyeit elűzte a pusztába, hiába sírtak, könyörögtek – csupán kettőnek nem adta ki az útját.

Aztán visszament oda, ahol a Dinevanok lakmároztak.

Mikor Dinevan látta, hogy Gumbl-Gubbon közeledik, s csak két gyermeke van vele, odakiáltott neki:

– Hol vannak a többi fiókáid?

– Szélnek eresztettem őket – mondta Gumbl-Gubbon –, csak kettőt tartottam meg magamnak. Most aztán lesz sok ennivalójuk, s hamarosan olyan nagyra nőnek, mint a tieid.

– Kegyetlen anya vagy – mondta Dinevan. – Volt szíved tíz gyerekedet szélnek ereszteni? Hiszen nekem is tizenkettő van, és mégis találok nekik eleséget. És egyiktől se válnék meg soha, meg ha visszakapnám a szárnyamat, akkor se! Nézd meg az *emubokrot*: roskadozik a bogyóktól, jóllakik vele az egész családom. Nézd, hogy ugrálnak a szöcskék: csak meg kell fogni őket, és kétszer tizenkét fiókát is meghizlálnak. Kegyetlen anya vagy, hogy tíz gyerekedet szélnek eresztetted!

– De hiszen neked csak két gyermeked van! – mondta elképedve Gumbl-Gubbon.

– Már hogy volna kettő, mikor tizenkettő van! – méltatlankodott Dinevan. – Mindjárt hozom, s megmutatom őket.

Azzal elszaladt a bokorhoz, ahová annak idején a tíz fiókáját rejtette.

Hamarosan visszatért – s közben előrenyújtotta a nyakát, fejét büszkén hátravetette, ahogy futott, s farktollait ringatva, furcsa torokhangján burukkolta a Dinevanok örömdalát.

Csíkos hátú, pelyhes fiókái mellette szaladtak, s a maguk gyermekhangján ők is az anyjukkal burukkoltak.

Mikor odaértek Gumbl-Gubbonhoz, Dinevan komoly, méltóságteljes hangon így szólt:

– Most láthatod, hogy igazat mondtam: tizenkét kicsinyem van. Nézz rájuk, és gondold a tieidre, akiket világgá űztél. És most elmondom neked az utódaid örök sorsát: ravaszsággal, csellel megfosztottad szárnyuktól a Dinevanokat. Most és mindörökre, míg csak a Dinevanoknak nem lesz szárnyuk, a Gumbl-Gubbonok csak két tojást fognak rakni, s csak két kicsinyük lesz. Most már nem tartozunk egymásnak semmivel. Neked megmarad a szárnyad, nekem a gyermekeim.

Azóta az emunak nincs szárnya, és a síksági pulyka csak két tojást rak minden évben.

GAYA-DARI, A CSŐRÖS EMLŐS

Egy fiatal kacska mindig egymagában úszkált a partok mentén, ez volt a szórakozása. Törzse figyelmeztette, hogy ha nem vigyáz jobban, egyszer még elrabolja Mulloka, a vízi ördög – de a kacska nem fogadta meg a jó tanácsot.

Egy szép napon jó messzire elkalandozott, s ahogy úszkált a vízben, egy helyen finom, zsenge füvet pillantott meg.

Kiment hát a partra, s már javában lakmározott, mikor váratlanul előrohant rejtekhelyéről Biggun, az óriási vízipatkány – és megragadta a kacsát.

Küszködött, vergődött szegény – de hiába.

– Egyedül élek – mondta a vízipatkány. – Szükségem van feleségre. Itt maradsz nálam.

– Eressz el! – kiáltott a kacska kétségbeesetten. – Nem vagyok én hozzád való! A törzsem férjet tartogat számomra.

– Maradj csak nyugodtan, nem bánvlak én – nevetett a vízipatkány. – De ha mégis szökni próbálsz, kapsz egyet a fejedre a dárdámmal, amit mindig magammal hordok.

– És ha eljön a törzsem, és megverekszik veled? – kérdezte a kacska. – Talán még engemet is megölnék...

– Nem jönnek azok – nyugtatta a vízipatkány. – Biztosan azt gondolják, hogy Mulloka rabolt el, a vizek ördöge, attól pedig még jobban félnek, mint tőlem. De ha mégis ide merészkednek, én készen állok! – és újra megmutatta a dárdáját.

Ott maradt hát a kacska, s úgy tett, mintha elégedett volna az új életével, és el se akarna menni soha.

Közben váltig azon törte a fejét, hogyan szökhetne meg.

Biggun egész nap fogva tartotta patak menti barlangjában, s csak éjszakánként engedte ki úszkálni, mert tudta, hogy a kacsák törzse ilyenkor nem merészkedik ki a folyóra – félnek Mullokától.

A fiatal kacska olyan jól palástolta érzéseit, hogy Biggun el is hitte neki: valóban boldogan él vele. S egy idő múlva már nem is őrizte olyan szigorúan.

Egy szép nap aztán eljött a várva várt pillanat.

Biggun aludt, akár a bunda – a kacska meg fogta magát, kilopódozott a barlangból, és – zsupsz! – belevetette magát a folyóba. S amilyen gyorsan csak tudott, úszni kezdett fölfelé, amerre az övéi laktak.

Ahogy sebesen úszott fölfelé, egyszer csak hangot hallott a háta mögött...

Csak nem Biggun? – rémült meg. – Vagy talán a rettegett Mulloka?

S minden erejét összeszedve megsuhogtatta elgémberedett szárnyait, fölemelkedett a levegőbe – és addig repült, míg haza nem ért.

Ott aztán újra lesiklott a vízre, halálos kimerülten.

Társai hangos, vidám hápogásba kezdtek, mikor megpillantották – alig hittek a szemüknek.

– Hát nem falt fel Mulloka? – kérdezték. – Hogyan menekültél meg?

És rendre el kellett mesélnie, hogy merre járt, s mi történt vele.

Különösen az öreg kacsamamák lesték minden szavát – s végül így szóltak hápogó kicsinyeikhez:

– Hallottátok, jól jegyezzétek meg: ezentúl csak fölfelé ússzatok a folyón, sose lefelé, mert ott Biggun áll lesben, bosszút forral ellenünk. Vigyázzatok, hogy a karmai közé ne kerüljete!

A fiatal kacska meg – miután jól kipihente magát – alig tudott betelni a boldogsággal, hogy újra együtt lehet az övéivel. Kedvére lubickolt a folyóban, kedvére röpködött a parton – úgy érezte, sohasem akar többé aludni.

Így ment ez egészen addig, míg el nem jött az ideje, hogy lerakják a tojásaikat. Minden kacska fészket választott magának, néhányan a fák odvában, mások a *mirriabokrok* tövében. S mikor a fészkeket mind kibélelték tollpihével, megtojták a tojásaikat. És attól kezdve türelmesen ültek a fészükben, míg a nagy nap föl nem virradt; a bolyhos picik kacsák kikeltek a tojásból. S mikor megerősödtek egy kicsit, a kacsamamák elindultak velük a folyópartra: ki a csőrében, ki a hátán vitte a kicsinyét, de akadt olyan fióka is, amelyik már maga totyogott az anyja után.

A fiatal kacska, aki Biggun fogságában volt, szinten kiköltötte a fiait. Társai körülúszták a *mirriabokrot*, ahová a fészket építette, és

így hívogatták:

– Gyere már, hozd te is a kicsinyeidet! Hadd szeressék ők is a vizet, akárcsak mi.

Kijött hát a fiatal kacska a bokorból, de csak két fióka totyogott mögötte.

De miféle két fióka!

A társai hápogva kiáltoztak:

– Hát ezek meg miféle csodabogarak?

– Ők az én gyermekeim! – mondta büszkén a fiatal kacska. Titokban azonban ő is csodálkozott, hogy a gyermekei egészen mások, mint a többieké. Pelyhes toll helyett puha bundájuk volt, két láb helyett négy lábuk. Csőrük kacsacsőr, lábukon úszóhártya, de a két hátsó lábukon még hegyes kis lándzsa is éktelenkedett, mint amelyet Biggun használ, ha az ellenségeit akarja megtépázni.

– Vidd innen őket! – mondták a kacsák, és a szárnyukkal csapkodtak. – Biggun ivadékai ők, nem a mi törzsünké. Nézd a hátsó lábukat: máris ott van rajtuk a lándzsahegy! Vidd el őket, mielőtt felnőnek, mert a végén még bennünket is elpusztítanak. Nem tartoznak a mi törzsünkhöz – nincs itt semmi keresnivalójuk!

S akkora lármát csaptak, hogy a szegény kis kacsamama nem tehetett mást: elindult a két kicsinyével, akikre pedig minden furcsaságuk ellenére is nagyon büszke volt.

Csak hát nem tudta, hova menjen.

Ha lefelé úszik a folyón, Biggun ismét elfogja, és arra kényszeríti, hogy a barlangjában éljen. S ki tudja – talán még a gyermekeit is megöli, mert úszóhártyás a lábuk, kacsacsőr a csőrük, s mert tojásból keltek ki. Azt mondaná: nem az ő törzséből valók.

Nem tartoznak hát sehová? Rajta kívül nem lesz senki, aki gondoskodik róluk?

Így töprengett szegény kacska – aztán elindult fölfelé a part mentén, és addig vándorolt, míg a hegyek közé nem ért.

„Itt majd nem talál rám senki ismerős – gondolta –, itt fölnevelhetem a két gyermekemet.”

Ment hát, ment tovább, míg a patak medre el nem keskenyedett. Még a parti cserjék is mások voltak itt, mint lent a síkságon, ahol a folyó szélesen hömpölyög. Minden más volt, minden idegen.

S a szegény, magányos kacsa itt ütött tanyát, itt nevelte fel a két kicsinyét. S ahogy nőtt-növekedett a két gyermek, látták ők is, hogy nem hasonlítanak az édesanyjukhoz – de azért csak annál jobban szerették, és keservesen siratták, amikor meghalt.

Ők pedig tovább éltek és virultak, sok tojást tojtak, boldogan költötték ki számtalan fiókájukat, akik már mind olyannak születtek, mint ők. Végül úgy elszaporodtak, hogy minden hegyi patakba jutott belőlük – és máig is ott élnek.

Ők a *gaya darik*, a kacsacsőrű emlősök.

Különös törzs az övék – hiszen ki látott olyat, hogy a patkány tojást rak vagy hogy a kacsának négy a lába?

ÓCEÁNIAI MESÉK

(MIKRONÉZIA, MELANÉZIA)

HOGYAN GYŐZTE LE A BÁTOR IFJÚ A VADDISZNÓT?

Élt valaha egy falu közelében egy irtózatoss vaddisznó. Az emberek rettegtek tőle, mert alig múlt el nap, hogy ne falt volna fel valakit a falubeliek közül.

Egyszer egy bölcs ember azt a tanácsot adta, hogy valamennyien kerekedjenek fel, és menjenek máshova, építsenek új falut olyan helyen, ahova a vaddisznó nem követheti őket.

Az emberek megfogadták a tanácsot. Összegyűjtötték a javaikat, s titokban, hogy a vaddisznó a nyomukat se lelje, eleveztek a faluból más vidékre.

A nagy sietségben azonban otthagytak egy asszonyt. Mikor az asszony látta, hogy magára maradt, első kétségbeesésében sírni kezdett, de mivel nem volt gyáva, jobbnak látta, ha sírás helyett vermet ás, ahol megbújhat a fenevad elől.

Napközben ebben a veremben rejtőzött, de éjszakánként kibújt onnan, és az elhagyott házakban élelmet keresgélt, hogy éhségét csillapítsa.

Nem sokkal ezután az asszonymnak fia született. Ezt a fiút ott nevelte fel a veremben, ki sem engedte, amíg fel nem nőtt. Ha a gyerek sírt az éhségtől vagy szomjúságtól, az asszony csitítgatta, ringatgatta, és ezt suttozta a fülébe:

– Csendesen légy, gyermekem, hallgass, hallgass, mert különben ránk talál a vaddisznó, és akkor nem menekülünk.

A gyermek olyankor abbahagyta a sírást, de nagyon sokat tűnődött azon, ki vagy mi lehet az a vaddisznó, akitől az anyja ennyire fél.

Történt egy nap, hogy a kamaszodó legény megkérte az anyját, mondaná meg neki, miért élnek ők így, a veremben megbújva, és ki az ellenségük.

Akkor az asszony elmesélte történetüket:

– Nem volt ez mindig így, fiam. Gazdag faluban laktam, bátyáid és nagybátyáid vigyáztak rám és a többi asszonyokra. Szép házakban, a nap fényében, az árnyékok oltalmában éltünk. De kegyetlen ellenség pusztította a falut, és az emberek elmenekültek.

A mi népünkben csak én maradtam meg itt, ezen a helyen. Ezért kellett ezt a vermet ásnom, ezért élünk mi ketten örökös sötétségben.

A fiú ezt felelte:

– Igaz, anyám, hogy mostanáig nem tudtalak megvédeni, mert gyermek voltam. De most már érett férfi vagyok, és ígérem, hogy megküzdök azzal a fenevaddal, életre-halálra.

Ekkor a legény kibújt a veremből, épített egy házat, és attól fogva csak annak élt, arra készülődött, hogy megívjon az ellenséggel, és elpusztítsa.

Nap nap után az erdőt járta, gyűjtötte a *pandanuszfa* ágait, gallyait, és amikor már jó sok gyűlt össze, akkor egy különös állványzatot épített belőlük, melyen sok rés volt, egymástól mintegy fél mérföld távolságban. Ez a különös építmény a vaddisznó barlangjáig húzódott.

Ezután lándzsákat készített a fiú egész garmadával, és a lándzsákat az állványzat réseibe helyezte el.

Utoljára két különlegesen erős lándzsát fabrikált magának, s ezeknek nevet is adott.

Az egyiket Karaganiganinak, a másikat Karakatekaténak nevezte el, s szigorúan meghagyta az anyjának, hogy vigyázzon rájuk, amíg ő távol van a háztól.

Az anyja most ijedt csak meg igazán, kérte a fiát, hogy ne legyen vakmerő.

– Az a vadkan nagyon erős, fiam, eddig még nem bírta meg vele senki. Bizonyos, hogy ha meg tudja a tervedet, nekünk esik, és elpusztít mind a kettőnket.

– Majd meglátjuk – felelte a fiú –, most csak arra kérlek, anyám, főzz nekem *tárót*⁽⁴⁾ jó hatalmas fazékkal, hogy kedvemre ehessen belőle.

Anyja úgy tett, ahogy a fia kérte. Jó sok ételt rakott elébe, s a kamasz legény hatalmasan evett, aztán útnak indult, hogy megküzdjön a fenevaddal.

Amikor a vaddisznó barlangjához legközelebb eső állványt elérte, ráállt, szétválasztotta a csomóba kötött lándzsákat, és behajította a legnagyobbat a vadállat barlangjába.

A szörnyeteg vak dühében kirohant a barlangból, és a fiú abban a pillanatban rádobálta a lándzsákat. De a fenevad lerázta őket magáról, mint a száraz falevelet. A fiú menekült, a szörnyeteg követte.

Már-már utolérte a vaddisznó a legényt, amikor az felugrott a következő állványra, és onnan hajította a fegyvereit az ellenségre. Még több lándzsát zúdított rá és még élesebbeket, de a szörnyeteg csak fújt egyet, és újból lerázta magáról az éles fegyvereket, mint a hulló faleveleket.

A vaddisznó dühödten túrta a földet, ahol a fiú árnyékát érte, a fiú menekült, a vad követte, így száguldottak, üldöztek és menekültek, míg csak el nem értek a legény házához.

Az asszony már kint várta fiát az ajtóban, egyik kezében a Karagamganit tartotta, a másikban a Karakatekatet. Először a Karaganiganit nyújtotta hirtelen a fiúnak, az felkapta, és az eszeveszett fen évad oldalába vágta. Éles sebet ejtett a lándzsa, folyt a vér a vaddisznó oldalából.

De ez csak még nagyobb dühre ingerelte. Újból támadt, ekkor kapta fel a fiú a Karakatekatet, és teljes erejéből beleszúrta. A vaddisznó holtan rogyott össze.

Az asszony meg a fia örömben ünnepi táncot jártak, doboltak, és vad kiáltásokat hallattak. Aztán amikor kitombolták magukat, munkához láttak. A fiú feldarabolta a vaddisznót, s a húsából jó darabot füstre tett. Ezután egy tutajt készített, és ráhelyezte a sörtéket, amiket a vadkan hátáról leszedett, majd így szólt a sörtékhez:

– A szél elvisz benneteket a hullámok hátán távoli országokba. Jól jegyezzétek meg, ha olyan országba értek, ahol nyoma sincs a gyásznak, akkor nem szabad partra szállnotok. De ha gyászolókat láttok, akkor kössetek ki. Menjetek!

Azzal újtára bocsátotta a tutajt.

A tutaj pedig úszott a tengeren, ahogy a hullámok vitték, ahogy a szél hajította. Estére egy part közelébe ért, ahol gyerekek játszottak. Az egyik meglátta a tutajt, és odakiáltott a pajtásainak, hogy segítsenek partra húzni.

A gyerekek mind odafutottak, de valahányszor megpróbálták utolérni a csónakot, az mindig elúszott előlük. Akkor az egyik gyerek

az apjához szaladt és hívta.

– Gyere, apám, nézd meg, mit találtunk. A tengeren úszik egy kis tutaj, és valahányszor meg akarjuk fogni, kitér előlünk, és visszaúszik a mélybe, mintha menekülne.

A férfi elment a fiával, hogy megnézzék, mi az a különös jószág, és messze begázolt utána, de a tutaj elúszott előle is, mert a férfi nem viselte magán a gyászolók jelet. Amikor az ember látta, hogy hiába úszik utána, nem tudja utolérni, visszatért a partra. A tutaj pedig megint a part közelében úszott tovább.

Történt, hogy egy ember járkált a parton a gyászolók jeleivel, a szakála hosszú és vastag volt, az arca bánatos, vesszőből font karvédőket viselt.

A gyerekek neki is megmutatták a tutajt, s ez a férfi is beúszott a tengerbe érte.

De a tutaj most nem menekült, hanem elmesélte küldetését, és arra kérte a gyászolót, hogy próbálja meg őt utolérni. A bánatos arcú férfi kinyújtotta a kezét, és a kis tutaj a hullámokon játszadozva közeledett felé.

Sokan gyűltek össze a parton, mindenki kíváncsi volt, mi van a tutajon. Amikor megtalálták a sörtéket, magukkal vitték a faluba, és kérdezték ettől is, attól is, van-e, aki ismeri őket.

Éppen ez volt az a hely, ahova a vaddisznó elől menekültek a falubeliek. Így aztán hamarosan felismerték a szörnyeteg sörtéit, és töprengeni kezdtek, hogy vajon ki küldhette őket.

Végül is kitalálták, hogy nem lehet más, mint a hátrahagyott asszony fia.

– Menjünk, és lássuk magunk – szólalt meg az egyik, és bár sokan tiltakoztak, ő mégis elhatározta, hogy visszatér az elhagyott faluba.

Közben még négyen hozzászegődtek, és öten együtt építettek egy kenut, azzal vágtak neki a tengernek, hogy lássák, mi történt otthon, ki küldötte utánuk a sörtéket.

Ahogy azonban közeledtek a szigethez, egyre jobban erőt vett rajtuk a félelem, hátha mégis él a vaddisznó, és elpusztítja őket. Sokáig kerülgették a partraszállást, mert nem merték elhagyni a kenut.

De a fiú már várta jöttüket, befestette az arcát, színes tollakkal díszítette magát, s a vállán lándzsákat hordozva elénk sietett a tengerpartra.

– Hiába voltatok sokan ti erős férfiak, mégis én magam szálltam szembe a szörnyeteggel, és legyőztem őt – mondta nekik.

Akkor az emberek a parthoz merészkedtek kenujkkal, kikötöttek, és elmentek a fiú otthonába. Amikor meglátták a vaddisznó barlangját, az állványokat meg a sok füstölt húst, csodálkozva kérdezték:

– De mégis, ki segített neked?

– Csak az anyám volt mellettem, és én egyedül küzdöttem meg a szörnyeteggel – felelte a fiú.

Az emberek nem győztek csodálkozni a fiú bátorságán és erején, majd visszasiettek a törzsükhöz, és sürgettek mindenkit, hogy térjenek haza minél előbb. S az elhagyott sziget ismét benépesült emberekkel. Mindannyian ettek a vaddisznó húsából, és jóllaktak belőle. A fiút, aki egymaga ölte meg a szörnyeteget, megválasztották a törzs főnökének, és attól kezdve bölcsen kormányozta őket.

MANUBADA MENYASSZONYA

Réges-régen élt egy lány, aki olyan szép volt, hogy a napra lehetett nézni, de rá nem. A falubeli férfiak nem győzték csodálni. Haja hullámosan omlott a vállára, s szemei úgy fénylettek, mint a csillagok.

A leányok mind irigyelték, és elhatározták, hogy megszabadulnak tőle. Ki is tervelték a módját:

– Menjünk halászni, és ha egy lakatlan szigethez érünk, ott hagyjuk egyedül, mi pedig visszatérünk – mondogatták.

Egy szélcsendes napon összegyűjtötték halászókosaraikat, hálóikat, és elindultak a tengerpartra a kenuhoz. Mindannyian csónakba szálltak, és egy sziget felé eveztek azzal, hogy ott sok osztrigát szedhetnek össze.

Amikor a szigetre értek, arra kérték vetélytársukat, hogy vigyázzon a kenura, amíg ők halásznak.

– Magunkkal visszük a kosaradat, és megtöltjük – biztatták.

A szép lány szívesebben halászott volna, de mivel jószívű is volt hallgatott hát a többiek szavára, és a kenunál maradt.

A lányok bőven találtak osztrigát meg mindenféle más kagylót, de mindent maguknak tartottak meg, a szép lány kosarába csak egy-két színes, ehetetlen kagylót vetettek. Amikor visszatértek a kenukhoz, mentegetőztek egy kicsit, és azt mondták, hogy már indulnának vissza.

A szép lány látta, hogy a kosarában egyetlen osztriga sincs, de szíve nem telt meg haraggal, hanem kedvesen kérlelte őket:

– Pajtásaim, várjatok meg, én is szeretném megrakni osztrigával a kosaramat, mielőtt hazamegyünk.

A lányok álnokul bólítottak, mert látták, hogy a tervül kezd valóra válni. Hagyták, hogy a szép lány elmenjen osztrigát gyűjteni a sziget távolabbi partjaira. Alighogy eltűnt a szemük elől, ők csónakba ugrottak, s gyorsan eleveztek. A lány kosara rövidesen megtelt, és futott is vissza oda, ahol a kenuk kikötöttek. De jaj, mit látott! Álnok pajtásai elhagyták, egyedül maradt a lakatlan szigeten.

Leült és sírt keservesen, amíg belefáradt. Akkor elővett egy *mangót*,^{5} amit magával hozott, megette, s a magját a háta mögé

dobta.

Kis idő múlva látta, hogy közeledik a dagály, és tudta, hogy ezt a szigetet dagály idején mindig elönti a víz. Nagyon félt, hogy ott pusztul a szigeten, rettegve nézett körül, merre található menedéket. Egyszerre csak csodálkozva látta, hogy az eldobott magokból szép szál mangófa nőtt. Gyorsan felmászott rá, mert a hullámok már a fa lábát mosták.

Éppen akkor repült arra Manubada, a halászó héja. Örömmel csapkodta a szárnyait, mikor megpillantotta a lányt a fa tetején. Nyomban feleségül vette, mert ilyen gyönyörű lányt még sose látott.

Manubada mindenben a kedvét kereste, halat hozott neki, és sehogyan sem értette, hogy felesége mért oly kedvetlen.

– Hiába, nem tudok én nyers búst enni – panaszkodott az asszony.

A héja meg nem tudott tüzet gerjeszteni, így bánat töltötte el a szívüket.

Nemsokára fiuk született. Amint a fiú felserdült, az anyja arra kérte, hogy repüljön a szárazföldre, és hozzon neki segítséget. Azt mondta:

– A tengerparton látni fogsz egy *natufát*, fiam. Telepedj rá, és várj, amíg egy gyászoló ember arra megy. Az az ember a te nagyapád, és engem gyászol. Kérd meg, hogy adjon neked egy főzőedényt, egy égő fadarabot, egy kis tárot, és egy gyöngykagylót, hogy meg tudjam hámozni, s mondd meg neki, hogy én hol vagyok.

A madárgyermek úgy tett, ahogy az anyja mondta. Rátelepedett a natufára. Rövidesen egy öregember ment arra, teste földdel bekenve, hosszú szakála csak úgy lengedezett. Az öregember vesszőből font karvédőket viselt; mindez a gyász jele volt, s így a madárgyerek mindjárt ráismert.

Az öregember szíve megtelt örömmel, amikor madár-unokája elmesélte történetüket, s ő megtudta, hogy életben van a lánya, akit olyan keservesen meggyászolt. Sietve főzőedényt, kagylót, tárot és egy égő fadarabot tett a kenuba, aztán maga is beleült, s nekivágott a tengernek. Madár-unokája előtte repült, és mutatta az utat.

Elérkeztek a szigetre, az öregember beültette lányát a kenuba, és visszavitte régi otthonába. A madárfiú a fejük felett repült. Este,

amikor körülülték a tüzet, és arról beszélgettek, hogy mi minden történt, a kis Manubada megszólalt:

– Mi most itt ülünk mindannyian a tűz körül, de ti emberek vagytok, én meg csak egy madár.

Azzal kitérte szárnyát, felszállt a magasba, és eltűnt örökre.

A leányra még mindig várt a faluban a régi jegyese. Nemsokára összeházasodtak, és elfelejtették Manubadát, a hűséges madárférjet, aki pedig úgy szerette asszonyát, és társtalanul maradt madárfiával a szigeten.

A TÜNDÉREK KIRÁLYA

Valamikor réges-régen elindult egy ember messzire vadászni, halászni. Útközben vaoit talált, és megörült neki. De a gyümölcs megzsenge volt és éretlen. Az ember rákötözött egy szál fűvet, ezzel jelezte, hogy ez a vaoi az övé, senki másé. Gondolta, majd visszatér, mire a vaoi megérett.

Nem sokkal ezután a Tündérek Királya is arra járt, amerre a mi emberünk. Ő is meglátta a vaoit, ő is megkívánta. Fogta magát, a fűszálat leoldotta, és helyébe gilisztából kötött csomót a gyümölcsre.

Egyszer aztán azt gondolta magában az ember: „A vaoi megérett. Megyek és kiásom.”

Ment, mendegélt, míg arra a helyre nem ért, ahol a gyümölcsöt hagyta. Lehajolt, hogy megnézzze, és úgy találta, hogy érett, mert a levele világos volt, s néhány már a földre hullott.

Fogta az ásóbotját, és már éppen ki akarta húzni a földből a vaoi gyökereit, amikor a Tündérek Királya ott termett mellette, és haragosan nézett rá.

– Mit teszel, te ember – kérdezte zordonan –, nem látod, hogy ez a vaoi az enyém? Hogy mersz hozzányúlni?

– Nem úgy van az – felelte az ember. – Ez a vaoi az enyém. Nemrégiben itt jártam, és fűből csomót kötöttem rá, hogy megtaláljam. Igaz, a csomó nincs rajta, talán elszáradt a forróságban, de hát azért a vaoi az enyém.

– Hazudsz! – kiáltotta a Tündérek Királya. – A csomót én kötöttem földi gilisztából. Ha te kötötted volna, a tied is meglenne.

Szó szót követett, végül a Tündérek Királya belátta, hogy erős emberrel van dolga.

– Bátran beszélsz, jó törzsfőnök lehetsz. Hozd hát ide a embereidet, hadd lássam, hányan engedelmeskednek a szavadnak.

Az ember hatalmasat kiáltott, de úgysis tudta, hogy hiába, a messziről jött hívó szót nem hallhatják meg. Még egyszer kiáltott, aztán felhagyott a próbálkozással.

Akkor azt mondta a Tündérek Királya:

– Most én kiáltok.

Egyet kiáltott, és azon nyomban jött rá válasz. Ezerfelől visszhangzott az erdő, füvekből, barlangokból, völgyekből és fák csúcsáról szálltak a hangok a Tündérek Királyához.

– Hallod? – mondta a Tündérek Királya. – Az én népem válaszol. Hol van hát a tiéd?

Az ember nem felelt, de kihúzta a vaoit a földből.

Ezt már nem tűrhette a Tündérek Királya, és birokra kelt vele. Hol az egyik volt felül, hol a másik, s egyre dühösebben küzdöttek egymással, amikor már-már végleg felülkerekedett az ember. De a Tündérek Királya ekkor a népét szólította.

Jöttek a tündérek mindenhonnan, alászálltak a fák koronái közül, felröppentek a magas fűből, előbújtak a barlangokból, letódultak a messzi hegyekből, odasereglettek a távoli völgyekből, és betöltötték az egész vidéket.

Az ember látta, hogy ekkora túlerővel nem küzdhet meg másként, mint furfanggal.

Azt mondta hát nekik:

– Ha meg akartok kötözni, ne ezekhez a vastag fákhöz kössetek, hanem az aiumaumara ágaihoz.

A tündérek meghallgatták a kérését, és egy aiumaumara póznához kötötték fűszálakkal, úgy vitték az uruk elé. Útközben a fűszálak természetesen elszakadtak, és az ember leesett a földre. A tündérek pedig – butácska népség – ide-oda szaladgáltak új fű után.

Végül is újból megkötötték az embert, és továbbmentek.

Alig tettek néhány lépést, amikor meg az aiumaumara ága törött el, és az ember ismét lehuppant a földre. Sokáig feküdt ott, amíg a tündérek újabb ágak után néztek.

Sikerült is újból megkötözniük az embert, de alig haladtak valamennyit, amikor ismét elszakadt a fű, majd eltörött az ág. És ez így ment hajnalig, amikor a nap feltűnt s a tündéreknek el kellett tűnniük az emberi szem elől.

Amikor a kakas már hármát kukorékolt, a tündérnép elmenekült a rejtekhelyére, és otthagya az embert a földön, ott ahol utoljára szakadt el a fűből szőtt kötelék.

Az ember se volt rest, sietett haza a falujába, a kunyhójában ledőlt a fekhelyére, és azt mondta az asszonyának:

– Gyújts tüzet, asszony, hogy megmelegedjek, és adj ennem, mert megéheztem.

Jó étvágyal evett, nagyot aludt, és másnap reggel pihenten ébredt.

Ekkor összehívta az embereit, elmondta nekik, hogy mi történt vele, s akkor mindannyian magukhoz vették a legjobb fegyvereiket, fáklyákat gyújtottak, és úgy indultak a Tündér Király barlangja felé.

A tündérek a barlang üregében a sötétben várták, hogy eljöjjön az éjszaka, és ők ismét előbújhassanak, de a hirtelen fénytől megrémültek, és szerteszaladtak.

– Ai-gugugu! Ai-gugugu! – kiabálták, de a hangjuk hamarosan elveszett a zűrzavarban, s mire a fáklyák kialudtak, nem volt ott egy fia tündér sem, valamennyi nekiszaladt a vakvilágnak.

Akkor az ember szíve megtelt örömmel, és visszatért arra a helyre, ahol a vaoit megjelölte. Mindannyian jóllaktak a vaoiból, és vígan voltak.

Ha a tündérek nem szaladtak volna el, akkor az ember még ma sem ehetne vaoit.

A KISKAKAS

Valamikor az idők kezdetén a madarak mind Diriunában laktak, a begyek lábánál, Magavara környékén. De Diriunából semmi sem maradt, csak a körbe rakott kövek, ahol azelőtt a madarak tanácskoztak.

Történt pedig, hogy egy este, amikor mindannyian táncoltak, a nagy vigadozásban nem vették észre, hogy a tűz kialudt. Nem maradt még egy szem parázs sem a hamuban. Reggel, amikor felébredtek, hiába sírtak a tűz után.

Kokorereko, a kakas megígérte, hogy hoz új tüzet, és nekiindult, erős szárnyaival hasítva a levegőt. Repült-repült, amíg sok mérföldet megtett, és leszállt az erdőben egy sziklára. De olyan erővel csapódott oda, hogy még ma is meglátszik a kemény sziklában a lába nyoma.

Ott töltötte az éjszakát, és másnap repült tovább Kairaraába, egy hosszan a tengerbe nyúló félszigetre.

Azon a szigeten megpillantott egy gyönyörű leányt. A lány súlyos karikákat hordott a füleiben, és fogai a sok *béte/diótól*^[6] feketék voltak, mint a vadbanán magjai.

Egyedül üldögélt egy házban.

Amikor a lány a deli Kokorerekóra nézett, mindjárt beleszeretett, kérlelte, maradjon vele. De a kakas felkapott egy égő ágat a tűzről, és indulni készült.

A lány utána kiáltott:

– Mondd meg, szerelmem, legalább azt, hogy merre visz az utad, merre van az otthonod.

Kokorereko így felelt:

– Addig menjél, amíg megkerülsz a félszigetet, és meghallod a tamtam dobok hangját, az emberek énekét, ott van az én falum – azzal kitérte a szárnyait, és elrepült.

Jaj, eltávozott, s a leány bizony sok könnyet hullatott érte. Nem sokkal ezután hazatért az apja és az anyja, s a lány addig könyörgött nekik, míg azok ráálltak, és elvitték őt a kenujukban, Kokorereko keresésére. Hamarosan elindultak.

Az útra sok élelmet vittek magukkal, kókuszdiót meg más jókat és egy levelekből fonott kosarat, hogy abban hozzák vissza Kokorereket.

Sokáig eveztek, amíg megkerülték a félszigetet. Akkor a lány felkiáltott:

– Apám, anyám, figyeljete! Nem halljátok a tamtam dobok zenéjét?

Valóban egy faluba, Lamogarába érkeztek, de nem ez volt Kokorereko otthona.

– Nem – felelte az apa –, ez nem az. Csak egy gyerek játszik, itt nem táncolnak.

Tovább eveztek. Rájuk esteledett.

– Az a madár hazudott neked, gyermekem – szólt bosszúsan az anya.

– Hát nem halljátok? – kiáltotta örömmel a lány. – Tamtam, szólnak a dobok, az én szerelmem, az én uram otthonában vagyunk.

Valóban, Diriuna határában jártak, és a csillagok fényében kitért szárnyú madarakat láttak táncolni a kókuszpálma ágai alatt.

A lány meg a szülei a kenuban maradtak hajnalig, mert attól tartottak, hogy a sötétben nem ismerik fel Kokorereket a többi madár között. Végül mikor Uba, a hűvös reggeli szél fújni kezdett a hegyek felől, és a csillagok fénye elhalványodott, Kaiorara felett kibukott a nap, a madarak lassan-lassan, egymás után előbújtak fészkeikből. Elöl jött Binama, az orrszarvú madár.

– Ez a te párod? – kérdezte az apja.

– Nem, nem ő az – felelte a lány.

Akkor előjött a papagáj, a fekete kakadu és a barázdabillegető, végül pedig a paradicsommadár.

– Bizonyára ő az! – kiáltott fel az apa.

– Nem – felelte büszkén a lány –, az én szerelmem sokkal szebb!

Abban a pillanatban tűnt fel Kokorereko, a madarak vezére. Lassan, méltóságteljesen lépkedett. A lány könnyed mozdulattal kínálta felé a kókuszdiót, és így szólt:

– Gyere, kedves uram, vedd el, neked hoztam.

– Hozd őket ide hozzám – mondta Kokorereko, mert bár szerette a kókuszdiót, mégsem engedelmeskedhetett azonnal az asszony szavának.

– Nem tehetem, én nem vihetem hozzád – kérlelte a lány –, gyere le ide hozzám, a víz szélére.

Kokorereko tűnődött egy darabig, de aztán arra gondolt, hogy mekkora utat tett meg a lány érte. S lassan közeledett a kenuhoz.

De jaj, ahogy lehajolt a kókuszdióért, a szülők hirtelen ráborították a kosarat, beemelték a kenuba, és gyorsan eleveztek vele, Kairorába.

Attól a naptól fogva él Kokoreieko és a törzse együtt az emberekkel.

De Diriunában, ahol Kokorereko törzse maradt, nagy lett a bánat, hangos volt a siránkozás.

– Airaké! Urunk! Airaké! Urunk! – kiáltozták panaszkodva a madarak.

De hiába kiáltoztak, Diriuna nem volt többé az ő falujuk. Binama, az orrszarvú madár bemenekült egy üres fába, Iviki, a fürj a füvet választotta otthonának, Kivivi, a lile pedig azt mondta:

– A tenger lesz az én hazám.

A többi madár pedig megbújt a dzsungel mélyén, és fészket épített magának. Ez az oka annak, hogy Diriunát többé nem hívják a Madarak Falvának, hanem Numapupunak, vagyis Pusztaságnak.

A FEHÉR EMBER SZÁRMAZÁSA

Volt egyszer egy Duagau nevű ember, ez elment vadászni a kutyájával. Amint mentek a sűrűben, a kutya egy repülőhalat talált a földön. Pedig abban az időben még nem volt tenger, csak szárazföld mindenhol. A kutya ugatni kezdett, amikor a halat találta, az ember pedig felvette a halat a földről. Duagau hazavitte a halat, és megette. Az íze sokkal jobb volt, mint a folyó halaié.

A kutya másnap ismét talált egy halat ugyanazon a helyen. Duagau ezt is hazavitte és megette.

Másnap kora reggel az ember ismét elment arra a helyre, ahol a halat találták, és várt, hogy megfigyelhesse, honnan való a hal. Napnyugtáig csak várt és várt, ekkor csobogást hall egy *modevafa* belsejéből, és azon nyomban egy hal hullott alá az ágak közül.

Duagau felmászott a fára, látta, hogy a fa belül üres, sok-sok hal úszkált a fa belsejében.

Duagau hazavitte a halat, ez alkalommal odaadta öreg anyjának, és elmondta neki, honnan való. Az öregasszony megette a halat, aztán aludni tért, és aludt egész délután, egész éjszaka, és másnap reggel sem ébredt fel. Mikor a nap már delelőn járt, azt kérdezték az emberek:

– Beteg az öregasszony? Miért nem jön ki?

Bementek megnézni, de még mindig aludt. Felébresztették hát, s akkor váratlanul így szólt:

– Ti mind menjetek azonnal, fogjatok baltát, és vágjátok ki azt a fát, és hozzatok még sok ilyen halat, mert olyan remek az íze, semmihez sem hasonlítható.

Így aztán Lavarata és Aurana emberei mind elmentek Duagauval, és vágták-vágták a fát, de ez a fa sokkal nagyobb volt, mint bármelyik másik, mert *bariauafa* volt, ami annyit tesz: csodafa. Este az emberek hazatértek a faluba, aludni mentek. Éjszaka azután a szilánkok, amelyeket baltáikkal kivágtak, mind megtalálták az utat vissza a fa törzsébe, és megint összenőttek vele. Így aztán reggel, mikor újra odamentek, a fa érintetlennek látszott, és erősebbnek, mint valaha. Hiába vágták egész napon át, nem tudták kidönteni. Reggelre pedig, amit addig kivágtak belőle, újra visszanőtt.

Harmadnap ismét próbálkoztak. Egy kisfiú magával vitt egy szilánkot, játszott vele, de aztán elejtette valahol. Azt a falut azóta Modevának nevezik, mert az a szilánk meggyökeresedett és kihajtott, és hatalmas fa lett belőle.

Másnap látják az emberek, hogy noha a fa ismét majdnem érintetlen, egy kis darab mégis hiányzik belőle. Valamelyikük emlékezett rá, hogy egy kisfiú elvitt egy szilánkot. Erre aztán, amit baltáikkal kivágtak, összegyűjtötték, és azonnal elégették. Így hamarosan sikerült kivágniuk a fát. Amikor ledőlt, sok-sok víz folyt ki belőle, és összegyűlt egy mélyen fekvő völgyben.

Másnap Lavarata hazudott Auranának. Azt mondták:

– Ma pihenünk és ünnepelünk. Holnap majd összegyűjtjük a halakat.

De mialatt Aurana táncolt egy tisztáson, Lavarata emberei elmentek oda, ahol a fa feküdt, és magukkal vitték a legjobb szerszámokat, edényeket és fegyvereket. A fatörzset betolták a vízbe, az ágakat evezőként használták, és benne laktak a hatalmas fa üregében.

Így Aurana elvesztette a *lavarata* népet, északnyugat felé tűntek el. A lavaraták bőre halvány. Az *auranák* hiába várták, hogy egyszer csak visszajönnek, és visszahozzák az elvitt sok jó fegyvert és szerszámot.

Amikor a fehér ember Taupotába jött, mindenki tudta, hogy a régi lavaraták leszármazottja. Azért válhatott a gazdagság és a siker népévé, mert elődei magukkal vitték a legjobb szerszámokat és fegyvereket. Az auranák és a többi nép pedig olyan maradt, amilyen régen volt.

A TAMINGÓFIÚK

A fiúk a hegyen aludtak. Este, lefekvés előtt tollakat tűzködtek a derekukra, és táncoltak.

Nagy messziről, Kovum hegyéről látta őket egy öregember, aki szellem volt. Tárót hozott nekik, sokat, hogy süssék meg.

Akakuv volt a legbátrabb köztük. Mikor az öreg lefeküdt aludni, megsütötte a tárót. Aztán egy mély lyukat ásott a hegybe. Oda bújt el a fiúkkal, mert míg az öreg aludt, a fiúk mind megették a tárót. Mikor az öreg felébredt, kereste az ételt, kereste a fiúkat, de hiába.

Másnap a Kovum hegyéről jött öreg újra tárót hozott nekik, és azt mondta, süssék meg. Minden ugyanúgy történt, mint előzőleg. Most azonban Akakuv egy *gumandinegyümölcs*be bújt a fiúkkal.

Amikor az öreg felébredt, felkacagott. Észrevette a gumandineban rejtőzködőket. A gyümölcsöt mindenestül zsebre vágta és hazavitte. Feleségével együtt elment, és sok-sok holt szellemet hívott magával. Volt azonban egy kislánya is.

Akakuv így szólt a kislányhoz:

– Igaz, hogy az apád elejtett egy tamingót?

– Igaz – felelte a kislány.

– Add nekem a tollait – kérte Akakuv. A kislány odaadta.

Akakuv feltűzködté a fiúkra és önmagára a tollakat, így egyszeriben *tamingó*madarakká változtak. Szép sorban felálltak a szobában az ajtó mögött. Mikor aztán az öreg a feleségével és a holt szellemekkel együtt hazaért, és kinyitotta az ajtót, a fiúk madár alakban – huss! – mind kiröpültek a szabadba.

Ezek a fiúk azóta is tamingómadarak maradtak.

A BRUINHAL BŐRÉBE BÚJT IFJÚ

Volt egyszer egy özvegyasszony, akinek két gyereke volt, egy fiú és egy lány. Egyszer az asszony talált egy rákot. Hazavitte, odaadta a lányának, és azt mondta:

– Én most elmegyek, mire visszajövök, főzd meg nekem a rákot. Ha az öcséd sír, adhatsz neki a kisebbik ollójából, de a nagyobbbat oda ne add semmi áron.

Azzal az anya elment. A lány megfőzte a rákot, de míg ezzel foglalatoskodott, a kisfiú sírni kezdett, hogy adna neki a nénje a rákból. A lányka adott is néhány falatot a rák kisebbik ollójából, de a fiúcska csak tovább sírt, úgyhogy végül a nagyobbik ollóból is kénytelen-kelletlen adott neki egy falást.

Amikor az asszony hazatért, kereste a főtt rákot, és azonnal észrevette, hogy a nagyobbik ollóból hiányzik egy darab. Megkérdezte a lánytól, hogy hova lett, s az bevallotta:

– Annyira sírt az öcsém, hogy mindkét ollóból adtam neki.

Ekkor az asszony nagyon megharagudott, azt mondta, nem lakhat többé velük egy földél alatt, s hogy mostantól fogva gondoskodjanak magukról. És valóban elhagyta a házat.

Amikor elment, felébredt a kisfiú, s minthogy nem találta az anyját, keservesen sírni kezdett. Még nagyobb lett a keserősége, amikor a nővére szidalmazta:

– Te vagy az oka mindennek, minek akartad a rák másik ollóját is megenni! Most megharagudott anyánk, és elment. – Végül megsajnálta, és vigasztalta: – De ne sírj, utána megyünk, megkeressük.

Ahogy az útra értek, észrevették anyjuk lábnyomát, s követték a nyomokat.

Az úton találtak egy kanna tejet – anyjuk hagyta ott nekik. Egy kis idő múlva két tojást találtak, ezt is felvették, és továbbmentek.

Később egy tál rizsre bukkantak, ezt is az anyjuk hagyta ott. Így követték anyjukat, de utolérni nem tudták.

Egyszer csak szembejött az asszonnyal egy hatalmas ember, egy óriás, a neve Regerege. Az óriás hajó nagyságúra nyitotta a száját, az asszony belesétált. Regerege becsukta a száját, s lenyelte az

asszonyt. Csak a haja akadt meg a fogai között. A lány és a fiú szintén látták az óriást. Rémulten megfordultak, és ahogy vitte őket a lábuk, olyan gyorsan hazaszaladtak.

A lány aztán felnevelte az öccsét. Amikor a fiú már nagyra nőtt, egy napon sétálni ment, és egy faluhoz ért, ahol legények labdázta. Ő is közéjük állt, s mindet legyőzte, egy sem vette fel vele a versenyt.

A játék befejeztével hazatért. Egyszer aztán megint elment a faluba, a legények éppen kakasviadalt tartottak. A fiú is magával vitte a kakasát, de az olyan kicsi volt, hogy a többiek kinevették, és így beszéltek:

– Ez aztán biztosan nem fogja a mienket legyőzni!

De akármelyik kakas állt is ki ellene, a kis kakas mindet legyőzte, s a fiú nagy nyereséggel tért haza. Nem is bírta el a sok pénzt, egy kínait fogadott fel, hogy segítsen neki a sok kincset hazavinni.

Egy napon aztán így szólt a testvéréhez:

– Menj el, kérlek, a falu urához, és kérdezd meg tőle, feleségül adná-e hozzám valamelyik lányát.

A lány nem mert elindulni, de az öccse biztatta, hogy menjen csak nyugodtan, ne féljen attól, hogy rosszul fogadják.

Akkor útra kelt a lány, de csak a falu széléig ment, ott megállt. Meglátta az úr, s érte küldte egyik emberét.

– Miért nem jössz közelebb? Kérdezni akarsz valamit? – szólt hozzá a falu ura.

– Igen, uram, az öcsém küldött, hogy hozzáadnád-e valamelyik lányodat.

– Jól van, ha épít nekem egy házat, színezüstből, megkaphatja a lányomat.

A leány visszatért az öccséhez az üzenettel. A fiúnak semmiség volt a kívánság teljesítése, csak egy szót szólt, s az ezüstház máris készen állt.

Ekkor ő maga ment el a faluba, de elváltoztatta magát, egy *bruinhal* bőrébe bújt, s a ház kapuja elé feküdt. Mikor az úr kijött, így szólt hozzá a *bruinhal*:

– Az ezüstház készen áll, adod-e hát egyik lányodat feleségül?

Az úr előhívta legöregebb leányát, és megkérdezte:

– Feleségül mérs-e ehhez a *bruinhal*hoz?

De a lány megvetéssel nézett rá, és így szólt:

– Hát halhoz menjek feleségül?

Akkor az úr hívatta a középső lányát, és azt is megkérdezte, hogy hozzámegy-e a halhoz.

De az is vonakodott, és így válaszolt:

– Hát hal legyen az uram?

Akkor az úr hívatta a legkisebb leányát, s tőle is ugyanazt kérdezte:

– Feleségül mennél-e, leányom, ehhez a bruinhalhoz?

– Igen, apám, hozzá megyek szívesen – felelte a lány.

Akkor a bruinhalat bevitték a legkisebb lány szobájába. És lám, ott egyszerre kibújt a halbőrből, és karcsú, szép fiatalemberré vált. Másnap azonban ismét bruinhal képében hevert a padlón.

A két idősebb testvér sehogy sem értette, miért olyan boldog és vidám a legkisebb, mikor csak egy bruinhal a férje.

Egyszer aztán lyukat fúrtak a falba, és azon át látták, hogy a hal minden este szép ifjúvá változik.

Most már féltékenyek lettek a húgukra, s maguknak kívánták az ifjút. De az hallani sem akart róluk, hiszen csak a legkisebb lány volt hajlandó hozzámenni, a másik kettő kigúnyolta és megvetette.

Ekkor a két testvér elhatározta, hogy megöli. Etelébe gombostűt keverték. De a felesége nem bízott bennük, és megkóstolta az ételt, mielőtt az urának adta volna.

– Ne egyél belőle – intette –, gombostűt keverték bele.

Egy másik alkalommal ismét megpróbálták megölni a férfit. Mérget keverték az ételébe, s azzal kínálgatták. De a felesége ismét megkóstolta, és így szólt a férjéhez:

– Ne egyél belőle, mérget keverték bele.

Ekkor így szólt a férfi:

– Menjünk haza, az én falumba, mert itt előbb-utóbb megölnék.

S amint a hajójuk készen állt, haza is tértek.

A TÍZ ÉGI ASSZONY

A régi időkben egy öregasszony éldegélt magában egy elhagyott korallszirten, Tidorén. Ezen a szirten szokott fürödni tíz égi asszony. Az öregasszony az égiek szárnyaira vigyázott, míg azok a tengerben játszadoztak.

Egyszer egy holland hajó a szirtnek futott és elmerült. A legénységből egyetlen ifjú maradt életben, s az felkapaszkodott a szirtre, hogy megpihenjen.

Meglátta a tíz égi asszonyt, amint a hullámok hátán hintáztak, ringatóztak, s a legfiatalabba úgy beleszeretett, hogy majd eszét vesztette.

Megkérdezte az öregasszonyt, aki a szárnyakat őrizte, hogy mit tegyen. Az fogta a legfiatalabb égi asszony szárnyait, és elrejtette őket.

Közben a tíz égi asszony megelégette a fürdést, szaladt a partra, hogy felvegye szárnyait. Az ám, de a tizedik hiába kereste. Kilencen felszálltak az égbe, de a tizedik a szirten maradt. Ekkor előjött a holland ifjú, kézen fogta a szárnyát vesztett égi asszonyt, magával vitte, és feleségül vette.

Az asszonymnak hamarosan fia született. Amikor a gyerek kicsit nagyobb lett, született még egy fia.

Történt egyszer, hogy a férfi halászni ment. Az asszony otthon maradt, s a fiait dajkálta. Ahogy ott üldögélt a szobában, egyszerre csak felpillantott a mester gerendára, meglátta az elrejtett szárnyakat. Tüstént magára öltötte őket, hiába kérelték sírva a fiai, lágy suhogással felszállt, meg sem állt az égig.

Hazatér a férfi a halászatból, sehol sem találja a feleségét. Hát ahogy felpillant a mestergerendára, látja, hogy a szárnyak eltűntek.

Mindjárt tudta, hogy mi történt, és elhatározta, hogy asszonya keresésére indul. Az ám, de hogyan? Amint sírva, tünődve üldögélt a háza előtt, arra repült egy sas, s kérdi a nagy sírás-rívás okát. A férfi elmeséli a bánatát, hogy volt egy égi felesége meg két fia, most az asszony a gyerekeket is, őt is itthagya.

A sas azt tanácsolta neki, hogy hívja össze a madarakat, hátha valamelyik fel tudja vinni az égbe.

Ekkor az ember ennivalót szórt a madaraknak, azok jöttek is ezrével, sasok, viharmadarak, sirályok, kakaduk, s velük jött egy kis mézszopó madár is. A nagy madarak el akarták kergetni, azt mondták, hogy ez a csöppség úgysem tudja az embert felvinni az égbe. Az ember azonban nem engedte.

– Hadd lakjék jól ez a kis madár is – mondta.

Elsőnek a sas szólalt meg:

– Ül fel a hátamra, megpróbálok az égig szállni.

De a sas nem bírta erővel, s ugyanígy járt a viharmadár, a sirály is, egyiknek sem sikerült feljutni az égig.

Mikor a kis mézszopó madár jóllakott, mondta az embernek, hogy üljön fel a hátára. Az ember eleinte húzódozott, hiszen a madár nagyon kicsi volt, de a mézszopó csak biztatta: – Ne félj! – és megmondta neki, hogy üljön a hátára. Az ember szót fogadott, s íme, a kis madár elbírta!

Először alacsonyan repültek, aztán mind magasabbra szálltak. A nagy madarak sorra elfáradtak, visszafordultak, egyedül a mézszopó tört az ég felé.

Az ember felért az égbe, és rátalált az égi faluba vezető útra. Az út közepén állt egy ház, a lakóját Szadának hívták, Szada megkérdezte, hogy mi járatban van, s a hollandus elpanaszolta neki a bánatát.

Szada jó tanáccsal látta el:

– Ha majd azt mondják, hogy válasszad ki a feleségedet az égi asszonyok közül, jól vigyázz, hogy az igazira mutass, mert az asszonyok nagyon hasonlítanak egymásra, és életeddel fizetsz, ha tévednél. – Aztán így folytatta: – Adok neked két szárnyat. Azt az asszonyt válasszad, akire a szárnyak szállnak, mert az a te feleséged.

Az ember megköszönte Szada jóságát, és ment, mendegélt az égi falu felé. Útközben találkozott egy fává változott emberrel.

Megszólította őt a faember:

– Segítség rajtam!

De a hollandus így telet:

– Magad segíts magadon!

Nem sokkal ezután egy kővé változott embert látott, aztán egy bambuszembert, s végül egy fegyverré változott emberrel is

találkozott. Valamennyien segítségért kiabáltak, de a hollandus mindegyiknek ezt válaszolta:

– Segítsetek magatokon, ez a ti dolgotok! Biztosan hamisan esküdtetek bambuszra vagy fegyverre, vagy más a vétkeitek.

A hollandus lassan már alig hallotta a kiáltásukat, s közeledett az égi faluhoz. Ott a király elé állt, és köszöntötte.

– Mit keresel itt, te földi ember? – kérdezte a király.

– A feleségemet – válaszolta az ember.

A király ekkor összehívta a falu asszonyait, és leültette őket.

– No, melyik a te feleséged? – kérdezte.

A férfi nem felelt azonnal, pillantása az egyik asszonyról a másikra esett, közben a szárnyakat figyelte, amelyeket Szada adott neki. Ekkor megszólalt a király:

– Talán bizony nem találsz a feleségedet?

Abban a pillanatban szárnyzuhogást hallott az ember, és látta, hogy a szárnyak az egyik asszony vállára szállnak.

– Az az asszony ott a pad végén az én feleségem – szólt.

– Jól van, magaddal viheted a feleségedet – mondta a király –, de előbb teljesítened kell egy kívánságomat. Ezt a bambusznádat megtöltöm mindenfélével, és árpaszemeket is teszek bele. Ha ki tudod választani az árpaszemeket, viheted az asszonyt, de ha mást is kiszedsz a bambuszból, meg kell halnod. Láthattad útközben, hogy milyen büntetés éri azokat, akik nem teljesítik kívánságomat.

Azzal az égi falu királya megtöltött egy bambusznádat mindenfélével, és árpaszemeket is tett bele.

A szárnyak halkán szóltak az emberhez:

– Sose búsulj, majd mi segítünk neked.

A két szárny észrevétlen bebújt a bambusznádba, és az árpaszemek rátapadtak a szárnytollakra, így az ember könnyűszerrel szedegette össze őket.

Látta a király, hogy emberére akadt, adott hát neki egy házat az égben, s most már ketten éltek ott tovább. Az asszonynak ismét született egy fia, de ettől fogva egyre többet gondolt a másik két gyerekre. Az ember végül is arra kérte az égi királyt, hogy engedje őket haza a gyerekeikhez. A király beleegyezett, egy ezüstlétrát bocsátott le a földre, azon vitte haza a hollandus égi asszonyát és fiát.

Amikor Tidore szirtjéhez érkeztek, megszületett a negyedik fiú. A legidősebb gyermek egy kidőlt fatörzs végére ült, a második a fa közepére, a harmadik a földre az anyja közelébe, a negyediket az asszony az ölében tartotta.

A legidősebb fiú később Djilolo szigetének rádzsája lett, a másik, aki a fatörzs közepén ült, Bahtján rádzsája, a harmadik, aki anyja közelébe ült le a földre Ternate rádzsája, s a negyedik, aki még nem hagyta el anyja ölét, Tidore rádzsája lett.

A LÉPEGETŐ ÓRIÁSFÁ

Ongari falut egy édesvizű patak szelte ketté. A patak a falu mögött még kanyarodott egyet, aztán már bele is futott a mélykék, sima tengerbe.

Egyszer egy kisfiú ténfergett a sziklás tengerparton. Éhes volt, s azért végigkutatta a part menti bozótot, hátha ráakad valami ehető gyümölcsre. De mert a bokrok bogyói nem verték el éhét, messzebb merészkedett, s keresgélni kezdett a fák alatt. Talált már édes, talált már savanyú vagy kesernyés gyümölcsöket, mikor végre egy kókuszpálmára akadt. Fent a magasban, messze a feje fölött nagy, érett kókuszdiók lengedeztek. A fiú nekifohászkozott, és kúszni kezdett fölfelé a sima, vastag törzsön. Amint egyre magasabbra ért, egyre jobban kitárult előtte a világ. A part mentén körös-körül szikrát vetett a tenger, s mint görbe kés, villogott a patak. Ongari felé pillantott, s hát egyszerre csak mit lát? Túlnan, a part felől egy óriásfa baktat lassú, nyugodt lépésekkel egyenest a falujának.

Megijedt a gyerek, hogyne ijedt volna meg, hiszen olyan félelmetes volt az óriásfa vonulása.

Lesiklott a sima törzsön, csak úgy égett a tenyere, s futott, futott árkon-bokron át, be egyenesen a faluba.

Már a legszélső kunyhók előtt elkezdett torkaszakadtából kiáltozni. No hiszen, kiáltozhatott! Ki törődik egy gyerek kiáltozásával? Majd csak abba hagyja egyszer.

Csakhogy a fiú nem hagyta abba.

Addig-addig, míg már az asszonyok is látták, hogy az óriásfa csakugyan közeledik.

S amit egyszer az asszonyok észrevesznek, azt – idő múltával – a férfiak is észreveszik. Össze is ült a falu törzsi tanácsa, hogy meghányja-vesse, mi legyen.

Hosszan-hosszan tanácskoztak; az óriásfa pedig közben szépen, nyugodtan közeledett. Láthatta mindenki.

Végre-végre a törzsfőnök berekesztette a tanácsot, a férfiak vették a pajzsukat, dárdájukat, s mindnyájan elindultak a lépegető, menetelő fához. Megállítják, meg bizony, még a falu előtt. Mert ha az a faóriás átbaktat a falun, vagy ha a hatalmas törzs netán épp a

falura zuhan, összetör, agyonzúz ott mindent, nem marad eleven se állat, se ember.

A harcosok hát körülfogták a fát, a törzsfőnök pedig elébe állt, és hangos szóval szólott hozzá:

– Hallod-e, te fa, te óriásfa, én beszélek hozzád, Ongari falu törzsfőnöke! Én szólok hozzád, és megparancsolom, állj meg, maradj veszteg. Ki hallott már olyat, hogy egy fa meginduljon? Fogadd meg az okos szót, és ne mozdulj többé! A törzsfőnök beszélt hozzád!

Bátor, tapasztalt törzsfőnök volt, jól beszélt, helyesen.

Csakhogy a fa nem hallotta.

Szél fújt a tenger felől, zizegtek, ringatóztak az óriásfa lombjai, fölszállt, fölkeveredett a homok, s a fa egyszerre csak ott állt, ahol az imént Ongari törzsfőnöke. S a törzsfőnök pedig futott-futott harcosai élén vissza a faluba.

Másodízben nem a törzsfőnök haladt a férfiak élén, hanem a varázsló. S a férfiak nem dárdát meg pajzsot hoztak, hanem dobokat.

Amikor pedig a dobok megszólaltak, megkezdődött körben a vándorló óriásfa körül a tánc. Hosszú tánc volt, ünnepi tánc, bele az éjszakába, egészen hajnalig.

Hajnalban, amikor a nap első sugarai végigsiklottak a sima tengeren, a varázsló maga táncolta körül a fát. Egy csörgő volt a jobb, s egy másik a bal kezében, s míg tompán puffogtak a dobok, ő a tánc ütemére szólott a fához.

– Hallod-e, te fa, te óriásfa – kántálta –, én szólok hozzád, Ongari falu varázslója! Én énekelek hozzád, és parancsolom minden démonok és szellemek szavával, állj meg, maradj veszteg. Ki hallott már olyat, hogy egy fa meginduljon? Nem túri Je Nan, nem hagyja Vaba, a démonok démonja. Az ő hatalmukkal mondom: ne mozdulj többé! A varázsló beszélt hozzád.

A dobszó felcsapott. A varázsló magasra tartott, széttárt karral meredt a fára. Végül már csak a csörgői csörögtek.

A nap, mint óriás rőt tojás ült a tenger színén. Szél kerekedett, friss, hajnali szél, zizegtek, ingadoztak az óriásfa lombjai, fölszállt, fölkeveredett a homok, s a fa egyszerre csak ott állt, ahol az imént

Ongari varázslója. S a varázsló pedig futott-futott a táncosokkal együtt vissza a faluba.

Harmadízben – már magasan járt a nap – a törzsfőnök és a varázsló együtt jött ki a fához a férfiakkal. Nem beszélni jöttek. Erős hánckötelet hoztak, keresztülhurkolták az óriásfa derekán, aztán a kötél végét sziklához erősítették. S amikor ez megvolt, már hurkolták is át a fán a következő kötelet. Feszültek is a fonott hánckötelek, egyik a másik után fától a szikláig, mint hangszeren a húrok. És úgy is pattantak el, mint a húrok, amikor a fa megint mozdult egyet.

Ott volt addigra már a szomszédos falvak népe mind. Ott álltak erős kőbaltákkal a férfiak, s hogy a hánckötelek elpattantak, nekiestek a fa derekának. Vágták az óriás törzset két teljes napon át, s még a harmadikon is megfeszítve dolgoztak. Fehér villanással pattogtak a nyersfaszilánkok: lassan-lassan nőtt a fa hatalmas derekán az ég. Közben az óriásfa egyre közelebb ért a faluhoz. Jött, jött, s már csaknem a kunyhók soráig ért, amikor végigsüvített, megingott, s egy fél csavarodással, miközben óriás koronája végigsüvített az ég magosán, ledőlt.

Félelmetes volt a zuhanása, bizony félelmetes.

Az emberek alig tudtak előle elugrani.

Ott feküdt hát a hatalmas fatörzs a falu bejáratánál a tenger és a patak között. Csakhogy nem akármiféle fa volt ez a lépegető óriásfa. Amíg koronája süvítve végigfésülte a selymes eget, elszórta gyümölcseit. Egy részük a tengerbe hullott, más részük a kanyargó patakmederbe. A tengerbe hullott gyümölcsökből lettek a tenger halai, a patakba hullottakból pedig az édesvízi halak.

Ongariról így múlt el a veszedelem, és még ma is szép, virágzó falu. Ha a kisfiú nem éhezik meg a parton, nem kúszik fel a kókuszpálmafára, és nem veszi észre a baktató óriásfát, rég nem volna már Ongari, és senki sem foghatna a vizekben jóízű halakat.

A HALÁSZSAS MEG A LÁNY

Kidub, a halászsas valamikor egy magas fán fészkelte, közel a Bianfolyó torkolatához. Akkoriban volt ott egy kis sziget, Volinaunak hívták, s olyan volt, mint a mostani Habé-sziget. A helyén ma már csak nagy kövek vöröslenek a víz alatt, de akkor a szigeten még egy falu is állt.

Amikor a halászsas átszállt a falu fölött, megpillantott egy gyönyörű lányt, s mivel a lány már eladósorban volt, elhatározta, hogy elveszi feleségül.

Volinau falu lakói azonban nem akartak beleegyezni a házasságba, elrejtették hát a csónakjaikat, hogy a nászra készülő lány ne tudjon a szigetről partra jutni. De a lány annyira szerette a szép, fiatal halászsast, hogy beleegyezett: ragadja az föl a földről a magasba, és a levegőn keresztül vigye a fészkébe.

Eleinte nagy volt a fiatalok boldogsága. A halászsas a legszebb halakat hordta fiatal feleségének, és ha esett az eső, kitárt szárnyal álldogált fölötte, hogy meg ne ázzon. Végül azonban a fiatalasszony a fa tetején, a fészekben unatkozni kezdett, mert a halászsas nem engedte meg soha, hogy a földre leszálljon. A fa csupasz törzsén egyedül nem is tudott volna leereszkedni. Elhatározta hát magában, hogy túljár madárférje eszén, titkon megszökik, és egyre azon gondolkozott, mit cselekedjék. Végül is eszébe jutott a megoldás.

Egyik este azt mondta a halászsasnak; itt az ideje, megfogni a gyermekük ringatókosarát.

A fiatalasszonyok ugyanis, helyi szokás szerint egy kis kosárban hordják a gyermeküket elől a mellüknél, s a kosarat fonalakkal a fejükre függesztik.

A gyanútlan halászsas örült a jó hímek, már hogyné örült volna, hiszen szerette a gyerekeket, és maga is sok-sok gyereket akart. Így aztán rengeteg jól válogatott rostos levelet hozott, hogy a fiatalasszony a fonásba belefoghasson. Csakhogy az asszony kevesellte a levélrostokat, és egyre azt hajtogatta, hogy egy halászsas gyermekéhez csak a legyezőpálma levélrostjai méltók. A halászsas ezt a kívánságát is teljesítette, így hát az asszony úgy tett,

mintha csakugyan belefogna a fonásba. De a félig kész kosárkát újra csak eldobta, és tettetett elkeseredéssel panaszkodni kezdett:

– Ez a legyezőpálma mégsem elég finom, nem tudok vele mit kezdeni. Csak az az igazán jó, amelyik Burik-aninban nő. Hozz onnan, de sokat!

Útnak indult hát újra a halászsas, és repült-repült messze Kanumon, és a *manik* földjén túl Burik-aninba. A roppant út miatt bizony hosszú ideig elmaradt.

Közben a fiatalasszony nagy sietve tovább fonta a pálmrost fonalat, és végül olyan hosszú kötelet készített belőle, hogy a fészek magosából egész a földig leért. Akkor aztán jól megerősítette odafönt, és nagy óvatosan leereszkedett a fa alá, s onnan már lélekszakadva futott a folyópartra.

Szerencséjére a parton hamarosan talált egy csónakot – földijeit, a Volihau-beli emberek hagyták ott –, beleugrott, s nagy sietve hazaevezett a szigetre. A falu örömmel visszafogadta, nem is volt semmi baj.

Csakhow a halászsas időközben – rengeteg legyezőpálmalevéllel a csőrében – Burik-aninból visszaérkezett. Tüstént felfogta, hogy a fiatalasszony megszökött. A kötél, a folyópartra vivő lábnyomok – mind azt sejtették vele, hogy felesége Volinauba menekült.

Őrjöngő dühvel repült hát a falu fölé.

Amikor a volinaiak a sas szárny csapásait meghallották, tudták, hogy baj van. Félelmükben nagy hirtelen elrejtöztek a környező fák lélegzőgyökerei alatt. Férfiak, asszonyok, gyerekek megbújtak ott szorosan egymás mellett.

A sas iszonyatos haragjában egy-egy hatalmas szárny csapással előbb a kunyhókat zúzta össze – úgy, hogy romhalmaz lett az egész falu –, majd a riadtan futkározó háziállatoknak esett neki, s újra s újra lecsapva a levegőből, széttépte őket.

Őrjöngését tehetetlenül nézték a gyökerek mögül a falusiak.

Mikor már az utolsó malac is ott feküdt vérében, az egyik félkótya öregember – a vénség elvette már a magához való eszét is – előbújt a rejtéklyukból. Rendezkedni akart a romok közt, mert azt hitte, hogy a halászsas már elröpült. Előkotort egy kókuszpálma seprűt, és nagy lendülettel kezdte a romokat seperni. Amint buzgó igyekezetében

ide-oda hadonászott a hosszú kókuszpálma nyéllal, véletlenül úgy vágta fejbe a fölötte átsuhanó halászsast, hogy az röptében három bukfencet is vetett.

Az elkábult sas rettenetesen megijedt, és amilyen sebesen csak tudott, elmenekült. Szállt-szállt egyre messzebb, és csak a távoli Mali környékén mert végre megállapodni. Ott aztán letelepedett egy ember nem járta magas sziklára. Ott ül a szirtfokon ma is.

Volinaut a megmenekült falusiak egykettőre felépítették, és a halászsas volt felesége még sokáig boldogan élt közöttük.

Ma már a sziget nincs többé, s ahol valaha a kunyhók álltak, a Bian-folyó vize folydogál. De ahol az állatok vérét a dühöngő halászsas kiontotta, a kövek vöröslenek a víz alatt.

A VÖRÖSEN IZZÓ FIÚ

Koszolom szigetén egyszer egy fiú járkált a tengerparton. Horgászni akart, ám nem nézett jól körül, és egyszerre csak belezuhant egy mély üregbe. Az üregben akkora volt a forróság, hogy a fiú tűzpiros lett, és izzani kezdett.

Nemsokára emberek jártak arra, megéreztek a forróságot, felfedezték az üreget és benne a fiút. Megtetszett nekik a szép piros színe, és megpróbálták kiszabadítani az üregből, hogy magukkal vigyék Mombusz faluba. De a fiú úgy izzott, hogy senki sem mert hozzáérni. Bambuszcsöveken vizet szívtak hát a tengerből, és rálocsozták. A víz gőzzé vált a testén, fölszállt az ég magasába, és szép kerek felhővé változott. Ettől a fiú végre annyira lehűlt, hogy az emberek ki tudták menteni az üregből.

Be is vitték Mombusz faluba, és paradicsommadár-toll fejdísszel ékesítették.

De a fiú újra csak izzani kezdett, és a férfiak megijedtek, hogy hamarosan felgyújtja az egész falut. Így aztán kikergették a házak közül.

Az izzó fiú a hűvös felhő után vágyott, és megpróbált felkapaszkodni rá, a holtak szent virágkoszorúin lépegetve, de az izzástól összeroskadtak és kigyulladtak a koszorúk. Akkor egy magas fára kúszott föl, bár a fa maga is kigyulladt, mégis sikerült elérnie a felhőt, és megtelepednie odafönn az égen. Ő lett Katáné, a nap, és sugaraiban még ma is látni a paradicsommadár tollait, amelyekkel a mombuszi emberek felékesítették. Nappal bejárja az ég magosát, de éjszaka, amikor kihűl a világ, visszatér koszolomi forró üregébe. Onnan indul aztán föld alatti útjára a démonok vezetése nyomán, míg el nem ér messze-messze az öreg Máró folyó alá, ahol ismét eléri a föld felszínét. Izzásától meleg lesz és világos, és ő pedig az égen át lassan vándorol tovább Koszolomig.

Ott ahol Katáné hajnalban megjelenik, óriás erőd áll, fehér, mint a mész. Éjjel-nappal hatalmas tűz lobog a tetején, és messzire világít.

Ki építette az erődöt, ki gyújtotta a tüzet az ormán, démonok vagy emberek, nem sejtí senki sem. Aki meg akarja fejteni az erőd titkát, és elindul a ragyogó erőd felé, mely a láthatár szélén világol, nem tér

az vissza sohasem. Út nem vezet oda, tenger nem viszi el hátán a csónakot. Megbőrösödik a víz, megsűrűsödik, összetapad, mint az *ámbonból* készült ital, megfogja a csónakot.

Volt mégis egy szép lány, Mandinak hívták, aki mindenáron odavágyott, ahonnan reggelente Katáné égi útjára indult. Nézte-nézte naphosszat az erődöt, és azt se tudta, hova legyen a nagy vágyakozástól. A többi lány a falujában hajnalban kelt, és napestig dolgozott. De Mandi csak ült a tengerparti sziklán, és vágyva nézett a fényességes távolba. Nem is volt egyetlen férfi sem a faluban, aki Mandit választotta volna feleségnek. Hiába volt szép a lány, hasznát nem vette volna egyik sem. Amikor a lányok és az asszonyok a kertekben dolgoztak, vagy arattak a földeken, Mandi virágkoszorúval díszítve sétálgatott közöttük, és amikor este odahaza tüzet gyújtottak és elkészítették a vacsorát, Mandi csak akkor került elő, amikor enni kezdtek.

Az asszonyok között Ohom volt a legszorgalmasabb. A Katáné után vágyakozó lusta Mandit hányszor, de hányszor próbálta kényszeríteni, hogy gyűjtsön vele zágógyökeret a kertben vagy rőzsét a fák alatt, de Mandi hallani sem akart a munkáról.

Egy nap aztán a szép Mandi, amint éppen a parti sziklától hazafelé igyekezett, Imo falu banánültetvényén haladt át. Fáradt volt már az egész napos barangolástól, a vágyakozástól az eltűnt Katáné után. s így aztán vágott magának sok-sok nagy banánlevelet, fekvőhelyet készített belőlük, és nyomban el is aludt a maga készített zöld leveles ágyon.

Ott akadtak rá az Imo falubeli férfiak, akik a szép Mandit gonosz démonnak nézték, elfogták hát, és elhatározták, hogy áldozatul kínálják az isteneknek.

Mandi így fogolyként élt Imo faluban, míg a falu az ünnep elérését várta. De Katáné hajnalban, amikor még mindenki aludt, aláhajolt a lányhoz, és sugarai fényes útján Mandi felkapaszkodott a hajnali égre.

Csillag lett, ő lett a legszebb hajnali csillag. Minden pirkadatkor végignézi, hogy kapaszkodik fel szerelme, Katáné, az ég peremére, s már magasan jár a nap, mire fénye kihuny.

NAPOLEONI IS TONGAI VOLT

Széles e világon nincs még egy olyan nemes és bátor nép, mint a *tongaiak*. Lehet, hogy mások többen vannak, és nagyobb gazdagságban élnek; még az is lehet, hogy erősebbek; egy azonban bizonyos: férfias tisztesség, vitézi bátorság csak minálunk van igazában, és a mi népünkből származnak mindazok a nagy harcosok, akiknek a nevét mindenki hódolattal említi, és akiknek a tetteiről világszerte csodákat beszélnek. Így van ez a híres, nevezetes Napoleonival is: annak is tongai vér folyt az ereiben. Elmondom, hogy s mint.

Ennek a Napoleoninak az anyja Merikeiből került hozzánk egy cethalászhajón. Szép, magas, nyúlánk asszony volt, megtetszett egy tongabeli férfinak, egybe is keltek; hanem aztán a halászok fölszedték a horgonyukat, s az asszony, akinek közben eltűnt az líra, visszament velük a hazájába, Merikei szigetére. Ott született meg a kisfia; elnevezte a gyermeket Napoleoninak, s gondos szeretettel nevelgette; jól is fejlődött, s nőttön-növekedett.

Történt egyszer, hogy Faranizéből követek érkeztek Merikei szigetére.

Nagy bajban voltak, segítséget kértek Velingtoni ellen, mert az sok csatában kegyetlenül megverte őket, és királyukat is megölte, minden fiával egyetemben. De a főpapjuk azt prófétálta nekik, ha elmennek Merikei szigetére, találhatnak ott egy barna bőrű apától származó ifjút: annak a világon senki sem tud ellenállni, s az fogja őket győzelemre vezérelni. Hajóra is szálltak, át is keltek a tengeren, Faranizéből Merikei szigetére, hogy magukkal vigyék megígért vezérüket.

Keresni kezdték; de milyen keservesen keresték! Ahová csak bekukkantottak, ahol csak a barna apa gyereke felől tudakozódtak, mindenütt gúnyt űztek belőlük. A vásott kölykök mind a nyomukba szegődtek, és torkuk szakadtából ilyesmiket kiáltoztak utánuk:

– Mi vagyunk a barna apa pulyái; vigyetek magatokkal, majd mi győzelemre segítünk!

Az egyik faluban, a nevére már nem emlékszem, alaposan fölültették őket. A mihaszna gyerekek megígérték nekik, hogy

elvezetik őket népük szabadítójához; a faranizeiek meg azt sem tudták, hová legyenek örömben.

– Végre szerencsével járunk! – mondogatták egymásnak. – Nemhiába fáradoztunk; és most aztán jaj neked, átkozott Velingtoni!

– Úgy van – felelték a gyerekek –, nemhiába fáradoztatok; és most már valóban jaj annak a galád Velingtoninak! De gyertek már, ne késlekedjete!

Azzal kivezették a követeket a faluból az erdőbe, egy parasztnak a házához, s ott nagy diadallal – egy borját mutattak nekik.

– Ez az! – mondták. – Ennek volt barna az apja!

A faranizei követek szégyenkezve fordultak el, búsan ballagtak odább, s úgy harsant fülükbe a gyerekek gúnyos nevetése, mintha a szívüket hasogatnák.

Késő este volt már, amikor az erdő mélyén egy magányos kis házikóhoz értek. Abban a házikóban lakott Napoleoni meg az édesanyja.

– Hadd kérdezősködjünk itt is – mondta a követség vezetője. – Hátha mégis rátalálunk; a főpap nem hazudhatott, s nem azt jósolta-e, hogy ebben az országban akadunk szabadítónkra?

Napoleoni édesanyja hangosan fölkiáltott ámulatában, ahogy meghallotta, mi járatban vannak.

– Kik vagytok? – kérdezte. – Honnan tudjátok, hogy a fiamnak barna ember volt az apja?

– Faranizei törzsfőnökök vagyunk – felelték –, és a barna apa fiát keressük. Neki kell megszabadítania minket ellenségünktől, Velingtonitól; neki kell megbosszulnia a sok kínt és szenvedést, amit ez a Velingtoni országunkra zúdított. Főpapunk küldött minket erre a vidékre. „Merikeiben kell keresnetek azt az ifjút, aki megment benneteket – mondta. – Arról ismeritek meg, hogy barna bőrű volt az apja.”

Az asszony először szólni sem tudott a csodálkozástól.

– Az istenek vezéreltek ide titeket! – kiáltotta, mikor magához tért ámulatából. – Nekem valóban van egy fiam, akinek barna ember, egy hatalmas tongai harcos volt az apja. Csakhogy az én fiam néma; nézzétek, itt ül mellettem a gyékényen; hogyan gondoljátok, hogy ő lehetne a vezéretek?

Napoleoni eddig még életében egy árva szót sem szólt, mert süketnémának született. Most azonban érkezett az ideje: fölállt és megszólalt. S amint a gyékényről fölemelkedett, magasabb és erősebb volt, mint akármelyik idegen.

– Én vagyok az, akit kerestek – mondta. – Siessünk a hajóra, bontsunk hamar vitorlát, hogy győzelemre vihesselek benneteket. Ég áldjon, anyám! Éljen egészségben és bátorságban, míg le nem győzöm barátaim ellenségét, és diadalmasan vissza nem térek hozzád. Ha pedig nem térnék vissza, érted fogok küldeni, s elhozatlak hozzám, abba az országba, ahol a legjobban érzem magamat.

– Ég áldjon, fiam! – felelte az anyja. Kikísérte a házból, letépett a közelben egy szál virágot, és átnyújtotta neki. – Menj utadra, és az istenek oltalmazzanak. Ezt a virágot vidd magaddal, és valahányszor rátekintesz, gondold róla anyádra meg apádra.

Napoleoni fogta a szép piros virágot, búcsút intett anyjának, és útnak indult. Élükre állt a faranizeieknek, és győzelemről győzelemre vezette őket. Híres tetteiről: arról, hogyan semmisítette meg Faranize ellenségeit, noha nagy túlerőben voltak, és rettentő erővel támadtak; meg arról, hogyan kergette országról országra Velinglonit, hogyan fogta el végül Uatalunál, és hogyan száműzte egy puszta szigetre, ahol később meg is halt – minderről, mondom, sok mindent mesélhetnék még; de minek meséljek? Úgyis hallott róla mindenki. Én itt csak azt akartam elmondani, honnét származott, és hogyan került Faranizéba; mert ezek a faranizék eltagadják az igazságot, s azt állítják, az ő szülöttük, s arról a szigetjükről való, ahonnét a királyi családjuk. Persze, mindez szemenszedett hazugság; csak azért találták ki, mert irigyelnek minket, tongaiakat, amiért olyan kiválóak vagyunk. Hasonlóképpen maguknak követelik Napoleonit a merikeiek is; arra hivatkoznak, hogy náluk is akadnak barna emberek. Én azonban a színtiszta igazságot beszéltem el; az igazság pedig az, hogy Napoleoni tongai volt.

EGYTŐL TÍZIG

Szafea és Falangaua története következik. Ez a házaspár Szamoa szigetén élt, tíz fiuk született, sorrendben Tíz, Kilenc, Nyolc, Hét, Hat, Öt, Négy, Három, Kettő és Egy volt a nevük.

Született később egy lánygyermekük is, ennek a lánynak Szina volt a neve.

Elmentek egyszer a gyerekek a legközelebbi faluba, hogy ottani pajtásaikkal lándzsahajítást játsszanak. Először a bozót felé hajították lándzsáikat, és Szina lándzsája szállt a legmesszebbre. Azután a folyópart felé hajították a dárdákat, Szina dárdája most is messze túlszárnyalta a többiekét, és éppen egy krokodilus barlangjába esett. Szina odaszaladt, és így szólt a krokodilhoz:

- Add vissza, kérek, a lándzsámat!
- Gyere érte! – válaszolta a krokodil.

Szina belépett a barlangba, de abban a pillanatban egy hatalmas szikla gördült a háta mögött a bejárat elé. Így hát fogságba esett a krokodilus barlangjában.

Jött a bátyja, Tíz, és így szólt:

- Mi van veled, Szina? Gyere már, indulunk haza!
- Ó, Tíz – felelte Szina –, drága bátyám, Tíz, ha hazaérsz, mondd el anyáknak és apáknak, hogy foglyul estem a krokodilus barlangjában, és nem tudok hazamenni.

Tíz hazament. Mikor Szafea és Falangaua megkérdezte, hol van Szina, a fiú így felelt:

- Azonnal jön, Kilenc hozza a csónakján.

Mikor Kilenc a krokodilus barlangjához ért, így szólt:

- Mi van veled, Szina? Gyere már, indulok haza!
- Ó, Kilenc – felelte Szina –, drága bátyám, Kilenc, ha hazaérsz, mondd el anyáknak és apáknak, hogy foglyul estem a krokodilus barlangjában, és nem tudok hazajönni.

Kilenc hazament. Mikor Szafea és Falangaua megkérdezte, hol van Szina, a fiú így felelt:

- Azonnal jön, Nyolc hozza a csónakján.

Így ment ez sorban a többi fiúval is. Végül aztán jött Egy, és így szólt:

– Mi van veled, Szina? Gyere már, indulok haza!

– Ó, Egy – felelte Szina –, drága bátyám, Egy, ha hazaérsz, mondd el anyáknak és apáknak, hogy foglyul estem a krokodilus barlangjában, és nem tudok hazajönni.

Egy gyorsan határozott. Felmászott egy pálmafára, mely a barlang előtt állt, üvölteni kezdett, mint egy repülőkutya: „Luli, luli, luli!” – tépdésni kezdte a pálmafa gyümölcsét, és odadobálta a barlang szája elé. Amikor Szina meghallotta a szétloccsanó gyümölcsök zaját, így szólt:

– Kedves krokodilus, nyisd ki, kérlek, az ajtót, olyan rettenetesen meleg van idebent!

A krokodilus teljesítette a kívánságát, és Szina meglátta a gyümölcsöket a barlang szája előtt.

– Kedves krokodilus – szólt –, remek gyümölcsök hevernek odakint a barlang szája előtt, kérlek, engedj ki, hogy összeszedhessem.

– Hüm-hüm – habozott a krokodilus –, azt hiszem, nem engedhetlek ki, mert te biztosan meg akarsz szökni tőlem.

– Ó, dehogy! Dehogy akarok megszökni – felelte Szina. – Eszem ágában sincs. De ha nem hiszel nekem, köss kötelet a lábamra.

Úgy is tett a krokodilus. Kötelet kötött Szina lábára, és a lányka kimehetett a gyümölcsöket összeszedni. Alig ért ki a barlangból, így kiáltott a krokodil:

– Szina! Ó, Szina! Ó, ó, ó! Te meg akarsz szökni.

– Nem, nem, dehogy! Várj csak, amíg ezeket a remek gyümölcsöket mind összeszedem – válaszolta a lányka.

Közben Egy gyorsan cselekedett. Leoldotta a kötelet Szina lábáról, és hozzákötötte a pálmafához, aztán kézen fogta a húgát, és gyorsan elmenekültek.

Mivel Szina csak nem jött vissza a barlangba, a krokodilus rángatni kezdte a kötelet, és így kiáltott:

– Szina! Szina!

A pálmafa levelei a rángatástól zizegni kezdtek:

– Ó, ó, ó!

– Igen, igen. Lábadnál fogva húzlak vissza! – kiáltotta a krokodilus, és minden erejével nekirugaszkodott a kötélnek úgy,

hogy végül is kitepte a pálmafát, az rázuhant a barlangra, és agyonütötte a krokodilust.

Szina közben Egy segítségével hazaért a szüleihez. Elmondták a történeteket. Szafea és Falangaua így szólt:

– Ejnye, ejnye, fiúk! Tanújelét adtátok, hogy nem szeretitek igazán kis húgotokat, Szinát. Miért kezdjük hát a számolást Tízzel? Mától fogva kezdjük inkább Eggyel!

ÓCEÁNIAI ÁLLATMESÉK

A KAZUÁR, A KORONÁS GALAMB ÉS A MEZEI EGÉR

A kazuár, a koronás galamb és a mezei egér együtt ült egy csónakban. A kazuár kormányzott, a koronás galamb elöl ült a csónak orrában. A mezei egér középen ült és evezett.

A kazuár egyszer csak észrevette, hogy a koronás galambnak billeg a bóbitája. Gondolta, hogy azért, mert a csónak orrában ül. Így szólt hát:

– Komám, kormányozz te, majd én ülök a te helyedre.

Így is történt. De a kazuár látta, hogy a galamb bóbitája még mindig billeg, s ismét azt javasolta, hogy cseréljenek helyet. Így is tettek háromszor vagy négyszer. Amikor megint helyet cseréltek, a kazuár a csónak szélére lépett, kilyukadt a csónak orra, s befolyt a víz. Megfogták erre a mezei egeret, s benyomták a fejét a lyukba. Azóta olyan kicsiny a mezei egér képe.

Ahogy így üldögélnek a lyukas csónakban, meglátnak egy teknősbékát. Odakiáltanak neki:

– Komám, süllyed a csónakunk, nemsokára elmerülünk, vigyél ki bennünket a partra. – A teknős odament hozzájuk, a kazuár és a galamb a hátára ült.

Amikor a víz már csak a térdéig ért a teknősnek, így szólt hozzájuk:

– Most már egyedül is kimehettek a partra, én visszafordulok, mert jön az apály.

De a kazuár azt mondta:

– Komám, nem tudunk mi tengervízben gázolni, vigyél bennünket kijebbe.

Amikor a víz a teknősnek már csak a bokájáig ért, leszálltak a hátáról. A koronás galamb megfogta az egyik oldalán, a kazuár a másikon, a mezei egér meg hátulról lökdöste. Így aztán szárazra húzták, és a hátára fordították. Megkérték a *sisiprimadarat* és a kecskebékát, hogy vigyázzanak rá, el ne szaladjon.

Ezzel elmentek a bozótosba tűzifáért, mert a teknőst meg akarták sütni. Itt találkoztak a kakukkal.

– Koma – kérdezte a kakukk –, mit kerestek?

– Tűzifát keresünk – felelte a kazuár.

– Ebédet akartok főzni? – kérdezte a kakukk.

– Fogtunk egy teknősbékát – közölte a kazuár. Mire a kakukk csatlakozott hozzájuk.

Együtt tértek vissza a partra, s ügyesen tűzhelyet készítettek, hogy megsüssék a teknőst. Csakhogy sehol sem találták. A sisipri és a kecskebéka szintén eltűnt. A béka egy fa alá húzódott. A kazuár megtalálta és ráütött. Hatalmas ütés volt, de a béka nem pusztult bele, csak lapos lett, s ilyen lapos máig is.

A sisiprimadár elbújít egy fa ágai közé. A kazuár meglátta, és nagyon dühös lett. Így szólt:

– Sisipri, mától fogva csak a legalsó ágak között fogsz ugrálni, s mindig kicsiny maradsz. – S a sisipri a mai napig sem nőtt meg.

A teknősbéka pedig megfordult, s ahogy csak a lába vitte, futott vissza a tengerbe.

MIÉRT NEM TUD REPÜLNI A KAZUÁR?

Valamikor a kazuár is tudott repülni, akárcsak a többi madár. A kazuár azonban különösen büszke volt erre a tudományára.

Egy nap aztán mi történt?

Nagy eső kerekedett az erdőn, s a kazuár is behúzódott a lombok közé, és ott rázogatta magáról az esőcseppeket.

Egyszer csak odaröppent melléje egy kis madár, és így szólt:

– Nagyapácska, emeld meg egy kicsit a szárnyadat, hadd bújjak alája, ne verjen úgy ez a csúf eső!

A kazuár jó szívvvel eleget tett a kérésnek, megemelte az egyik szárnyát, a kis madár meg odabújít alája.

De bizony nagy kópé volt ez a kis madár!

Tűt meg fonalat vett elő, és a kazuár szárnyát szépen odaöltögette a bőréhez.

Amikor elkészült vele, újra csak megszólalt:

– Nagyapácska, engedd, hogy a másik szárnyad alá bújjak, itt már nagyon átmedvesedtem!

A kazuár nem gondolt semmi rosszra, és beleegyezett.

A kis madárnak se kellett több: bebújt a másik szárny alá, és ott is elvégezte, amit akart, a túvel meg a fonállal.

Kis idő múlva aztán elállt az eső, kisütött a nap.

S a kis madár nagy vidáman így szólt:

– Vége a csúf időnek, repülhetünk megint!

Azzal kibújt a kazuár szárnya alól, és – huss! – tovaröppent.

Hanem amikor a kazuár is szárnyra próbált kelni, mindjárt észrevette, hogy a kis madár mit művelt!

Szállni, repülni akart – s helyette lebukfencezett a földre.

Azóta él a kazuár a földön, s mérges is, szomorú is, valahányszor fölneéz a magasba.

A PATKÁNY ÉS A DENEVÉR

Volt egyszer egy patkány, aki nagyon megirigyelte a denevér szárnyait. Sokszor elnézte, mikor fönt a magasban cikázott, s mind azon törte a fejét, hogyan tudna egyszer a denevér közelébe férközni, hogy szót váltson vele.

Megfigyelte, hogy a denevér – ha csak egy kis ideje volt – valamelyik *erytrina*fára szállt le, és annak a gyümölcsét eszegette.

Gondolta magában a patkány: akárhogy is, de valahogy felmászik egyszer az *erytrina*fára, amikor a denevér is ott ül.

És úgy is cselekedett.

Hanem mikor a denevér megpillantotta a patkányt, továbbrepült egy másik fára, amelyiknek a gyümölcsét éppen úgy szerette.

Csakhogy a patkány se volt rest: fölmászott ő is arra a másik fára, s mielőtt a denevér továbbcikázott volna, megszólította:

– Mért menekülsz előlem? Nem bántalak én. Pedig ha nem tudnád, az én fámon ülsz. De maradj csak nyugodtan, szeretnék beszélni veled.

– Jól van, várhatok – mondta a denevér. – Mondjad, mit akarsz.

– Hát először is azt, hogy ha az én fám gyümölcsét fogyasztod, illett volna előbb engedélyt kérni tőlem.

A denevér kicsit elcsodálkozott, aztán így szólt:

– Igazán nem tudtam, hogy tiéd ez a fa. Kérlek, ne haragudj.

– Nem haragszom – mondta a patkány kegyesen. – Vedd úgy, hogy az engedélyt megkaptad. Ezentúl barátok leszünk. Annyi gyümölcsöt ehetsz a fáimról, amennyit csak akarsz.

– Köszönöm – hálálkodott a denevér –, de többet ezután se fogok enni, csak amennyitől jóllakom.

A patkány bólintott, aztán így folytatta:

– Sokszor elnézem, amikor fönt cikázol a magasban. Soha nem félsz, hogy egyszer lezuhansz?

– Nem. Nem félek.

– Biztos, hogy nem?

– Még soha nem jutott eszembe – mondta a denevér. – Pedig már jó sok utat bejártam a levegőben.

A patkánynak fölcsillant a szeme:

– Bizony, lehetnél nekem egy szívességei, barátom. Egyszer én is szeretném kipróbálni, hogy milyen érzés az: repülni! Nem adnád kölcsön egy kicsit a szárnyadat?

A denevér így válaszolt:

– Hát ha olyan nagyon vágyol rá, szívesen kölcsönadom. Csak aztán ne repülj nagyon messze.

– Csak itt a fák körül szeretnék röpködni egyet – nyugtatta a patkány. – Te meg csak lakmározzál addig.

A denevér akkor leemelte válláról a két szárnyát, és odaerősítette a patkány testéhez. Majd mikor megváltak ezzel, a két lábát is odaadta – a patkány meg a saját négy lábát és farkát hagyta ott cserébe.

Így mindegyiküknek volt mindenük – csak éppen alig ismertek egymásra.

Aztán a patkány cikázva felröppent és visszakiáltott:

– Jövök mindjárt! Csak várj itt nyugodtan!

De bizony várhatott szegény denevér!

A patkány egyre messzebbre repült, már csak egy kicsi pont volt a távolban.

S akkor kétségbeesetten vinnyogni kezdett a denevér.

– Becsapott! Becsapott! Ellopta a szárnyamat a patkány!

Így történt, hogy a denevérből patkány lett, s a patkányból denevér. És ezért nincs közöttük azóta se barátság.

A KÓCSAG, A MAJOM ÉS A KROKODILOK

A majom egyszer meglátott egy szigetet, amelyen nagyon sok gyümölcs termett. Megszólította hát a kócsagot:

– Testvér, vigyél át a szigetre, hadd egyem abból a szép gyümölcsből!

A kócsag felkapta a majmot, és átvitte a szigetre. Egy kis idő múlva haza akart térni, de a majomnak még semmi kedve sem volt hozzá. Vitázni kezdtek, s végül mérgében kiráncigálta a kócsag szárnytollait. Mikor a szárnya újra kinőtt, útnak indult a kócsag.

– Vigyél magaddal! Vigyél magaddal! – kiabálta a majom.

De a kócsag így válaszolt:

– Egyszer már elbántál velem, másodszor nem viszek magammal.

Így hát a majom fogva maradt a szigeten. Egy napon látta, hogy egy krokodil alszik a parton. Gyorsan körülszaladgálta, hogy jó sok lábnyom maradjon a homokban, aztán odakiáltott a krokodilnak:

– Ha akarod, háborúzzunk egymással. De nézd meg, milyen nagyszámú az én népem!

A krokodil, látva a sok lábnyomot a homokban, így felelt:

– Valóban, igen nagyszámú a te néped.

És megállapodtak, hogy mennyien és hány éjszakán át fognak háborúzni. Jött-jött a sok krokodil, hogy megvívjon a majmok népével. Így szólt ekkor a majom:

– Előbb meg akarlak számolni benneteket. Feküdjetek sorba, a szárazföld felé.

És a krokodilok szépen egymás mellé feküdtek. A majom pedig egyikről a másikra ugrott és számolt: – Egy, kettő, három – egészen az utolsó krokodilig. Közben átért a másik partra, és egy kókuszpálma tetejéről nevette a háborút váró krokodilokat.

ÓCEÁNIAI MESÉK

(POLINÉZIA)

A VÍZ ALATTI ORSZÁG

Sok-sok esztendővel ezelőtt élt Hawaiiiban egy Koni-konia nevezetű király. Kiküldte halászeit a mély vizekre. De alig vetették be a halászok a horgokat, azok úgy eltűntek a zsinegről, mintha késsel vágták volna le őket. Pedig a zsinetek meg se rezzentek, mint mikor hal harap a csalétekre.

Visszaeveztek hát a királyhoz, és elmondták, mi történt. Hallott már arról Koni-konia, hogy a tengernek azon a helyén valaha valami különös dolog történt, de hogy micsoda, azt már nem tudta. Elküldött hát a mindentudó kahunához. [\[7\]](#)

A kahuna megjelent a király színe előtt, eleven kutyát áldozott a titkokat őrző Lono isten tiszteletére, s mikor a lávakövön sisszergő zsír formájából látta, hogy Lono beleegyezik a titok közlésébe, így szólt:

– Halászaid a víz alá süllyedt ország felett álltak meg halászni, ó, Koni-konia. Ebben a víz alatti országban egymagában él egy Ezüstoffény nevű csodaszép asszony. Bátyjai, a szivárványhalak, akiknek gondjaira bízták, odahagyták, elmentek rabolni.

Mikor a király hírére vette a szép Ezüstoffénynek, vágyakozni kezdett utána, s eltökélte, hogy megszerzi magának. A kahuna azt tanácsolta, csalogassa fel a víz alól, s ehhez csináltasson háromszor nyolc egyforma szobrot. A szobrok ábrázoljanak egy fekete hajú férfit, a férfi szemét rakassa ki igazgyöngyből, a dereka köré pedig köttessen ágyékkötőt, de mind a háromszor nyolc szobron. Nyolc szobrot szánjon a mélységnek, nyolcat a víz szélességének, nyolcat pedig a tengerpartnak.

A legutolsó szobor ágyékkötője piros legyen, és ezt a szobrot tétesse a király a maga házának az ajtajába.

Úgy is lett. A kahuna meg a király halászeit csónakba szálltak, s mikor odaértek, ahol Lalo-hána, a víz alatti ország kezdődött, a kahuna tanítása szerint egy szobrot lebocsátottak a tenger fenekére. A második szobrot nem engedték le egészen a fenéig, csak úgy egy ház magasságyira a tenger fenekétől számítva. A harmadikat két ház magasságyira eresztették le, a negyediket még magasabbra, a nyolcadikat már a víz színén hagyták. A következő nyolc szobrot nyolc, egymástól egyforma messzire álló csónakba

tettek, az utolsó csónak már a tengerpart szélén állott. A parttól a király házáig vezető ösvényen állígtatták fel a harmadik nyolc szobrot. A legutolsó szobor, a piros ágyékkötős, már a király házának ajtajába került.

Mikor mindennel megvoltak, a kahuna belefűjt egy nagy hangú kürtbe. A hangra Lalo-hána asszonya, Ezüstoffény, kiment pirosfehér korallházának kapuján, s álmélkodva látta, hogy egy fekete hajú, sötét arcú, gyöngyszemű férfi áll előtte, amilyent még sohasem látott. Odalépett hozzá, és megérintette, s ettől nagy gyönyörűség fogta el. Hát még amikor a feje fölött a második férfiszobrot is megpillantotta! Felúszott hozzá, és megsimogatta. Ekkor még feljebb meglátta a harmadikat. Egyik olyan volt, mint a másik, és mindegyiknek az érintése boldogsággal töltötte el. Addig-addig úszott egyre feljebb az asszony, a szép szobrokat simogatva, míg csak a tengerszínre nem ért. Ámulva látta, hogy ott meg csónakban ül ugyanaz a férfi, akit már nyolcszor megcsodált odalenn. Odament ehhez is, majd mikor a következő csónakot meglátta, ahhoz is, addig-addig, míg csónaktól csónakig úszva, partra nem ért. Nagyon fáradt volt már, de mikor meglátta, hogy a parton megint egész sor férfiszobor várja, összeszedte magát, s megindult a szárazföldön, egyik szobortól a másikig, a király háza felé. Ennek az ajtajában állott a legeslegszebb szobor, a piros ágyékkötős. Ezüstoffény megölelte, de a tűző napon tengeri rózsákból font koszorúja addigra lehervadt a nyakáról, Ezüstoffény pedig kimerülten összerogyott, és álomba szenderült.

Mikor felébredt, nem a szobor, hanem maga a király állott az oldalánál. Megrémült Ezüstoffény, mikor látta, hogy ennek a szobornak mozog a keze, és hang jön a szájából, de amikor a király megölelte, nagyobb volt a boldogsága, mint amit valaha érzett. Így lett Ezüstoffény földi asszonnyá, és később beszélni is megtanult.

Egyszer elmondotta Koni-koniának, hogy Lalo-hánában, a víz alatti országban van a háza, és abban egy lopótök. Ebben a lopótökben van a kincse. Ez kellene neki.

A király a legügyesebb bűvárokat küldte le a víz alatti országba, azok meg is lelték Ezüstoffény fehér meg piros korallból készült hazát, a házban a lopótököt, és fel is hozták épségben, a kincsel együtt.

Örvendezett ám Ezüstoffény, mikor megkapta a lopótököt. Tüstént ki is nyitotta, hogy elbüszkélkedjék a kincsével a királynak. De amint kinyitotta, a kincs kiröppent belőle, felszárnyalt egyenesen az égre, és ott felragyogott. Ma is ott ragyog minden este, mert a hold nem más, mint Ezüstoffény kincse, amelyet addig a lopótökben őrzött a tenger fenekén. De nemcsak odafenn, az égen ragyog a hold, hanem odalenn, a tenger hullámain is. Azóta van két hold, hogy Ezüstoffény kiszabadította a lopótökből; az egyik fenn, az égen: Kena, a másik meg lenn, a tenger tükrén: Ana.

Nagyon megrettent Ezüstoffény, amikor megpillantotta Anát, a tengeren ringó holdat.

– Jaj nekem! – mondta. – Észreveszik a bátyáim is, és nyomban tudják, hogy ezt csak én tehettem. Mindenfelé keresnek majd, és jaj nekünk, ha az én bátyáim kutatnak utánam. Mert akkor az óceán felemelkedik a legmagasabb hegyek ormáig, hogy a bátyáim ott kereshessenek engem. És akkor ezt az országot is elönti az áradat.

– Ha a tenger kicsap a medréből – felelte a király –, akkor elmenekülünk majd a magas hegyekbe.

Így is történt. A király Ezüstoffénnyel és minden népével együtt elment a hegyekbe. De a tenger a hegyekbe is felemelkedett, hogy a benne dúlva-fúlva ide-oda cikázó halak ott is kereshessék húgukat, Ezüstoffényt. Mikor azután a halak a legmagasabb hegycsúcsokat is elöntötték, Koni-konia a feleségével meg az egész népével egyetemben felmászott a hegytetőkön álló fákra.

Végül azután a tenger mégiscsak visszahúzódott a medrébe, és magával vitte a szivárványhalakat, Ezüstoffény bátyjait. Hát ilyen volt a vízözön Hawaiiiban.

És miután az óceán vizei visszatértek a medrükbe, Koni-konia király Ezüstoffénnyel és népével együtt szintén visszament oda, ahol valamikor a házaik állottak. De bizony még a nyomát sem találták semminek. Mindent elmosott a víz – ahol egykor házak és szántóföldek voltak, ott most csak sarat és homokot találtak.

De a nap hamar kiszikkasztotta a pocsolyákat, és felszívta a nedvességet, újra kizsendült a fű, az emberek felépítették házaikat, és megművelték földjeiket, és Koni-konia Ezüstoffénnyel meg a népével megint a régi szép országban élhetett a nagy tenger partján.

A NYÍL MEG A HINTA

Hi-ku a hegytetőn élt, Ka-ve-lu meg a síkságon. Ka-ve-lu hercegnő volt, de odalent az alföldön semmi pompa, semmi hódolat sem övezte, magányát csak néhány szolgálóleány osztotta meg.

Ifjú legény volt Hi-ku. Apjától kapott egy csodanyilat, amit úgy hívnak, hogy Pua-ne.

Egy napon Hi-ku fogta a nyilát, és elindult a síkság felé. Összetalálkozott néhány legénnyel, azok is éppen nyilazni voltak. Mondta nekik, hogy mérjék össze a tudásukat. Azzal kirepítette a nyilát. Átsuhant az egy kopasz meg egy világtalan ember feje fölött, továbbsuhant egy béna meg egy vízfejű koponyája fölött, végezetül pedig Ka-ve-lu leányzó ajtaja elé esett le. A szolgák odavitték úrnőjüknek a nyilat. Ka-ve-lu fogta és eldugta. Ekkor érkezett oda Hi-ku.

– Láttá-e valamelyikőtök a nyilamat? – kérdezte a szolgálóktól.

– Mi bizony nem láttuk! – felelték.

– Ide esett a nyíl – mondta Hi-ku –, figyeltem a röptét.

– Meg tudnád különböztetni a nyiladat a többitől? – szólt ki a házból a hercegnő.

– Én ne tudnám? Felel ám nekem a nyilam, ha szólítom – válaszolta Hi-ku.

– No, szólítsd hát! – biztatta a lány.

– Eua-ne! Pua-ne! – kiáltotta Hi-ku.

– Itt vagyok! – szólalt meg Pua-ne, a nyíl.

– Tudtam én tüstént, hogy te dugtad el a nyilamat! – mondta Hi-ku.

– Gyere hát, és találd meg! – szólt a hercegnő.

A legény bement a házba, hogy megkeresse nyilát, Ka-ve-lu pedig becsukta mögötte az ajtót. A nyílni meglelte a legény, ott is tartotta a kezében, de egy tapodtat sem mozdult, mert mikor körülnézett, annyi minden szépet látott, hogy elfeledte, miért is ment oda.

Csodálatosan szép virágfüzéreket és gyönyörűséges tollpalástokat látott. Volt ott tarka fonású gyékényszőnyeg, sok-sok kagyló és jó csomó pompás koralldarab. S látott még valamit, ami

szébb volt mindezeknél. Meglátta Ka-ve-lu hercegnőt. Mert csak most nézett rá igazán. Ott állott a lány a háza közepén, és úgy tündökölt, mintha a világ valamennyi *kukuija*^[8] lángra lobbant volna. Hi-ku elfeledte hazáját odafent a hegyen, csak nézte-nézte a leányt, és beleszeretett. A leány már akkor megszerette, amikor megpillantotta a háza felé lépkedő Hi-kut, de mikor ott látta bent a házban, kezében a csodanyállal, még erősebb szerelemre lobbant.

Öt napot töltött Hi-ku a hercegnő házában. Ka-ve-lu minden áldott nap kiment valamelyik külső házba, hogy ott egyik szolgálólányaival. És sem az első, sem a második, sem a harmadik, sem a negyedik, de még az ötödik napon sem kínálta meg étellel Hi-kut. Még azt sem mondta meg neki, merre, hol találhatna magának ennivalót.

Éhes volt a legény már a második napon is, és egyre éhesebb és éhesebb lett. A harmadik napon megdühödött, és egyre mérgeesebb és mérgeesebb lett. A szolgálók talán keveset készítettek? Úgy ám, keveset. S még azt is megmondták, hogy nem adhatnak a nagy rangú emberek eledeléből ennek a senkiházi legénynek.

Ötödik nap, mikor Ka-ve-lu a külső házban a szolgálóival evett, fogta Hi-ku a nyilát, és nagy mérgesen kiment a házból. Indult a hegyek felé. Ka-ve-lu kiszaladt a szolgálók házából, s meglátta, hogy elmegy a legény. Nekiiramodott a hegyoldalnak. Futott utána. De a legény csak ment tovább iszonyú haragosan, s egyszer sem nézett vissza

A leány utána sietett. Hívta, szólongatta, ahogyan a bíbic szólongatja röptében a párját. Hívta vissza, mivel igen szerette, és férjének tekintette őt. De a legény jól tudta, hogy a leány hamarosan utoléri, ha továbbra is ilyen gyorsan fut, ezért nem maradt más hátra, mint az, hogy bővüléshez folyamodjék. Szólt is a *mai le* növény kacsainak meg az *íje* indáinak, megkérte az *ohia*fákat s más ágas-bogas fákat, hogy zárják el a leány elöl az utat. De Ka-ve-lu mégis előbbre vergődött. Átküzdötte magát az ösvényen keresztül-kasul tekeredő gubancokon, loncokon. Fűszoknyája összeszakadt, arcát könny áztatta, testét összekarmolták az ágak, de csak ment tovább. Hi-ku azonban gyorsabban haladt, s egyre távolodott. A leány ekkor alig hallható, gyenge hangon, énekszóval kezdte őt kérlelni:

*Kár volt fonnod, Ka-ve-lu,
elhervad a koszorú,
el a virágkoszorú,
távolodik ím Hi-ku!
Mindent hagytam mihaszna
szerelmednek miatta,
nem kívánok semmi másat,
hajítsál egy virágszálat.*

A legény nem dobott neki egy szál virágot sem, és egy árva szót sem felelt, ám a leány csak iparkodott a nyomába a meredek hegyoldalon. De a vadszőlő indái ekkor úgy átalfozták, hogy nem tudta többé keresztültörni magát rajtuk. Felemelte gyenge hangját, és ismét énekelt Hi-kunak:

*Halljad, Hi-ku, halljad,
gyöngye szóm meghalljad,
ne hagyj, hogy itt haljak!
Ka-ve-lu túske karmolássza,
gyökerek védtelen foglya,
vadszőlő indája fogja,
virágaim elhervadtak,
föld fenekén kell hogy lakjak.*

Hallotta Hi-ku az éneket, de nem nézett vissza, és nem felelt, folytatta útját a hegy kapaszkodóján, Ka-ve-lu pedig – belebonyolódva ágakba, indákba – messzi elmaradt tőle. Nemsokára szem elől tévesztette már a legényt, és hangja sem ért el hozzá.

Hi-ku megérkezett a hegycsúcsra, és bement szülei házába. És még most is dúlt-fúlt mérgében. De a rákövetkező éjszaka a mérge elpárolgott, és ekkor eszébe jutott a hercegnő mély fekete szeme, meg nagy-nagy fiatalsága, ami olyan volt, akár a tavasz lehelete. Egyre többször látta maga előtt a leány orcáját, s amit így látott, azt szerelemmel nézte.

Egy napon, mikor éppen szokott útját rótt a hegyoldalon, csak eszébe jutott egy dal, ami éppen rá illett, meg Ka-ve-lura. Az a dal volt ez, amit Lo-lu-pe istenhez szoktak énekelni, mert az hozza

össze az egymástól elszakadt szeretőket, az adja vissza azt, ami elveszett.

*Hi-ku szomoroghat,
hegyeken bolyonghat,
aj a tegnapi vessző
letörött a zöldellő!
virága földön száradoz,
minden barma rátapos.
Lo-lu-pe isten kérlek,
ideje segítségnek,
tetőled kívánom:
legyen új virágom!*

Fújta-fújta ezt az éneket, és felballagott szülei házához. Odahaza idegen jövevényeket talált.

– Hát ti kik vagytok, és miért kellett idejönnötök? – kérdezte.

– Ka-ve-lu, Kona ifjú hercegnője meghalt – mondták a szülei –, ezek a rokonai, s azért jöttek ide fel, hogy fát vigyenek le, amiből házikót ácsolhatnak a holtteste köré.

Mikor meghallotta ezt, siratta Hi-ku nagy veszteségét. Azután elhagyta szüleit, és elindult, hogy megkeresse Lo-lu-pe istent, akihez hegyre jövet a dalt énekelte.

Lo-lu-pe éppen sárkány alakjában szeldeste a levegőet, hogy onnan kémlelje ki, mire van az embereknek szükségük. Mit kérnek tőle, kit és mit találjon meg? Egy varázsló házának szögleténél Lo-lu-pe hasonmását pillantotta meg Ili-ku. Hal alakú sárkánykép lengett ott, farokkal s szárnyakkal. Ili-ku közelebb léped, és könyörgött Lo-lu-péhez, aztán égnek eresztette a sárkányt, hadd vigye a szel.

Ezen az éjszakán megjelent a legény álmában Lo-lu-pe isten, és megmutatta, hol van Ka-ve-lu. A leány leszállott abba az alulsó világba, amin Mi-lu uralkodik. Elment a halottak országába, az óceán alá. Lo-lu-pe megmondta a legénynek álmában, hogyan juthat hozzá, és hogyan hozhatja vissza Ka-ve-lut az élők világába.

Hi-kunak hajnalban virító vadszőlő indájából olyan köteleket kell sodornia, amilyen hosszúút soha senki sem sodort. Mégpedig kettőt. S mindegyik hosszú kötél hurkába egy-egy hintaülőkét kell erősítenie. Akkor aztán az egy-egy kötélszálra hurkolt hintákat le kell

engednie az óceán fenekére. Az egyiken pedig neki magának is alá kell szállania. Amit azután még ezenkívül kell megtennie, azt kétszer is elmondta neki Lo-lu-pe.

Eli-ku elment oda, ahol a hajnalban virító vadszőlő terem, letépte a leghosszabbakat, és barátaival, akik vele tartottak, megsodorta a világ leghosszabb köteleit. Aztán a pajtásaival kiment a tenger vizére, és közös erővel leengedték a világ leghosszabb két kötelét, mindegyiken egy-egy ülőkével. Az egyik kötélén Hi-ku szállott alá, és elérkezett a tenger fenekére, arra a helyre, ahol a holt lelkek felett Mi-lu uralkodott.

Mikor elérte a holtak helyét, elkezdett hintázni. A holt lelkek mind észrevették őt, s mindahány hintázni akart! De Hi-ku nem engedte őket a hintára, magamagát hintáztatta, s ahogy lengett ide-oda, énekelt:

*Hintámon hilintázok,
tinektek meg nincs hintátok!
Hintázom magom örömére,
holt lelkek, eriggyetek félre!*

Ka-ve-lu lelke ott állott Mi-lunak, a holtak királyának az oldala mellett, észrevette őt Hi-ku a holtak tömegében. De Ka-ve-lu mit sem tudott Hi-kuról.

Nem ismerte meg.

Mi-lu király odament, ahol Hi-ku hintázott. Megkívánta, hogy ő is hintázzék. Hi-ku átengedte neki a hintát.

Akkor aztán a holt lelkek elkezdték hintáztatni a királyt, és Mi-lu úgy megörült az ide-oda lengésnek, hogy az összes lelkekkel húzatta a köteleket.

Közben Hi-ku odament Ka-ve-luhoz.

– Itt a mi hintánk – mondta, és oda vezette Ka-ve-lut, ahol a másik kötélén a másik hinta függött. Ráültette Ka-ve-lut a hintára, és ringatni kezdte. S mialatt hintáztatta-ringatta, azt az éneket dúdolta neki, amit a flülső világban az élők szoktak énekelni hintázás közben:

*Hideg szél gyötri Vai-meát,
bíbor ohia-bimbót fúvó,
bíbor ohia-bimbót törő!*

*Vai-ka erdő szomorú,
a Ko-aike szirma hull.
Vai-ka erdő szeretőm,
minden virága szeretőm,
a szerelem a szeretőm.
Ma-hé-le erdejében szökkent
Kao-lau virága te,
virágok legszebbikje te,
körötted elbolyongni jó,
körötted elbolyongni jó.
Az erdőben bolyongni jó,
vad pilifű közt bolygani.
Az élet hintázik velem,
Ká-hua hív, ó szerelem!
Ó szerelem, rabul fogó,
szomorú Hi-ku elhagyó.*

Ezt énekelte, mert azt hitte, Ka-ve-lu visszaemlékezik a felülső világban eltöltött napjaira, ha meghallja ezt a dalt. De Ka-ve-lu nem emlékezett.

Ekkor Hi-ku ült fel a hintára.

– Jöjj, hintázz velem – szólt –, ülj szépen a térdemre, és én beborítom magunkat köpenyemmel.

Ka-ve-lu fölugrott, és ráült Hi-ku térdére. És elkezdtek hintázni előre-hátra, előre-hátra, mialatt Mi-lut, a holtak királyát a holt lelkek hintáztatták. Egyszerre aztán Hi-ku megrántotta a hajnalban virító szőlő indájából sodort kötelet. Ez volt a jel. Pajtásai odafeni úgy tettek, ahogy Hi-ku meghagyta nekik: húzni kezdték a kötelet felfele. Fennebb, egyre fennebb ért Hi-ku, és Hi-ku karjában Ka-ve-lu.

De Ka-ve-lu elkezdett zsugorodni, és annál kisebbre apadt, minél közelebb jutottak a napvilághoz. Addig-addig töpörödött, míg kisebb lett egy aprócska leánykánál, kisebb egy pici gyereknél, míg csak éppen akkorára nem fogyott, mint egy madár. Hi-ku és Ka-ve-lu az óceán színére ért, s a legény fogta szerelmesét, és visszaszált vele a csónakjába, majd oda evezett vele, ahol a faépület emelkedett a holtteste fölött. Odavitte a leány lelkét a tetemhez. A lélek kicsire apadt. A legény összefogta azt a markában, s odatartotta a holttest talpához. A lélek bement a talpakba, átjárta azokat, onnan eljutott a

mellkasba, és elérkezett a torokhoz. Mikor a torkot elérte, akkor már a lélek benne volt a testben. Akkor Hi-ku felvette a testet, és addig melengette, míg csak Ka-ve-lu olyanná nem vált, mint amilyen volt azelőtt.

Ezek után még sokáig éltek együtt ők ketten, Hi-ku meg Ka-ve-lu, sem a hegyen, sem a síkságon, hanem középütt. Sok koszorút fontak, és sok-sok éneket mondtak egymásnak, és gyakran áldoztak Lo-lu-pének, mert ő adja tudtára az embereknek, hogy amit elveszítettek, az merre található.

KÁNE^{9} VIZE, AZ ÖRÖK ÉLET ITALIA

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy Eget Támasztó Ország, Ku-ai-he-láni. Ott élt Iku király. Tizenkét gyermeke volt, és ezekből tizenegyet úgy nevelt fel, hogy nem részesítette őket atyai kegyeiben, és örökséget sem ígért nekik. De mikor Aukele, a tizenkettedik gyermek megszületett, azt az apja karjaiba emelte, és neki ígérte örökségül a hatalmat és a dicsőséget, az Eget Támasztó Országgal egyetemben.

A tizenegy fiú el volt keseredve, és még jobban elbúsultak, mikor az apjuk az örökséget is a legkisebb öccsüknek ígérte. Az elsőszülött haragra lobbant, hogy őt az atyjuk mindenből kirekesztette. Ez már felnőtt ember volt, és haragjában testvéreivel együtt otthagya a szülői házat.

Aukele világszép ifjúvá serdült. Hibátlan a teste és szálegyenes. Neki adta az apja minden javát, adott neki tollköpeny egeket, bálnafog nyakláncokat, sok éles és csillogó fegyvert.

Egyszer Aukele hírül vette, hogy a bátyái egymással éppen vetekednek. Figyelmeztette Iku a fiút, hogy oda ne menjen, ahol a bátyái vannak, mert ezek nagyon haragusznak rá, és még valami kárt tennének benne. Nem hallgatott az atyjára Aukele. A bátyái után eredt. Mikor a házhoz érkezett, köszönésképpen a nyilat belélőtte a ház oldalába.

– Ez a nyíl nem idegen nyíl – mondta az egyik bátyja –, ez bizony a mi házunkból került ki, olyan a formája.

Az elsőszülött fogta a nyilat, és darabokra törte. Azzal kiment, és behívta Aukelét a házba. A fiú bízott a bátyái szeretetében, és nagy örömmel bement közéjük. A bátyák tüstént rárohantak, megfogták, S az elsőszülött parancsára leemelték a verem fedelét, és Aukelét a mélybe hajították.

Volt Aukelének egy nagyanyja, aki míg élt, halandó asszony volt, de azután *Mo-ó*vá, sárkánnyá változtatta magát. Éppen ebben a veremben lakott, s mindenkit felfalt, aki oda beleesett. Lekiáltottak neki a haragvó testvérek:

– *Mo-ó*, *Mo-ó*, itt az ennivaló! Fald fel! – és azzal elmentek.

De Aukele legfiatalabb bátyja, aki kedvelte őt, halkán leszólt Mo-ónak:

– Meg ne edd ezt az ifjút, mert ez a te saját unokád.

Mo-ó meghallotta, hogy mit beszélnek azok odafent, Aukele elébe ment, intett, hogy kövesse. A fiú követte, és ki is bukkantak az óceán homokos partjára. Mondta Mo-ó az unokájának:

– Van egy szép ország ezen a tengeren túl. Jártam-keltem benne fiatal koromban, mielőtt sárkánnyá lettem volna. Kevés ember él ott. Hajózz oda, élj ott, és nagy s bölcs leszel! Az ország neve Kala-ke-e-nui-a-káne. Ott a hegyek olyan magasak, hogy az eget verik. A királynőnek négy madárbátyja van és két asszonyszemély szolgálója. Az országot egy nagy kutya meg egy tűzmadár őrzi. Vidd magaddal ezt a varázserejű tököt, van ebben egy balta, ami segítségedre lehet. Adok neked ennivalót is a hosszú utazásra. Ha ezt a falevelet az ajkadra teszed, nyomban elmúlik az éhséged, szomjúságod. A tollszoknyámat is odaadom neked. Ha ellenséged érinti meg, halál fia lesz.

Aukele búcsút vett a nagyanyjától, és a vadászszerszámaival nekivágott a világnak.

Aukele legfiatalabb bátyja közben hazament a szülői házba, és ott nagy sírva elmondta, mi történt az öccsükkel. Keserves sírásra fakadt Iku.

Egyszer csak, amint javában sírnak, megjelenik a házban Aukele. Hadd lássa az atyját még egyszer, mielőtt megkeresné a tengeren túli birodalmat. Nagy volt Iku öröme kedvenc fia láttán, a legfiatalabb bátyja meg örömeiben elhírelte a testvéreinek, hogy Aukele megkerült. Mikor ezek meghallották, hogy Aukele megszabadult, az elsőszülött parancsára nagy hirtelen csónakot építenek, megfőzték az útravalót, és menekülni akartak az atyjuk haragja elől. Meglátta Aukele, hogy menni akarnak, és kérlelni kezdte kedvenc testvérét, árulja el neki, mit tegyen, hogy bátyái őt is magukkal vigyék. De a bátyák azt felelték:

– Hogy vihetnénk téged magunkkal, mikor éppen miattad hagyjuk itt szülőföldünket? Azért megyünk el, mert atyánk egyedül neked ígérte a hatalmat, dicsőséget meg a birodalmat; elmegyünk, mert meg akartunk ölni téged, és most rettegünk.

Ám Aukele tovább könyörgött, hogy testvéreivel maradhasson. Azt mondta, akkor neki a legfiatalabb bátyja, hogy csak akkor vinnék őt magukkal, ha az elsőszülött kisfia kérné meg, hogy a csónakra vegyék.

– Gyere közénk, gyere közénk! – kiáltotta az elsőszülött legkisebb fia.

– Legyen a gyermek szava szerint – mondta az elsőszülött, és Aukele magához véve varázsszerszámaikat, a tököt, a falevelet és nagyanyja tollszoknyáját, bátyáival együtt hagyta el Ku-ai-he-lánit, az Eget Támasztó Országot.

Vitte őket a vitorla a szelek szárnyán sok-sok napon és éjen át. Szárazföld sehol sem látszott, és elfogyott minden ennivalójuk. Aukele testvérei étlen-szomjan heverték a csónakban, és várták a halálukat. Mondta az elsőszülött a kisfiának:

– Nem bánom én a saját életemet, elég időt töltöttem el a földön, de megszakad a szívem miattad, hogy magunkkal hoztunk új hazát kereső vándorutunkra, és most éhen kell veszned velünk együtt. – Így szólt, és a gyermeknek adta az utolsó köteg cukornádat. De a fiú ezt felelte neki:

– Nem éhezem én, atyám. Aukele egy falevelet érintett az ajkamhoz, s nyomban elmúlt minden éhségem és szomjúságom.

Az apa már alig hallotta, mit mond a gyermek, olyan gyenge lett. De akkor a fiú sírva fordult Aukeléhez, és kérte, hogy apját is mentse meg az éhhaláltól.

– Mind meghaltatok volna, ha nem jövök veletek – mondta Aukele –, de veletek jöttem. – Azzal fogta a falevelet, és mindegyik éhező és szomjazó bátyjának az ajkához érintette. És egyik testvére sem érzett már sem éhséget, sem szomjúságot, mikor feltűnt egy sziget földje a látóhatáron.

Itt volt az az ország, melyről a sárkány-nagyanya beszélt. És Aukele, aki nem felejtette el, hogy ezen a földön veszélyek várnak rájuk, kérte bátyjait, hadd vezethesse ő tovább csónakjukat. Bátyjai kinevették.

Nemsokára négy madár repült feléjük. Aukele tudta, hogy ezek a sziget királynőjének fivérei. A madarak a csónak vitorlarúdjaára szálltak, és megkérdezték, mit keresnek itt. Biztatta Aukele a bátyjait,

mondanak azt a madaraknak, hogy nem háborús szándék vezeti őket, de fivérei hetykén odakiáltották a madaraknak:

– A mi hajónk hadihajó!

Visszaröpültek a madarak, és hírül adták Namaka királynőnek, hogy hadihajó közeledik. Fel is vette Namaka királynő a harci szoknyáját, és a tengerpartra vonult. Magasra emelte tollas lobogóját, és meglengette. Gondolta Aukele, végük lesz mindannyiuknak. Fogta a varázstököt, behajította a tengerbe, maga is utána ugrott, és úszva igyekezett a hullámsodorta tök után. Namaka királynő egyet intett, és a hajó mindenestül elsüllyedt.

Így maradt Aukele egymagára az Egetverő Hegyek Országában. Kincseivel magányosan heverészett egy fa alatt, de a szigetet őrző kutya, a Nappal Alvó, megszimatotha, és vérszomjasán ugatni kezdte. Meghallotta a kutyaugatást Namaka királynő, s mondta négy madárfivérének:

– Nézzetek csak utána, miféle húsból-vérből való emberfiát ugat a kutyám?

De a madárfivérek azt mondták, küldje tudakozódni az asszony-szolgálóit, s hagyja pihenni őket. Elküldte Namaka két szolgálóját, tudakolnák hát meg, kit ugat a kutya.

– Fia húsból-vérből való emberi teremtmény, öljétek meg – mondta.

Ment a két szolgáló Aukele felé, de megszólalt a varázstök:

– Nevezd nevükön a szolgálókat, ha ideérkeznek, és akkor úrrá leszel felettük. – És megmondta neki a szolgálók nevét.

A két nő úgy elálmélkodott, mikor az idegen fiú nevükön szólította őket, hogy szóhoz sem jutottak. Letelepedtek melléje.

– Jertek – mondta Aukele –, megtanítlak benneteket a kavicsjátékra.

Azzal rázogatni kezdte a fehér és fekete kavicsokat, s közben evvel az énekecskével mondta ki, hogy ő hova való:

*Fehér kavics, rázogatlak,
fekete kavics, rázogatlak!
Aukele most ledobja,
ím ti következtek sorra.
A fekete mit sem ér,
maga nyerhet a fehér!*

*Aj, akárki lélek nekilát,
megszakasztani nem tudja
Eget Tamasztó Ország fiát!*

Mikor megtudták a szolgálók, hogy hova való, elmondták neki, hogy a királynő velük akarta megöletni őt, de most már azzal mennek vissza Namaka elébe, hogy ők bizony se égen, se földön, se a fa tetején, se a szikla csúcsán húsból-vérből teremtett emberi lényt nem találtak.

De a kutya csak ugatott tovább. Költögette a királynő a madárfivéreket, hogy kutassák fel azt a húsból-vérből való emberfiát, akit a kutyája ugat. De a varázstök megsúgta Aukelének, hogy érte jönnek a madarak. Azt mondta, semmi baja sem lesz, ha üdvözi s a nevükön nevezi őket. És elárulta neki a négy madár nevét.

Repült a négy madár nagy szárnycsapásokkal, hogy elpusztítsa Aukelét, de nagy volt az álmélkodásuk, mikor az idegen fiú mind a négyet tulajdon nevén szólította.

– Hiszen ez még az életünket is elveheti, ha már a nevünket is tudja! – mondták a madarak egyik a másikának, és azzal összetanakodtak, hogy mit tehetnek. Úgy gondolták, csak az menti meg őket Aukele hatalmától, ha hozzáadják feleségül hógukat, Namaka királynőt. Fel is ajánlották nyomban Aukelének, az meg örömmel ráállt, s már ment is volna a királynő házába. De a madárfivérek előbb visszaröpültek a hógukhoz, s elmondták, hogy mi történt.

Felelte a királynő:

– Hát ha legyőzi a rá váró veszedelmeket, akkor hozzá is megyek feleségül, és vele együtt fogok uralkodni országomon.

Mialatt a madárfivérek a hóguknál jártak, megszólalt a varázstök, s azt mondta:

– Be ne menj tüstént a házba, mert az haláloed jelentené. Ha egy kivájt tökbén ételt hoznak elébed, hozzá ne nyúlj, ha nem akarsz meghalni. Rád fogják uszítani a Nappal Alvó kutyát, s ha legyőzöd, akkor a négy madárfivér támad reád. A ház oldalán termett dinnyékből egyél, az legyen a húsod meg az italod.

Miután meghallotta a varázstök szavait, Aukele a királynő házához ment, és megállt a kapun kívül. Hát hallja, hogy a királynő azt mondja a szolgálóinak:

– No, most aztán minden erőtekből pusztítsátok el ezt a húsból-vérből való emberfiát!

De a két szolgáló, mikor meglátta az embert, aki tudja a nevüket, nyomban elváltoztatta magát. Az egyik patkány lett, és egy lyukba bújt, a másik gyíkká változott, és így futott fel a fa tetejére.

Akkor a Nappal Alvó rohant Aukelének, tátotta a szájai rettenetes fogaival, de Aukele kapta a nagyanyja szoknyáját, a kutyához suhintott vele, és az menten porrá és hamuvá változott. Mikor a kutyája is elpusztult a királynőnek, az a földre borult, és úgy zokogott. És hívta a fivéreit, hogy öljék meg az idegent. De ezek se merték megölni, hiszen Aukele tudta a nevüket. S hogy ne használhassa, úgy rejtőztek el előle, hogy az egyik sziklává változott, és lefeküdt a kapu aljába, a másik fatuskó formáját öltötte fel, és a bátyja mellé kuporodott, a harmadik korallszirtté változtatta magát, a negyedikből pedig egy tavacska lett.

Akkor a királynő étellel kínálta Aukelét, de az hozzá se nyúlt. Odament a ház oldalán érő dinnyékhez, és abból evett. Mikor a királynő és fiverei ezt meglátták, mondták egymásnak:

– Csoda egy ember ez! A mi tulajdon eledelünket eszi. Hogy találhatta ki, hogy ezt egye?

Aztán, ha már így volt, a királynő a felesége lett.

De Namaka csak később szerette meg férjét, Aukelét, amikor már visszaérkezett a szigetre Ha-lu-lu, a nagy tűzmadár, aki oda volt vadászni. Rettenetes haragra gyulladt, mikor meglátta, hogy Namaka mennyire megkedvelte Aukelét. Egy napon Aukele éppen a tengerparton álldogált, és búbánatosan nézte azt a helyet, ahol testvéreivel együtt a csónak elsüllyedt. Egyszer csak nagy, fekete árnyék takarta el előle a napot. Alig pillantott fel, alig vette észre a nagy madár hatalmas szárnyait, és éppen csak hogy felkapta a földről a varázstököt, Ha-lu-lu már le is csapott Aukelére, és elrepült vele egy nagy szirtre. Ott volt egy barlang, és oda tuszkolta be Aukelét. Ebben a barlangban két embert talált, akik éppen arra vártak nagy rettegve, hogy őket felfalja Ha-lu-lu.

– Aztán mondjátok, hogy szokta Ha-lu-lu felfalni az embereket? – kérdezte Aukele.

– Bedugja a jobb szárnyát a barlangba, kipenderíti vele az egyik embert, s mikor már felfalta, bedugja a bal szárnyát, és kisépri magának a másik embert is.

– Aztán mély ez a barlang? – kérdezte Aukele.

– Mély ám – felelték az emberek.

– No, akkor gyerünk, csináljunk tüzet a barlangban – mondta Aukele.

Az emberek tüzet raktak, Aukele kinyitotta a varázstököt, kivette belőle a baltát, fogta, és mikor a roppant madár bedugta a jobb szárnyát, egyből lemetszette. A két ember pedig tűzre vetette. Benyúlt a madár másik szárnya, levágta Aukele azt is. Akkor a csőrét dugta be Ha-lu-lu, de Aukele azt is lemetélte.

Elégett Ha-lu-lu mindkét szárnya, a bóbitája tollát meg a szélbe szórta Aukele a szikla tetejéről. A szél felkapta, és éppen a királynőig sodorta Ha-lu-lu tollait. Ebből tudta meg Namaka, hogy oda van a madár.

Nem volt már, ki őrizze a szigetet. Így aztán a királynő maga ment Aukeléért, és hogy visszajöhessen a tenger közepéről, fogta a kurtábbik szivárványát, amelyiknek csak három színe volt: piros, sárga és zöld, s abból tartott hidat a barlangtól a maga házáig. Így jött ki a tenger közepéről Aukele meg a másik két ember.

A királynő fivérei nagy tisztelettel üdvözölték a hazatérő Aukelét. Namaka minden földi javát Aukelének adta. Az égbeli nagybátyjaihoz a királynő üzenetet küldött, hogy tudtukra adja, mindenét férjének ajándékozta, minden dolgokat égen és földön és a föld alatt: hegyek, síkságok, a föld mélye kincseit, a bálnák fogát, a teknősök páncélját, a mezők termését és az égi csillagok fűrtjeit. Aukeléé lett Namaka minden hatalma és dicsősége, de mindez nem boldogította őt. Mert éjjel-nappal a csónakra kellett gondolnia, amely elsüllyedt, és testvéreire, akik mind vízbe fúltak. Álmában is őket látta, bátyjait és a kisfiút.

Ha testvérei mind meghaltak, mi örömet lelhetett abban, hogy egy idegen országban uralkodik? Aukele szomorúsága láttán búbánat fogta el Namaka szívét. És mikor megtudta, hogy férje a fivérei után szomorkodik, így szólt Namaka:

– Új életre keltheted testvéreidet, ha elég nagy a bátorságod és az erőd. De ha cserbenhagy erőd és bátorságod, a saját életedet is elvesztheted.

– Mit kell tennem, hogy visszaszerezsem testvéreim életet?

– Minden erőddel és minden bátorságoddal meg kell találnod Káne vizét, az Örök Élet italát – felelte Namaka. – Azzal életre keltheted a tiéidet.

Ennek hallatára elszállt a bánat Aukele szívéből, evett, ivott és örvendezett, mint aki a magáéban van odahaza. Majd így szólt a királynőhöz:

– Hogyan találom meg Káne vizét, az Örök Élet italát?

– Megmutatom az utat, mely hozzá vezet – mondta Namaka. – Indulj a kelő nap irányába, és soha le ne térj az útról, melyen elindítalak. És utad vége Káne vizének, az Örök Élet italának helye lesz.

Aukele felkészült az útra. Magával vitte sárkány-nagyanyjának tollszoknyáját meg a varázstököt, búcsút vett a feleségétől, és elindult azon az ösvényen, mely egyenesen a kelő nap felé vezetett. Mikor már egy hónapja ballagott ezen az úton, Namaka kiment a ház elé, hogy utánanézzon, vajon merre jár. Megnyugodva látta, hogy Aukele a kijelölt ösvényen halad. Eltelt egy másik hónap is, és akkor az asszony megint kinézett a ház ajtaján. Most is látta, hogy Aukele megy egyenesen előre az ösvényen, a kelő nap felé. Mikor a harmadik hónap múltán is kiment a ház elé, hogy Aukele után nézzon, azt már nem látta sehol. Keserves sírásra fakadt, és jajgatva mondta négy madárfivérének:

– A ti sógorotok bizonyára az űrbe esett, és most ott pusztul el.

Namaka, nagy bánatában, útnak indította négy madárfivérét, gyűjtsenek össze égről-földről minden lelkes és lelketlen teremtményt, hadd üljenek gyászt Aukeléért. A madárfivérek el is mentek, és Aukele gyászolására összegyűlt a nappal és az éj, eljött a nap, lejöttek a csillagok, a szivárvány és a mennykövek, a villámlás meg a dörgés, a záporok, odajött a köd és a ritka szálú eső. De Namaka királynő még nagyapja, a holdban lakó ember után is követet menesztett.

Hogy hova lett Aukele? Ő bizony elhagyta a kelő nap felé vezető nyílegyenes utat, és ezért az űrbe esett, és most egyre gyöngébbre

és gyöngébbre válva, zuhant alá. De még zuhantában is hóna alá szorította a varázstököt, és megkérdezte tőle, hogy mitévő legyen.

– Sohasem kerülünk többé vissza – mondta a varázstök. – Utat tévesztettünk, és az egekben senki sincs, aki meg tudná mutatni nekünk a jó utat. Az ég minden lakója a földre ment, hogy sirasson tégedet. Bizony, sehol senki, aki rajtunk segítene.

– Hát az ott, a fejünk felett, kicsoda? – kérdezte Aukele.

A varázstök meglátta a holdbéli embert, és mondta:

– Csakugyan! Arra tarts, és majd kapaszkodj bele.

Szerencséje volt Aukelének, hogy otthon találta a holdbéli embert. Ha kicsivel későbben érkezik, már az is odahagyta volna az eget, és lement volna a földre, a gyászoló gyülekezetbe. De az öreg előbb ennivalót készített magának a hosszú földi utazásra. Éppen indulni akart, mikor Aukele elkapta őt, és belekapaszkodott.

– Hát te kinek a vakmerő sarjadéka vagy? – kérdezte tőle a holdbéli ember. – Az én hátamra emberizink nem mászott még soha. Még a tulajdon unokám sem. Kinek a sarjadéka vagy te?

– A tiéd – felelte Aukele.

– No, majd elviszlek a földre, az unokám, Namaka megfejti nekem, hogy ki vagy.

Így vitte vissza a holdbéli ember Aukelét a földre. Mikor megérkeztek, a gyászolók szomorúsága vigasságra fordult. A nap, az éjjel és a világosság, a mennydörgés, a villámlás, a záporok, a ritka szálú eső, a köd, de még a holdbéli ember is visszatért az égbe.

De Aukele csak nem nyugodott, és újra útra kelt, hogy megtalálja Káne vizét, az Örök Élet italát. De most a háza kapujából nyílegyenesen haladt a kijelölt úton, egyenesen a kelő nap felé. Nem tért le se jobbra, se balra, és hat hónapig tartó vándorlás után eljutott ahhoz a mély üreghez, melynek a fenekén őrizték Káne vizét, az Örök Élet italát. Egy hatalmas őr állt az üreg előtt, és Aukele a vállára mászott, hogy a fülébe kiálthasson.

– Kinek a vakmerő sarja vagy te? – kérdezte az őr.

– Éppen a tiéd – felelte Aukele.

– Az enyém? És kitől?

– Ika az én apám – mondta Aukele.

– Hiszen akkor te Mo-ó unokája vagy.

– Az vagyok.

– Légy üdvözölve, uram – mondta az őr, és félreállt az útból.

De mielőtt Aukele leereszkedett volna a mélybe, az óriás azt a tanácsot adta neki, vigyázzon, belé ne ütközzék a szikla oldalán növő bambuszcszerjékbe, mert ha zajt csapna, azt meghallaná a víz őrizője, és elfedné előle a forrást.

Aukele leereszkedett. Mikor a második őrhöz érkezett, azzal is megkötötte a rokonságot Mo-ó nagyanyja révén. Ez az őr azt tanácsolta, vigyázzon, nehogy a *lamafák* közé essen, mert ha azt tenne, zajt csapna, s azt meghallaná Káne vizének őrizője, és eltakarná előle a forrást.

Megkötötte a rokonságot a harmadik őrrel is. Ez meg attól óvta, nehogy a *loulupálmák* közé essen, mert ha azt tenné, elrejténé előle az Örök Élet vizét.

Végre a negyedik őrhöz érkezett.

– Ki vagy? – kérdezte az őr.

– Iku fia.

– És mi járatban vagy?

– Meg akarom szerezni Káne vizét, az Örök Élet italát.

– Megkaphatod, de menj fel előbb nagyanyád néniéhez, a szikla tetejére. Ő a Tilalmas Tenger asszonya. Vak. Banánsütögetés közben bukkansz rá. Mikor kinyújtja a kezét, hogy megegyek egy banánt, kapd el, és add te meg. Tégy így, míg minden banánt el nem szedtél előle. Amikor azt mondja: „Miféle vakmerő fickó merészkedett ide?”, markold fel a hamut, szórd a vénasszony jobb oldalára, s akkor mássz az ölébe.

Ment, mendegélt Aukele, míg csak oda nem érkezett a banánt sütögető vénasszonyhoz. Elkapdosta előle a sült banánokat, rászórta a Tilalmas Tenger asszonyára jobb oldalról a hamut, és azzal az ölébe kúszott.

– Kinek a vakmerő sarja vagy te? – kérdezte az öregasszony.

– Éppen a tiéd – felelte Aukele.

– Az enyém? És hogy volnál rokonom nekem?

– Én éppen Iku révén.

Mikor ezt az öregasszony meghallotta, megkérdezte, mi járatban van. S hogy hűgának unokája megszerezhesse az Örök Élet vizet, cselhez folyamodott. A forrás legfőbb őrizőjének, akinek egyes-

egyedül volt szabad Káne vizéből merítenie, koromfekete volt a keze. A Tilalmas Tenger asszonya ezért merő feketére mázolta Aukele mindkét kezét.

Aukele lekúszott az üreg mélyére. Mikor két fekete kezét kinyújtotta, az örök azt hitték, hogy magának a legfőbb örnek fekete kezét látják. És adtak neki egy merítőtöknyi vizet. De Aukele tudta, hogy az először nyújtott víz nem az igazi, hanem keserű, ezért a földre loccsantotta. Mikor másodszor nyúlt a vízért, az örök Káne igazi vizéből: az Örök Élet italából adtak neki.

Két kézre kapta a merítőtököt, és rohanva rohant az üregből vissza a föld színére. De rohantában beleesett a loulupálmafák közé, s olyan zajt csapott, hogy meghallotta a víz legfőbb őrizője. Igaz, hogy egy hónap telt bele, míg a zaj a füléig ért. Ekkorra azonban Aukele rohantában a lamafáig jutott, azokba belebonyolódott, és nagy zajt csapott. Rohant tovább egy hosszú hónapon át, éppen a hónap vége felé járt, mikor a lamafák között vert zaj a víz legfőbb őrizőjének fülébe ért. Mikor már harmadik hónapja rohant, és a bambuszcserjékbe ütődött, akkora zajt csapott, hogy a víz őrizője felserkent, és nyomban üldözésére eredt. De ekkor már Aukele kijutott a mély üregből, és száguldva száguldott a föld felé. Nem is érte utol az őt, mert akkor már Aukele másfél esztendőnyi előnnyel futott előtte, és hazavitte Káne vizét.

És amint hazaért, egyenesen a tenger partjára ment, oda, ahol egykor bátyjai és a kisfiú nyomtalanul elsüllyedtek. És egy pillanatig sem várt, hanem roppant felindulásában sírva fakadt, és egyszerre a tengerbe öntötte Káne vizének felét. A tenger tükre meg se rezzent, és Aukele hangosabban zokogott. És ekkor Namaka meglátta a víz partján a síró Aukelét, és hozzászaladt.

– Ne tékozz el Káne vizét! – kiáltott Aukelére. Kivette kezéből a merítőtököt. És egyszer csak ott ringott előttük a csónak, árbocán pedig éppen kapaszkodtak föl a férfiak, összegöngyölték a vitorlákat, behúzták a köteleket. Aukele tizenegy bátyja és a kisfiú volt a csónakon. Aukele üdvözölte őket, bátyái felismerték, és mindnyájan partra szálltak Aukele új hazájában.

Aukele mindenét szétszította bátyjai között, de a testvérek mégsem akartak vele ebben az országban maradni. Nemsokára vitorlái bontottak, és továbbhajóztak más szigetek felé.

Sok-sok év járt el Aukele felett, és mikor már öregedett, így szólt Namakához:

– Hosszú éveket éltem veled, de idegen földön meghalni nem tudok. Hadd térek vissza szülőföldemre, atyám házába!

Útjára a négy madárfivér kísérte el. Mentek, amerre a szél sodorta őket, és két nap és két éjszaka múltán Aukele megpillantotta szülőföldjét, de egy élő lelket sem látott sehol. És nem hallott sem madáréneket, sem kakaskukorékolást. És azt kellett látnia, hogy az Eget Támasztó Ország földjét, Ku-ai-he-lánit, mindenütt vad gyom lepte el. Odament az üreghez, melyben Mo-ó nagyanja tartózkodott. Lekiáltott, de nem kapott feleletet. Ekkor az üregbe ereszkedett.

A tengermélyi korallok benőtték a nagyanját. Ezért nem tudott Aukelének válaszolni. Letördöste öreganyó testéről a ránőtt korallokat, de azok alól már csak Mo-ó fonalvékonyá zsugorodott teste bukkant elő. Aukele nevéen nevezte őt:

– Ka-mo-ó-i-na-nea!

– Én vagyok – hangzott, és Mo-ó feltekintett unokájára. – Hogy kerülsz ide?

– Azért jöttem, hogy lássalak, s megtudjam, hol van apám.

– Iku mindig a nagy fát akarta kidönteni, hogy dárdákat faragjon belőle – mondta Mo-ó. – És a nagy fa ledőlt, de Iku már nem faragott dárdát belőle.

És mikor ezt hallotta Aukele, tudta, hogy apja és a halál találkoztak.

A KÉT VITÉZ TESTVÉR

Volt egyszer két vitéz testvér, Niheu meg Kána. Niheu olyan rettenthetetlen vitéz volt, hogy egymaga elbánt egy egész hadsereggel. Volt egy olyan nagy harci buzogánya, hogy ha az egyik végét a csónak tatjára tette, a másik vége a parti sziklák tetejéig ért. Csodálatos vitéz volt Niheu!

No, ha Niheu csodálatos volt, nála még csodálatosabb vitéznek tartották a bátyját: Kánát. Pedig ennek, mikor világra jött, nem is volt ember formája. Csak olyannak látszott, mint egy kis kötélrészlet, ami összetekeredett. A fiú öreganyja hazavitte a kötelecskét, és felnevelte. Mégpedig úgy, hogy egy különleges házat szerkesztett Kána számára, s az a ház együtt növekedett a kötél formában született fiúval. Kána háza végezetül akkora lett, hogy a hegyek lábától egészen a tengerpartig nyújtózott.

A két testvér anyját úgy hívták, hogy Hina, és történt, hogy egy napon Hinát elrabolták apjuktól, a törzsfőnöktől. Mikor Niheu ezt megtudta, elment az apjához, s azt mondta neki:

– Menj el, apám, Kánához, s kérd meg szépen, hogy jöjjön velem, s hozzuk vissza anyánkat együtt. De ha Kánát meglátod, meg ne ijedj tőle, apám, csak akkor fuss el, ha megfordulna, és rád tekintene. De ha nem nézel a szemé közé, akkor nem fog el rémület, ne félj.

Elment az apjuk Kánához, de kíváncsiságában rá talált pillantani a fiúra, s úgy megrémült, hogy hanyatt-homlok rohanni kezdett. De Kána utána kiáltott:

– Állj meg már, mi járatban vagy?

– Jaj, jaj – mondta az apja –, édes fiam, anyátokat elrabolta tőlem Pepeé, Hau-pu hegylakóinak a törzsfőnöke. Anyátok most Molokaiban van, s kívüled, ó Kána, senki onnan visszahozni nem tudja őt többé.

– Menj – szólt Kána –, hívd össze minden alattvalódat, és faragtasz velük egy olyan csónakot, amivel el tudok menni Molokaira.

Egybe is csődítette a főnök az egész népet, s nekiálltak és faragtak is egy tíz öl hosszú, kettős csónakot. Levitték a tengerre,

Kána elébe ment, de csak éppen megemelte egy kicsit a kezét, rá tette a csónak oldalára, hogy kipróbálja, milyen, s hát a csónak abban a pillanatban elsüllyedt. A törzsfő egyre újabb csónakokat vájatott, de Kána akármelyikre tette rá a kezét, az tüstént elmerült. Elpanaszolta az apjuk Niheunak, hogy nem tud olyan csónakot készíttetni, ami Kánának megfelel.

– Nincs más mit tenned, kedves apám, menj el Uli nagyanyánkhöz, s tőle kérj tanácsot.

– Jaj, jaj – mondta Uli, mikor meghallotta, mi a baj –, olyan csónak csak egyetlenegy van a világon, ami képes volna rá, hogy Molokaiba vigye Kánát. De ez is el van temetve a föld alá, Páli-uliban. Gyűjtsd össze minden alattvalódat, s együtt induljatok ezért a csónakért.

– De hogy szerezzem meg? – kérdezte a törzsfő.

És Uli énekelt:

*Föld alatt a csuda csónak,
Páli-uliban a csuda csónak,
kettős csónak,
csuda fajta,
hullám nyiladoz alatta,
banya köpönyege rajta,
kérjed el,
kérd el,
föld alól hozd fel,
kapard ki,
vájd ki,
fekete földből
ásd ki!*

Mikor így kimondta, mit kell tenniük, meg azt is megsúgta, hogy hol áshatják ki a csónakot. El is ment a főnök egész népével, s azon a bizonyos helyen ásni kezdtek, ástak tűző napon meg mennydörgős zivatarban, ástak egy álló nap s egy álló éjszaka, s akkor egyszerre csak kibukkant a csónaknak az orra meg a tatjának egy csücske. Hatalmas, kettős csónak volt, sikerült nagy erőlködéssel egészen kiásniuk, és a tengerre cipelniük. Akkor aztán Niheu meg Kána nekikészültek, hogy elvitorlázzanak Molokaiba. De míg ők

készülődtek, addig nem tétlenkedett Pepeé sem. Megtudta, hogy veszély kerülgeti, kiküldte a tengerre két kém-madarát, Ko-leát, a bíbicet, meg Ulilit, a kóbor kis sár-szalonkát, hogy röpdössenek körbe-körbe, és lessék, jönnek-e a fiúk. De még azt is meghagyta a madaraknak, hogy sürgősen keressék fel a tengeri utak őrizőjét, a Kardhalat, és parancsolják meg neki, hogy fúrja meg, szelje át, és süllyessze el Kána meg Niheu csónakját.

Mikor a fivérek beszálltak a csónakjukba, Kána csak úgy fért el, hogy magamagát hatrét összehajtogatta. Így is kitöltötte a csónak egész hosszúságát. Félúton jártak, mikor összetalálkoztak a Kardhallal. Az támadott, rávágott hegyes, hosszú pofájával a hajóra, de Niheu előrántotta a rettenetes buzogányát, és a Kardhalat egyben agyoncsapta vele. Szabad volt az út, mehettek Molokaiba. És azontúl nem is volt már többé, aki a tengeri utakat elzárja az emberek elől.

A két testvér meg is érkezett szerencsésen, s Niheu gondolta, előbb elmegy ő maga, hátha ő is el tudja hozni az anyjukat onnan. Pepeé háza egy hegy tetején állt, s a mindenfelől fújó szél ellen egy vastag levelekből font kerítés vette körül. Niheu odaérkezett a kerítéshez, fogta a buzogányát, suhintott vele, s volt kerítés, nincs kerítés.

– Mi lehet az oka, hogy fújja a szél a házat? – kérdezte odabent Pepeé az asszonytól.

De már jött is az őr, és jelentette:

– Egy fiú áll odakint a ház előtt, az csapdosta le a buzogányával a kerítést.

– Ez az én derék, jó fiam! – kiáltott fel Hina. – A botjáról ráismerek! – Alig mondta ki, berontott Niheu, az anyját ölbe kapta, s roham vele lefelé a hegyen. Hát amint száguldanak lefelé, azt találja mondani Hina a fia ölében, nagy meggondolatlanul:

– Milyen erős, derék legény vagy te, kedves fiam. Ki gondolná, hogy a te nagy erőd éppen a hajad szálaiban van?!

A két leselkedő madár éppen ott repült el a fejük felett, egyéb sem kellett nekik, mikor ezt meghallották! Belekapaszkodtak Niheu hajába, és ráncigálni kezdték. Niheu nagy fájdalomában letette egy szempillantásra az édesanyját a földre, s a buzogányáért nyúlt. A madarak úgy tépték a haját, hogy alig maradt ereje a nagy

buzogányt felemelni, de azért így is agyoncsapta mind a kettőt. Igen ám, de míg ő a madarakkal bajlódott, Hina úgy megrémült, hogy ijedtében visszaszaladt a Molokai szigetbeli főnök házába.

– Hát anyánkat hol hagytad? – kérdezte Niheutól Kána, mikor bátyja visszaballagott a csónakhoz.

– Elhoztam én őt – mondta Niheu –, s már éppen lefele jöttünk a hegyről, mikor madarak támadtak meg. Le kellett tennem a földre, hogy megküzdhessek a madarakkal, anyánk meg rémületében visszaszaladt.

– No, akkor most maradj itt te, és őrizzed a csónakot – mondta Kána –, majd elmegyek én anyánkért.

Feltápáskodott, és egyenesen odaállott a dombon levő ház elébe, de ott más egyebet semmit sem csinált, csak elkezdte magamagát felfelé nyújtóztatni. Addig-addig nyújtózkodott, míg csak az ég aljáig nem ért a feje. Igen ám, de amint ő a nagy nyújtózkodással megnövelte magát, úgy a hegy is egyre inkább emelkedett. Kána meg minél jobban kihúzta magát, annál vékonyabb lett, s végezetül Niheu mást nem látott belőle, mint két hosszú, fonálvékony lábszárát. Így tartott ez három napon át. Akkor Niheu megharagudott, s jól belevágott Kána lábszárába.

No, ha belevágott ma, hát kellett hozzá három nap, míg a sajtós felkúszott a lábszárán, s elérkezett Kána fejéig. „Ejnye – gondolta Kána hát ez meg mi lehet?” S hogy megtudakolja, mitől sajtós a lába, úgy ahogy volt, nagy vékonyan, áthajolt az óceánon, keresztülhajolt a hegyeken, s fejét lehajtotta Konában, Uli nagyanyó ajtaja elé. Aztán beszólott Ulinak, hogy megkérdeje, mitől sajtós a lába. Az öregasszony megmondta neki, hogy a bátyja elunta odalenn a várakozást, s ezzel a vágással akarta eszébe juttatni Kánának, hogy mi lesz, mikor megy már az anyjukért.

– Értem, értem – mondta Kána –, de hát akkor most mit csináljak? A hegy egyre csak együtt növekedik velem.

Felelte a nagyanyja:

– Növekedik, bizony. De mikor éppen te kerekedtél a növekedésben fölébe, hajolj rá gyorsan, törd le a jobb oldali úszólábát, aztán hajolj rá megint, és törd le a bal oldali úszólábát, mert tudd meg, édes fiam, hogy ez a hegy semmi más, mint egy

teknősbéka. Ne félj, ha mind a két úszólábát letörted, akkor nem tud tovább emelkedni, s legyőzheted.

Mikor ezt meghallotta Kána, nekiveselkedett, magasra emelkedett, s mielőtt a Hau-pu hegy növekedésben utolérhette volna, hirtelen ráhajlott, s előbb a jobb, aztán meg a bal úszólábát letörte. Ezzel oda lett Hau-pu hegyének varázsereje, de Kána még magát a hegyet is diribdarabokra tördelte, és a törmeléket beleszórta a tengerbe. Ott is maradtak azok örök időig, ma is látni Molokai körül a sok kiálló sziklafokot meg a parányi szigetecskéket. Nem is maradt egyéb Hau-pu hegyéből, mint ez.

Akkor aztán Kána meg Niheu elhozták Molokairól az anyjukat, betették a csónakjukba, s Hina attól fogva az ő apjukkal élt, a maguk házában. De Kána nem lakott, velük. Elment nyugodni a hosszú házba, mely a tenger partjától a hegyek lábáig ért, ott aztán kényelmesen elheverhetett.

Telt-múlt az idő, s Niheu tengeri utazásra indult. Jártában-keltében egyszer véges-végig átalment Hawaii szigetén, s meghallotta, hogy van a leghatalmasabb földesúrnak, Ka-oa-aliinak egy óriás termetű, roppant erejű szolgája, aki – ha nincs éppen a földesúr szolgálatára – mást se tesz egész nap, csak zabái. De olyan temérdek, rettentő nagy testű ember ez, hogy nem elég neki semmi, s azért a sziget népének azon a vidéken folyvást az ő ennivalójáért kell dolgoznia. Fogják a halat egész nap, s az mind ennek a temérdek testű embernek a bendőjébe kerül. Magukkal a nagy munkában meg alig tudnak törődni, néha még egy fia halat sem ehetnek.

Niheu megkérdezte, hogy merre van az a temérdek testű, zabáló ember, s mikor megmutatták neki, nem sokat teketóriázott, fogta rettenetes nagy buzogányát, s a nagyevőt egyből agyoncsapta, s azzal visszatért Uli nagyanyó házába. Aztán el mondta nagyanyónak, hogy mit cselekedett. Megijedt Uli, s mondta az unokájának, hogy nagy baj lesz ám ebből.

– Menj – parancsolta Niheunak –, siess az öcsédért, Kánáért, mert szükségünk lesz rá! De mégse indulj még, édes fiam, előbb gyere gyorsan, és segíts ezt a kötelet kifeszíteni! – Azzal egy hosszú

kőtelet vett elő, az egyik végét a kapubálványhoz kötötte, a másik végét meg a tenger partján egy nagy kőhöz. Nem értette senki, maga Niheu sem, hogy mire lesz jó az a hosszú, kifeszített kötél. De amint végeztek a munkával, Niheu elindult az öccse keresésére.

Közben Ka-hoa-alii megtudta, hogy Uli unokája agyoncsapta az óriás termetű szolgát, akitől az egész vidék rettegett. S ráadásul a nép ujjongott!

– Megbüntetem én ezért Niheut – mondta Ka-hoa-alii –, és megbüntetem Hawaii egész népét is. Most le fogom tépni a fejük felett a napot, a holdat és a csillagokat az égről, sötétségben és hidegben élnek majd az emberek, csak ott lesz fény és meleg, ahol én vagyok.

Niheu meglelte Kánát, de alighogy elindultak, hirtelen besötétedett, mert Ka-hoa-alii leszakította az égről a napot. Koromsötétségben botorkált előre a két testvér, de szerencsájükre hamarosan beleütköztek a kötélbe, amit az öreganyjuk feszített ki a kapubálvány meg a tengerparti nagy kő közé, abba befogóztak, s úgy jutottak el nagy tapogatózva Uli háza elé. Kána nem ment be, mert el sem fért volna a házban, de ahogy lehasalt, látta ám, hogy a nagyanyja nagy tüzet gyújtott, s annak fénye világított körös-körül.

– Jó, hogy megjöttetek – mondta Uli –, mert, édes fiaim, csakis ti tudjátok visszahozni a napot, a holdat meg a csillagokat, amiket Ka-hoa-alii bosszújában letépett az égről, és eldugott valahová. El kell jutnotok oda, ahol Ka-hoa-alii van, de mielőtt megmondanám, mit is tegyetek, nyújtózkodj egy kicsit fel, kedves Kána fiam, s nézz körül, van-e valamerre az ég alján egy csepp világosság.

Kána felnyújtózkodott az ég aljáig, s azt mondta, lát egy kis pislákoló fényt.

– Jól van – mondta Uli –, akkor készüljetek, s menjetek egyenesen abba az irányba, ahonnan máskor a nap szokott az ég aljára lépni. Ritka szálú, csípős eső fog csapdosni benneteket, s beléáll a csontjaitokba a hideg, de ti ezzel egyet se törődjétek, csak menjétek, míg egy sziklafalhoz nem érkeztök. Az alatt üldögél az én vak nénikéin, Luahine-kai-kapu. Mondjátok meg neki, hogy Uli unokái vagytok, s ő megmutatja majd nektek a sötétben is, merre vezet az út Ka-hoa-alii országába.

A fiúk megfogadták Uli tanácsát, úgy tettek, ahogy mondta, de a ritka szálú, hideg eső annyira marta a csontjukat, hogy Niheu nem tudott menni, s Kána ezért felvette őt a nyakába. Vitte-vitte, de odafent olyan hideg volt, hogy Niheu félholtra vált, s azt mondta, neki elég volt, tegye le az öccse a földre, és hagyja meghalni. Kána le is tette, loulupálma levelével jól betakargatta, s egymaga ment tovább. El is jutott a szikla aljában magányosan üldögélő vak öregasszonyig, Luahine-kai-kaupig.

– Ki sarja vagy, te ember; – kérdezte tőle az öreg.

– Én éppen a te húgod unokája vagyok, Ulié.

– Mi járatban vagy, fiam;

– Azért jöttem, hogy visszaszerezsem a napot, a holdat meg a csillagokat. Mutasd meg nekem az utat Ka-hoa-alii országába.

– Nekem nincsen szemem – felelte az öregasszony –, hogyan tudnám én megmutatni az utat?

– Heverj le, öreganyám, ez alá a kókuszfa alá – mondta Kána. Az öregasszony leheveredett, Kána meg lecsípett két zsenge kókuszajtást, s így szólt:

– Luahine-kai-kaup! Fordítsd az orcádat az ég felé! – Az öregasszony megtette ezt, s akkor Kána a két kókuszajtást az öreg néne szeméire dobta.

– Végem van! Megölsz! – kiáltott fel a vénség, de Kána azt mondta neki, hogy legyen csöndben, s dörzsölje meg jól a szemét. Dörzsölgeti az öregasszony a szemét, s egyszerre csak felkiált:

– Látok, mint valaha! Látok, mint valaha! No, amiért ezt tetted velem, én is segítek rajtad. Mielőtt megmutatnám a Ka-hoa-alii országába vezető utat, előbb elmásítom a két kezedet. – Így szólt, azzal lekuporodott, kukuidiót vett elő, azt faszénnel összevegyítette, péppé zúzta, aztán ezzel a péppel jól bekente Kána kezét.

– Lám – mondta –, most éppen olyan kezed van, mint Ka-hoa-aliiinak. – Aztán megmondta, hogy Kána merre menjen, s mit legyen. El is érkezett Kána útja céljához, s az öregasszony tanácsa szerint elrejtelkedett, s kémlelte, hogy mi lesz. Egyszeriben látja, hogy jó Ka-hoa-alii, az ég aljáról elhengerget egy nagy követ, a kő helyén jókora lyuk támad, s Ka-hoa-alii abba a lyukba lenyújtja a kezét. Mikor a kezét kihúzza, az tele van mindenféle finom ennivalóval, s ő azokat a kísézőivel nagy vígan elkölti. Mikor eleget lakmározta,

visszatette a helyére a követ, s bement a házba a kísérelővel játszani meg táncolni.

Csak erre várt Kána, odalépett a lyukhoz, elhengergette arról a követ, a nyíláson meg bedugta a kezét. Hát a keze csak megtelt ennivalóval. Kána nem ette meg, elhajította, s megint ledugta kezét a lyukba. Hát a két keze csak tele lett itallal. De Kána nem itta meg az italt, hanem kiloccsantotta, s újfent ledugta a kezét. Hát a keze sok kicsi madárral tellett meg, de Kána a madarakat a lyukon kívül mind szabadjára eresztette. Ezek olyan madarak voltak, amelyek akkor kezdenek el csirregni, mikor hajnalodik, s mondták is, amint repdestek ide s tova:

– Kia-vea, kia-vea!

Megint lenyújtotta a lyukba a kezét, s most az csillagokkal lett ide. Fogta a csillagokat, s egyenként felaggatta őket a helyükre az égre. Megint lenyújtotta a kezét, s hát a holdat tették belé odalent! A holdat felakasztotta az égre a csillagok közé, hogy ott maradjon, és világítson éjszaka.

Mikor Kána ismét a lyukba dugta mind a két kezét, hát csak egyetlenegy madarat tettek belé. Ez a madár volt a hajnalt kiáltó madár: a kakas. Ezt maga mellé tette a földre, s mikor utoljára dugta a lyukba a kezét, hát maga a nap került bele abba! Egy kicsit égette a bőrét, de azért kiemelte a lyukból a ragyogó napot, s feltette az égre középütt, hogy ott tündököljön.

Mikor a kakas meglátta a napot, elkukorította magát. A kukorékolásra meg Ka-hoa-alii kijött a házból. Szörnyű haragra lobbant, mikor észrevette, hogy minden a helyén van az égen, s ugyancsak nagy fényességgel ragyog a nap. Neki is lódult nagy dühvel, hogy Kánát megölje, de Kána olyan magasra nyújtózkodott fel hirtelen, hogy Ka-hoa-alii nem tudta elérni, s erősen megrémült. Mikor látta Kána, hogy mennyire megrettent tőle, így szólott:

– No, az életednek megkegyelmezek, de csak akkor, ha adsz nekem Káne vizéből, az Örök Élet italából. – Ezzel akarta testvérét, Niheut feltámasztani.

Mit volt mit tennie Ka-hoa-aliiinak, odaadta azt a féltve őrzött vizet, és Kána el is ment az Örök Élet italával oda, ahol Niheut hagyta, miután szépen betakargatta a loulupálmafa leveleivel. Káne vizével életre keltette a bátyját. Kisvártatva utánuk loholt Ka-hoa-alii.

Szerette volna, hogy ha már így van a dolog, ahogyan van, az égről elragadott kincseit is visszaszerezték tőle, meg a Káne vizétől is megfosztották, legalább vigyék őt is magukkal, de a testvérek azt mondták, hogy nekik nem kell Ka-hoa-alii. Éljen magában, míg meg nem hal.

No, akkor Ka-hoa-alii adott nekik egy csónakot, amin haza tudjanak menni, de ez olyan csónak volt, hogy tiszta fehér csirketollakból rakták össze. A két vitéz testvér beült a ragyogó, hófehér tollcsónakba, vitorlát bontott, s útjukat hazafelé az égen ragyogó hold, a tündökletes nap meg a csillagok fénye kísérte. Nem is lopta el azóta senki emberfia a napot, a holdat meg a csillagokat a mi egünkről.

A BAGOLY MEG A PATKÁNY ÉS A FIÚ, AKI A LEGJOBBAN TUDOTT NYILAZNI

A bagoly meg a patkány jó barátok voltak valamikor, s egymás szomszédságában éltek, de a bagoly felmondta a patkánynak a barátságot, mert kiderült, hogy a patkány lopkodja az ő nehéz munkával megművelt édesburgonyaföldjét. Dolgozott a bagoly egész éjszaka, s mire pitymallott, úgy kifáradt a szeme, hogy kénytelen volt aludni menni. A patkány meg ilyenkor odament a burgonyaföldre, s mindent megevett a másik terméséből. A bagoly vagy nyolcszor rajtakapta a szégyentelenül lopkodó patkányt, s ezután úgy vigyázott a burgonyára, hogy nappal is nyitva tartotta a fél szemét, s el is kapta a patkányt. Majd széjjeltépte, úgy belevájta mérgében a karmait.

Ezután az történt, hogy a patkány úgy eltűnt a szeme elől, mintha csak a föld nyelte volna el, de azért a burgonya csak elfogyott a mezőről.

Úgy bizony, mert a patkány ásott, egy alagutat a föld alatt, s a maga házából abban ment a bagoly mezejéig. Leshette egész nap, egész éjjel a bagoly, hiába. Egyszer, egy éjszaka elment a bagoly, hogy valami kis ennivalót szedjen magának a mezejéről, de nem talált ott egy árva szem burgonyát sem. Tudta, hogy a patkány ette meg a gumókat, s csak úgy lobogott a szeme mérgében. Mit tehetett mást, elment bánatában lóhoz, az ég legmagasabb pontján szálldosó sólyomhoz. De hiába volt a sólyom az egyik legerősebb állat, segíteni mégsem tudott a baglyon, mert a föld alá be nem bújhatott, de azt mondta, hogy tud egy Pikoit nevű fiúról, akinek varjú volt az apja. Az a legjobb nyilazó a világon. A bagoly addig kereste Pikoit, míg csak nem lelt a sűrű fűben egy heverésző fiút, akinek apró volt a csontja, patkányformán hegyes az orcája, s a haja is akár a patkány szőre. Ez volt Pikoit.

Elpanaszolta a bagoly a bánatát Pikoinak, az feltápáskodott a fűből, körülnézett, meglátta a patkányt, amint ott lustálkodott a főtábla másik felében, vette a nyilát, belelőtte, de úgy, hogy az a farkától a homlokáig átjárta a patkányt. Nem is lopkodta többel a bagoly burgonyaföldjét senki soha. A bagoly felszállt egy ház

tetejére, s elhuhogta, hogy mi történt vele. Abban a házban két asszony lakott, s mikor meghallották, mindjárt mentek és keresték Pikoit. Meglelték a sűrű fűben, s kérdezték:

– Hát te ugyan ki fia vagy?

– Hazám Vai-lua, országom Kau-ai, apám Ala-la, anyám Kou-kou.

– Hiszen te a mi elveszett öcsénk vagy! – kiáltott a két asszony. Odament a férjük is, behívták a házba Pikoit, s nagy lakomát csaptak a tiszteletére. Disznót öltek, yamgumót hámoztak, s betették az ételt a földkemencébe. Míg sült a disznó, Pikoit eloldalgott, elment, s a nép közé vegyült. Éppen nagy sokaság volt együtt a faluban, mert nyíllövő versenyt tartottak, és más játékokban is próbára tették egymás ügyességét.

A versenyre eljött a törzsfőnök is meg az asszonya. Egy herceg éppen patkányokra vadászott, a törzsfő meg a felesége pedig egymással fogadtak, hogy a vadász milyen messzire tudja ellőni nyilát. A törzsfő már temérdek sokat nyert a feleségétől.

Pikoit odaállt bémészzkodni. Leste egy darabig a versenyt, s amikor már Mai-nele, a törzsfő kedvence, jó sok nyilat kilőtt, Pikoit felkiáltott:

– Ez semmi! Így akárki is tud lőni!

Meghallotta az asszony, s a jövevényhez fordult:

– Tán te is tudsz olyan jól célozni, mint Mai-nele!

– Tudok ám! – mondta Pikoit.

– No, akkor én ezután reád fogadok – szólt az asszony.

A törzsfő továbbra is a maga kedvencére fogadott, a felesége meg Pikoira. Aki tíz patkányt tud lelőni egy nyíllal, az nyer, aki tíznél kevesebbet, az veszít. Először a törzsfő kedvence, Mai-nele lőtt. A nyila éppen tíz patkányon ment keresztül, és a nézők mind azt kiáltották:

– Nyert! Mai-nele nyert!

– Ó, be ügyetlen ember ez! – mondta fitymálva Pikoit. – Csak így tud? Azt hittem, hogy pont a bajuszuk közepén találja el a patkányokat.

– Micsoda?! – kiáltotta Mai-nele. – Olyan ember nincsen, aki éppen a bajuszuk közepén tudja őket eltalálni.

– No, akkor most majd látsz egy olyat – mondta Piko, s mikor a fogadásokat megkötötték, nekikészült a versenynek. Igen ám, de akkorra a patkányok mind eliszkoltak a mezőről, egy lőni való sem akadt.

Piko azonban nem sokat bánkódott, hanem kiállott a mezőre, s elkiáltotta a hívogatót:

*Én kérdem, Piko,
én kérdezem, Piko,
a nyilazó Piko,
Ala-la varja,
Kou-kou sarja:
ti, patkány bátyáim,
patkány húgocskáim,
hol rejteződtök,
hol bújócskáztok?
Ajha, ott látom,
ajha, emitt látom,
itten alusznak,
ottan is alusznak,
a zöldellő fűben,
a pili sűrűben.
Ébredjete mostan,
gyertek hamarosan,
testvéreim gyertek,
seregeim gyertek,
ide, ide sorban,
ti, patkány bátyáim,
patkány húgocskáim,
ide, ide gyorsan!*

Alig mondta végig a varázséneket, mind visszajöttek a mezőre a patkányok. Piko kilőtte a nyilát, de úgy, hogy az tíz patkánynak éppen a bajsza kellős közepén ment át, tizenegyediknek meg ráadásul egy denevért talált el.

– Döntetlen! – kiáltotta Mai-nele. – Hiszen a fiú is tíz patkányt lőtt le, s magam is tízet találtam el. – A nézők mind egyetértettek Mai-nele szavaival, de Piko azt állította, hogy a denevér is patkánynak

számít, s akkor ő nem tíz patkányt lőtt, hanem tizenegyet. Az emberek nem adtak neki igazat, Pikoiban azonban ezt hajtogatta:

*Szél sincs,
felhő sincs!
Pikoiban mondván mondja,
Pikoiban igazát mondja:
denevérrel patkány
egy testvér!
Patkány és denevér
egy testvér!
Cincog a két testvér,
cincog a denevér,
cincog a patkány is!*

Erre aztán mindenki elismerte, hogy a denevért patkánynak kell számítani, s így Pikoiban nyila lőtt tizenegy patkányt, és ő nyerte a mérkőzést.

Mire a fogadási díjakat átadták volna egymásnak, Pikoiban eltűnt a sokadalomból. Visszasurrant a testvérei közé. Azok éppen akkor vették ki a kemencéből a sült disznót. Pikoiban letelepedett, neki is fogott enni, s a disznót az utolsó porcikájáig bekebelezte, de meg is változott, mire végzett a disznóval, úgy, hogy alig lehetett ráismerni.

A csontjai megnőttek, hegyes patkányképe kigömbölyödött, csak a haja maradt a feje búbján, mint a patkány szőre, de máskülönben nagyon szemrevaló legény lett belőle.

Nem sokkal ezután a törzsfőnök csónakot akart építtetni magának.

Kiment a csónakkészítőkkel az erdőre, hogy kikeressenek egy alkalmas fát. Leltek is egy szép sudár koafát, de mielőtt a fejszét a törzsére vetették volna, két madár reppent ennek a fának a legeslegtetejére, és hangosan rikoltani kezdett:

*Odvas fát, lyukas fát,
Ke-ave, ki ne vágj!
Ke-ave, ki ne vágj!
Nem lesz csónak belőle,
sose lesz csónak belőle!*

Mikor a főnök meghallotta, hogy mit rikoltoznak a madarak, elfordult ettől a fától, és egy másikat keresett. Lelt is egy alkalmasnak tetszőt, de mielőtt a törzsére vetették volna a fejszét, az a két madár már ennek a fának a legeslegtetején ült és rikoltozott:

*Odvas fát, lyukas fát,
Ke-ave, ki ne vágj!
Ke-ave, ki ne vágj!
Nem lesz csónak belőle,
sose lesz csónak belőle!*

Ettől kezdve akármelyik fát szemelte ki a király meg a csónakkészítők, annak a tetejére ráreppent a két madár, és elrikoltotta a baljóslatú szavakat:

*Odvas fát, lyukas fát,
Ke-ave, ki ne vágj!
Ke-ave, ki ne vágj!
Nem lesz csónak belőle,
sose lesz csónak belőle!*

A főnök meg a mesteremberek mindennap kimentek az erdőbe fát keresni, és a madarak mindennap a kijelölt fának a legeslegtetejébe röppentek, s elátkozták azt. Végre a törzsfő belátta, hogy addig nem lesz csónakja, míg ezt a két madarat el nem pusztíttatja. El is küldött Mai-neleért, hogy lője le a két madarat, s azt mondta, ha eltalálja őket, neki adja a leányát meg a fele birodalmát.

Meghallották ezt Pikoi asszonynevői, és siettek Pikoiohoz, aki már megint aludt a sűrű pilifűben. Felköltötték íziben, s elmondták, hogy mire készül a törzsfő. Biztatták, hogy a főnök veje lehet, s a sziget felének az ura.

Pikoi feltápáskodott a piliből, s azt mondta, jó. Elmegy, s lelövi ő a madarakat, de készítsenek a nővérei egy nagy kosarat, mondják mindenkinek azt, hogy ebben őrzik a bálványukat, de valójában őt rejtsék el a kosárban. Csatlakozzanak Mai-nele kíséretéhez, és nagy óvatosan vigyék el őt a kosárban oda, ahol a madarak vannak, de vigyázzanak, nehogy valaki kitalálja, mi van a kosárban.

Ije-ije indából jó nagy kosarat fontak a nővérek, Pikoio belebújt, az asszonyok fogták a kosarat, és Mai-nele után eredtek. Mentek a

nővérek, mentek a kiszemelt erdő felé, átkeltek folyókon, vízeséseken, cipelték a kosarat, s mikor nem bírták, férfiakat fogadtak, hogy azok vigyék tovább, de mindenkinek azt mondták, hogy a bálványuk van benne. Végre abba az erdőbe érkeztek, ahol ott volt már a törzsfő meg a mesteremberek, de még Mai-nele is. Egy hatalmas koafát választottak ki csónaknak, és éppen a törzsére akarták tenni a fejszét, amikor a két madár felreppent a fa legeslegtetejére, és hangosan felrikkantott:

*Odvas fát, lyukas fát,
Ke-ave, ki ne vágj!
Ke-ave, ki ne vágj!
Nem lesz csónak belőle,
sose lesz csónak belőle!*

Mikor ezt meghallotta Mai-nele, kapta az íját, és rájuk lőtt, de azok olyan magasan voltak, hogy még csak a közelükbe se járt a kilőtt nyílvesző. Akkor a főnök emberei egy emelvényt ácsoltak, olyan magasat, hogy az elérte a fa magasságának a felét. Mai-nele felmászott oda, és onnan vette másodjára célba a madarakat. De ismét elhibázta őket. Akkor Pikai így cincogott a kosárban:

– Kérdezzétek Mai-nelet! Kérdezzétek Ke-avét! Miért rikoltoznak még mindig a madarak? Talán bizony nem lőtt rájuk igaziból Mai-nele?

Szaladtak a nővérek, s mondták a törzsfőnöknek, hogy mit cincog a bálvány. Mai-nele azt felelte:

– Hát miért nem lövitek le ti a madarakat, ha tudjátok? Itt a tegez, itt a nyíl, tessék, lőjétek!

– Várj – mondták a nővérek –, előbb megkérdjük a bálványt!

Azzal felnyitották a kosár fedelét. Pikai meg felemelkedett a kosárból, és kilépett belőle. De senki emberfia fel nem ismerte benne azt a patkányölőt, aki legyőzte Mai-nelét, úgy megváltozott, mióta a nővérei disznópecsenyéjét megette. S mindenki elálmélkodott, mikor azt kérte a főnöktől, hogy hozasson egy vízzel színültig megtöltött, kivájt tököt, és állíttassa a fa alá. Hoztak, odaállították, Pikai melléje lépett, s belenézett a vízbe. Meg is látta benne a fa legeslegtetején ülő két madarat, vagyis hogy a madarak képét. Jó messzire voltak azok onnan, de Pikai ezt nem bánta, két

karját a feje fölé emelte, fogta a nyilát, s úgy célozta meg a madarakat, hogy közben a képüket nézte odalent a vízholdó tökben. Egy vonalba hozta a nyilát a madarakkal, lótt, s a két madár egyenesen beleloccsant a vízbe.

A csónakkészítők sok ügyel-bajjal kivágták a nagy fát, és pár nap alatt megcsinálták belőle a csónakot. A főnök Pikoinak adta a leányát meg a sziget felét, s még az óceánra is magával vitte őket, amikor az új csónakon vitorlát bontottak. Földet kaptak Pikoi testvérei is, és gazdagok lettek. Mai-nele meg elbujdosott szegyenében, hazatért a maga országába, és soha többé nem nyilazott, amíg csak élt.

PUNIA ÉS A CÁPÁK KIRÁLYA

Oahu szigetének egyik öblében élt Kai-ale-ale cápakirály tíz alattvalójával. Országá közelében voltak a legdúsabb homárlelő üregek a tenger mélyén. De ezekbe senki emberfia sem merészkedett alámerülni Kai-ale-ale és csapata miatt. A cápák egész nap a rákokkal teli lyukak körül lebzseltek, és lesték, alábukik-e valaki a finom falatért. Aki a homárfészkek közelébe merészkedett, azt nyomban felfalták.

Megölték és megették Punia apját is, és azóta senki sem volt, aki halat, rákot fogjon neki meg az anyjának. Nem ettek azok mást soha, csak édesburgonyát. Emlegette is Punia anyja a fiának azokat az időket, amikor még élt a férje, s friss homárt hozott neki a víz alatti barlangokból. Hoz ő is, gondolta a fiú.

Odasettenkedett a homárlyukak fölé, s lenézett. Kai-ale-ale és csapata békésen szendergett a lyukak közelében. De nyomban megéreztek az emberszagot, és felébredtek. Punia úgy tett, mintha nem vette volna észre, hogy ébren vannak a cápák, és elkezdte jó hangosan mondani:

– Én vagyok Punia, az meg ott Kai-ale-ale, a cápakirály. A cápakirály alszik. Jaj de jó, hogy alszik. Míg a szeme csukva, gyorsan lebukok ott ni, jó messze tőlük, s szedek két kövér tengeri rákot, hadd legyen mivel megízesítenünk a vacsoránkat.

Meghallotta a cápakirály, hogy mit beszél magában Punia, s odasúgta a társainak:

– Ússzunk gyorsan oda, ahol Punia le akar merülni. Hadd faljuk fel őt is, akárcsak az apját!

De nem azért volt Punia halászok ivadéka, hogy ott bukják le, ahol mondta. Vett egy jó nagy követ, s azt hajította arra a helyre, amelyről az ostoba cápák füle hallatára beszelt. Nagyol csobbant a kő, rohantak a cápák, otthagyták a homáros lyukat őrizetlenül, Punia meg sebesen alámerült, becsúszott az üregbe, fogott két szép homárt, s mire a cápák visszaúsztak volna a szokott helyükre, már fent is volt a sziklán, ahonnan az imént beszélt, s mondta:

– Itt van Punia, van két homárja, lesz mit ennie vacsorára. Puniának kutya baja. Ti mutattátok meg, cápák, hogyan szerezzen

szép, kövér rákot Punia. Melyik is mutatta? – És sorolni kezdte: – Első cápa nem, a második sem; harmadik vagy negyedik? Ötödik vagy hatodik? Hetedik vagy nyolcadik? Vagy tán a kilencedik? Hát bizony a tizedik! Az a Vékony Farkú, ott ni, tőle tanult homárt szedni Punia!

Dühbe gurult Kai-ale-ale, mikor Punia így kiszámolta a cápákat, parancsot adott hát, hogy sorakozzanak elébe, és megszámolta őket.

Bizony a tizediknek csakugyan vékony volt a farka.

– No, Vékony Farkú, készülj halálodra – mondta a cápakirály, s azzal a kilenc cápa szétszaggatta, és felfalta a tizediket.

Punia hazament a két homárral, az anyjával nagy lakomát csaptak, de mikor a homárok az utolsó morzsáig elfogytak, visszament a fiú a lyukakhoz, s mondta nagy hangosan:

– Ez én vagyok, Punia, az meg ott Kai-ale-ale, a cápakirály. A cápakirály alszik. Jaj de jó, hogy alszik. Míg szeme csukva, lebukok a lyukba. Szedek két-két kövér rákot magamnak és anyámnak, hadd legyen mivel megízésítenünk a vacsoránkat. – S már dobta is a követ balra a cápáktól, rohantak is a cápák oda, ahová a kő belecobbant, őrizetlenül hagyták a lyukakat, s mire a cápák nagy mérgesen visszaúsztak a helyükre, ő már ott állt a sziklán, és mondta fennen:

– Első cápa nem, a második sem, harmadik vagy negyedik? Ötödik vagy hatodik? Hetedik vagy nyolcadik? Bizony a kilencedik! Az a kövér hasú, ott ni, tőle tanult homárt szedni Punia!

Kai-ale-ale maga elé rendelte a cápáit sorba, megszámolta őket, hát a kilencediknek csakugyan kövér volt a hasa.

– Te voltál hát, aki megmondta Puniának, hogy mit tegyen! – förmedt rá Kai-ale-ale. – No, Kövér Has, most aztán készülj a halálodra, ha elérültél.

S nyomban felfalták Kövér Hast.

Punia elment a lyukhoz harmadszor is, úgy tett, mint előtte való napon, s mikor a cápák a vízbe hajított kő mellől nagy mérgesen visszarohantak, ő már ott állott a sziklán, és kiszámolta őket:

– Első cápa nem, a második sem? Harmadik vagy negyedik? Ötödik vagy hatodik? Vagy talán a hetedik? Nem! A nyolcadik! Az a kicsi szemű, ott ni! Tőle tanult homárt szedni Punia!

Kai-ale-ale parancsára széttéptek a cápák nyolcadik társukat, Kicsi Szeműt is.

Kicsi Szemű után a hetedik cápát, Szürke Pettyest etette meg a saját testvéreivel Punia, azután meg a hatodikat, Görbe Szájút. Addig s addig, hogy mind a tíz cápát kiszámolta az élők világából, s utoljára már csak maga Kai-ale-ale, a cápakirály maradt.

No, akkor Punia elment az erdőbe, ott jól kihegyezett két karót. Mindegyik vagy három láb hosszú volt, s a legkeményebb fából, amit csak Punia az erdőben találhatott. Utána tört *au-limát* meg *au-na-kit*. Az *au-limával* addig dörzsölte az *au-na-kit*, míg az tüzet nem fogott.

Mikor már jó szenes lett a parazsa, vett egy zsákot, beletette a szenet, meg tett mellé ennivalót is, fogta a két hegyes karót, elment a tengerpartra, megállott a cápatanya felett, s mondta jó hangosan:

– Én vagyok Punia, most fogok lebukni. Hogy ha széttépne Kai-ale-ale, bizony szétfolya a vérem. De a szétfolyt vérem feljönne a víz színére, keresne anyám, a véremről rám ismerne, azt szépen összeszedné, s engem új életre keltene. Bezzeg, ha nem tépne szét Kai-ale-ale, hanem egyben lenyelne, akkor végem volna. Belőle élve ki nem kerülnék!

Hallotta Kai-ale-ale, hogy mit beszél a fiú, azt gondolta magában:

„No, most nem menekülsz, te ravasz Punia! Dehogy szaggatlak szét! Kitátom a számat, hadd sétálj bele szépen. Onnan aztán többé élve elő nem kerülsz!”

Punia hóna alá kapta a zsákját, fogta a hegyes karókat, és alábukott. Kai-ale-ale kitátotta a száját, Punia meg szépen besétált rajta. De amikor már bent volt, kinyitotta hirtelen a zsákját, vette a két kihegyezett karót, s kipeckelte velük Kai-ale-ale állkapcsait, de úgy, hogy az nem volt képes becsukni. Tátott szájjal száguldott Kai-ale-ale keresztül-kasul az óceánban. Punia meg letelepedett a cápa belsejében, fogta az *au-limát*, jó erősen hozzádörzsölte az *au-na-kihoz*, kipattant a szikra, vette a szenet, meggyújtotta, s azzal hozzáfogott az ebéd főzéshez. Égette a tűz a cápát, nem lelta a helyét, rohant ide-oda az óceán vizében, addig rohant, amíg csak vissza nem érkezett Oahu öblébe.

– Megmenekülök – mondta jó hangosan Punia a cápa hasában –, ha befut velem a cápakirály a hatalmas hullámtörésbe. De bizony

végem lesz, ha kiúszik velem a füves, fövényes partra. – Meghallotta Kai-ale-ale, hogy mit beszél Punia, s mondta magában:

„Nem menekülsz meg, te ravasz! Dehogyan viszlek én hullámtörésbe! Kiúszom veled a száraz fövényig, oda, ahol a fű nő!”

Ezzel nagy lendülettel nekirontott a partnak, a hullám meg kidobta egészen a bokrok tövéig, ahol cápa még sohasem járt. Meg is feneklett Kai-ale-ale, s visszaúszni nem tudott.

Punia kisétált a cápa hasából, s kiáltott nagy hangosan:

– Jertek, jertek, emberek! Vendégünk van! Eljött hozzánk vendégségbe maga a cápakirály, Kai-ale-ale!

Jöttek is az emberek seregestül, hoztak késeket, dárdákat, és megölték a buta, gonosz Kai-ale-ale-t, a cápakirályt.

Ezután már Punia minden áldott nap le mehetett a barlangba, és szép kövér rákokat szedhetett magának meg az édesanyjának. És az emberek mind ujjongtak, amikor megtudták, hogy megszabadultak a barlangot őriző tizenegy cápától. Mert ilyen fiú volt ez a Punia.

INDONÉZIAI MESÉK

A KÉT NŐVÉR

Volt egyszer egy ember meg egy asszony, s volt nekik egy lányuk, Damura.

Az asszony banánba rejtette a lelkét, és jól ügyelt, hogy a kis zöld papagáj fel ne vághassa a banánokat a csőrével.

A szomszédban lakott egy özvegyasszony a lányával. Az tudta, hogy az asszony banánba rejtette a lelkét.

Készített egy napon egy csodaszép babát, s amikor Damura a háza előtt játszott, úgy intézte, hogy Damura meg is lássa azt.

Damurának nagyon megtetszett a baba, s magával szeretne volna vinni. Az özvegy azonban nem adta oda.

– Hozd el nekem édesanyád banánjait – mondta a kislánynak –, ha akarod a babát.

Damura kérte az anyját, hogy hadd adja oda a banánokat. Az anya azonban így szólt:

– Ha odaadod a banánokat a szomszédasszonynak, meg kell halnom, s a te életed is csupa bánat lesz.

Másnap a kislány ismét az özvegy háza előtt játszott, s az megint megmutatta neki a babát, de ismét csak az édesanyja banánjait kérte tőle cserébe.

Damura búsan tért haza, és ismét kérlelni kezdte az anyját, hogy adja neki a banánokat. Az anya először nagyon haragudott, aztán sokáig hallgatott, s végül odaadta a banánokat Damurának, hogy vigye el őket az özvegynek.

Damura hazavitte a csodaszép babát, de mire hazaért, az édesanyja halott volt.

Egy napon Damura együtt játszott az özvegy lányával. Az asszony így szólt hozzá:

– Milyen jó lenne, ha apád feleségül venne engem! Akkor mindig együtt lehetnétek, és egy házban laknánk.

Damura elmondta az apjának, hogy mit mondott az asszony. Az apa így felelt:

– Ha megteszem, amit kérsz, nagyon szomorú lesz az életünk.

Damura azonban addig kérlelte az apját, hogy vegye feleségül az özvegyet, míg az teljesítette lánya kérését.

A mostoha eleinte jó volt Damurához, de később egyre rosszabbul bánt vele, ütötte-verte. Amikor Damura panaszkodott az apjának, az így válaszolt:

– Mondtam, hogy baj lesz belőle. Most már késő.

A mostoha állandóan dolgoztatta Damurát. Hol fát kellett hordania, hol meg csalánt szednie a kacsáknak. Az édeslánya meg egész nap játszott. Ha Damura reggel első szóra nem ugrott ki az ágyból, verést kapott.

Egyszer a mostoha elküldte Damurát a folyóra ruhát mosni. A leánya el is ment, de mosás közben a víz elvitte a mostoha egyik harisnyáját.

Mikor otthon elmondta, hogy mi történt, a mostohája nagyon megverte, s visszakergette a folyóhoz.

– Haza ne merj jönni a harisnya nélkül! – kiáltotta utána. Damura bánatosan futkosott a folyóparton, s egyre a harisnyát

kereste. Egyszerre csak egy nagy örvényhez ért, s az örvényben egy krokodil feküdt.

– Jó napot, krokodil anyó! – szólította meg a kislány.

– Szerencséd, hogy anyónak neveztél, különben bizony felfaltalak volna – válaszolta a krokodil. – Miért jöttél a házamhoz?

Akkor Damura mesélni kezdett:

– A folyóban mostam, és a mostohám harisnyáját elvitte a víz. Nagyon megvert, és megparancsolta, hogy haza ne merjek menni harisnya nélkül.

– Ha csak ennyi a baj – felelte a krokodil –, egy csöppet se búsulj. Ügyelj a gyerekemre addig, amíg megkeresem azt a harisnyát.

A krokodil eltűnt a víz alatt, Damura meg a karjába vette a kiskrokodilt, ringatni kezdte, és altatódalt énekelt neki:

*Damura szavát halljad,
Damura énekét halljad,
aj, kiskrokodil,
Damura téged altat.
Illatod, mint a tömjén,
Illatod, mint a mósusz,
elhiheted Damurának.*

Közben a krokodil megtalálta az elvesztett harisnyát. Ahogy jön vissza, már messziről hallja, hogyan ringatja a kicsinyét Damura. Amikor visszatért, így szólt hozzá:

– Nagyon szép altatódalt énekeltél a kicsinyemnek. Mit adjak érte? Csukd be szemed, nyisd ki szád, kapsz tőlem valamit.

Mielőtt Damura elment, figyelmeztette:

– Ha útközben találkozol valakivel, ne szólj egy szót sem! Csak akkor nyisd ki a szádat, ha már hazaértél.

Hazament Damura. Útközben hiába szóltak hozzá az emberek, nem válaszolt. Csak akkor szólalt meg, mikor hazaért, s lám csak, minden szavára aranypénz hullott a szájából.

– Miért hullik arany a szádból, ha beszélsz? – kérdezte csodálkozva a mostoha.

Damura elmesélte, mi történt vele, mialatt a harisnyát kereste.

A mostohatestvér is el akart menni a krokodilhoz, mert gondolta, hogy az majd őt is megjutalmazza. Lement hát ő is a folyóra ruhát mosni, s egy harisnyát szándékosan a vízbe ejtett. Keresésére indult, s kis idő múlva eljutott az örvényig. Ott feküdt a krokodil, s ez a lány is így üdvözölte:

– Jó napot, krokodil anyó!

– Szerencséd, leányom, hogy anyónak neveztél – válaszolta a krokodil –, különben bizony felfaltalak volna. Mondd el nekem, miért jöttél az én házamhoz.

A lány így felelt:

– A folyóba ejtettem a harisnyámat, s most azt keresem.

– Ha csak ennyi a baj – felelte a krokodil –, egy csöppet se búsulj. Vigyázz a gyerekemre, amíg én megkeresem azt a harisnyát.

A mostoha testvér karjába vette a krokodil gyereket, de nem volt kedve énekelni.

*Aj, kiskrokodil,
te csúfságos krokodil,
éktelen kiskrokodil!
Csúfságos jószág vagy,
illatod nem tömjén,
illatod nem mósusz,
dögletes szagod van,
förtelmes szagod van,*

*undok illatod van,
elhiheted, ha mondom!*

Amikor a krokodil visszatért, és hallotta a csúnya szavakat, éktelen haragra gerjedt, s így szólt a lányhoz:

– No, lányom, hallottam, milyen bölcsődalt énekeltél a kicsinyemnek, s még várod, hogy adjak érte valamit? Nos, csukd be szemed, és nyisd ki szád!

Azzal a krokodil egy darab földet dobott a lány szájába. Mikor aztán a lány hazafelé ment, megszólították. Felelt volna nagy büszkén, de minden szavánál sár hullott a szájából. Erre aztán nagyon elszégyellte magát.

Egyszer a király nagy ünnepséget tartott, és felszólította alattvalóit, hogy ünnepeljenek vele.

Az apa, az anya és a mostohatestvér el is ment a bálba, de Damurát otthon hagyták. Éjfél tájban elment a krokodilhoz, és elpanaszolta neki, mennyire szeretne elmenni a bálba, de nincs szép ruhája.

A krokodil megvigasztalta:

– Sose búsulj, tüstént itt leszek, és hozok neked valamit.

S mielőtt Damura egyet szusszant volna, máris egy ragyogó ezüstruhával tért vissza. Felvette a kislány az ezüstruhát, és futott a királyi palotába, ahol még javában állt a bál. Ahogy belépett a terembe, mindenki megcsodálta, a királyfi mindjárt beleszeretett. Egész éjszaka együtt táncoltak. Kakaskukorékoláskor azonban Damura eltűnt. Visszament a krokodilhoz, visszaadta neki a ruhát, aztán ahogy a lába bírta, futott haza, vizei melegített, és söpörni kezdett.

Mikor kivilágosodott, hazatért az apa, az anya és a mostohatestvér. Mesélni kezdték Damurának:

– Éjfélkor jött egy királylány színezüst ruhában. Vajon melyik király lánya lehet? Kakaskukorékoláskor nyomtalanul eltűnt.

Damura csak hallgatott, nem felelt egy szót.

Este újra kezdődött a királynál az ünnepség. Az apa, az anya és a mostohatestvér megint elment, de Damurának otthon kellett maradnia.

Éjfél tájban jutott csak el a krokodilhoz, s megkérdezte, hogy megkaphatná-e az előző napi ruhát.

– Azt a ruhát, amit tegnap viseltél, nem kaphatod meg még egyszer. Ma aranyruhát hozok neked.

S mielőtt Damura egyet szólt volna, színarany ruhával tért vissza a krokodil anyó. Arany cipőket is hozott magával, és azt mondta:

– Ha ezt a ruhát felveszed, nemsokára férjhez mégy.

Damura felvette a ruhát, addigra a krokodil intett, és egy színarany hintó állt elő, Damura pedig egy szempillantás múlva a királyi palota előtt volt. Mikor belépett a terembe, mindenkit elvakított a ruhája ragyogása, de még annál is jobban a leányka szépsége. Jól mulatott, sokat táncolt az első kakaskukorékolásig. Damura akkor kisurrant a teremből, beugrott a kocsijába, és el akart hajtatni. Abban a pillanatban azonban mellette termett a királyfi, s együtt hajtattak tovább. Damura azonban hirtelen lökött egyet a királyfin, hogy az kiesett a kocsiból. Egyik arany cipő a kezében maradt.

Hazatérve, Damura visszaadta a krokodil anyónak az arany ruhát, az egyik cipőt azonban nem tudta visszaadni: ez a királyfinál volt.

Így szólt ekkor a krokodil anyó:

– Ne búsulj utána, leányom, ez a cipő fog téged királynévá lenni.

Damura otthon sietve felsöpörte a padlót, s vizel melegített. Amikor kivilágosodott, hazajött az apa, a mostohaanya és a mostohatestvér. Elmesélték neki, hogy az ünnepségen megjelent egy királylány színarany ruhában, a királyfi utána ment, s elvette egyik cipőjét. Damura végighallgatta őket, de egy szót sem szólt.

Másnap a király megparancsolta, hogy a falu minden asszonya, lánya járuljon eléje, és próbálja fel a cipőt. Akinek a lábára pedig illik a cipő, ha mégoly szegény is, a fia felesége lesz.

Egy szempillantásnyi idő sem telt el, s a királyi palota máris zsúfolva volt lányokkal, asszonyokkal. Damura mostohatestvére is elment, de persze a cipő nem illett a lábára. Már mindenki felpróbálta a cipőt, de senkinek sem volt szerencséje. Ekkor az emberek elmondták a királynak, hogy van még egy lány, aki nem jött el a palotába, mert a mostohája nem engedte. A király azonnal Damuráért küldött. A lány felpróbálta a cipőt, s láss csodát, az úgy illett a lábára, mintha ráöntötték volna.

A király ekkor így szólt a fiához:

– Damura nagyon szegény lány. Mégis feleségül akarod venni?

– Szegény vagy gazdag – felelte a királyfi –, szavamat adtam, ő lesz a feleségem, senki más.

A király ekkor megparancsolta, hogy mindent készítsenek elő az esküvői ünnepséghez.

Mikor minden készen volt, így szólt Damura a királyfihoz:

– Ha te is jónak látod, még egyszer elmegyek, de este idejében itt leszek.

A királyfi beleegyezett, Damura pedig elment a krokodilhoz, és elkérte tőle az aranyruhát meg a kocsit. Megfürdött, felöltötte színarany ruháját meg az egyik cipőt, beszállt a kocsiba, és a palotához hajtott.

A király, a királyné és gyermekei látták, hogy Damura aranykocsival érkezett, s most már senki sem bánta, hogy a királyfi őt veszi feleségül. Nagy vidáman megülték a lakodalmat.

A mostohaanya és a mostohatestvér azonban gyűlölte Damurát, mert királyné lett. Egy napon a mostohatestvér evezni hívta őt a folyóra, s amikor a víz közepére értek, kilökte a csónakból. Arra jött egy krokodil, és elnyelte.

Amikor a királyfi meghallotta, hogy Damurát egy krokodil nyelte el, a folyóhoz rohant, s a vízbe vetette magát. Egyenesen az örvényhez úszott, ahol a krokodil anyó tanyázott, merthogy szavamat ne veszítsem, Damura később mindent elmesélt a királyfinak. A királyfi illően köszöntötte a krokodilok anyját:

– Jó napot, krokodil anyó!

– Szerencséd, fiacskám, hogy anyónak nevezted, különben bizony mondom, felfaltalak volna. Mondd el hát, miért keresel engem?

Ekkor a királyfi így felelt:

– Damurát elnyelte egy krokodil, azért jöttem, hogy segíts megkeresni.

Irtózatos haragra gerjedt a krokodilok anyja, s tüstént hívta a folyó valamennyi krokodilját. Fennhangon kérdezte:

– Ki merészelt hozzányúlni a leányomhoz, Damurához?

Az egyik krokodil így felelt:

– Én voltam az.

– Azonnal add vissza – kiáltott rá a krokodil anyó –, különben téged is elpusztítalak!

A krokodil kiköpte Damurát, s a krokodil anyó addig nyalogatta, míg ismét életre nem kelt. Ekkor megparancsolta alattvalóinak, hogy Damurát soha ne merészeljék bántani.

– De ha valaki meglátja Damura mostoháját a folyóban fürdeni vagy mosni, az kapja be – tette még hozzá.

Damura és a királyfi visszatért a palotába. Nem sokkal később történt, hogy a mostohatestvér a folyóra ment fürdeni. Tüstént ott termett egy krokodil, és bekapta. Amikor az anyja megtudta, hogy mi történt, futott a folyóhoz, és kereste a lányát. A krokodil azonban rávetette magát, és őt is felfalta.

Így történt, hogy a gonosz mostoha és a lánya a krokodilok vizében lelte a halálát, Damura pedig boldogan élt a királyi udvarban, és apját is magához vette.

A ROTANGBOKOR LEÁNYA

Nem messze az Atyák folyójának forrásaitól volt a régi időkben egy falu, Pinontakan. Lakott ott egyszer egy vadász, a nevet nem említik. Egy szép nap elindult az erdőbe, vele a barátai. Úgy volt szokás ugyanis azokban a régi időkben, hogy ha valaki vadászni ment, nagy társaság kísérte. Több vadász fogott össze, a legügyesebbet főnöknek vagy vezérnek választották. Egy-egy ilyen vadásztársaság néha hónapokat vagy egész évet töltött együtt az erdőben.

Így történt ez a mi névtelen vadászunk esetében is, társai őt választották vezérnek. Mivel hosszabb időt akartak az erdőben tölteni, az első nap megfelelő helyet kerestek, ahol kunyhót építhetnek. Ebben költik majd el közösen ebédjüket, vacsorájukat, és itt fognak hálni is.

Az akkori idők vadásztörvényei szerint az elejtett vad legízletesebb része a vezért illette. Ezt tőle senki meg nem tagadhatta, de még csak elégedetlenségét sem mutathatta ki. A mi pinontakani vadászunk is gyakorolta ezt az ősrégi jogot. Ahányszor csak egy-egy vaddisznót, vadtehenet vagy szarvasdisznót ejtett íjuk, a vezér kiválasztotta magának a neki tetsző részt.

Amikor hajnalban a vadászok elindultak az erdőbe, egy közülük mindig hátramaradt a kunyhó őrzésére, hogy holmijuk és a zsákmány veszendőbe ne menjen. Így volt ez ősi szokás szerint, mindenki így cselekedett.

Egy szép napon, alkonyattájt, amikor a vezér hazatért, nem találta az addig felhalmozott zsákmányt. Valaki ellophatta. De ki? Nem lehetett más, csak az ő. A vezér vádolni kezdte ezt az embert, ez azonban tagadott.

Az eset meg háromszor megisméltődött, erre a vezér elhatározta, hogy maga fog őrködni a kunyhónál.

Amint a vadászok elindultak, elrejtőzött a kunyhó közelében. Alighogy elbújt, látja ám, hogy a *rotangbozót*ból egy gyönyörű leány lép elő, egyenesen a kunyhó felé tart, bemegy, és már jön is kifelé a hússal. A vadász a nyomába szegődik, hogy megölje. Már éppen kivonta kardját, amikor a leány hátrafordítja a fejét, és így szól:

– Ne tedd! Ne ölj meg! Én a te saját gyermeked vagyok.

– Hazudsz! – felelte a vadász, mikor a lány hangját meghallotta. – Te nem vagy az én gyermekem.

– De igen, én a te gyermeked vagyok. Emlékezz csak, nem jössz-e mindig a rotangbozót felé. S nem érinted-e a levelét? – felelte a lány, és kezével abba az irányba mutatott. – Ugye, nem tagadod? – folytatta. – Így hát te vagy az én apám, a rotang pedig az anyám.

A vadász kénytelen volt elismerni a lány szavainak igaz voltát, ezért lányává fogadta. Származásának megfelelően Uverandénak nevezte, ami annyit tesz: a rotang leánya.

Este aztán elbeszélte társainak az egész történetet.

Nem sok idő múltán letelt a vadászlat ideje, és a társaság visszatért Pinontakanba. A vezér magával vitte a lányt, úgy neveltette, mintha hercegnő volna. A falu lakói is úgy néztek fel rá, mint egy valódi hercegnőre, hiszen éppen olyan szép volt és éppen olyan nemes.

Ez idő tájt Bolaang-Mongondau első rádzsája, akit Ramopolinak neveztek, az Atyák folyója torkolatánál élt. Az uralkodó szokása volt, hogy napnyugtakor lesétált a folyóra, fürödni. Egyszer is, amikor épp fürdik, és kezével vizet szór saját fejére, egy *pakoba* nevezetű fa gyümölcse akad meg a kezében. A rádza közömbösen visszadobja a gyümölcsöt a vízbe, de néhány pillanat múlva a gyümölcs újra a kezébe akad. És ugyanígy harmadszor is. Ezen aztán elcsodálkozott. Alaposabban szemügyre veszi a gyümölcsöt, látja, hogy csak egy fél gyümölcs az, és méghozzá emberi harapások nyoma látszik rajta. Még tüzetesebben megvizsgálja, és megállapítja, hogy csak nő haraphatott a gyümölcsbe, mégpedig igen szép, finom, apró fogakkal. Vágy ébredi benne, hogy láthassa e fogak úrnőjét. Elhatározta, hogy rabszolganőket küld szét az országában, kutassák fel a leány lakóhelyét. Valószínűnek tartotta, hogy a szép ismeretlen az ő udvaránál feljebb, a folyó felső folyása, esetleg forrásai mentén lakhat, mert a gyümölcs minden bizonnyal onnan úszott le arra a helyre, ahol ő napnyugtakor fürdeni szokott.

Miután a rabszolganők minden fáradozása hiábavalónak bizonyult; mert rátaláltak ugyan a folyó forrásai mentén Pinontakan falura, de a szép ismeretlent felfedezni nem tudták, a rádza legtapasztaltabb, legravaszabb öreg rabszolgáját bízta meg a

feladattal. Az öreg egy kakast vitt magával. Mielőtt a faluba ért volna, megkopasztotta a kakast. A faluba érve kiabálni kezdett:

– Kakast vegyenek! Kakast vegyenek! Ki ad többet érte?

Az öreg valóban jól számított, a falu minden lakója az utcára tódult, és amikor megpillantották a kopasz kakast, úgy elkezdtek kacagni, majd beleszakadtak. Így a ravasz vén rabszolga szemügyre vehette mindenkinek a fogait.

Amint a falu közepére ért, látja ám, amint az egyik ház padlásablaka nyílik. Egy gyönyörű lány dugja ki a fejét rajta, és amint megpillantja a kopasz kakast, tiszta szívből nevetni kezd. Két gyönyörű, csillogó, apró szemű fogsor! Uverande hercegnő fogai!

A vén ravasz most már eleget tudott. Megvitte a jó hírt a rádzsának.

A rádza elhatározta, hogy az úgynevezett hercegnőt feleségül veszi, összeszedte a menyasszonypénzt, aztán felkerekedett, és elment kíséretével Pinontakanba.

A vadász beleegyezett a házasságba, így lett Uverande hercegnő Ramopoli felesége, Bolaang-Mongondau uralkodónője.

A menyegzőt a fővárosban ülték meg. Amint a szertartás véget ért, visszatértek a folyó torkolatához, mert a rádza itt tartózkodott a legszívesebben. Útközben sok akadállyal kellett megküzdeniük, mert akárhányszor csak egy rotangbokorhoz értek, a rotangok alázatosan meghajoltak előttük, mintha csak hódolatuknak akarnának kifejezést adni, ezzel azonban el is zárták előttük az utat.

– Mi ez? – kérdezte a rádza csodálkozva.

– Adj nekik valamit – felelte Uverande –, akkor újra kiegyenesednek. A rotangok ugyanis az én nagybátyáim és nagynénéim.

Elbeszélte aztán férjeurának születése csodálatos történetét.

A királyi pár ezután még sokáig és boldogan élt.

Így szól a rotangbokor leányának, a szép Uverandénak a története.

A KÉT BARÁT

Egyszer régen volt két hű barát; az egyiket Ki Djadoelnek, azaz dicsekvőnek, a másikat Ki Djasanak, azaz könnyen hívőnek nevezték.

Egyszer Ki Djadoel sétálni ment Ki Djasa udvarához, s így szólt barátjához:

– Múltkor, szerdán ahhoz a tóhoz mentem halászni, ami soha nem szárad ki. Nem volt elemózsiám. De csalétket tettem a horogra, bevettem a zsinórt a vízbe, és várakoztam. Kisvártva egy hal ráharapott a horogra, és nagy erővel lefelé húzta. Nagy nehezen kihúztam, és a horgon húszhalnyi fűrt csüngött.

– Hát ez lehetséges? – kérdezte Ki Djasa, aki fél óráig szóhoz sem tudott jutni. – Hogyan harapott egyszerre ennyi hal a horogra?

– Nincs ebben semmi csoda – szól Ki Djadoel. – Allah így akarta, és Allah akarata örökkönvaló.

Erre mit sem szólhatott Ki Djasa. Másnap Ki Djasa odament Ki Djadoelhez, hiszen hallani szerette volna, mi újság. Otthon találta, és barátja megkérdezte, hová készülődik.

– Sehova – felelte Ki Djasa –, csak idejöttem, hogy a hangodat hallgassam. Tudsz-e valami mesét?

– Hogyne tudnék – szólta Ki Djadoel –, különbet is, mint a tegnapi.

– Mondjad – kérlelte Ki Djasa –, mondd el!

– Ugyancsak halászni voltam – kezdte Ki Djadoel –, magamhoz vettem egy vastag bambuszszárat, és erős fonalat kötöttem rá. Egyedül voltam s csónakkal, a tó közepére eveztem. Amikor odaértem, kivettem a zsinórt, és erősen megfogtam a botot. Kisvártatva ráharapott egy hal. Háromszor húzta le nagy erővel a zsinórt. Háromszor is felhúztam, de a hal nagyon nehéz volt, a bot is meghajolt. Zsákmányomat végül is a csónakba emeltem, s akkora halacska volt, mint egy ötkoronás. Meg akartam tisztítani, hát annyi pikkelye volt, hogy nem fért el a csónakban. Ingadozni kezdett a sajka, s már-már attól féltem, hogy fölfordul, annyi pikkelye volt annak a halacskának.

Miután Ki Djasa ezt a történetet is meghallgatta, sokáig ült és töprenkedett, de mit sem szólt.

Azon tűnődött, hogyan lehetséges, hogy egy kis hálnak annyi pikkelye legyen. Aztán így szólt:

– Szép volt a történet, csak azt nem értem, hogyan lehet egy kis hálnak annyi pikkelye.

– Nincsen ebben semmi csoda – mondta dicsekvő barátja. – Allah így akarta, és Allah akarata örökkönvaló.

Erre aztán Ki Djasa mit sem szólhatott.

Másnap Ki Djadoel elsétált Ki Djasa házához.

– Hová, hová, Ki Djadoel? – kérdezte barátja.

– Sehová – felelte Ki Djadoel –, csak azért jöttem, hogy a hangodat hallhassam, hiszen olyan régen nem láttuk egymást.

Beszélgetni kezdtek, és Ki Djasa újra csak megkérdezte:

– Tudsz-e valami szép mesét?

– Hogyne tudnék – szólt amaz –, ha akarsz, elmondok még egy történetet.

– Nagyon szívesen hallgatnám – felelte Ki Djasa –, nagy örömmel hallgatnám.

Ki Djadoel tüstént mesélni kezdett:

– Csónakommal újra kimentem a tóra halászni, és egy kosárnyi gőzölt rizst vittem magammal. Kiveztem a tóra. Alig értem a mély vízbe, máris kivettem a zsinórt, amelyre hét font bivalyhúst tettem csaléteknek. Három nap múltán került csak hal a húsrá; nagy erővel elkezdett a tenger felé vinni. Megpróbált hét ízben is a víz alá rántani. Gyenge csónakomat egy napon és egy éjen át húzta szakadatlan, már azt se tudtam, merre van észak, és merre van dél. Attól félttem, hogy feleségemet és gyermekeimet többé soha nem lát barom. Se nem ettem, se nem ittam. Végre magamhoz tértem, kinyújtottam a kezemet, és valami puhát éreztem magam fölött. Tudod, hogy mi volt az a puhaság, Ki Djasa? Az égbolt.

A csodálkozástól szinte megnémult Ki Djasa, s hosszan elgondolkodott.

Azután megkérdezte:

– Ha ez így van, akkor az ég olyan, mint egy fazék, amit a szelővel lefelé fordítottak?

Ki Djadoel így felelt:

– Allah mindenható, ha úgy akarja, minden lehetséges. Ő felülrefordíthatja, ami alul volt.

Ki Djasa hallgatott.

Nem sokkal ezután Ki Djasa ismét barátja háza körül ténfergett.

– Azért jöttem – szolt Ki Djasa –, hogy hallgassalak. Hogy vagy? Jársz-e még halászni?

– Hogyne járnék – mondta Ki Djadoel. – Most éppenséggel bajban vagyok, ugyanis megfenyegetett a tigris és a krokodil.

– És most mit csinálsz? – kérdezte Ki Djasa.

– Allah előre látására kell bízunk magunkat, ha harcba szállunk. Holnap reggel megint kimegyek halászni. S mivel nem lehet, hogy az ember ravaszságban az állatnál alábbvalóbb legyen, készíték egy hintát, amit erős liánnal a part fölé függesztek. A tigris a szárazról nem tud majd elérni, és a krokodil sem tud megközelíteni. Viszek egy éles kést is magammal.

Ki Djasa barátja bátorságát csodálva, nemsokára elbúcsúzott tőle, és hazament.

Másnap reggel Ki Djadoel felöltözködött, fogta a horgot, felkötötte a kését, és elindult halászni.

Amikor odaért, fölkapaszkodott a dombra, amit azért csinált, hogy a krokodilok meg ne támadhassák. Ezután felfüggesztette a hintát.

Kisvártatva megjelent a tigris. Ki Djadoel azonban a víz felé lendült hintájával.

Amikor lenézett, észrevette a krokodilt.

Ki Djadoel megijedt, nem tudta, hogyan meneküljön. A tigris megdühödött, mert azt hitte, hogy Ki Djadoel kicsúszott a karmai közül, hevesen forgatta a szemét, felhúzta a szemöldökét, és üvöltöm kezdett.

Ki Djadoel is tágra nyitotta félelmében a szemét, minden pillanatban attól rettegett, hogy a tigris ráugrik. A tigris elvesztette türelmét, felugrott, kiengedte karmait, hogy zsákmányát megragadja, de eltévesztette, és a levegőben megfordulva, a vízbe esett, éppen a krokodilra.

A krokodil nagyon megijedt, és tüstént megragadta a tigrist hatalmas szájával. Verekedni kezdtek.

Amikor jó ideje tusakodtak már, tudta Ki Djadoel, hogy megmenekült, örömeiben ujjongani kezdett, és elővette kését. Felemelte a kezét, és kése véletlenül a hinta liánköteléhez ért.

Egyszerre csak leszakadt a hinta. Ki Djadoel pontosan a tusakodók közé esett.

A tigris megijedt, és kiugrott a partra, a krokodil pedig a víz alá merüli. Ki Djadoel csuromvizesen kimászott a partra, vacogott a rémülettől. Amikor hazafele ment, időnként meg-megállt, mivel ijedtében alig tudott járni.

Amikor már otthon volt, ismét nyeregben érezte magát. Száraz kabátot és egy hosszú nadrágot vett magára, fogta sétabotját és kalapját, és mint aki sohasem félt, elsétált Ki Djasa házához.

Ez éppen teát ivott, s mikor meglátta barátját, megkérdezte:

– Fogtál valamit, amikor legutóbb halászni mentél?

Ki Djadoel ezt felelte:

– Halat nem fogtam, de Allah megajándékozott bátorsággal, most már tudom, hogy hős vagyok.

– Hogyhogy? – kérdezte Ki Djasa, aki mindebből semmit sem értett.

Ki Djadoel ekkor elmondta:

– A tigris rám ugrott, de kitértem előle, úgyhogy nem tudott elérni. Vízbe esett, éppen a krokodilra. Ekkor aztán verekedni kezdtek. Amikor már sokáig tusakodtak, anélkül, hogy legyőzték volna egymást, nem nézhettem tovább. Bementem a vízbe, hogy szétválasszam őket. A tigrist a jobb, a krokodilt a bal kezemmel fogtam meg, és széthúztam őket. Erre aztán a tigris a bozótba futott, a krokodil pedig eltűnt a vízben. Mernél te valaha is ilyen bátor lenni?

– Soha – mondta Ki Djasa meggyőződéssel –, de annál hálásabb szívvel gondolok Allahra, hogy ilyen bátor baráttal ajándékozott meg.

OSZD MEG ÉS URALKODJ!

Mektir szegény ember volt. Akkora darab földecskéje volt csak, amire egy kis kunyhót tudott építeni. A földecske a falu szélén kicsi volt ugyan, de nagyon termékeny, és Mektir olyan szorgalmasan dolgozott, hogy feleségével és két gyermekével szépecskén megéltek. A kunyhó körül banánt termelt, távolabb zöldséget és egyéb gyümölcsöket. A terményt az asszony behordta a közeli városba, és eladta a piacon. Az így szerzett pénzecskén mindent meg tudtak vásárolni, amire szükségük volt.

Egy reggel látja ám Mektir, hogy négy férfi van a kertjében: egy papnövendék, egy orvos, egy katona és egy paraszt. Ezek faluról falura vándoroltak, így akarták összekoldulni mekkai zarándokútjuk költségét. Mindegyik a saját foglalkozásának megfelelő öltözetet hordott, azoknak a régi időknek a szokása szerint, így már a ruhájukról tudni lehetett, melyiküknek mi a foglalkozása. Ezek négyen zavartalanul, mintha csak joguk volna hozzá, nekiestek a gyönyörű nagy banánoknak, amelyek már sárgulni-érni kezdtek.

– Mit keresnek itt? – kérdezte Mektir.

– Hiszen láthatod – felelte nevetve a paraszt –, esszük a remek, ízletes banánjaidat.

A tolvajok négyen voltak, így Mektir egyedül nem is gondolhatott arra, hogy elkergesse őket. A falu szélén lakott, ha kiáltozni kezdett volna, még a legközelebbi szomszédja se hallotta volna meg, nemhogy a falusi őrség. A feleségét vagy a gyerekeit sem küldhette el segítségért, mert éppen a városba mentek piacozni. Nem is válaszolt hát a parasztnak, hanem a másik háromhoz fordult:

– Méltóságos uraim! Igazán megtiszteltetés számomra, hogy meglátogattak saját birtokomon, de nagyon kérem, legyenek segítségemre, hogy ezt a gazfickót, ezt a parasztot, aki egyáltalán nem illik az önök tiszteletreméltó társaságába, elűzzem, és kikergessem a kertemből.

A hízalgő szavak megtettek hatásukat, a parasztot ütlegelések és rúgások kíséretében kidobták. Futva menekült a falu felé.

Mektir várt néhány percig, aztán így szólt:

– Nemes uraim! El sem hiszik, mennyire örülök látogatásuknak. Most aztán igazán remekül kibeszélgethetjük magunkat. Egy papnövendék és egy orvos! Az égi és földi tudományok előkelő testvérisége! De mit keres itt egy közönséges katona? Ügyeljenek, kérem, úgy látom, ez a falánk disznó a legszebbeket keresi ki magának. Milyen közönséges! De mi marad akkor az én nagyra becsült és szeretve tisztelt vendégeimnek?

A két tudós egyetértett Mektirrel, könnyű volt őket a katona ellen fordítani, s így Mektirnek nem sokat kellett fáradoznia, a katona rövidesen nem a leggyöngédebb módon átrepült a kerítés fölött, és elterült az út porában. Nagy nehezen föltápáskodott, és elinalt a falu felé.

Amint a katona alakja eltűnt az út kanyarulatánál, Mektir egy pillanatig elgondolkozott, hogyan szabadulhatna meg a két megmaradttól. Úgy tett, mintha az orvosban régi ismerősét fedezne fel:

– Nézd csak! – kiáltotta. – Nem ön az az orvos, aki borzalmas füveivel nemrégiben majdnem halálomat okozta?

– Én? – kérdezte csodálkozva az orvos. – Most látom magát életemben először.

– Szó sincs róla! Hazudik. Mindenesetre nagyon hasonlított önhöz. És egyáltalán, miért hiszi magát elég bölcsnek ahhoz, hogy visszaadhassa az emberek egészségét? Önhöz folyamodom, szentatyám – fordult most a papnövendékhez –, erősítsen meg hitemben, hogy csak a mennybéli egyedül képes visszaadni egészségünket.

Erre aztán a papnövendék és az orvos heves vitába keveredtek az isteni és emberi bölcsesség és hatalom felől. A papnövendék Mektirnek adott igazat, ennek meg gondja volt rá, hogy az egyre hevesedő vitát a tettelegességig fokozza, így az orvost rövidesen kilökdösték a kertből. Méltatlankodva, dühösen ment el.

„Mit kellene most kieszelnem – gondolta Mektir –, hogy ettől a kiéhezett vérszopótói megszabaduljak?”

Ebben a pillanatban egy ismerőse lépett be a kapun, valami főzelékfélét akart vásárolni. Ez felbátorította Mektirt, és így szólt éles hangon a papnövendékhez:

– Nem tiltja-e vajon a törvény, hogy mások javait eltulajdonítsuk?

– Bizony tiltja, fiam! – felelte kenetes hangon a papnövendék.

– Akkor miért falod a banánomat? Hiszen nem a tied!

Erre aztán nem tudott mit felelni a papnövendék, és mivel észrevette, hogy Mektir ismerőse nem a legbarátságosabban méregeti őt, gyorsan odébbállt.

Így szabadult meg nagy ravaszán Mektir a négy rablótól a szólásmondás szerint:

„Oszd meg és uralkodj!”

DZSULUNG-DZSULUNG CSODÁJA

Réges-régen, múlt időkben élt egyszer hét nővér Banteng földjén, Celebesz szigetének déli részén. Amikor apjuk-anyjuk meghalt, a legidősebb nővér vette át a gazdasszony tisztét. Szépen rendben tartotta a háztartást, és naponta kiosztotta a munkát a húgainak.

A legkisebbnek jutott a legnehezebb és legpiszkosabb házimunka, neki kellett például tüzelőt hordani a konyhába.

Egy szép napon lement a folyóra fürdeni. A véletlen úgy hozta, hogy sikerült egy dzsulung-dzsulung halat fognia. Hazavitte, beletette a medencébe, és hűségesen táplálta a halat, neki adta mindennap a rizsadagja felét. Etetés előtt egy szép dalocskával hívta:

*Dzsulung-dzsulung, gyere már,
ízletes rizskása vár,
rizsem fele neked jár.*

A hal, ha meghallotta a dalocskát, azonnal a víz felszínére úszott, és megette a rizst. Így ment ez napról napra, a hal minden reggel megkapta az adagját, és módfelett megnőtt és meghízott.

A nővérek azonban azt vették észre, hogy a legkisebb napról napra soványabb, nem értették a dolgot, elhatározták hát, hogy titokban minden lépését figyelni fogják. Hamarosan le is leplezték, meglesték, amint az étel felét a halnak adja. Lehet, hogy csupa testvéri szeretetből, de lehet, hogy mohóságból, elég az hozzá, hogy kifogták a halat a medencéből, és jóízűen megették. A legkisebb minderről nem tudott semmit.

Amint másnap reggel viszi a rizst a halnak a medencéhez, el kezdi, mint minden reggel, a halhívogatót énekelni:

*Dzsulung-dzsulung, gyere már,
ízletes rizskása vár,
rizsem fele neked jár.*

A hal azonban nem jött, csak nem bukott a víz felszínére, hiába várta a lányka. Szomorúan, kétségbeesve tért vissza a házba,

beburkolózott a szorongjába^{10}, és aludt, aludt éjjel, és aludt nappal, búskomoran, mint akinek elment a kedve az életétől.

Egy reggel aztán végre a kakas kukorékolása felébresztette. A kakas elárulta neki a titkot, hogy a hal földi maradványait a konyhában rejtették el. A lányka azonnal fölkelt, megkereste a hal maradványait, kivitte a kertbe, eltemette, s közben ezt a dalt énekelte:

*Dzsulung-dzsulung, nőj meg nagyra,
óriás fává nőj, halacska;
leveleid hordja a szél Jávára,
szedje össze jávaiak királya.*

S lám, a halacska földi maradványai valóban hatalmas fává nőttek, hatalmas és csodálatos fává. A törzse vas, a levele selyem, a tüskéje acéltű, a virágja arany és a gyümölcse gyémánt! És éppen ahogyan a lányka kívánta, a leveleit elhordta a szél Jáva szigetére, és amikor a leveleket a király udvarába vitték, és megmutatták az uralkodónak, a király ellenállhatatlan vágyat érzett, hogy megismerje azt az országot, ahonnan a csodálatos selyemlevelek származnak. El is indult hát rögtön Celebesz szigetére, s hát amint ott sétál a szigeten, egyszer csak rátalál a csodafára. Hiába kérdezősködött, senki sem tudott neki mondani semmit a fáról, annál többet hallott arról, hogy él a közelben hét nővér, azok talán tudnak valamit róla. Meg is parancsolta nyomban, hogy hozzák elébe a lányokat.

Meg is jelent hat nővér, de a király hiába érdeklődött, hiába tudakozódott náluk a fa felől, azok bizony nem tudtak róla semmit. Megkérdezte erre a király, hogy vajon nincs-e még egy hetedik testvérük is, és ha van, azt miért nem hozták magukkal.

– Igen, fenséges király – felelték a nővérek –, van még egy hógunk, ő a legkisebb, de olyan együgyű, hogy nem is hoztuk magunkkal, mert csak a ház körüli munkában lehet hasznát venni.

Megparancsolta erre a király, hogy hozzák elébe azonnal a legkisebbet. És halljatok csodát, mi történt! Alig ért oda a lányka, a hatalmas csodafa mélyen meghajtotta koronáját előtte, egészen a földig hajolt, nagy alázattal. A lányka pedig letépett néhány levelei és gyümölcsöt ágairól, és ajándékképpen átnyújtotta a királynak.

A király úgy elcsodálkozott, annyira meghatotta a lányka figyelmessége, hogy megkérdezte, nem jönne-e hozzá feleségül. A lányka igent mondott. Így lett belőle Jáva királyának felesége. Együtt tértek vissza országukba, és magukkal vitték a hat nővért is.

A HÉTFEJŰ KÍGYÓ NYELVE HEGYE

Volt egyszer egy király meg egy királyné, született nekik egy fiuk. A király nagyon gazdag volt, megvolt mindene, amit csak kívánt. A kisfiúcska egész nap egy aranyröggel játszott, azzal labdázott.

Volt a királyi palotának egy zárt része, ide senki emberfia be nem tehetette a lábát. Hét nagy varázslót tartott itt a király elzárva. Azért záratta el őket, mert nagyon gonoszok voltak.

A király szívesen szabadon bocsátotta volna a varázslókat, de attól félt, hogy embereket falnának fel. Ezért aztán tudtul adatta a király mindenkinek, hogy senki ki ne engedje őket börtönükből, ha valaki mégis szabadon merné bocsátani őket, feje vétessék.

Így aztán mindenki rettegett a gonosz varázslóktól, féltek a király fenyegetésétől is, és senki sem merészkedett a palota zárt része közelébe.

Történt pedig egy szép napon, hogy a királyfi ismét az aranyröggel labdázgatott, s hogy, hogy nem, véletlenül begurította az elzárt varázslók lakosztályába. Utána lopakodott a hercegecske a játékszerének, bekandikált az egyik rácsos ablakon, és így szólt a varázslók egyikéhez:

– Varázsló, add vissza, kérlek, a labdámat!

De a varázsló így válaszolt:

– Nem adom én vissza, hacsak ki nem nyitod az ajtót, és szabadon nem eresztesz.

Elfelejtette a herceg királyapja szigorú parancsát, annyira vágyott aranylabdája után, és kinyitotta az ajtót, szabadon engedte a hét nagy varázslót, hogy visszakaphassa az aranyrögöt. Vissza is kapta azon nyomban. A varázslók pedig elhagyták a királyi palotát, és bevették magukat a vadonba.

Észrevette a király hamarost, hogy a hét nagy varázsló eltűnt. Az ajtót nyitva találta. Haragra gerjedt, és így szólt a körülötte állókhöz:

– Aki szabadon engedte a varázslókat, jelentkezzen azonnal, máskülönben mindannyiotoknak leüttetem a fejét!

– Ó, atyám – válaszolta a herceg –, ne légy ilyen kegyetlen! Ezek itt mindnyájan ártatlanok. Én vagyok a hibás, engem öless meg!

A király azon nyomban kardot rántott a fiára, meg akarta ölni, de a magas udvari méltóságok közbevetették magukat, és megmentették a herceg életét. Így hát a király megkegyelmezett a fiának, de minden pénzét, drágaságát, ruháját elvette, nem is étkezhetett többé a királyi családdal, a konyhába kellett mennie, ha éhes volt, a szolgák közé. Nem is alhatott pompás, puha selyemágyban, mint azelőtt, reggel pedig ki kellett hajtania a birkákat a mezőre, s csak késő este érkezett haza velük az istállóba. Így élt a királyfi napról napra, hétről hétre, s egyre mocskosabb, piszkosabb lett.

Egy szép napon aztán egy távoli ország királya követeket küldött a világ négy égtája felé, és hírül adta minden királynak, hogy országában nagy veszedelem támadt, egy gonosz hétfejű kígyó garázdálkodik. Ha akadna a királyfiak között bárhol is egy, aki megküzdene a kígyóval, és megölné, az elnyerné a király lányának kezét.

Királyfiak indultak mindenfelől a hétfejű kígyótól megfélemlített ország felé. De amint megpillantották a hétfejű szörnyet, mindnek inába szállt a bátorsága.

Este a herceg éppen behajtotta a birkákat az istállóba, amikor a szolgák, akik nagyon szerették és sajnálták szomorú sorsa miatt, így szóltak hozzá:

– Herceg! Nemrégiben hallottuk, hogy egy távoli országban egy hétfejű kígyó garázdálkodik, és a király megígérte, hogy ha egy királyfi megvívna a kígyóval, és megölné, egyetlen leányát hozzáadná feleségül. Rád gondoltunk, hátha te is megpróbálkoznál vele.

– Jóságos ég! – válaszolta a herceg. – Hiszen én most csak egy szegény, piszkos szolga vagyok!

Éjszaka azonban a herceget csak nem hagyta nyugodni, amit az istállóban a szolgáktól hallott. Álmatlanul forgolódott a szalmán, és keservesen sírt. Reggel aztán – szokás szerint – újra csak kihajtotta a birkákat. Alig ér ki velük a mezőre, megpillantja ám a hét nagy varázslót. Nagy tisztelettel üdvözölték, hétszer hajtották a fejüket földig előtte, szép ruhákat hoztak neki ajándékba. A ruhák még szebbek és díszesebbek voltak, mint azok, amelyeket a királyfi régen hordott. A királyfi így szólt:

– Azt mesélték nekem atyám szolgái, hogy él valahol egy távoli országban egy király, egyetlen leányával. A királykisasszony nagyon szép. A király ahhoz a herceghez adja egyetlen leányát feleségül, aki az országában garázdálkodó hétfejű kígyót legyőzi.

A nagy varázslók így válaszoltak:

– Igen, igen, mi is tudunk a dolgról. Menj csak haza, és ne nyugtalankodjál. Holnap reggel gyere vissza erre a helyre.

Este a herceg behajtotta a juhokat az istállóba. Reggel, amikor a juhokkal kiért a mezőre, a nagy varázslók ismét mély alázattal köszöntötték, és még pompásabb ruhákkal ajándékozták meg. Hoztak neki egy ötlábú paripát is, s amikor a királyfi nyeregbe szállt, egy hosszú, egyenes kardot adtak a kezébe, hogy azzal ölje meg a hétfejű kígyót.

El is vágatott a királyfi azon nyomban a távoli ország felé, hogy megküzdjön a kígyóval. Meg is csodálták útközben mindenféle fényes öltözetét és szélnél sebesebben vágató paripáját.

Amikor a herceg szemtől szembe került a hétfejű kígyóval, így kiáltott:

– Héda, te kígyó! Azzal dicsekszel, hogy minden emberfia retteg tőled. Gyere hát, mérjük össze erőnket!

A kígyó így felelt:

– Ej, barátocskám, miért ingerkedsz velem? Olyan aprócska vagy, hogy a zápfogaim közötti részbe is beleférnél!

– De dölyfös vagy! – kiáltotta a királyfi. – Ha olyan kemény volnál is, mint a legvénebb bételdió, akkor is kettéhasítanálak!

Ezzel aztán elkezdődött a harc életre-halálra, s ugyanakkor zuhogni kezdett az eső, és orkánszerű szél üvöltött. És szél és eső nem lankadt egy percre sem addig, míg a harc heve tombolt, csak amikor a nap leáldozott, és a királyfi végre győzedelmeskedett a hétfejű kígyó lelett, csak akkor csillapult a zápor, csak akkor csendesedett a szél. A királyfi leszállt paripája nyergéből, lemetszette a hétfejű kígyó nyelve hegyét, levelekbe csomagolta, úgy vitte a hét nagy varázslóhoz, akik vártak reá. Azután gyorsan átöltözött, levetette a pompás ruhákat, és behajtotta a juhokat az istállóba.

Történt pedig, hogy valaki halászni indult a folyón, s útközben megtalálta a hétfejű kígyó tetemét. Levágta a hét fejét, elvitte a

királyhoz, és így szólt:

– Íme, megöltem a hétfejű kígyót, add hát nekem egyetlen leányodat feleségül.

– Jó – felelte a király –, holnap reggel hírvivőket küldök országom minden tájára, hogy a nép mind összegyűljön királyi palotám csarnokaiban, holnapután pedig megtartjuk az esküvőt.

Két nap múlva, amikor az ország népe már mindenfelől összegyülekezett, így szólt a király:

– Ma lesz a lányom esküvője. Lássatok hozzá, hozzátok rendbe és díszítsetek fel a palotát.

– Igenis, uram király! – válaszolta a nép.

Rendbe tették és feldíszítették a palotát, még az utcákat is fényesre súrolták, és tarka szőnyegeket terítettek a kövezetre, hogy az ifjú pár puhára léphessen.

A palotába gyűlt nép között ott volt a királyfi is, a hét nagy varázslóval az oldalán. Amikor ötlábú paripáján a palota felé vágtatott, mindenki elájult a félelemtől és a gyönyörűségtől. Vízzel kellett életre locsolni őket.

– Hol van az az ember, aki a királykisasszonyt feleségül veszi? – kérdezte a herceg.

– Itt van! Itt van! – felelték a palotabeliek.

– Hol van a kígyó nyelve hegye? – kérdezte másodszorra a herceg.

– Kifeszítettük a hétfejű kígyó száját, de a nyelve hegyét nem találtuk – válaszolta a vőlegény.

– A nyelve hegye nálam van! – felelte a herceg.

Ebben a pillanatban előlépett a hét nagy varázsló, megragadták a vőlegényt, kilökdösték a palota kapuján, és magukkal hurcolták a vadonba.

A herceg pedig feleségül vette a király egyetlen leányát. Hét nap, hét éjjel tartott a menyegző.

SZINI MA SZIDAJA HERCEGNŐ

Volt egyszer egy király, ennek meg egy gyönyörű szép lánya: Szini ma Szidaja hercegnő.

A hercegnő olyan csodálatosan szép volt, hogy a király kénytelen volt elrejtteni, nehogy elrabolják. Építtetett hát egy magas torony tetejére egy szobácskát, oda záratta a lányát két társalkodónőjével együtt. Az egyiket Manuru-telának, a másikat Manuru-dének hívták.

De hiába rejtette, hiába záratta el a király Szini ma Szidaja hercegnőt, Szi Kuduru-Karanaj herceg mégis beleszeretett. Annyira szorongatta a szerelem a dali herceg szívét, hogy végre is nem tudott parancsolni magának. Éjnek idején felmászott a toronyba, hogy meglátogathassa szíve választottját.

Nem vitt magával mást, csak aranyhüvelyű drágaköves törét az övébe dugva.

Amint felért, fel akarta az alvó hercegnőt ébreszteni, az álmából ébredő lány azonban azt hitte, hogy egyik társalkodónője ébresztgeti, s ráparancsolt, hogy maradjon csendben. A herceg azonban tovább ébresztgette, s közben véletlenül a tör kicsúszott az övéből, és olyan szerencsétlenül esett le, hogy hegyével a hercegnő keblébe fúródott, és átütötte a szívét.

Hiába kötözte be a herceg a sebet, hiába követett el mindent, Szini ma Szidaja már halott volt.

Másnap eltemették a hercegnőt, szobácskájában pedig megtalálták a herceg törének hüvelyét.

A város minden törét belepróbálták a hüvelybe, egyik sem illett bele, míg végül a herceget is felkeresték, és – legnagyobb megdöbbenésükre – a herceg töré beleillett.

Halába ítélték, kivégezték, és a hercegnő melle temették. Megtartották a gyászszertartást, és a hetedik napon – soha ilyen csodát! – nevetést hallottak a sírból.

Felnyitották a sírt – hát uramfia, Szini ma Szidaja hercegnő élt, és szebb volt, mint valaha, Szi Kuduru-Karanaj herceg is a legjobb egészségnek örvendett. Örvendezve, nevetve léptek ki a sírból, és a királyi udvarban azonnal megkezdték az előkészületeket a lakodalmi ünnepségekre. Hét nap, hét éjjel tartott a zene, tánc, eszem-iszom.

A SZÍV IGAZSÁGA

A régi időkben viszály támadt a száj, a szem, a fül, az orr, a szív, a kéz és a láb között afelől, melyikük előbbvaló rangban a másiknál. Nem volt a veszekedésnek se vége, se hossza.

– Én vagyok előbbvaló – szólt a szem –, hiszen mindent előbb veszek észre, mint ti.

– Nem! – ellenkezett a fül. – Én vagyok a legelső, mert én hallok meg mindent legelőbb.

Az orr közbevágott:

– Tévedsz, barátom! Csak én lehetek az első, mert én érzem meg legelőbb mindennek a szagát.

– Ó, dehogy, dehogy! Én fontosabb vagyok nálatok – vélte a száj –, hiszen én eszem meg mindent.

Erre már a kéz is beleavatkozott a vitába:

– Tévedtek, kedves barátaim. Az első én vagyok! Hát vajon nem én fogom-e meg mindannyiukat előtt a dolgokat?

– Nincs igazad, kedves kéz barátom – szólt közbe most a láb –, én vagyok az első köztetek, hiszen én járok, én megyek el mindig mindenhova, ahová éppen kell, megyek-megyek, és bizony bele is fáradok a sok járkálásba.

A szív csendben maradt. Nyugodtan ült a mellkasfészkében, és hallgatott. Kíváncsian hallgatta a vitát, mi mindent össze nem hordanak, vajon milyen eredményre jutnak?

Azok hatan egész nap veszekedtek, egyikük sem akart a másiknak engedni.

Kilenc nap, kilenc éjjel tartott a vita. Mindegyik azt remélte, majd csak belefárad a másik. De mivel mindegyik ostoba volt, csak a magáét hajtogatta egyre.

Végül, mivel a lármás vita csak nem akart lecsendesedni, a szív megelégtelt. Így szólt:

– Szem, orr, fül, száj és kéz, a lábat egyelőre kihagyom, hallgassatok csak ide. Megmondom nektek az igazat. Ostobaságot beszéltek, én vagyok az első köztetek, és utánam a láb következik. Én vagyok az első, mert nélkülem semmire sem volnátok képesek. Ha a szív megáll, nem lát a szem, nem szagol az orr, nem hall a fül,

nem ehet a száj, nem foghat a kéz sem. Ha én megmozdulok, követ engem a láb, azután a kéz, azután te, száj. Te szem, csak látni tudsz, semmi egyebet, te fül, csak hallani, te orr, csak szagolni és te száj, csak enni. Ha én nem dolgozom, nem mozdul a láb, a kéz sem foghat meg semmit, és akkor, te száj, nem kapsz enni semmit. Csak ha én dobogok, csak akkor mozdulhat a láb, és csak ha a kéz már megfogott valami ehető, csak akkor ehetsz, te száj. Ezért vagyok én az első közöttetek. Én kezdem, s csak azután következhet a ti napi munkátok. De ha az én dobogásom megáll, ti is mozdulatlanul maradtok. Megértettétek? Annyit vitatkoztatok, veszekedtetek itt az elsősről, hogy meg nem állhattam, meg kellett mondanom nektek az igazságot.

A MAJOM KIRÁLYFI

Történt egyszer, hogy egy asszonynak fia született; hanem ez a fiú szakasztott olyan volt, mint egy majom. Egyébként rendesen nőtt-növekedett, s amikor már nagyobbacska lett, azt mondta az édesanyjának:

– Anyám, hozhatnál nekem egy gyékényt a házból, leülnék itt, süttetném magam a nappal.

– Jól van, fiacskám – felelte az anyja –, de aki olyan majomforma, mint te vagy, az ne nagyon telepedjék olyan helyre, ahol mindenki látja.

– Annyi baj legyen, édesanyám, csak hadd lássanak – felelte a fiú.

Attól fogva édesanyja minden áldott nap kihozta a házból a gyékényt, leterítette a földre, a fiú meg nagy kényelmesen elhelyezkedett rajta.

Történt egyszer, hogy a király legidősebbik lánya éppen arra ment fürdeni, ahol a majomfiú üldögélt.

„Mi lenne, ha feleségül venném a királykisasszonyt?” – gondolta magában a majomfiú.

Odament az édesanyjához, és így szólt hozzá:

– Édesanyám, kérdezd meg már azt a királykisasszonyt, hozzám jön-e feleségül.

– Ugyan, fiam, mit képzelsz! – felelte az édesanyja. – Csak nem megy hozzá valakihez, akinek nincs emberi formája! Aztán meg szegények vagyunk, hogyan illenék mihozzánk királykisasszony! Nem, fiacskám, azt már nem: nem hagyom, hogy világ csúfja legyünk. Verd ki a fejedből azt a bolondságot.

De a majomfiú tovább erősködött.

– Akárhogy is van, édesanyám, próbáld csak meg. Azt hiszem, mégis hozzám jönne.

Mit tehetett szegény asszony, végül elment a királyhoz.

Ahogy a palotába ért, így szólt a királyhoz:

– Uram, a fiam küldött, s kérdezted általam, volna-e kifogásod ellene, ha megkérné a legidősebbik lányodnak a kezét.

– Nekem nincs – felelte a király –, de ne engem kérdezz, hanem a lányomat, majd ő megmondja, hozzá akar-e menni a fiadhoz, vagy sem.

A majomfiú édesanyja erre fölkereste a királylányt.

– Királykisasszonyom – mondta neki –, a fiam küld hozzád, és azt kérdezted általam, akarsz-e a felesége lenni.

– Majd éppen! – fintorgott a királykisasszony. – Hogy egy majomnak legyek a felesége! Már akkor inkább holtomig pártában maradok, de egy majomhoz soha nem megyek hozzá, tudd meg! Ám a húgaimat megkérdezheted, kilencen vagyunk lány testvérek, hátha valamelyiknek kedve kerekedik a dologhoz.

A majomfiú anyja sorba megkérdezte őket, de csak a legkisebbik mondott igent.

Az édesanyja erre hazament, és mindenről beszámolt a fiának. A majomfiú pedig azt mondta neki:

– Édesanyám, vezess engem ma alkonyatkor a jegyesemhez, hadd sétáljunk ki együtt, s hadd fürödjünk meg ott, ahol ő szokott a tengerben.

Így is lett: alkonyattal édesanyja elvezette a majomfiút a jegyeséhez.

A királykisasszony szívesen fogadta; a majomfiú pedig azt mondta neki:

– Ha nincs ellenedre, sétáljunk ki együtt, és fürödjünk meg ott, ahol te szoktál a tengerben.

– Hát akkor csak gyere – mondta a királykisasszony.

Ahogy a tenger partjára értek, oda, ahol a királykisasszony szokott fürdeni, a majom hirtelen lerántotta a bundáját, s egyszeriben egy szépséges királyfi állt a királykisasszony előtt. Megfürödtek, aztán a királyfi varázsolni kezdett:

*Hókuszpókusz, itt legyen
pompás ruhánk íziben,
neki egyet, nekem egyet,
sose lásson senki szebbel.*

Abban a szempillantásban előttük termettek a gyönyörű ruhák. Felöltözködtek és hazamentek. Amerre elhaladtak, mindenki ámult-bámult, milyen pompás, szépséges királyfi lett a majomfiúból. Még a

király is elcsodálkozott, először azért, mert a majom így megváltozott, másodszor meg azért, mert olyan pompás ruhájuk volt.

– Kedves majom úr – kérdezte –, mikor legyen a lakodalom?

– Holnapután, uram királyom, mert előbb még házat is keríték magunknak – felelte a majom.

És megint varázsolni kezdett:

*Hókuszpókusz, kis vityilló,
légy palota, csilló-villó,
s tele minden jóval, széppel,
a királyéval is érij fel.*

Mindez nyomban teljesezésbe ment. És harmadnapon megtartották a pompás lakodalmat.

Nem sokkal utána azt mondta feleségének a majom:

– Nekem egy kicsit el kell most utaznom; hogy pedig a nénéid ne árthassanak neked, a következőképpen tégy. Ha kihívnak hintázni a partra, vigyél magaddal egy szem bételdiót meg egy tojást; aztán ha hintáztok, és ők belelöknek a hintáról a tengerbe, törd föl gyorsan a tojást, és tedd a bételdió tetejére. Egy kakas fog kiugrani belőle, annak a kukorékolását én meghallom, bárhol vagyok is.

Azzal útnak indult.

Mialatt a majom odajárt, nénjei elcsalták feleségét hintázni a partra. Maguk közt azonban előbb titkon összetanakodtak:

– Ha a majom felesége fölül a hintára, teljes erőnkől megtaszítjuk, bele a tengerbe, hogy a vízbe fúljon.

Így is történt. Ahogy a majom felesége fölült a hintára, nekiálltak, s úgy megtaszították, hogy szédülve zuhant a tengerbe. Közben azonban gyorsan föltörte a tojást, föltette a bételdió tetejére, abból előugrott a kakas, és nagyot kukorékol.

A majom királyfi meghallotta a kukorékolást, és nyomban visszafordult. Ahogy megérkezett, látja: felesége ott ül békén a tengerben a bételdión, ölében a kakassal. Fogta a feleségét, beledugta egy kosárba, és hazament. A legidősebbik királylány akkorra már a házában volt.

– Hol a feleségem? – kérdezte tőle a majom királyfi.

– De hiszen én vagyok a feleséged – felelte a lány. – Vagy talán nem hiszed?

– Valóban? – kérdezte a majom.

– Úgy bizony! – erősködött a lány.

Erre a majom a királyhoz ment.

– Igazán a feleségem az az asszony, aki a házamban van? – kérdezte tőle.

– Igen – mondta a király.

– Valóban így van? – kérdezte újból a majom királyfi.

A király azt felelte:

– Ha nem a feleséged, akkor a rabszolgáid leszünk: én, az asszonyom meg a nyolc lányom. De ha a feleséged, akkor ízekre szabdalunk.

A majom erre kinyitotta kosarát: felesége lépett ki belőle, egyenest a király meg a nyolc nénje elébe.

A király, a királyné meg a nyolc lányuk még aznap a majom királyfi rabszolgája lett. És attól fogva a majom királyfi uralkodott abban az országban.

INDONÉZIAI ÁLLATMESÉK

A HÁLÁTLAN KÍGYÓ

Történt egyszer, hogy egy vadász öt kutyájával az erdőre ment, hogy vaddisznóra vadásszon. Alig ért be az erdőbe, panaszos jajszót hall, mintha valaki segítségért kiabálna.

Elindul a hang irányába, egy nagy kígyót pillant meg, amely úgy beszorult a kövek közé, hogy már alig volt élet benne. Könyörgött a vadásznak, szabadítsa meg a kövektől.

A vadász segített is rajta, erre a kígyó az egyik kutyát kérte tőle, mert mint mondta, módfelett megéhezett, több napja nem evett semmit. A vadász odaadta az egyik kutyát, de ez fél fogára sem volt elég a kígyónak, s így lassanként mind az öt kutyát elkunyerálta. Mikor aztán több kutya nem volt, a vadász következett.

– Ez már sok a jóból! – szolt a vadász. – Gondold csak meg, kígyó, milyen nagy bajból szabadítottalak meg.

– Igaz, igaz – felelte a kígyó –, de mit tegyek, ha még mindig olyan éhes vagyok?

– Nos hát – mondta a vadász –, döntsön ügyünkben ez a *lansafa*. Elbeszélték hát a lansafának történetüket.

– A kígyó egye meg a vadászt – hangzott a lansafa döntése –, mert ez megegyezik az emberek szokásaival. Jegyezd meg magadnak, ember! Ti gondoztok és ápoltok bennünket, amíg gyümölcsöt hozunk, és megeszitek a gyümölcsöt. A végén azonban, amikor már nem termünk gyümölcsöt, kivágtok bennünket, és tüzelőnek használtok.

A vadász nem nyugodott bele a fa döntésébe, és megkérdezte a vadtehenet.

– A kígyó egye meg a vadászt – döntött a vadtehen – mert ez megegyezik az emberek szokásaival. Alighogy megpillantanak bennünket, máris meg akarnak ölni, hogy megehessenek.

Ebbe som nyugodott bele a vadász.

Megpillantott egy hatalmas majmot, el akarta mondani neki a történeteket, de a majom oda se figyelt, hanem látni akarta, hogyan is történt a dolog.

A kígyó mit sem sejtve, visszakúszott arra a helyre, ahol akkoriban a kövek közé szorult, a vadász rárakta a köveket, a kígyó jajgatni kezdett.

Ekkor így szólt a majom:

– Íme, az én döntésem! Maradj most így, és ha tudsz magadon segíteni, akkor életben maradsz, ha nem, akkor elpusztulsz.

Ezt a történetet bölcs öregek mesélték, amikor arról hallottak, hogy valaki segítséget kért és kapott egy másik embertől, és még csak hálás sem volt érte.

Azt mondták:

– A rossz gyerekek olyanok, mint a kígyó, amely még köszönetet sem tudott mondani.

GERGAZI, AZ ÓRIÁS

Hét állatfajta élt akkoriban: a vízibivaly, a ló, az ökör, a kutya, a szarvas, a törpeszarvas és az őz. Az állatok halászni indultak. Kivetettek a hálót, és mindjárt az első fogásra rengeteg halat zsákmányoltak. Szétválogatták a halakat a parton. Ekkor egyikük így szólt:

– Ki vigyáz a zsákmányra, amíg újra kivetjük a hálót? Nem hagyhatjuk itt őrizetlenül a halakat, hátha jön Gergazi.

– Én szívesen itt maradok – felelte a vízibivaly –, egyáltalán nem félek tőle, és ha jönne, felöklelem a szarvammal.

Alig mentek el a többiek, megjelent Gergazi, és így szólt:

– Hahaha! Mennyi szép halacsskát fogtatok! No, mindjárt hozzá is látok, de aztán téged is felfallak.

– Gyere csak, gyere – ingerkedett vele a vízibivaly –, hadd ökleljelek fel!

Gergazi közelebb jött, a vízibivaly leszegte a fejét, és támadott, de Gergazi megragadta a szarvát, és olyan keményen tartotta, hogy a vízibivaly moccanni sem tudott. Erre aztán üvölni kezdett:

– Engedj el! Engedj el! Megeheted a halakat, mind megeheted!

Erre Gergazi elengedte, és a vízibivaly úszva menekült a társaihoz.

Mikor odaért, elmesélte nekik a történetet, azok pedig megharagudtak rá, és így szóltak:

– Beleszakadhatunk a halászatba, és Gergazi minden zsákmányunkat felfalja!

– Halássz csak a többiekkel – szólt a vízibivalyhoz a ló –, majd én vigyázok a halakra. Ha nem sikerül Gergaziba beleharapnom, hát majd felrúgom a patáimmal!

Vitték is az állatok az új zsákmányt a partra, rábízták az őrséget a lóra, és ismét bevetették a hálót.

Jött Gergazi újra, és így szólt:

– Hahaha! Ha azonnal el nem takarodsz innen, téged is felfalak a halakkal együtt.

– Rajta! Próbáld meg – felelte a ló –, a zsákmány rám van bízva, és én életem árán is megvédelmezem.

Gergazi közelebb lépett, és a ló meg akarta harapni. Gergazi azonban megragadta a fejét, és a ló tehetetlenné vált. Ekkor még egy kísérletet tett: felágaskodott, és Gergazi el kellett engedje a fejét. Hogy így megszabadult, a ló újból támadásba lendült, fel akarta rúgni patáival Gergazit, de az megragadta az egyik hátsó lábát, és olyan keményen tartotta, hogy a ló kegyelemért könyörgött. Amikor a ló megszabadult, visszamenekült a társaihoz, Gergazi pedig felfalta a halakat.

Mikor a ló a többiekhez ért, így szólt:

– Mindent elkövettem, Gergazi azonban mégis elragadta a zsákmányt.

Az állatok nagyon elkeseredtek, és így szóltak:

– Mi csak halászunk, halászunk, amíg bele nem szakadunk, ez a Gergazi meg mind felfalja munkánk eredményét. Legjobb lesz, ha abbahagyjuk az egészet, és hazamegyünk.

Az ökör, a szarvas, a kutya és az őz azt mondták:

– Nincs mit tenni. Felesleges újra szembeszállni Gergazival, a két legerősebb állat megpróbálta, de hiába. Menjünk csak szépen haza, és nyugodjunk bele a dologba.

A törpeszarvas hallgatott. Mikor aztán mindegyikük elmondta a magáét, így szólt:

– Halászatok csak tovább. Most majd én örködöm.

– No, neked aztán biztosan sikerülni fog – gúnyolódott a ló –, hiszen alig látszol ki a földből! Hogyan akarsz te Gergazival szembeszállni?

– Bízd csak rám – felelte a törpeszarvas –, igaz, hogy nem tudok szembeszállni veled, elpusztítani pedig még kevésbé tudom, de a zsákmányt megmentem.

A többi állat azonban mind haza akart menni, csak nagy nehezen tudta a törpeszarvas rábeszélni őket, hogy halásszanak tovább. Bevetették és kihúzták hát a hálót, és a halakat kirakták a partra.

Ekkor így szólt a törpeszarvas:

– Takarjátok be a zsákmányt levelekkel, hogy senki meg ne lássa.

Meg is tették, aztán újra visszaindultak halászni.

Amint elmentek, a törpeszarvas rotangindákat gyűjtött, szálakra szabdalta, mintha valamit meg akarna kötni vele. Alig készült el ezzel a munkával, jött Gergazi:

– Hahaha! Nicsak, most meg a törpeszarvas örködik! A bivaly és a ló kénytelenek voltak átengedni nekem a zsákmányt, remélem, kicsikém, te sem fogsz ellenszegülni akaratomnak. Legjobb lesz, ha mindjárt elkotródsz, máskülönben téged is fel talállok falni a halakkal együtt.

– Én nem halakat őrzök – felelte a törpeszarvas –, hanem rotangindákat szabdalok.

Gergazi közben közelebb jött, de a halakat még nem vette észre.

– Mit csinálsz a rotangindákkal? – kérdezte.

– Csak a térdemre kötözöm – felelte a törpeszarvas.

– Miért? – kérdezte Gergazi.

– Nézz csak fel az égre – válaszolta a törpeszarvas –, olyan az ég, mintha bármely pillanatban leszakadhatna. Nem látod, milyen mélyre ereszkedett? Ezért kötözök valamit a térdemre.

– Nem értem – folytatta Gergazi. – Ha azt hiszed, hogy az ég leszakad, miért kötözöl rotangindákat a térdedre?

– Mert amikor az ég leszakad, beleugrok ebbe a kútba – felelte a törpeszarvas –, hogy ne nyomjon agyon az ég, és még az ugrás következtében se sérüljek meg.

Gergazi felnézett az égre, és valóban úgy találta, hogy elég mélyre ereszkedett, talán le is fog szakadni.

– Köss belőle az én térdemre is – mondta.

– Szívesen – felelte a törpeszarvas –, de előbb ülj fel a kútra.

Gergazi fel is ült, és a törpeszarvas jó erősen összekötözte a lábát, a két karját is a térdéhez kötözte, jó szorosan, úgy, hogy az mozdulni se tudott.

– Miért húzod meg olyan rettenetesen? – kérdezte Gergazi.

A törpeszarvas azonban nem felelt, válasz helyett meglökte Gergazit, úgyhogy az beleesett a kútba.

– Most aztán ott maradsz, míg csak el nem rothadsz – mondta a törpeszarvas –, sokkal erősebb vagy nálam, de én az eszemmel rászédtelek.

– Itt kell meghalnom? – siránkozott Gergazi.

– Ott, ott – felelte a törpeszarvas –, így bűnhődsz, amiért mindig elraboltad munkánk gyümölcsét, felfaltad zsákmányunkat

Hamarosan jött a többi állat, újabb zsákmányt hoztak.

– Látjátok, milyen okos voltam – szölt a törpeszarvas –, megkötöttem Gergazit! Azt mondtátok, hogy irtózatosan erős. Hogy lehet hát, hogy mégis le tudtam győzni?

– Hazudsz! – ordította a bivaly meg a ló. – Hogy tudtad volna megkötözni?

– Ha nem hiszitek – válaszolta a törpeszarvas –, győződjetek meg róla saját szemetekkel. Ott van a kútban!

Az állatok mind odagyűltek a kúthoz. Gergazi ott volt valóban, összekötözve a kút mélyén.

– Hogyan történt? – kérdezte a ló meg a bivaly.

– Mit kérdezősködtök annyit – felelte a törpeszarvas –, úgysem értetek semmit az én csselfogásaimból. Elég annyi, hogy ártalmatlanná lettem, most aztán itt az ideje, hogy elpusztítsuk.

Meg is ölték Gergazit.

Ezután végre hozzáláttak az evéshez. Meg akarták főzni a halakat meg a rizst, de nem volt hozzá borsuk. Ezért aztán a fűszer nélküli étel nem nagyon ízlett nekik. Fanyalogva, kelletlenül ettek. Csak a kutya falta jó étvággyal, nagy csámcsogással a fűszertelen halat. A törpeszarvas nem is állhatta meg szó nélkül:

– Nézzétek csak – mutatott rá gúnyolódva a kutyára –, egy igazi ínycenc. Hogy falja ezt az ízetlen ételt.

A szarvas és az őz harsány hahotára fakadt a kutya rovására, sőt tovább folytatták a törpeszarvas gúnyolódását:

– Nézzetek csak a kutyát! Egy igazi ínycsoki! Felfal mindent, amit a többiek otthagynak. Hogy ízlik neki a többiek maradéka!

A ló, a bivaly és az ökör nem nagyon értettek a tréfához, és nem nevettek ki a kutyát. A feldühödött kutya a törpeszarvas, az őz és a szarvas ellen fordult. Nekik ugrott, és üldözni kezdte őket.

Ezért él barátságban mind a mai napig a kutya a lóval, a bivallyal és az ökörrel, és ezért hajtja fel és kergeti meg a törpeszarvast, az őzet és a szarvast.

A TÖRPESZARVAS, A TEKNŐS, A MAJOM ÉS A MEDVE

– Hé, Kikura bácsi, hová mész? – kiáltotta Pelanduk, a törpeszarvas, mikor egyszer az öreg teknőssel találkozott az úton.

– Megyek, öcsém, friss bambuszajtást keresni – felelte az öreg –, megfőzöm reggelire.

– Helyes – mondta Pelanduk –, menjünk együtt.

Együtt mentek hát, míg végül egy bambuszbokorhoz értek.

– Pelanduk öcsém – mondta Kikura –, menj te arra, én meg erre megyek.

– Jó – mondta Pelanduk.

Elváltak hát, s ki-ki külön folytatta útját. A Kikura megpillantott egy hurkot, mintegy lábnyi magasan lógott a föld felett. Elhatározta, hogy jobban szemügyre veszi.

– Ó! – mondta. – Milyen szép korall nyaklánc! Sosem láttam hozzá hasonlót. Sajnos nagyon magasan van, nem érem el, de még ha elérném is, túlságosan nagy az én nyakamra. Bárcsak itt volna Pelanduk öcsém, ő bizonyára elérné, és neki a nagyság is éppen megfelelő volna. Milyen szép lenne ezzel a láncsal a nyakában! Megyek hát, megkeresem, és elmondom neki, mit találtam.

Kikura meg is találta Pelandukot egy bambuszbokor alatt.

– Pelanduk öcsém – kiáltotta –, gyere csak! Nagyon csinos nyakláncot találtam, de nem tudtam elhozni, mert nekem nagyon magasan van.

– Buta beszéd! Ne viccelj velem!

– Viccelek? Igazán nem vicc. Gyere és nézd meg!

– Na jó – mondta Pelanduk, és elindultak.

Mikor odaértek, Pelanduk körülnézett, de nem látott semmiféle nyakláncot.

Megkérdezte hát, hol van.

– Hogyan, Pelanduk öcsém, vak vagy talán? Nem látod? – s ezzel orrával a hurok felé bökött.

– Ezt nevezed te nyakláncnak?

– Persze hogy az. Menj csak közelebb, majd meglátod. Az én szemem sokkal élesebb, mint a tied.

Pelanduk odalépett, patáját rátette a fára, mely a hurkot nyitva tartotta, nyakát beleillesztette a hurokba, és...

A következő pillanatban ott himbálózott ég és föld között.

– Nahát! – mondta Kikura, és eltűnt a sűrűben.

Röviddel ezután egy ember jött arrafelé. Amint Pelanduk meghallotta a lépteit, kiforgatta a szemét, lábait szétvetette, és kinyitotta a száját, hogy az ember azt higgye, meghalt.

– Ó – kiáltotta az ember –, egy Pelanduk lóg a hurokban, de már meg is halt.

Azzal elvágta a hurkot, Pelandukot ledobta a földre, és már indult is tovább, nyilván a többi hurkot megnézni. Pelanduk felugrott, és nekibuzdult, hogy égen-földön megkeresi az álnok Kikurát. Útközben egy veremhez ért, melyet igen gondosan elrejtettek fűvel és levelekkel. Fürgén átugrotta, és megpillantotta Kikurát.

– Hé, Kikura bácsi! – kiáltotta. – Gyere csak, remek szállást találtam. Magam is a legszívesebben ott tölteném az éjszakáimat, ha elég nagy lenne nekem, de sajnos, kicsi.

– No, menjünk hát, hadd nézzem.

– Nézd csak, Kikura – mondta Pelanduk, mikor odaértek –, milyen pompás a fű! Mássz csak bele, annyit alhatsz ott nyugodtan, amennyit csak akarsz.

– Jól van, jól, Pelanduk öcsém – felelte Kikura –, de nem látod alatta a mély gödröt?

– Hol? – kérdezte Pelanduk, a teknős mögé került, és egyetlen rúgással a gödörbe lökte a szegény Kikurát. – Nos – kiáltotta ugye milyen kényelmes odalent?

– Kényelmes, kényelmes – jött a válasz –, de hogyan jövök ki belőle?

– No, most már mennem kell – mondta Pelanduk.

Miután Kikura hasztalan próbálkozott a gödörből kimászni, behúzta a fejét, keresett egy kényelmes zugot, és elaludt.

Röviddel ezután egy ember jött, hogy megnézze a vermet. Eleinte nem látott semmit, de végül mégiscsak észrevette a teknőst.

– Ó – kiáltotta –, itt pusztuljak el, ha ez nem egy Kikura teknős!

Letérdelt, lenyúlt a verembe, és kiemelte Kikurát, rotangindával hozzákötötte egy darab fához, és továbbindult.

– Krá, krá, krá – kiáltotta Kéra, a hosszú farkú majom –, mondd csak, Kikura bácsi, mit csinálsz azzal a fadarabbal?!

– Ha tudnád, öcsém, milyen kellemes egy ilyen fadarabhoz hozzákötve lenni – felelte Kikura –, azonnal cserélnél velem.

– Igazán olyan kellemes?

– Meghiszem azt! – felelte Kikura.

– Szeretném kipróbálni egy kicsit – mondta Kéra.

– Hát akkor oldozd csak ki a rotangindákat.

Kéra úgy is tett, aztán hozzásimult a fához, és Kikura jó szorosan hozzákötözte. A majom közben kiáltozott:

– Ne kösd olyan szorosra! Belevág a húsomba.

– Csak eleinte érzed úgy, és ha nem kötlek meg elég szorosan, könnyen elszabadulhatsz, és akkor sohasem tudod meg, milyen kellemes is ez valójában.

Mikor végzett a dolgával, Kikura odébbállt.

Az ember hamarosan visszatért, és nagyon csodálkozott a cserén.

– Olyan igaz, mint ahogy élek, hogy Kikura Kérává változott!

A majom holtnak tette magát. Az ember összekötözte Kéra végtagjait, egy erős botra akasztotta, és vállra vette.

Mikor hazaért, azt kérdezte tőle a családja:

– Minek hozol haza egy döglött majmot?

Az ember alaposabban megnézte Kérát, és neki is úgy tűnt, hogy halott: ledobta hát a földre, és bement a házba. A majom átrágt a

kötéléket, felugrott, és „krá-krá-krá!” kiabálással eltűnt a sűrűben.

Nem sokkal ezután Kéra Pelandukkal és Kikurával találkozott. Megkérdezte őket, hová mennek.

– A folyóhoz megyünk – válaszolta Pelanduk –, hogy Kikura bácsi varsáit megvizsgáljuk. Nem tartasz velünk?

– De, szívesen – mondta Kéra –, menjünk hát hárman együtt.

Elöl Pelanduk haladt, szaporán lépegetett kis patáival, mögötte a teknős vonszolta magát fáradságosan, Kéra pedig leghátul, fáról fára ugrálva, követte őket. Végre a folyóhoz értek. A Pelanduk belevetette magát, és úszni kezdett, fejét óvatosan a víz színe fölött tartotta. A teknős is belemászott a vízbe, de ő a maga sajátos módján a fenekén kúszott a túlsó part felé.

– Ó, várjatok, várjatok! – kiabált a majom. – Hogy jutok én át? Itt nincsenek fák!

– Ugorj egy darab fára, a farkaddal meg evezhetsz.

A majom megfogadta a tanácsot, de minden fáradozása, hogy a túlsó partra evezzen, hiábavalónak bizonyult. A folyó sodra erős volt, és a majom már-már kétségbeesett, hogy az ár elsodorja, amikor egy gyönyörű nagy halat pillantott meg.

– Ó, Gamilang barátom – szólította meg a halat Kéra –, szeretnék a folyó túlsó partjára jutni, barátaim, Pelanduk és Kikura már ott vannak. Nem segítenél rajtam?

A jószívű Gamilang odaúszott, és a majom a hátára ugrott. Útközben Kéra egy erős botot vett észre a folyó sodrában, kihalászta, és amikor a sekélyben partot értek, hatalmasat húzott a bottal Gamilang fejére úgy, hogy a hal azonnal felfordult. A majom odahívta barátait, és Gamilangot a partra vonszolták.

Már éppen a pompás étel remek szagát élvezték, vidáman lobogott a tűz, főtt a bográcsban a halleves, amikor zajt hallottak.

– Brum! Brum! Brum! – és a sűrűből Bonang, a medve ront elő.

– Hé, Pelanduk! Mit csináltok?

– Éppen a reggelinket készítjük.

– Brum! Brum! – mondta Bonang. – Pompás az illata!

Hárman megtanácskozták, mit tegyenek, mert ha Bonang is velük reggelizne, felkopna az álluk, a medve hatalmas gyomrában mind eltűnnének a finom falatok. Bonang süket volt, nem hallotta a sugdolózást.

Pelanduk így szólt Bonanghoz:

– Nesze, Bonang, tedd kicsit hasznossá magad, fogd ezt a vasserpennyőt, menj le vele a folyóhoz, és dörzsöld tisztára, kérlek.

Bonang szót fogadott, de az étel illata hamar visszacsalogatta barátaihoz. A Pelanduk háromszor is visszaküldte a serpenyővel a folyóhoz. Ezalatt hárman felfalták az egész halat, és amikor Bonang visszatért, nem talált mást, csak füstölgő parazsat és üres serpenyőt. Barátai szőrén-szálán eltűntek.

A HAJÓTÖRÖTT TÖRPE SZARVAS

– Gyere – szólt a törpeszarvas a kócsaghoz –, gyere, vitorlázzunk el együtt Jáva szigetére.

El is indultak. A törpeszarvas a kormányhoz ült, a kócsag pedig a vitorlára ügyelt. Északi széllel hajóztak, a törpeszarvas azonban hamarosan elálmosodott, és a hajó irányt változtatott.

– Miért térünk el a helyes iránytól? – kérdezte a kócsag. – Miért nem igazítasz a kormányon, törpeszarvas barátom?

– Ne haragudj, de egy pillanatra elszundítottam – felelte a szarvas, és újra a helyes irányba fordította a hajó orrát.

Alig telt azonban bele néhány perc, látja ám a kócsag, hogy a hajó ismét oldalra tér ki, mert a törpeszarvas megint csak elszenderedett.

– Hé, te álomszuszék! – kiáltotta a kócsag. – Nem tűröm, hogy örökké aludj. Ha még egyszer elszundítasz, megfúrom a hajó fenekét, akkor aztán lemerülsz a hajóddal együtt a tenger mélyére, és végre megszabadulok tőled!

– Ne tégy ilyet, kérlek! Könnyörülj rajtam – felelte a törpeszarvas –, nem vagyok valami jó úszó, és minden bizonnyal elpusztulnék a nyílt tengeren.

Vitorláztak hát tovább, de a törpeszarvas harmadszor is elaludt, és a kócsag most már türelme végére ért, nem hallgatott barátja könnyörgésére, hanem hegyes csőrével lyukat vágott a hajófenékbe.

A víz bugyborogva áradt be a süllyedő hajóba. A megrémült törpeszarvas kapálózott, csapkodott ügyetlen lábaival a tarajozó hullámok között. Szívszorogva vágott neki úszva a hatalmas óceánnak.

Arra úszott egy fiatal cápa, és így szólt:

– De remek lakoma! Azonnal felfallak.

– Ugyan-ugyan, kedves cápa barátom – felelte a törpeszarvas –, éppen engem akarsz felfalni? De hát miért? Hiszen egyetlen falatnak is kicsi volnék. De ha ügyesen kiviszlek a szárazra, pompás varázslatra tanítalak meg. E varázstudomány birtokában soha többé nem kell vadásznod.

– Helyes. Megállapodtunk – felelte a cápa. – Ha megtanítasz a varázslatra, kiviszlek a szárazföldre.

Amint partot értek, így szólt a törpeszarvas:

– Várj kérlek egy kicsit, hozom a varázsfüveket – s ezzel szaladni kezdett a sűrűbe, összeszedett néhány tüskés liánt, aztán visszatért a cápához, és így folytatta: – Itt hozom a varázsfüveket, ezekről beszéltem neked – s ezzel rákötötte a liánt a cápa farkára.

– Miért kötözöl meg? – kérdezte a cápa.

De a törpeszarvas rászólt:

– Maradj csak csendben, jó szorosan meg kell kötnöm, hogy hozzájuthass a varázstudományhoz.

Addig-addig mesterkedett a törpeszarvas, amíg szárazra vonszolta a cápát, megölte, feldarabolta. Éppen elkészült a munkával, amikor hirtelen egy tigris ugrott ki eléje a sűrűből, és így kiáltott:

– De remek lakoma! Azonnal felfallak.

A törpeszarvas azonban most sem ijedt meg, hanem azt mondta:

– Ugyan-ugyan, kedves tigris barátom, éppen engem akarsz felfalni, mikor annyi rengeteg finom hússal szolgálhatok neked!

– Jó – felelte a tigris, a feldarabolt cápahúsra pillantva –, osszuk hát fel egymás között.

– Tied lesz a nagyobbik része – egyezett bele a törpeszarvas –, és a finom falatok mind, de el kell előbb menned egy kis vízért, hogy megfőzhessük.

A tigris morogva indult, s hamarosan jött is vissza a vízzel.

– Meg is kell mosnunk, mielőtt megfőznénk – okvetetlenkedett tovább a törpeszarvas.

A tigris nagy dühösen megmosta a húst, aztán a törpeszarvas újabb kívánságára tüzet rakott, és sütni kezdte. Amikor megsült, így szólt a szarvas:

– Most meg ivóvízünk nincs, hozz kérlek néhány kortyot.

A tigris elment ivóvízért, s közben a törpeszarvas meglépett a remek sült hússal. Mire a tigris visszaért, csak hűlt helyét találta. Nagyon bosszankodott a dolgon, hogy így rászédte a szarvas, és így fenyegetőzött:

– Jó, jó, törpeszarvas uram, ez egyszer alaposan rászédted. De csak találkozunk még egyszer az életben, tudom istenem, nem menekülsz meg ép bőrrel előlem!

Ezzel aztán vége is a történetnek.

A HANGYÁK TÖRTÉNETE

Íme, a történet, hogyan gyűltek egybe mind a hangyakirály alattvalói, mivel uralkodójuk menyegzőjét ünnepelte.

Vidám zenebonát csaptak a hangszerek, a töméntelen hangya mind a király körül tolongott. És akkor egyszerre csak ott termett az elefántkirály, mert éppen sétára indult a síkon. Amikor megpillantotta a rengeteg hangyát – annyian voltak, hogy szinte ellepték a földet –, rettentő haragra lobbant.

– Hangyák, miért vonultok ilyen borzasztó tömegben? – kérdezte.

– Királyunkat kísérik, mert éppen menyegzőjét üli – felelték a hangyák.

– Hol a királyotok? – kérdezte az elefántkirály.

– Ott megy a középben, a többi fejedelem környezetében – felelték a hangyák.

Az elefántkirály azonban csak hangyákat látott, egyik olyan apró volt, mint a másik.

– Miféle a királyotok, hangyák? – kérdezte. – Nekem minden hangya egyforma, miféle rádza lehet egy hangya? A hangya csak egyszerű hangya lehet. Ha megpillantom a királyotokat, ízzé-porrá morzsolom!

– Ó, hatalmas elefánt – felelték a hangyák –, miért becsülöd le ennyire a mi rádzsánkat. Téged is éppen úgy Allah (áldott legyen a neve!) teremtett, mint bennünket. Úgy látszik, nagyon önhitt teremtmény vagy, magadat nagyon sokra tartod. Mi ugyan csak hangyák vagyunk, de azért nem ijedünk meg tőled. Aki önhitt és dicsekvő, azt aligha tisztelik, becsülik, annál inkább a szerényt.

– Ó, ti közönséges hangyák – felelte dühösen az elefántkirály –, mit akartok? Ha valóban olyan bátrak vagytok, hát álljatok is helyt. Olyan aprók vagytok, hogy igazán nem tudom, hogyan is foglak ízzé-porrá törni benneteket.

Ezzel aztán mennydörgésszerű harci ordítást hallatott, és rárohant a hangyákra. Egy részük éppen hatalmas talpai alá került, és azonnal szörnyethalt, a többi fejvesztetten menekült. A hangyakirály látva, hogy ártatlan alattvalóit az elefántkirály megölte, így szólt:

– Ó, elefántok királya, miért ölöd meg az ártatlan alattvalóimat?

– Mit akarsz tőlem, te szálnalmas hangya – válaszolta az elefánt –, ha mondani akarnál valamit, csak fogd rövidre a szót.

– Ó, elefántkirály, te hatalmas és erős! Ha harcolni akarsz ellenünk, hát jó, legyen, de arra kérek, adj hétnapi haladékat.

– Hét nap vagy akár három hónap – felelte az elefántkirály –, nekem igazán egyre megy, legyen, ahogy akarod.

Miután így megállapodtak, a hangyakirály hazatért, hogy összegyűjtse szétszóródott alattvalóit. Amikor aztán minden hangya, kicsi és nagy, ifjú és vén egybegyűlt újra, királyuk megparancsolta nekik, hogy a síkság közepén egy hatalmas gödröt ássanak. Éjjel-nappal szakadatlanul dolgoztak. Amikor készen volt, a király megkérdezte:

– Mondd, főparancsnok, milyen mély, milyen széles és milyen hosszú a gödör?

Miután a főparancsnok válasza elhangzott, felkerekedett a hangyakirály számtalan alattvalójával együtt, és elindult a csataterre. Amerre elhaladtak, a föld csak úgy feketéllett az apró hangyák megszámlálhatatlan sokaságától.

Az elefántkirály is összegyűjtötte alárendeltjeit, és elindult a harcmezőre.

Közben azonban az történt, hogy egy majom arra járván, észrevette, hogy az elefántkirály és a hangyakirály háborút viselnek egymás ellen, odament hát a hangyakirályhoz, és így szólt:

– Miért viselsz háborút az elefántkirály ellen?

Erre aztán a hangyakirály mindent elmondott neki. A majom ezután az elefántkirályhoz ment, és így beszéli hozzá:

– Hogyan harcolhatsz, testvérem, a hangyák ellen? Nem vagy-e hatalmas és híres fejedelem, és nemde megmondta Sjaich alim di Rimba: „Ha bármi előadódik, legyen az jó vagy rossz, hírt adjatok nekem róla.” Te pedig most háborút akarsz viselni, anélkül, hogy urunknak, Sjaich alim di Rimbának megjelentetted volna, bizony mondom, helytelenül cselekszel, ó, elefántok királya.

– Igazságod van – felelte az elefánt –, megfogadom a jó tanácsot.

Ezzel odafordult az övéihez, és így szólt:

– Barátaim, el kell mennünk Sjaich alim di Rimbához, hogy jelentést tegyünk neki, mielőtt megkezdzenék a harcot.

El is indultak mindannyian azonnal Qus Djinakába, a törpeszarvas udvarába. Mikor odaértek, a király földig hajolt a törpeszarvas előtt, és így szólt:

– Ó, uram, a te szolgád áll előtted, mert a hangya szavaiból megértette, hogy háborút kell viselnie a hangyák ellen.

– Vajon valóban olyan rettenthetetlen-e a hangya szíve – kérdezte Sjaich alim di Rimba a törpeszarvas –, hogy háborúval fenyegetett meg téged? Ha valóban így van, összegyűjtöm seregeimet, hogy felkerekedjünk, elmenjünk, és lássuk harcotokat.

Így is történt. Másnap a törpeszarvas paripája a fehér rinocérosz nyergébe szállt, és alattvalóitól, az erdő lakóitól körülvéve, útnak indult. Amikor a síksághoz ért, magához hívatta a bakot, és így szólt hozzá:

– Menj, barátom, a hangyakirályhoz, és szólj hozzá a következőképpen: „Ó, tudatlan és ostoba hangyakirály! Szolgáljon tudomásodra, hogy engem Sjaich alim di Rimba, minden erdei állat ura küldött.”

A bak meghajolt, és elindult a hangyakirályhoz. Amint odaért, a hangya megkérdezte:

– Honnan jössz, és ki küldött?

– Uram, Sjaich alim di Rimba küldött – és elmondta ura parancsait a hangyakirálynak.

A hangyakirály minisztereihez sietett, és látta, hogy a vadon minden lakója odasereglett a harcmezőre. A hangyákat nagyon nyugtalanította az erdei vadak gyülekezése, erre a hangyakirály elküldte a főparancsnokát, hogy tudakozódják a dolog oka felől. El is ment a főparancsnok az oroszánkirályhoz, és megkérdezte:

– Fenséges király, engem királyom küldött, hogy megkérdezzem fenségedet, mi célból kegyeskedett idefáradni?

– Nem tudom – felelte az oroszán –, jobban tennéd, ha Sjaich alim di Rimbához fordulnál.

– Fenséges uram – szólt erre a főparancsnok –, kegyeskedjék megmondani, hol találjuk Sjaich alim di Rimbát.

– Nem ismeritek? – kérdezte az oroszán. – Az ott őfensége. Ott ül a fehér rinocérosz hátán. Ő a mi uralkodónk, minden erdei vadak királya.

A hangyaparancsnok megpillantotta a fehér Pelandukot a rinocérosz hátán, bajusza és szakála is fehér volt. A hangya odament hozzá, és így szólt:

– Kegyeskedjék fenséged engedélyezni, hogy kérdést tehessünk, mi a célja fenségednek azzal, hogy idefáradt a harcmezőre. Uralkodónk tudni szeretné, mi okból hívta egybe itt fenséged az erdő minden lakóját.

– Hangyaparancsnok – felelte Sjaich –, add uralkodód tudtára, azért jöttem ide, hogy lássam harcát az elefántkirállyal, hogy meggyőződhessenem, melyik vesz, melyik nyer.

A hangyaparancsnok e szavak hallatára meghajolt, és visszatért uralkodójához, és tudtára adta Sjaich alim di Rimba válaszát. A hangyakirály módfelett csodálkozott.

– Főparancsnok, jött-e ember is az elefántkirállyal együtt? – kérdezte.

– Nem, ember nem jött vele – felelte a parancsnok –, csak egyetlen fehér Pelanduk, láttuk őt, amint egy fehér rinocérosz hátán ült, és a bajusza, szakála is fehér volt.

– Menj el, főparancsnok, még egyszer az elefántkirályhoz – mondta néhány percnyi töprengés után a hangyák rádzsája –, és kérj még kétnapi haladékot a harc megkezdésére.

Az elefántkirály megadta a haladékat, de azt üzenté, siessenek a hangyák, mert Sjaich alim di Rimba látni akarja a küzdelmet. Erre a hangyakirály parancsot adott, és a hangyák gyülekezni kezdtek a gödörben. Ott voltak a földi hangyák, az erdei hangyák, a mérges hangyák, mind-mind a hangyakirály alattvalói.

Amikor letelt a kétnapi haladék, kora hajnalban, mikor a nap alig nyitogatta még lezárt szemét, így szólt Sjaich alim di Rimba az erdő lakóihoz:

– Hol vannak a hangyák? Nem látom őket.

– Gyáván elbújtak! – kiáltotta az elefántkirály. – Megyek hát, és ízzé-porrá zúzom városukat, királyukat pedig megölöm!

– Lépj elő, elefántkirály, királyunk készen áll a harcra, és mai vár téged!

A hangyaseregek ott álltak a gödör mögött, élükön parancsnokaik. Ekkor a hangyakirály hangja hallatszott:

– Ó, te hatalmas és erős elefánt, te aki olyan bátor és rettenthetetlen vagy! Gyere csak, gyere ide, hadd szívjam ki az agyvelődöt!

A fenyegető szavak végsőkéig dühítették az elefántot, és mennydörgő csataordítással rohanni kezdett a hangyakirály fele. Nem tudta, hogy gödör van közben, és belezuhant. Számptalan nyüzsgő-bozsgó hangyacsapat támadt rá, behatoltak az ormányába, csípve-rágva másztak egyre feljebb a fülébe, vörös, fekete és mérges hangyák felbőszült rajai nyüzsögtek rajta. Az elefántkirály prűszkölt, hadonászott, kapálózott, üvöltött a fájdalomtól, aztán kimerülten megadta magát, és meghalt, mert a hangyarajok teste nyílásain át behatoltak, és már belső részeit rágták.

Ezt látva, így szólt Sjaich alim di Rimba:

– Ó, barátaim, így jár, aki igaztalanul bánik Allah (áldott legyen a neve!) teremtményeivel. A hangyák ugyan sokkal kisebbek nálunk, de nem szabad lebecsülnünk őket. Most pedig cselre csellet válaszoljunk. Gyűjtsetek száraz leveleket, dobáljátok a gödörbe, hogy meggyújtva elpusztíthassuk a hangyákat, így álljunk bosszút barátunk, az elefántkirály haláláért.

Így is történt, a gödörben nyüzsgő hangyák nagy része elpusztult, a maradék látva, hogy az erdő vadjai mind ellenségeiké válnak, menekülésre fogták a dolgot. Voltak, akik a sziklák repedéseibe

bújtak, voltak, akik a fák hasadékaiba, mások pedig a föld mélyében kerestek menedéket. Így teljesen szétszóródtak, és láthatatlanná váltak.

Íme, így végződik a hangyák története.

A TIGRIS ÉS AZ ELEFÁNT FOGADÁSA

A régi időkben Gajah, az elefánt és Rimau, a tigris jó barátok voltak. Egy szép napon éppen egy tisztáson haladtak át együtt, amikor találkoztak Lotonggal, a hosszú farkú majommal. Amikor az elefánt megpillantotta a majmot, így szólt:

– Lotong úr Óméltósága megint elviselhetetlenül lármázik. Kergessük le a fáról. Ha az én üvöltésemre menekül le a fáról, én falhatlak fel téged, ha viszont neked sikerül lekergetni, te falhatsz fel engem. Áll a fogadás?

– Én tartom – válaszolta a libris. – Hát te?

– Én is – egyezett bele az elefánt.

– Rendben van – szólt a tigris –, akkor hát próbálkozz te vele először.

Erre aztán az elefánt félelmetesen üvölteni kezdett:

– Aú, aú, aú! – trombitálta teljes erejéből, és valóban sikerült is a majmot megrémítenie, fejvesztetten menekült, nagy sebbel-lobbal ugrált egyik ágról a másikra, de egyik ugrását sem vétette el, és nem esett le a fáról.

Végül a tigris megelégette a dolgot, és így szólt:

– Nos, elefánt bátyám, megkísérled a dolgot még egyszer?

– Nem, nem – válaszolta az elefánt –, most te következel, és ha leesik, felfalhatsz, feltéve persze, hogy valóban leesik.

A tigris erre torkaszakadtából üvölteni kezdett, összekuporodott a földön, mintha ugrásra készülne, és vészjósló morgásával, fenyegetéseivel sikerült a majmot halálra rémítenie, annyira, hogy mikor egy kétségbeesett ugrással menekülni akart, elvétette a célt, megcsúszott, és éppen a tigris lába elé huppant a földre.

Így szólt erre a tigris:

– Nos, elefánt barátom, azt hiszen most felfalhatsz.

– Igen – válaszolta az elefánt –, a fogadást megnyerted, de kérlek, engedj nekem hét nap haladékot, hogy asszonyomat és

gyermekeimet még egyszer láthassam, elbúcsúzhassak tőlük, és megcsinálhassam a végrendeletemet.

A tigris nagylelkűen megadta a haladékot.

Otthon aztán az elefánt elmesélte a családjának, hogyan fogadott a tigrissel, és hogyan vesztette el a fogadást, és hogyan kért hétnapi haladékot.

A törpeszarvas is meghallotta a dolgot, elindult, hogy felkeresse a bajbajutottat. Amikor odaért, így szólt hozzá:

– Elefánt barátom, tudom, hogy alulmaradtál a tigrissel kötött fogadásodban, és hidd el, nagyon szomorú lennék, rendkívüli módon tele volnék aggodalommal, ha a tigris téged felfalt volna, de ahogy a dolgok jelenleg állanak, sem szomorú nem vagyok, sem aggodalmak nem töltenek el.

– Ha kimentenél a bajból – sopánkodott az elefánt –, szolgálul szegődnék, és leszármazottaim is mind téged szolgálnának.

– Helyes – felelte a törpeszarvas –, akkor hát segítségedre leszek. Most menj, és szerezz egy korsó pálmabort.

Az elefánt meg is szerezte a korsó édes és sűrű italt, és másnap reggel, amikor a tigris által adott haladék lejárt, így szólt hozzá a törpeszarvas:

– Öntsd a pálmabort a hátadra, öntsd, öntögesd, hadd csurogjon végig az oldaladon, a lábaidon. Én majd nyalogatni fogom rólad az édes italt, te azonban közben trombitálj, üvöltözz fájdalmasan, és tégy úgy mindenképpen, mintha meg volnál sebesülve, és a karmaim között vergődnél.

EI is kezdte a törpeszarvas nyalni az elefánt hátát, az elefánt pedig panaszosan trombitált, vonaglott, rogyadozott, mintha rettenetes fájdalmakat állana ki. A törpeszarvas felkapaszkodott a hátsó felére, úgy nyaldosta tovább a hátát, az elefánt pedig egyre jobban belejött a félelmetes, panaszos trombitálásba.

Ekkor megjelent a tigris.

– Ó, egy ilyen elefánttal hamar végez az ember – szólt a törpeszarvas. – Ha ezt a tigrist is elkaphatnám, talán meg jól is laknék.

Amint ezt meghallotta, megrémült a tigrist, és hatalmas ugrásokkal menekült, de néhány ugrás után találkozott a majommal.

– Hová rohansz ilyen eszeveszetten? – kérdezte a majom. – Miért ez a fejvesztettség, hanyatt-homlok menekülés? Olyan rettenetes lármát csapsz, mintha a mennybolt akarna leszakadni.

– Mi az, hogy rettenetes láрма és hanyatt-homlok menekülés – válaszolta a tigris –, valami borzasztó alak ugrott rá az elefánt hátára, pillanatok alatt végez vele, felfalja mindenestül úgy, hogy szegény barátom üvölt a fájdalomtól, és a vére patakokban folyik. Ezenkívül az a szörny ott az elefánt hátán azt mondta, saját fülemmel hallottam, hogy egy ilyen elefánttal pillanatok alatt végez, és ha sikerülne neki egy hozzám hasonló hatalmas, kövér tigrist elkapni, ezzel éppen hogy csak lecsillapítaná éhségét.

– Miféle szörny volt az? – kérdezte a majom..

– Nem tudom – felelte a tigris.

– Sejtem már – vigyorgott a majom –, egy pillanatra sem lepődnék meg, ha a törpeszarvas lett volna.

– Nem, nem. Egészen biztos, hogy nem az volt – felelte a tigris. – A törpeszarvas nem tud felfalni engem, hiszen húst egyáltalában nem is eszik. Gyere csak, menjünk vissza, és nézzük meg.

Amint a törpeszarvas megpillantotta őket, így kiáltott:

– Hé, majom komám, szép kis barát vagy te! Előbb megígéred, hogy két tigrist hozol ide nekem, aztán meg beállítasz egyetleneggyel! Nem így egyeztünk, hallod-e!

Ezt hallva, a tigris futásnak eredt, és tisztes távolból így szólt:

– Nem szép tőled, majom barátom, hogy így rászedtél. Szégyelld magad! Az a szerencsém, hogy az a szörny nem fogadott el, mert két tigrist ígértél neki. De várj csak, várj, jössz te még az én utcámba, s akkor – tudom istenem – nem menekülsz!

Így keletkezett az örök ellenségeskedés tigris és majom között, és tart mind a mai napig. A tigris sohasem tudta megbocsátani a majomnak, hogy csellel a ragadozó szörny kezére akarta játszani.

A TIGRIS TÜKÖRKÉPE

Volt a dzsungelben egy sózó, melyet az erdő minden vadja szíves örömmel felkeresett. De egy idő óta még a közelébe se mertek menni, mert egy vén tigris ütötte fel a tanyáját arrafelé, s naponta megölt egyet közülük.

Egy szép napon aztán Pelanduk, a törpeszarvas így szólt a tigrishez:

– Kedves bátyám, én szívesen hozok neked naponta élelmet, ellátlak remek süttekkel, nem kell vadászattal fáradoznod!

Tetszett a tigrisnek az ajánlat, összehívta hát Pelanduk az erdő vadjait, hogy megtanácskozza velük a dolgot. De az erdei vadak nagyon megrémültek a törpeszarvas vakmerőségétől, és nem mertek segítségére lenni. Csak Kuvis, a kis mókus vállalkozott nagy bátran, hogy elkíséri barátját a vén gyilkoshoz.

A tigrishez érve, így szólt Pelanduk:

– Nagyon szégyellem magam, kedves bátyám, de nem tudtam hozni neked semmit, mert az utat egy hatalmas, vén tigris ellenőrzi, és senkit át nem ereszt errefelé. Arról lehet felismerni, hogy egy kis mókus üldögél a fején.

Amint ezt hallotta, felkapta a fejét a tigris, és így kiáltott:

– Ejha! Akkor hát induljunk! Megkeressük és elkergetjük.

Amint elindultak, a mókus nagy vigyázva a tigris fejére ugrott. Így érkeztek meg hárman a folyóhoz. A törpeszarvas a tigris vízi tükörképére mutatott:

– Nézd csak! Ott van az a hatalmas vén tigris, akiről beszéltem.

Amint ezt a tigris meghallotta, beleugrott a vízbe, saját tükörképét akarta szétmarcangolni. Meg is fulladt azon nyomban.

A TIGRIS ÉS AZ ANTILOP

Egyszer régen a tigris és az antilop jó barátok voltak. Egy alkalommal így szólt a tigris:

– Barátocskám, szaggassunk lyukat a légygyökéren. Aki lyukat tud rúgni rajta, az megeheti a másik máját. Ha én rúgok lyukat, akkor én eszem meg a májadat, ha neked sikerül, akkor megeheted a májamat.

– Jó – felelte az antilop –, de rúgj te először.

A tigris azonban nyolc nap és nyolc éjszaka haladékot kért az antiloptól.

– Úgy is jó – felelte az antilop –, akkor kezdted a dolgot, amikor akarod.

Ezután mindketten hazatértek. Azonban az antilop folyton sírt és sóhajtozott, rettenetesen félt. Ahogy így sírdogált, odament hozzá egy nagy szú, és megkérdezte:

– Miért sírsz, te antilop?

– Jaj, nagyon félek! A tigrissel fogadtunk, hogy amelyünk szétrúg egy légyökeret, azé lesz a másik mája, márpedig a tigris sokkal erősebb, mint én.

– Hát ha csak erről van szó – mondta a szú –, ez semmiség, majd én segítek rajtad. Átfúrom én a gyökeret, és amikor te belerúgsz, tüstént kilyukad.

Azonnal munkához látott. Nyolc napon és nyolc éjszakán át dolgozott, éppen elkészült, amikor megérkezett a tigris.

Ekkor az antilop megszólalt:

– No, barátocskám, én most lefekszem a gyökér mellé, te pedig láss hozzá a munkához.

A tigris biztos volt az erejében, nagyot rúgott a gyökérbe, de az meg sem mozdult. Ismét belerúgott, ekkor sem történt semmi, még tízszer megpróbálta, de hiába, a gyökérnek semmi baja sem történt.

– Most rajtam a sor – szolt az antilop, aki eddig a gyökér mellett feküdt. Lassan kinyújtotta a lábát, hogy jobban eltalálja a szúrágta lyukat. Rúgott egyet, azonnal kilyukadt a gyökér. Egy forgács a tigris szemébe csapódott, felordított fájdalmában, és gyorsan futni kezdett. Az antilop utána szolt:

– Barátocskám, megnyertem a fogadást, mi lesz a májaddal?

De a tigris nem válaszolt, hanem hamarosan eltűnt a bozótban – azóta is haragban vannak.

A SÜNDISZNÓ MEG A HEGY

A síkság közepén állt a hegy. Volt egyszer egy kis sündisznó, akinek a hegyben volt a lakása. A sündisznó naponta ásott a hegyen. Először egy új ajtót, azután egy másikat, majd egy összekötő utat, s legvégezetül ásott egy úthálózatot. Erre aztán megharagudott a hegy. Felsőhajtott:

– De jó volna, ha sündisznó lehetnék!

S íme, ebben a pillanatban összezsugorodott a hegy, kicsi lett, hátán a fák, megannyi tüske. Amint a hegy megfordult, észrevette,

hogy sündisznó lett belőle. Megörült neki, és elülső lábaival szorgalmasan ásni kezdett, hogy valami táplálékot találjon.

Ekkor ugrándoza, hangos ugatással elébe jött a kutya. A sündisznó megijedt, mivel tudta, hogy rövid lábaival nem menekülhet. Így gondolkozott:

„De jó volna, ha kutya lennék.”

S íme, ebben a pillanatban a sündisznó megnőtt, olyan sima lett a feje, mint egy dob, és boldog volt, olyan boldog volt, hogy boldogságában ugatnia kellett.

A másik kutya csaholt még egyet, de nem látta többé a sündisznót, tehát gyorsan barátságot kötött a kutyával, s magával vitte gazdájához.

Itt először nagyon jól érezte magát a kutya. Nem értette, miért is akart valamikor sündisznó lenni. Pompás csirkecsontokat ehetek, és minden az övék volt, amit a ház körül találtak. Másnap vadászni mehettek a gazdával, ez volt ám csak az igazi élet!

Pirkadatkor indultak. Az idősebb kutya hívta új társát, de ez nem akart menni, hiszen jólesett neki az alvás. Ekkor odajött a gazda, és ütni kezdte a lusta kutyát.

„Az embernek mindent szabad – gondolta a kutya. – De jó volna, ha ember lehetnék!”

S íme, máris emberré változott. Háza és földje volt a szigeten. Mindennap elment a piacra, főzhetett magának és beszélgethetett, éjszaka pedig nyugodtan pihenhetett a maga portáján.

Egyszer aztán a kampong^{11} főnöke ráparancsolt, hogy végezze el a ráeső teherhordást. Sor került rá is, de ő nem akart menni. Teherhordás! A sziget főnökének nem kell terhet cipelnie?

„De jó volna, ha kampongfőnök lehetnék!” – gondolta, s íme, egyszeriben az lett belőle.

Egy szép napon a kampongfőnök parancsot kapott a desafőnöktől, hogy emberei menjenek utat építeni. Erre azután desafőnök szeretett volna lenni.

Az lett, és hatalmas palotában lakott.

Egyszer a tjamat magához hívatta, mert bevádolták, hogy rosszul intézi alattvalói dolgait.

Ekkor tjamat akart lenni.

De a tjamatnak is parancsoltak, a vedanától kapta a parancsokat. Ekkor vedana akart lenni, s mikor az lett, a patihtól kapott utasításokat.

Ekkor így tűnődött:

„Patih legyek? Akkor meg a régens parancsol. Ha régens volnék, akkor a kormányzóhelyettes szavára kellene engedelmeskednem. De jó volna – gondolta – ha még egyszer hegy lehetnék! Ha hegy volnék, senki nem parancsolna!”

És íme, egyszeriben hegy lett belőle. Most is ott áll a síkság közepén.

KI A BŰNÖS?

Volt egyszer egy macska, aki kölykeivel letelepedett a mező közepén. A szarvas megijedt egy harkály kopácsolásától, azt hitte, emberek jönnek. Futtában oda ugrott, ahol a macska feküdt a kölykeivel, és véletlenül rálépett az egyik kismacska fülére.

A macska dühös lett, és így szólt a szarvashoz:

– Nem szép tőled, hogy a gyermekem fülére taposol.

A szarvas mentegetődzött:

– Nem akartam, a harkály kopácsolásától megijedtem. Futni kezdtem, s véletlenül rátapostam fiad fülére.

Erre a macska elment a harkályhoz, és így szólt:

– Nem szép tőled, harkály, hogy úgy megijesztetted a szarvast, hogy futtában rátaposott a fiam fülére.

A harkály így szólt:

– Nem vagyok bűnös, azért kopácsoltam, mert a *djindji-ké* madárkának villás farka van.

Erre a macska elment a *djindji-ké* madárkához, és így szólt:

– Nem szép tőled, hogy a harkály miattad kezdett kopácsolni, ettől megijedt a szarvas, és menekülés közben rálépett a fiam fülére.

A madárka így válaszolt:

– Nem vagyok bűnös, egyes-egyedül az *ugoerion* tehet róla, akinek gele sárong van a nyaka körül, ettől villás a farkam.

A macska elment az *ugoerion*hoz, és így szólt:

– Nem szép tőled, hogy a *djindji-ké* madárnak villás farkat csináltál, ezért kopácsol a harkály, s ettől ijedt meg a szarvas, aki

futtában rátaposott a fiam fülére.

Az ugoerion így szólt:

– Nem tehetek róla, mindennek a rák az oka, hogy gele szárongot viselek, hiszen neki két hegyes ollója van.

A macska elment a rákhoz, és így szólt hozzá:

– Nem szép tőled, hogy két hegyes ollód van, mert ettől van az ugoerionnak gele szárongja, és ezért van a djindji-ké madárkának villás farka, amitől a harkály kopácsolni kezdett, és amitől a szarvas ijedtében megugrott, és futtában rálépett a fiacskám fülére.

A rák így válaszolt:

– Nem tehetek róla, azért van két hegyes ollóm, mert az egér kiűzött a házamból.

A macska elment, az csérhez:

– Nem szép tőled, egér, hogy a rákot kiűzted a házából, azért van két hegyes ollója, és ezért van az ugoerionnak gele szárongja, amitől a djmdji-ké madárkának villás a farka, ezért kopácsol a harkály, amitől megijed a szarvas, és menekül, hogy futtában rálépjen a fiacskám fülére.

Erre az egér mit sem felelhetett. Mit csinált a macska? Megfogta és bekapta.

Azóta a macska és az egér hadilábon állnak egymással.

A MAJOM BANÁNT SZÜRETEL

A majom és a teknős jó barátok voltak, és elhatározták, hogy kertet ültetnek, banánt természetnek benne. Úgy is tettek, a kertet felosztották egymás között, hogy mindketten saját ízlésük szerint művelhessék, és tarthassák rendben. Napok, hónapok múltak el, a két állat minden reggel szorgalmasan járt a kertbe. Egy reggel a majom megkérdezte:

– Nos, teknős barátom, hogy nőnek a banánfák?

– Szépen fejlődnek – felelte a teknős. – Hát a tieid?

– Az enyémeik is szépen hajtanak – felelte a majom.

Később a majom ismét megkérdezte:

– Hogyan fejlődnek a banán fák?

– Már jó magasak, szép leveleik vannak – felelte a teknős. – Hát a tieid?

– Az én fáimon nincsenek levelek, csak a pusztá törzs és az ágak
– felelte a majom.

A majom ugyanis levágta a leveleket, így fái csak senyvedtek. A teknős szépen gondozta a fákat, és várta a termést.

Egy szép nap a majom kénytelen volt elismerni, hogy a fái elpusztultak. Ugyanekkor a teknős büszkén jelentette, hogy az ő banánja beért.

– Ha nem tudnál a fáidra felmászni a gyümölcsért, szívesen segíték. Én remekül tudok mászni – ajánlkozott a majom.

Fel is mászott a teknős fáira, de csak a banánhéjat adogatta le barátjának, a húsát mind befalta. A teknős nagyon mérges lett. Beleszúrt egy hegyes bambuszrudat a földbe az egyik fa alá. Mikor végül a majom éppen arról a fáról akart leugrani, így szólt hozzá:

– Ne ott ugorj le! Ott éppen egy gödör van, tele szeméttel. Ugorj inkább ezen az oldalon.

A majom, aki nagyon elégedett volt, mert sikerült teleennie magát banánnal, vidáman ugrott le, és felnyársalta magát a hegyes bambuszbottal. Meg is halt.

Így szüretelte le saját cselekedetei gyümölcsét.

A BIVALY ÉS A SZARVASMARHA

Egy bivaly barátságot kötött egyszer egy szarvasmarhával. Együtt jártak legelni a rétre. Egy napon azonban olyan nagy meleg volt, hogy enni sem volt kedvük.

A bivaly megszólalt:

– Barátom, vessük le a bőrünket, és menjünk el fürödni!

Tüstént levetették a bőrüket, és bementek a vízbe. Közben megeredt az eső. Megijedtek, hogy a bőrük megázik, amit a parton hagytak. Azonnal kimentek a vízből, hogy felöltözzenek. De annyira siettek, hogy a bivaly a szarvasmarha borét vette fel véletlenül, a szarvasmarha meg a bivaly bőrét. A szarvasmarhának bő volt a bivaly bőre, lötyögött rajta, a bivalyon viszont megfeszült a szarvasmarha bőre, alig tudott mozogni, de többé nem vehették már le.

Ezért van, hogy bármilyen kövér is a szarvasmarha, a bőre mindig lötyög rajta, míg a legsoványabb bivalyon is mindig

megfeszül a bőr.

KAMBODZSAI MESÉK

MEA JUNG

Élt egyszer valahol, hetedhét országon túl, egy hatalmas úr, Promtot király. Bölcs volt, igazságos, mindenki szerette. Szépséges felesége volt, vitéz hadserege, udvara tudósokkal, csillagászokkal tele, kincseskamrája számlálhatatlan kincset rejtett, de nem maga gyönyörködött benne: országa javára áldozta. Tisztelte is a nép, áldotta a nevét.

Ennek a királynak országában éldegélt egy szegény ember. Mea Jungnak hívták. Szép felesége volt neki is, de lusta, kapzsi és lompos teremtés. Veszekedős is, nem tudott megférti egy szomszédjával se.

Elment egyszer halászni az urával.

Hanem a csupa lyuk hálóból kiszökött minden hal, egy se maradt benne.

Egy gazdag kalmár hajója mellett vonták a hálót. Szánakozva nézte a kalmár, hogyan törik hiába magukat.

– Ezek a szegény emberek zsákmány nélkül mennek haza. Csupa lyuk a hálójuk, nem akad belé a hal! – mondta sajnálkozva a felesége.

Az ura ráivallt:

– No, hát ha annyira sajnálsz őket, akkor eredj annak az asszonynak a helyére, én meg azt veszem feleségül!

Azért mondta, mert igen megtetszett neki a halász felesége.

– Megyek is, ha neked nem kellek! – felelte haragosan az asszony.

A gazdag kalmár intett a halásznak:

– Evezz csak ide!

Mea Jung félénken közeledett szép feleségével.

– Mondanék egyet: cseréljünk feleséget! – kiáltotta a kalmár. – Én neked adom az enyémet, te meg nekem a tiédet!

Törte a fejét a halász, törte, végül is ráállott.

– Jól van, uram! Én csak egy ágrólszakadt szegény ember vagyok, azt kell tennem, amit parancsolsz.

Az asszony, a kapzsi lelke, nem sokat gondolkodott, látta, milyen gazdag ember kéri, mással nem törődött.

A gazdag kalmár felesége leszállt a hajóról, nem vitt magával semmit, csak ami rajta volt.

Beszállt a szegény halász ladikjába, fogta a hálót, kitisztogatta, megjavítgatta. Megkérdezte új urát:

– Van-e atyafiságod? Vannak-e gyermekeid, barátaid?

– Nincs énnekem senkim – felelte szomorúan Mea Jung. – Egyedül vagyok, mint az ujjam, és szegény, mint a templom egere.

Az asszony nem bánta, melléje szegődött, hűséges felesége lett.

Nemsokára minden megváltozott a szegény halász házában. A szomszédok nem győztek álmélnkodni, hol szerezte Mea Jung ezt a dolgos, derék, takaros asszonyt magának.

Az asszony okos is volt, szorgalmas is, tudta a módját, hogyan segítsen mindenben az urának. Kivezette az erdőbe, megmutatta neki a legértékesebb fákat.

– Ezért a fajtaért sok pénzt fizetnek – mondta. – Vágd ki, add el a vásárban.

Úgy is tett Mea Jung. Szépen gyarapodott a vagyonuk.

Mea Jung jó futó volt, gyors és fáradhatatlan. A felesége rábírtta, hogy menjen el az udvarba, álljon a király szolgálatába. Elemózsiát készített ura tarisznyájába, főtt rizst, friss vizet, bételdiót, aztán útra bocsátotta.

Promptot király éppen udvari vadászatot rendezett. Az asszony még otthon meghagyta az urának:

– Megeshet, hogy vadászat közben a király elmarad a kíséretétől. Te kövesd akkor is, légy a sarkában mindenütt.

Népes udvari sereg űzte a vadat az erdőben. A király egy szarvast vett üldözőbe, az erdő legsűrűjébe vágatott utána, ott a szarvas eltűnt a szeme előtt.

Körülnézett a király, akkor vette észre, hogy egyedül van. Egyetlen szolgája sem volt mellette. Delelőn állt a nap, tűzött kegyetlenül. A király egy fügefafa alatt leszállt a lováról. Inni akart – nagyon megszomjazott. Kíséretét várta, körülnézelődött. De csak egyetlen embert látott a közelben, aki ott álldogált egy bokor mellett, nem merészkedett közelebb.

A király megszólította:

– Gyere ide, ne félj tőlem! Látod, a szolgáim elmaradtak, azt se tudom, megtalálnak-e, pedig kegyetlenül éhes és szomjas vagyok!

Közelebb bátorkodott Mea Jung:

– Nincs egyebem, csak főtt rizsem, nem tudom, ízlenék-e felségednek.

– Ugyan kínálj meg belőle!

– Vízem is van, ha felséged meg nem vetné.

– Ide vele gyorsan!

Mea Jung a király elébe tette a rizst meg a vizet.

Promptot király még soha ilyen jóízűen nem evett-ivott. Megette a rizst az utolsó szemig, megitta a vizet az utolsó cseppig. Azt mondta utána:

– Derék asszony a feleséged! Hiszen ő látott el útra valóval, igaz-e! Hát ha még egy kis bételdiót is készített volna a tarisznyádba!

Előkerült a bételdió is. Megette a király jó étvággal. Aztán így szólt:

– Nagy hálával tartozom neked, Mea Jung! Amint hazaérek a palotámba, megjutalmazlak! – Azzal leheveredett a fügefafa árnyékába, szundítani egyet.

Csakhogy az a fügefafa az erdő félelmetes gonosz szellemének tanyája volt. Az Erdő Szelleme nagyon megharagudott, hogy a király az ő engedelmével nélkül háborította meg birodalmát. Összehívta gyorsan a többi szellemet, azt mondta nekik:

– Ez a gyalázatos király elfoglalta a fügefám árnyékát! Döntsük rá a fát, hadd üsse agyon! Ha mégis megmenekülne, rárogyasztjuk a palotáját! Ha pedig valami még hatalmasabb szellem megmentené, akkor éjjel kígyó képében ágyához surranok, és halálra marom!

A gonosz szellemek buzgón rábólintottak. Nekihuzakodtak, hogy a fát kidöntsék. Már recsegett a hatalmas fügefafa a király feje fölött.

Hanem Mea Jung kihallgatta a szellemek beszédét. Fölébresztette gyorsan az alvó királyt, és sebtében mindent elbeszélte neki.

Lován termett a király, hazavágtatott. Alighogy udvarába ért, összeomlott recsegve-ropogva hatalmas palotája. Szerencsére nem volt benne senki, az udvar népe vadászott, a királyné pedig épp a kertben sétálgatott.

Promptot király akkor megkérte Mea Jungot, kísérje el másik palotájába, és őrizze őt meg a királynét, míg alszanak.

Hazaszaladt Mea Jung a feleségéhez, elmondta neki rendre, mi történt a vadászaton. Aztán fogta a szablyáját, visszament a palotába, egyenest a király hálótermének ajtajába, Kivonta szabjáját, és várt.

Nem egyedül állt őrt, ott sorakozott melleire a palota egész őrsége. De éjfél körül mindegyiket elnyomta az álom. Csak Mea Jung maradt ébren.

Egyszer csak egy szörnyeteg nagy kígyó csússzam be a palotába, egyenest a király meg a királyné ágya felé tartott.

Mea Jung rárontott a kígyóra, egyetlen csapással leszelte a fejét, aztán miszlikbe vágta, és berúgta a királyi pár ágya alá.

Amikor a kígyót szétaprította, a hulló vére ráfröccsent az alvó királyné vállára. Meglátta Mea Jung, azt gondolta:

„A kígyó már nem árthat, de ott van a csúf vére a királyné vállán. Le kell törölnöm, mert hátha a vére is mérges!”

Meg is tette, pedig tudta, hogy az életével játszik, mert a királynét senki fia nem érintheti.

Hanem a királyné fölriadt, megrémült, és kiáltozni kezdett:

– Az arcátlan Mea Jung a vállamat érinti! Hogy merészel hozzám érni? Fogjátok el!

Fölbredt a király, felriadt az őrség, megfogták Mea Jungot, megkötözték, tömlöcbe zárták. A király megparancsolta:

– Még az éjszaka lefejezzétek!

Az őrség megrettent. Éjnek idején sohasem fejeztek le senkit abban az országban, régi törvény tiltotta. A város négy kapuja is zárva volt, nem juthattak ki a vesztőhelyre.

De mit volt mit tenni? A király parancsát meg nem szeghetik. Vitték foglyukat a város déli kapujához, ki akarták nyittatni.

Hanem akkor a kapu őre elmondott egy históriát.

– Volt egy asszony, annak egyetlen gyermeke. Úgy féltette-vigyázta, mint a szeme világát. Nevelgetett egy kis menyétet is, igen szerette a kezes állatkát. Egyszer elment a vásárba, a kisfiát lefektette a csűrbe. Míg odajárt, mérges kígyó csúszott az alvó gyermekhez, meg akarta marni. A menyét rávetette magát a kígyóra, megfojtotta. Amikor az anya hazaért a vásárból, a kis menyét elébe szaladt. Ránézett az asszony, látta, hogy csupa vér a bajusza. Halálra rémült, azt hitte, a gyermekét harapta meg. Nyomban agyon

ütötte a menyétet. Futott a kisfiához, látta, hogy haja szála se görbült meg, mellette ott hever egy szétmarcangolt mérges kígyó. Akkor értette meg az asszony, mit tett, de már későn.

– Én pedig – mondta végezetül a déli kapu őre – nem szeghetem meg a törvényt, nem nyithatom ki éjnek idején a város kapuját. Eredjetek tovább!

Mentek az örök, vezették Mea Jungot a keleti kapuhoz. Annak az őre sem nyitott kaput nekik. Ő meg ezt a történetet mondta el:

– Egy gazdag embernek volt egy falka derék, hűséges kutyája. Egyszer tolvajok surrantak a házába, minden kincsét ellopták. A kutyák a tolvaj után eredtek, utolérték és széttépték. Reggel a gazda észrevette, hogy megrabolták. Haragra gerjedt: „Ezért ettem én a kutyáimat – kiáltotta –, hogy tolvajt engedjenek a házamba? Agyonverem őket, mind egy szálíg!” Meg is tette.

Nemsokára az erdőn sétálva egy barlangot pillantott meg. Benézett – hát ott heverték a kincsei, arrább meg a tolvaj, összemarcangolva. Akkor ébredt rá a gazdag ember, hogyan fizetett leghűségesebb állatainak.

– Lehet, hogy a király is megbánná, amit tett, mint az a gazdag ember. A törvényt sem szeghetem meg, nem nyitok kaput.

A nyugati kapu őre se engedte ki őket. Azt mondta:

– Hallgassatok meg egy történetet: Volt egyszer egy király, annak egy papagája. Elröpült egyszer a papagáj a boldogság erdejébe, s amikor visszatért, úgy tündöklött a tolla, mint a szivárvány. Elámult a király, megkérdezte tőle, mi történt vele.

– A csodatévő mangófa gyümölcséből ettem – felelte a papagáj.

– Aki abból eszik, egy csapásra megfiatalodik, még ha százesztendőss öreg is.

Megörült a király, kérte szép szóval a papagájt:

– Röpülj oda még egyszer, kedves madaram, hozzál nekem is abból a gyümölcsből!

Térült-fordult a papagáj, már hozta is a csőrében.

Hanem a király gondolkodóba esett.

„Ha ezt a gyümölcsöt megeszem – gondolta –, csak én látom hasznát egyedül.”

És elültette a mangót, hogy fa nőjön belőle, és sok gyümölcséből mindenkinek jusson.

Nőtt a kis fa, cseperedett, hamarosan tele lett gyümölcssel. A király előbb a szolgálinak adott belőle. De mi történt! Holtan esett össze, aki evett belőle.

– Átkozott papagáj! – gerjedt haragra a király. – Ha eszem a mangóból, én is meghalok!

És haragjában nyomban megölte kedves madarát.

Attól fogva senki sem mert szakítani a halált hozó fa gyümölcséből.

Telt-múlt az idő. Egyszer két öreg érkezett a városba, egy szegény koldusasszony meg az ura. Ráncos volt az arcuk, mint a krokodil bőre, fehér a hajuk, hátuk görnyedt a vénségtől.

Meglátták a mangófát, éhesek voltak, szakítottak a gyümölcséből. Alighogy beleharaptak – csodák csodája! –, szép, daliás ifjú támadt az öregember helyén, az öregasszony meg viruló hajadonná változott. Futottak nagy örömmel a király elébe, elmondták neki, mi történt velük.

Elámult a király, szalajtotta a fához szolgálait. A szolgák jól megnézték a fát, akkor látták, hogy kígyófészek van a törzsében. A kígyó mérget szívta fel a fa, azért volt mérges a gyümölcse. Amikor a kígyó más tájra költözött, a fa újra visszanyerte csodatévő erejét.

Evett a mangóból az egész udvar, az egész ország népe. Mindenkit széppé, fiatalá varázsolt a csodálatos gyümölcs.

Szánta-bánta már a király, hogy megölte kedves papagáját!

Eddig szólt a történet. Mentek az örök a fogollyal az északi kapuhoz. Annak az öre se engedte ki őket:

– Nem szeghetem meg a törvényt, nem nyithatom meg a kaput. Várjatok, amíg fölkel a nap.

Eközben a király töprenkedve sétált palotájában.

„Mea Jung igaz emberem volt – tűnődött. – Megmentette az életemet. Én meg a halálba küldtem! Ó, ha még megmenthetném!”

Hívatta szolgálait, megparancsolta nekik:

– Vágtassatok lóhalálába mind a négy kapuhoz! Hátha él még Mea Jung! Hozzátok elém!

Vezetek elébe nemsokára. Megörült a király, de nem mutatta, így szólt Mea Junghoz:

– Mea Jung, te megmentetted az életemet az erdeiben. Hogyan merészelted kezdeddel illetni a királynét, hogyan szeghetted meg a

törvényt?

– Felséges királyom! – felelte Mea Jung. – Az éjszaka felséged hálótermét őriztem. Éjfél tájban besurrant egy szörnyeteg nagy kígyó. Lecsaptam a fejét, összeaprítottam. A kígyó vére ráfröccsent a királyné vállára. Azt gondoltam: hátha mérges a kígyó vére is, árthat neki. Letöröltem hát a válláról a vért. Így történt. Ártatlanul haltam volna meg, ha az örök megnyitják a kaput.

– Hol van hát a kígyó?

– Féltem, hogy a királyné megijed tőle, hát berúgtam az ágy alá.

Futottak a hálóterembe, meglelték az ágy alatt az összeszabdalt kígyót. Megrettent a király, amikor a szörnyeteg hullót meglátta – akkor ocsúdott rá, mitől mentette meg Mea Jung. Megölelte, és azt mondta neki:

– Hogy még élek, neked köszönhetem. Bocsásd meg esztelen haragomat!

Tenger kincssel ajándékozta meg Mea Jungot, és megjutalmazta a kapuk őreit is, amiért hívek maradtak a törvényhez.

Így jutott Mea Jung kincshez-ranghoz, eszes és szorgalmas felesége jóvoltából.

Hogyan fordult sorsa a szép és lusta asszonynak, a gazdag kalmár új feleségének?

– Az én uram igen gazdag! – ezt hajtogatta, és egy szalmaszálat sem tett keresztbe. Cifrázkodott egész nap, tükre előtt üldögélt. Hamarosan elherdálta férje minden pénzét. Koldusbotra jutottak nemsokára; házról házra jártak kéregetni. Megálltak Mea Jung ablaka alatt is. Amikor megismerték, szégyenkezve odébbálltak.

Igaz hát a mondás: jó asszony – jó szerencse; haszontalan asszony – istenverése.

A NAPERNYŐ

Élt egy messzi faluban, Kambodzsa földjén, egy szegény ember. Fölkerekedett, nagy útra indult, atyafiságát meglátogatni. Abban az országban olyan rekkenő a meleg, hogy az emberek ernyővel járnak-kelnek.

Fogta a szegény ember is a napernyőjét, feje fölé emelte, és nekivágott az útnak! Ment, mendegélt, igen megszomjazott a nagy hőségben. Egy tóhoz ért éppen. Nem sokat gondolkodott: letette az ernyőjét maga mellé, aztán lehasalt a partra, jót ivott a vízből.

Miközben kortyolgatott, egy semmirekellő csavargó settenkedett arra. Meglátta a napernyőt, fölkapta, és elillant vele.

Föltápaszkodott a szegény ember, megtörülte a száját, nyúlt volna az ernyője után, de nem találta. Megpillantotta a csavargót, de az már messze járt a napernyővel. Utána eredt, megszólította:

– Hová viszed az ernyőmet?

De a csavargó rávágta:

– Ez az ernyő az enyém!

Sokáig szajáltak, huzakodtak, de nem boldogultak egymással. Végül is bíró elé cibálták egymást.

A bíró mind a kettőjüket meghallgatta, aztán rájuk parancsok:

– Vágjátok ketté a napernyőt! Ki-ki vigye haza a felét!

Úgy is tettek. Akkor a bíró meghagyta írástudó szolgálainak, hogy kísérik haza mind a két embert. Ott aztán írjanak föl minden szót, amit hallanak.

Elindult a szegény meg a csavargó, az írástudó szolgák pedig a nyomukban.

Amikor a csavargó hazaért, kiszaladt elébe a fia, és azt kérdezte csodálkozva:

– Hát ezt a fél ernyőt meg hol találtad, apám?

Az írástudók gondosan jegyezték a fiú szavait.

Hazajutott a szegény ember is. Felesége, gyermekei azzal fogadták a küszöbön:

– Hát a mi szép ernyőnknek hová lett a másik fele?

Ez sem maradt följegyzetlenül.

Visszaballagtak az írástudók a bíróhoz, megmutatták neki, mit irkáltak. Az írás pedig bizonyosságot tett, ki a tolvaj, ki a kárvallott.

A bölcs bíró maga elé rendelte a csavargót, megparancsolta neki, hogy vegyen új napernyőt a szegény embernek, különbet, mint a régi volt.

AKIK KI AKARTÁK MERNI A TENGERT

Volt egyszer két jó barát. Legénnyé cseperedtek, házasodni készültek. Mielőtt megházasodtak, szentül megfogadták egymásnak:

– Amelyikünknek jobban megy majd a sora, az segít a másikon.

Az egyik hamarosan feleségül vett egy szép, takaros, szorgalmas hajadont. Nem éltek bőségben, de békességben.

Egy nap így szólt az ember a feleségéhez:

– Elég volt a szegénységből, asszony! Kitaláltam, hogyan gazdagodhatunk meg. Ha mindenben rám hallgatsz, meglásd, nem bánod meg.

– Úgy lesz, ahogy kívánod – felelte az asszony. – Mondd el hát, mit találtál ki?

– A tenger fenekén elsüllyedt kalmárhajók hevernek – kezdte az ember. – Kinccsel-arannyal vannak tele. Soha nem akadt nyomukra senki. Gyere, merjük ki a tengert az utolsó csöppig, megtaláljuk a sok aranyat-ezüstöt. Ha mégsem lelnénk meg, legalább halat fogunk, tömérdek halat. Besózzuk, megszáritjuk, eladjuk, abból gazdagszunk meg. Holnap jó reggel elindulunk. Főzzél rizst, készíts az útra bételdiót, rakd meg a kosarat elemózsiával. Amint megvirrad, elindulunk tengert merni.

Az asszony szót fogadott. Kora hajnalban fölkerelkedtek.

Elértek a tenger partjára. Lerakták a cókmojkukat, aztán mindketten egy-egy vékával nekiláttak kimerni a tengert. Merték-hordták-öntötték a tengervizet ki a partra. Addig dolgoztak, míg meg nem éheztek. Haraptak egy falást, és újból munkához láttak.

Már leszállt a nap, de csak meregették a tengert, egy nyújtózásnyi időre sem hagyták abba. Késő éjszakáig hajladoztak, akkor hazabotorkáltak.

Másnap virradatkor folytatták. Ötödik napja dolgoztak már egyfolytában. Akkor az ember felegyenesedett, szemére ernyőzte a tenyerét, és végignézett a tengeren.

– Asszony! – kiáltotta. – Már sokkal kisebb a tenger!

– Akkor csak gyürkőzzünk – biztatta a felesége. – Ha még egy hónapig merjük, foghatunk halat eleget. Megtisztítjuk, besózzuk, megszáritjuk, eladjuk, jó pénzt kapunk érte. Aztán ha még az

elsüllyedt hajókat is megtaláljuk, győzzük csak hazahordani a sok drágaságot!

Hanem a halak meghallották a beszédüket. Összesereglett a széles tenger halnépe, apraja-nagyja, egy iramodással királyuk előtt termettek.

– Nagy veszedelem fenyeget bennünket, urunk király! Egy ember meg egy asszony meri-meregeti a tengert, ki akarják merni az utolsó cseppig. Mind egy szálig elpusztulunk!

Látta a halak királya, hogy ennek fele se tréfa. Megparancsolta halszolgáinak:

– Kerítsetek öt szép aranykancsót, öt fényes ezüstit, hordjatok össze nagy halom drágakincset, vigyétek el annak az embernek meg asszonynak, és kérjétek meg őket szép szóval, hogy kegyelmezzenek meg a halak népének!

Lódultak a halszolgák. Szájukba fogták a sok aranyat-ezüstöt, drágaságot, kiúsztak vele a parthoz. Lerakták a két ember lába elé a fövényre. Csak úgy szikrázott a sok kincs a napfényben. Meghajoltak a halak, és rimánkodtak: ne merjék tovább a tengert, kegyelmezzenek életüknek.

Örvendezett az ember meg a felesége, megígérték, hogy egy csepp vizet sem mernek ki eztán a tengerből. Hazacipelték a kincseket, alig bírták.

Nem főtt többé a fejük a szegénységük miatt, messze környék leggazdagabbjai lettek. De a nagy vagyon nem fuvalkodtatta fel őket, békességben éltek, elégedetten.

Hát a másik cimborával meg mi történt közben? Megházasodott ő is, de nem sok szerencsével: lusta, perlekedő, ostoba asszonyt kapott.

Eszébe jutott egyszer régi kenyeres pajtása, fölkerelkedett látására a feleségével együtt. Nem hitt a szemének a nagy bőség láttán. Törte a fejét: hogyan szerezhették ez ekkora vagyont? Hiszen éppen olyan ágrólszakadt szegény volt valamikor, mint ő.

El is kezdett siránkozni, panaszkodni:

– Milyen szép vagyonod van! Milyen gazdagságban élsz! Én meg nyomorúságban tengődöm. Betevő falatom is alig akad.

Megsajnálta régi pajtását a gazdag, elmondta neki sorra-rendre, hogyan pártolt hozzá a szerencse. Pénzzel is megrakta a zsebét,

úgy bocsátotta útjára.

Alighogy hazaért a szegény, megparancsolta a feleségének:

– Holnap virradatra főzzél rizst, készíts elemózsiát az útra. Korán elindulunk, kimerjük a tengert: nekünk is lesz aranyunk-ezüstünk, akárcsak a cimborámnak!

Föltápáskodott az asszony jókor reggel, tüzet gyújtott. Rizst dobott a fazékba, de több hullt a földre, mint bele. Megmosta, de megint elszórt belőle. Mikor a tálba öntötte volna, ugyanígy járt. Így pazarolta a lusta, ügyetlen asszony a rizst. Az elemózsiás kosárba csak fele jutott.

Alighogy kelt a nap, indullak a tengerpartra.

Merték nagy hűhóval a vizet, mertek, hordták ki a partra. Közben meg veszekedtek, pörlekedtek.

Neszét vettek a halak, hogy megint a tengert meri valaki. Megszeppentek, ott lapultak a part közelében, füleltek, hallgatóztak.

A lusta asszony hamarosan megelégette a sűrű hajladozást. holdhoz csapta a vékát, mérgesen azt kiáltotta:

– Nem vagyok bolond, hogy megszakasszam magamat! Mióta merem már a vizet, mégse látom, hogy apadna a tenger!

Ráripakodott az ura, de hiába. Összenyelveltek, még egymásnak is ugrottak. Addig szaggatták egymás ruháját, hogy egy-két rongy maradt rajtuk. Akkor kifújták magukat, és csüggedten ennyit mondtak:

– Koldusok voltunk, azok is maradtunk. Ne törjük magunkat tovább!

Meghallották a halak, örvendeztek nagyon, hogy most már nincs mitől tartaniuk. Kilestek a vízből, és megpillantották a két szerencsétlent, ringyben-rongyban, kék-zöld foltokkal tele. Nem győztek bukfencezni, karikázni széles jókedvükben. Az egyik hal akkorát nevetett, hogy fülig repedt a szája.

Azóta is kapuszájú halnak hívják ezt a halat, és azóta sem próbálkozott meg senki, hogy kimerje a vizet a tengerből.

MESÉK A BÖLCS NYÚLRÓL

Az idők kezdetén Indra isten megteremtette az eget, a földet, az embereket és az állatokat. Azután még sok dolga akadt: kijelölte az országokat és az uralkodókat. Az embereket meg különböző népekre osztotta.

Akkoriban az emberek és állatok még értették egymás nyelvét, és gyakran elbeszélgettek egymással.

Ebben az időben az egyik birodalomban élt egy nagyon-nagyon bölcs nyúl. Már kisnyúl korában is rengeteg esze volt. Egyszer elment a tópartra játszani. A tónak kristálytiszta csillogó hűs vize volt. A környező erdők valamennyi vadja idejárt szomját csillapítani.

A tó partján állt valamikor egy szép sudár fa. De az emberek kivágták, hogy deszkát fűrészeljének belőle. Csak a tönkje búslakodott szomorúan, s mintha csak sírna, bőven ömlött belőle a gyanta.

A nyulacska meglátta a fatönköt, ráült, és nyomban odaragadt. Akárhogy erőlködött – nem tudott felállni. Szörnyen megrémült, és azt gondolta: elérkezett halála órája. Sűrűn pislogott szegényke, és egyre csak törte a fejét, hogyan szabadulhatna. Ahogy így pislog, látja, hogy az erdőből a tó felé cammog az elefánt. A nyulacska azt mondta magában: „Az elefánt fogja megmenteni az életem!” – és nyomban odakiáltott neki:

– Hé, te elefánt! Ne merészelj inni a tó vizéből! Engem Indra isten állított ide, hogy őrizzem a vizet. Hát nincs szemed?! Nem látod, hogy külön karosszéket állított ide nekem?! Ha csak egy kortyot merészelsz inni a vizemből, ebben a szempillantásban letépem a fejed.

– Magad se tudod, mit beszélsz – felelt az elefánt –, ez nem a te vized; ez a tó vize.

– Ha iszol a vízből, agyontaposlak!

– Még soha életemben nem láttam ilyen szemtelen nyulat – mondta az elefánt. – Még hogy agyontapos! Én taposom agyon őt! Palacsintává lapítom, apróra töröm minden csontját!

Odalépett a nyúlhoz, megragadta ormányával, és felrántotta a fatönkről.

– Most pedig – ordította az elefánt – úgy földhöz váglak, hogy rögtön szörnyethalsz! Vagy rád taposok, és kását csinállok belőled!

– Kedves bátyám – szólalt meg a nyúl –, igazán szeretnék már meghalni, mert már tízezer esztendő vagyok, és nagyon elfáradtam ettől a hosszú élettől. De sajnállak téged, nem akarom, hogy nyomorultul elpusztulj. Mert tudd meg: az én csontjaim át vannak itatva a legszörnyűbb méreggel. Ha összetaposol, megkarcolod vele a lábad, és egyszeriben véged. Én pedig, sajnos, nem halnék meg. Engem csak egy módon lehet elpusztítani. Menj be az erdőbe, keress egy sűrű tövisbokrot, dobjál bele, kérlek, és akkor végső búcsút veszek a földi világtól.

Az elefánt szót fogadott. Bevitte a nyulai az erdőbe, bedobta egy sűrű tövisbokorba.

A nyulacska eltűnt a sűrű bozótban, és egy pillanat múlva már hetedhét országon túljárt, „Ó ez az elefánt – nevetett magában –, mekkora a feje és milyen kicsi az esze!”

Egy gyönyörű nyári napon a nyúl sétálni indult. Az úton megpillantott egy embert, aki a vállára vetett bambuszrúdon két tele kosár banánt vitt a vásárra. A nyúl nagyon szeretett volna lakmározni a banánból, és ki is eszelte, hogyan juthatna az ízes csemegéhez. Előreszaladt, az ember elé került, és holtnak tette magát, elnyúlt az úton.

Az ember odaért, meglátta a nyulat, megörült neki: „Jó lesz pecsenyének” – gondolta, és beledobta az egyik kosárba. A nyúl teleette magát banánnal, aztán kiugrott a kosárból, és vidáman odébbállt.

Élt egyszer egy faluban két szomszéd. Egy nap elmentek együtt az erdőbe csapdát állítani. Az egyik a földön állította fel a csapdáját, a másik pedig a fa tetején. Aztán hazamentek.

Az a szomszéd, aki a fára tette a csapdáját, pirkadatkor, az első kakasszóra felkerekedett, hogy megnézzze, mi akadt a hálóba.

A földön álló csapda hálójában egy szép szarvas vergődött, az övében pedig nem volt semmi. Fogta hát a szarvast, nagy ügyel-bajjal felcipelte a fara, és beletette a saját hálójába. Aztán hazament, és nyugodtan visszafeküdt aludni. Aludt is jóízűen, amíg csak hasára nem süttött a nap. Akkor aztán a szomszéd átjött érte, és együtt elindultak az erdőbe.

Látták, hogy a földön levő csapda hálója bezárult ugyan, de még sincs benne semmi. Felfedezték azonban, hogy a hálótól borított föld össze van taposva, és a háló szemei között állatszört találtak.

Felnéztek, és meglátták, hogy a fa tetején levő hálóban egy szarvas függ.

„Ilyet még sose láttam – gondolta magában az a vadász, akinek a földön volt a csapdája –, hogyan mászott fel ez a fa tetejére? Dehogy mászott szegény feje. Az én hálómban volt, és a szomszéd titokban beletette az övébe.”

Hazament, és elmondta a feleségének, hogy mi történt. Az asszony nagyon mérges lett.

– Menj panaszra a bíróhoz! Ne hagyj, hogy a szomszéd túljárjon az eszeden!

A vadász megfogadta az asszony tanácsát. Elment a bíróhoz. A bíró kihallgatta mindkét szomszédot, majd a következőket mondta:

– A csapdába esett zsákmány azé, akié a csapda. Teljesen mindegy tehát, hogy a csapda hol áll: a földön-e vagy a fa tetején. Te, aki bevádoltad szomszédodat, semmivel se tudod bizonyítani bűnösségét. Ezért engesztelésképpen köteles vagy neki két szarvast adni.

A vadász nem nyugodott bele az ítéletbe, és arra kérte a bírót, adjon neki egy nap haladékot, addig bebizonyítja igazát. A bíró kikötötte, hogy másnap reggel pontosan nyolc órakor ott legyen mindkét szomszéd, mert amelyik elkésik, az veszti el a pert.

A vadász szaladt ügyvédet keríteni. Erősen törte a fejét, hol található olyan csavaros eszű embert, aki kihúzza a bajból. Ahogy szalad, összetalálkozik a nyúllal

– Hová ilyen lélekszakadva, kedves vadász úr? – kérdezi a nyúl.

– Ügyvédet keresek – feleli az ember –, peres ügyem van a bírónál.

– Miféle ügyed van? Hátha segíthetek – mondta a nyúl.

A vadász elmesélte, mi történt vele, és hozzátette:

– A bíró holnap reggel nyolc órára rendelt magához, azért kell nagyon sietnem, hogy addig bölcs és ravasz ügyvédet találjak.

– Ennyi az egész? – kérdezte a nyúl. – Akkor ugyan kár továbbmennem, már meg is találtad az ügyvédet. De mondd csak, ha a segítségemmel megnyered a pert, mi lesz a jutalmam;

– Kapsz tőlem egy aranytallért

A nyúl a hasát lógta nevéttében:

– Ugyan mit kezdhetnek én a pénzeddel! Nekem inkább banán kell. Ha győzünk, adsz nekem egy fürt érett banánt.

– Itt a kezem – válaszolta a vadász.

– Akkor hát megegyeztünk.

Gyere el értem holnap reggel.

A vadász elbúcsúzott a nyúltól, és hazaindult.

– Hé, mondd csak – kiáltott utána a nyúl –, a bíróságon nincsenek véletlenül kutyák? Tudod, nagyon félek a kutyáktól!

– Nincsenek, nem kell félned – nyugtatta meg a nyulacsskát a vadász.

Korán reggel a vadász egy hatalmas fürt érett banánnal elment a nyúlhoz. A nyúl magánkívül volt örömeiben, rögtön bekapott vagy négy darabot, a többit meg eltette vacsorára. Aztán elkezdett tréfálni, bolondozni.

Közben a nap egyre feljebb emelkedett, közeledett a nyolc óra. A vadász sürgetni kezdte a nyulat.

– Indulnunk kéne már, nyúl úr! Elkészünk!

– Te csak ne törődj az idővel! Bízzad rám magad.

De a vadász már nagyon izgatott volt, topogott a türelmetlenségtől.

Mégis már majdnem kilenc óra volt, amikor a nyúllal a bíróságra ért. A bíró megkérdezte:

– Mit keres itt ez a nyúl?

– Ez a szerencsétlen ember rám bízta ügyének védelmét, én tehát most mint ügyvéd jelentem meg a bíró úr színe előtt – felelt a nyúl.

– Az ügyvéd úr talán nem tudja, hogy nyolc órára rendeltük ide a pereskedő feleket. Azt is megmondtuk, hogy amelyik elkésik, az veszít. És ti késtetek el!

A nyúl nyugodtan felelte:

– Hadd mondjam el, bíró úr, miért jöttünk későn. A vadász annyit sem tehet róla, mint egy szopós bárány, egyedül én vagyok az oka. Bíró úr! Pirkadatkor útnak eredtem, hogy idejében érkezzem. De alig tettem néhány lépést, a csodálkozástól földre gyökeredzett a lábam, és mozdulni se tudtam. Mióta az eszemet tudom, ilyet soha nem láttam, színtiszta csoda volt, ami a szemem elé tárult! Bíró uram, ön is éppúgy elámult volna a láttán, mint én.

– De hát mi volt az a csoda? – kérdezte kíváncsian a bíró.

– Ahogy mentem az erdőben, egyszerre csak meglátok egy nagy csapat halat, amint másznak felfelé az egyik fatörzsön. Tátva maradt a szám! Ezek a fránya halak könnyedén kúsztak fel a sima fatörzsön, egészen a koronáig. Ez a látvány úgy lenyűgözött, hogy nem tudtam elmozdulni a helyemről, ezért késtem el.

– Az ügyvéd úr természetesen hazudik – mondta mosolyogva a bíró. – Mióta a világ világ, senki se hallott olyan halakról, amelyek fára tudnak mászni!

A nyúl már készen volt a válasszal:

– Én a fára mászó halakról mesélek a bíró úrnak, és bíró uram azt mondja: hazudok! Ellenfelünk pedig azt állítja, hogy a fa tetején felállított csapdájában fogta meg a szarvast – és a bíró úr elhiszi, amit mond. Mióta a világ világ, látott-e valaha valaki fára mászó szarvast?

A bíró kénytelen-kelletlen belátta, hogy igazságtalan volt. Új ítéletet hozott: a zsákmány azé a vadászé, aki a földön állította fel a csapdáját.

A másikat pedig, mert ellopta szomszédja zsákmányát, arra büntette, hogy még egy szarvast adjon becsapott társának.

A nyulat pedig tenger sok eszéért ezentúl főbíró úrnak nevezték az egész környéken.

Egy ember ananászt akart eladni a vásáron Az útja a bíróság előtt vitt el, s mivelhogy meleg volt, betért a terembe, és leült pihenni.

Néhány pillanat múlva az út felől zörgés hallatszott. Kérdi a bíró:

– Miféle zaj ez?

- Egy szekér közeledik, bíró uram – felelte az ember.
- Nem – mondta a bíró –, ez nem szekérszöveg.
- De bizony az – felelte az ember.
- Ha nem az, milyen büntetést érdemelsz?
- Ha nem az, levághatja a fejemet, bíró uram! De ha az, akkor mit kapok jutalmul?
- Öt aranyat.
- Áll az alku.

A zaj egyre közelebb ért. A bíró megparancsolta, hogy akármi is legyen, állítsák meg. Így is történt. A bíró kiment a ház elé, és megkérdezte a kocsistól:

- Mi ez?
- Kocsirúd.
- Hát ez?
- Kerék.
- És ez?
- Kocsiderék.

És a kocsis a bíró további kérdéseire felsorolta a szekér részeit.

Végül így szól a bíró:

- Száz kérdésemből egyre se mondták azt, hogy ez szekér. Gyerünk hát, levágom a fejed.

Az ember nagyon megijedt. Könyörögni kezdett a bírónak:

- Adj egy kis haladékot, hadd keressek magamnak védelmezőt. Ha ő sem tudja bebizonyítani neked az igazamat, akkor levághatod a fejem.

A bíró ráállott, és az ember lélekszakadva szaladt a nyúlhoz:

- Mentsd meg az életem! Csak te segíthetsz rajtam!

A nyúl végighallgatta, mi történt, majd így szólt:

- Ez az egész? Akkor egy cseppet se félj. Szavamra, kihúzlak a csávából.

A nyúl és az ember visszamentek a bíróhoz. A nyúl megkérdezte:

- Bíró úr, mit művelt ez a szerencsétlen, hogy le akarod vágni a fejét?

– Maga tehet róla – felelte a bíró. – Fogadtunk, és ő azt mondta, hogy a fejével fizet érte, ha nem szekér az, ami közeledik az úton. És amikor én arra a valamire mutattam megkérdeztem, hogy mi ez, senki se felelte, hogy szekér. Tehát én nyertem meg a fogadást!

– A bírónak – mondta a nyúl – teljesen igaza van. Kétségtelen, hogy megnyerte a fogadást. Így hát, barátom, nem tehetsz mást: a fejeddel kell fizetned, ahogy megígérted.

Az ember kétségbeesve kiáltott fel:

– Hát így segítesz rajtam! Rád bízom az életemet, és te cserébe elárulsz!

– Hallgass! – förmedt rá a nyúl. – Tedd, amit mondok! Hajtsd le a fejed!

A szerencsétlen egész testében remegve, lehajtott fejjel várta a szörnyű csapást. A bíró felemelte a szablyát, hogy lesújtson, de a nyúl megállította:

– Bocsánat, bíró uram, nézze csak meg jobban, mit készül levágni. Mi ez?

– Ez? Haj.

– És ez, itt a haj alatt?

– Bőr.

– Hát ez, a bőr alatt?

– A koponya.

– És a bíró uram mit készül levágni?

– A fejét.

– De, bíró uram, én csak haját, bőrt, koponyát látok, fejet sehol. Bíró uram se látott szekeret, csak kocsirudat, kocsidereket meg kereket. És ha nincs fej, akkor nem is lehet levágni. De megígérem, ha megmutatja nekem a fejet, én megmutatom bíró uramnak a szekeret.

Mit volt mit tenni, a bíró elfogadta a döntést: a fogadást egyikük se nyerte meg.

Egy ravasz ember kölcsönt vett fel szomszédjától. Írást adott, hogy a pénzt és a kamatokat két holdtöltekor fizeti vissza.

Elmúlt a két holdtölte, vagyis két hónap, és a szomszéd kérte vissza a pénzét. Az adós megtagadta a fizetést, erre a szomszéd bepanaszolta a bírónál. A bíró behívatta az adóst, aki így szólt:

– Beismerem, hogy pénzt kaptam kölcsön a szomszédjától. De írásbeli megállapodásunk szerint a pénzt két holdtöltekor kell

visszafizetnem. Bíró uram, nézzen csak fel az égre, holdtölte van, az igaz, de csak egy, és nem kettő. Amikor egyszerre két telihold lesz, rögtön visszafizetem az adósságom.

A bíró felnézett az égre, és ott valóban csak egy hold volt. Kihirdette, hogy az adós az írás szerint csak akkor köteles fizetni, ha két hold lesz, mivel így egyeztek meg.

A szomszéd elment a nyúlhoz, elpanaszolta, hogyan járt.

– Csak ennyi az egész? – kérdezte a nyúl. – Ennél mi sem egyszerűbb. Menj csak haza, vedyél bambuszrudakat és deszkát, készíts egy tutajt, kösd ki a folyóra. Estére kész legyen! Várj bennünket a tutajon jó vacsorával és rizspálinkával!

Az ember úgy tett, ahogy a nyúl parancsolta. A nyúl pedig estére meghívta a bírót meg a ravasz adóst vacsorára. Elvitte őket a tutajra, ahol már várta őket a szomszéd. Ettek-ittak, majd a nyúl megkérdezte a bírót, hogyan dönt a két ember ügyében.

A bíró ezt felelte:

– Nem dönthetek másképp, mint ahogyan az írás szól: az adósnak akkor kell fizetnie, ha két hold lesz.

A nyúl megkérdezte:

– Megengedi, bíró uram, hogy egy kérdést tegyek fel az adósnak?

– Persze – felelte a bíró.

– Ha jól értettem – fordult a nyúl az adóshoz –, neked nem akkor kell fizetned, ha két holdtölte, azaz két hónap elmúlik, hanem csak akkor, ha egyszerre két holdat lehet látni. Ezt ígérted, ugye? S erről írást is adtál.

– Pontosan így van – vágott bele a ravasz ember. – Ha valaki egyszerre két holdat mutat nekem – rögtön fizetek.

– Akkor hát – mondta a nyúl –, bíró úr, legyen szíves, azonnal fizettesse meg védencemnek a tartozást.

A bíró felnézett az égre:

– Csak egy holdat látok – mondta.

– Nézzen csak jobban körül, bíró uram – felelte a nyúl –, ott fent az égen van az egyik, és itt lent a vízben, a másik. Két holdat látunk tehát, mindkettő szép kerek, és ragyog, mint a színarany!

A ravasz embernek ott helyben meg kellett fizetnie az adósságát az utolsó fillérig.

BURMAI MESÉK

A BÉKAHERCEGNŐ

Hol volt, hol nem volt, élt egyszer egy házaspár, akiknek nem volt gyermekük, pedig nagyon-nagyon szerettek volna egyet.

Egyszer aztán mégis úgy fordult, hogy az asszonynak született egy kicsije – csak hát nem embergyerek volt az, hanem egy csöpp kis békaleány.

Először nagyon búsultak a szülei, de mikor a kis béka elkezdett gyerek módra tenni-venni, beszélni – megszerettek, kényeztették, s még a szomszédok is megbarátkoztak vele.

Néhány év múlva az asszony meghalt, s az ember új feleséget hozott a házhoz, egy özvegy asszonyt, akinek már volt két csúnya lánya. A két lány igencsak irigykedett a kis békalányra, hogy mindenki olyan jó szívvvel van hozzá – s szinte vetekedtek az anyjukkal, hogy melyikük tudja jobban gyötörni a szegény kis békát.

Történt egy szép napon, hogy a király négy fia közül a legfiatalabb hírül adta: ekkor meg ekkor tartja a hajmosási szertartást, s meghívja rá mind az ifjú hölgyeket, mivel a szertartás végén hercegnőt választ magának.

A kitűzött nap reggelén legszebb ruháját öltötte fel a két csúnya lány, s elindultak a palota felé. Mindegyikük azt remélte, hogy őt választja párjaul a herceg.

A kis békalány utánuk szaladt, s kérlelte őket:

– Nővérekém, vigyetek el engem is!

De azok csak nevettek, s gúnyolódtak rajta:

– No nézd csak a békáját! Még hogy ő is eljön! Ifjú hölgyeknek szól a meghívás, nem ifjú békáknak!

A kis békalány egészen a palotáig követte őket, s egyre csak könyörgött, rimázkodott.

Nővérei azonban hajthatatlanok voltak – otthagyták a kapuban.

Az egyik örnek végül megesett a szíve a kis pityergő békalányon – és beengedte a kapun.

Akkor már százával álltak az ifjú hölgyek a palota kertjében, a tavi liliommal ékes medence körül, és mind a herceget várták. A kis békalány is.

Kis idő múlva aztán megjelent a herceg, és megmosta a haját a medencében. Utána a hölgyek is leengedték a hajukat, és ők is részt vettek a szertartásban.

Végül a herceg fennszóval kihirdette:

– Olyan szépek vagytok, hölgyek, hogy nem tudok választani közületek. Egy jázminkoszorút dobok közétek, s amelyikőtök fejére hull a koszorú, az lesz a hercegnő!

Így is tett, elhajította a jázminkoszorút – és a hölgyek mind fölkapták a fejüket, és izgatottan lesték a repülő koszorú útját.

De az bizony – a hölgyek és különösen a két csúnya lány nagy bosszúságára – a kicsi békalány fejére hullott!

Csalódott volt a herceg is, de nem volt mit tennie – állta a szavát.

Így aztán megülték a lakodalmat, s a békalánykából békahercegnő lett.

Telt-múlt az idő, s egyszer az öreg király magához hívta a négy fiát, és így szólt hozzájuk:

– Kedves fiaim, öreg vagyok már az uralkodáshoz, visszavonulok hát az erdőbe, remeteként élem le hátralevő napjaimat. Utódot jelölnék ki közületek, de mivel egyformán kedvesek vagytok előttem, próbára teszek benneteket. S aki kiállja – azé legyen a trón! Halljátok hát a feladatot: mától számított hetedik nap virradatra hozzatok elibém egy aranyszarvast.

Hazament a legfiatalabb herceg, s elmondta a feladatot a békahercegnőnek.

– Hát ha csak ennyi a próba, azt könnyen kiállhatod! – mondta a békahercegnő. – Egyél csak, aludj csak éppen úgy, mint máskor, s a kitűzött napra megkapod az aranyszarvast.

Így aztán a három idősebb herceg elment az erdőbe aranyszarvast úzni, az ifjú herceg meg otthon maradt.

A hetedik nap, virradatkor, a békahercegnő felébresztette a férjét, s így szólt hozzá:

– Menj a palotába, és vidd magaddal az aranyszarvast!

Nézett-nézett az ifjú herceg, a szemét dörzsölte, aztán megint csak nézett...

És íme, ha akart, ha nem, hinnie kellett a szemének: a kis békahercegnő egy színarany szarvast vezetett eléje kötőféken.

Elment hát a palotába a színarany szarvassal, ahol már ott várakozott a három idősebb herceg is. Azok bizony csak közönséges szarvast hoztak az erdőről, majd szétpukkadtak az irigységtől.

De hiába volt minden: a fiatal herceget választotta utódjául az öreg király.

A három idősebb herceg azonban nem nyugodott – újabb próbát kértek az apjuktól.

A király végül is ráállt. És így szólt:

– Halljátok hát a második próbát! Mától számított hetedik nap virradatra olyan rizst, olyan húst hozzatok elibém, amelyik nem romlik meg soha!

Hazament a legifjabb herceg a békahercegnőhöz, s elmondta neki, miből áll az új próba.

– Sose búsulj – mondta a békahercegnő. – Egyél csak, aludj csak éppen úgy, mint máskor, s a kitűzött napon megkapod a húst meg a rizst, ami sosem romlik meg.

A három idősebb herceg közben elment rizst keresni, húst keresni – az ifjú herceg meg szépen otthon maradt.

A hetedik nap, virradatkor, a békahercegnő felébresztette a férjét, s így szólt hozzá:

– Menj a palotába, és vidd magaddal a húst meg a rizst.

Fogta a herceg a húst meg a rizst, elvitte a palotába, s nagy bosszúságára az idősebb hercegeknek – akik bizony csak közönséges főtt rizst, főtt húst hoztak –, megint csak őt választotta utódjául az öreg király.

De az idősebb hercegek még most sem nyugodtak meg – újabb próbát kértek.

Azt mondta ekkor a király:

– No de ez már csakugyan a legutolsó próba legyen! Mától számított hetedik nap virradatkor hozzatok elibém a földkerekség legszebb asszonyát!

Ennek aztán megörült a három idősebb testvér!

– Szépek a mi asszonyaink – mondogatták egymásnak –, a legszebbek a világon! Most már bizonyos, hogy közülünk kerül ki a trónörökös, az öcsénk meg elsüllyedhet szégyenében!

Meghallotta ezt az ifjú herceg, és igencsak elcsüggedt: hiszen az ő felesége béka is, meg csúnya is.

S mikor hazaért, mondta a feleségének:

– Meg kell keresnem a földkerekség legszebb asszonyát. Fivéremei elhozzák a feleségüket – s azok szépek is valóban. De én felkutatok valakit, aki még náluknál is szépségesebb!

– Sose búsulj! – válaszolta a békahercegnő. – Egyél csak, aludj csak éppen úgy, mint máskor, s a kitűzött napon elvihetsz engem a palotába: meglásd, én leszek a legszebb a szépek között!

Csodálkozva nézett asszonyára az ifjú herceg – de nem akarta megbántani, azt mondta hát kedvesen:

– Legyen úgy, kedvesem, magammal viszlek a kitűzött napon,

A hetedik nap virradatkor békahercegnő felébresztette a férjét, és így szólt hozzá:

– Ki kell szépítenem magamat. Várj rám odakint, és szólj, ha itt az idő az indulásra.

Kiment a herceg a szobából, ahogy a felesége kívánta, és néhány perc múlva bekiáltott:

– Indulnunk kell!

– Legyen úgy – válaszolta a békahercegnő. – Tárd ki a kaput előttem!

S a herceg azt gondolta magában: ahogy megszerezte az aranyzarvast meg a csodálatos húst és rizst – talán széppé is tudja varázsolni magát!

S azzal hirtelen kitárta a kaput...

De bizony csak a békalányka lépett ki azon – csúnya is volt, béka is volt, éppen úgy, mint mindig.

Az ifjú herceg azonban még akkor sem akarta megbántani a feleségét.

Nem szólt semmit – elvitte a palotába az asszonyát.

Mikor a trónterembe léptek, már ott várakozott a három idősebb herceg, feleséggestül.

Az öreg király meglepetve nézett az ifjú hercegre.

– Hol van hát a szépséges leányzó? – kérdezte.

– Engedd, királyom, hogy én feleljek helyette – szólt a békahercegnő. – Én vagyok magam a szépséges leányzó!

Azzal kibújt a békabőről – és íme: egy szépséges leány áll előttük, selyemben-bársonyban. És szebb volt, mint bárki más, akit valaha láttak!

Ki is hirdette fennszóval a király, hogy ő a legeslegszebb leány a világon – és utódjául választotta az ifjú herceget.

Az meg arra kérte a feleségét, hogy ne bújjon vissza a rút békabőrbe – s a békahercegnő most már teljesítette is a kérést: tűzbe dobta a békabőrt.

CSALAFINTA ZÉ ÚRFI

Zé úrfinak abban telt a kedve, hogy furfanggal meg ravaszsággal elcsalta barátaitól a süteményüket meg a játékaikat.

El is nevezték ezért Csalafinta Zé úrfinak.

Idővel aztán úgy elbízta magát, hogy elhatározta: tulajdon apját-
anyját is rászedi – csak éppen megfelelő alkalomra várt.

Azt mondja egyszer az apja:

– Gyere fiam, Zé, megyünk a szomszéd faluba! Fogd ezt a batyu
rizst meg húst, visszük az útra!

S elindultak.

Zé úrfi előreengedte az apját, s ahogy ballagott mögötte az úton,
lassacskán megeszegette mind a rizst meg a húst.

Megtettek már jó néhány mérföldet, akkor az öreg letelepedett az
útszélien, és szólt a fiának: bontaná ki a batyut.

– Bontanám én, jó apám, ha el nem szórtam volna útközben! –
mondta rá Zé úrfi.

– Aztán miért szórtad el? – kérdezte az öreg csodálkozva.

– Hát nem azt mondta édesapám, hogy hozzuk a rizst meg a húst
az útra? Gondoltam, akkor biztos az útra kell szórni! – magyarázta
Zé úrfi nagy ártatlanul.

Az öreg erre úgy megmérgesedett, hogy nyomban hazakergette
a fiát.

Csalafinta Zé úrfi pedig elégedetten hazaballagott.

Mikor belépett a házuk kapuján, keserves könnyek között így
szók az anyjához:

– Édesanyám! Szegény jó apám kificamította a lábát útközben,
de szerencsére arra jött két jószívű ember, s megígérték, hogy a
vállukon hazahozzák édesapámat.

Több se kellett szegény édesanyjának, egészeire sírni kezdett – s
akkor így szólt hozzá Zé úrfi:

– Édesanyám, adnánk-e valami jó falatot a két jószívű embernek,
akik édesapámat hazahozzák? Leöljem a malacunkat, süssem meg
nekik?

S az édesanyja ráhagyta.

Zé úrfi meg leölte a malacot, megsütötte, és a felét mindjárt jó étvágyal meg is ette.

Mikor aztán hazaért az öreg – kiderült a turpisság.

Alaposan elpáholta Zé úrfit, és így szólt:

– Fogd a sült húst, és eredj a szemem elöl, többé ne lássalak!

Az édesanyja meg hozzátette szipogva:

– Csak ha megjavulsz...

Zé úrfi kapta a sült húst, és elballagott.

Útjában a falu fősvényének a házához ért, s látja ám, hogy az a kertjében ás valamit nagy buzgalommal.

Azt mondja neki Zé úrfi:

– Ennél-e, bátyám, sült malacot?

Megörült a fősvény ember, és menten a házába hívta Zé úrfit.

Mire az így folytatta:

– Magamnak csak egy bögre húst tartok meg, a többi a tiéd, kedves bátyám. Adhatnál-e nekem egy kis cserépbögrét?

Fölkászálódott az öreg, hozta volna a bögrét – de Zé úrfi megelőzte.

– Hagyd csak, bátyám, majd én elkérem a feleségedtől.

S mindjárt sietett is a konyhába, és mondta a fősvény ember feleségének:

– Néném, itt a sült malacom, elcseréltem a férjeddal egy zacskó aranyra!

Az asszony rábámult Zé úrfira – és persze nem hitte egyetlen szavát sem.

Zé úrfinak meg elfogyott a türelme.

– Add már, néném, azt a zacskó aranyat, hosszú út áll előttem, nincs időm várakozni!

A fősvény embernek meg kikiáltott az udvarra:

– Bátyám, a feleséged nem adja!

Visszakiáltott erre az öreg:

– Adod-e mindjárt, te ostoba asszony!

Ugyanis azt gondolta, hogy csak egy cserépbögrét kért Zé úrfi.

Az asszony meg – hallván a férjeura hangját – odaadta a zacskó aranyat.

Zé úrfi pedig egykettőre elillant a hátsó ajtón.

Ment, mendegélt, míg egy keresztúthoz nem ért.

Ott aztán elővett pár aranyat, és itt is, ott is elásta az út mentén. Utána letört egy faágat, botot faragott belőle, s várt türelmesen.

Egyszer csak közeledő patkócsattogást hallott: megindult hát, föl-alá járkált, a bottal a földet ütögette, s közben így kiáltozott:

– Aranytallér, idejőjj! Aranytallér, idejőjj!

A patkócsattogás után hamarosan előbukkant a ló meg a lovas is.

Látta a lovas Zé úrfi furcsa viselkedését, megállította a lovát, és megkérdezte:

– Hát te miben sántikálsz, jó ember?

– Hát csak a varázspálcámat használom – mondta Zé úrfi nagy közömbösen.

– Hát aztán mit tud az a híres varázspálca? – kérdezte az idegen.

Mire Zé úrfi hetykén:

– Ne sokat kérdezősködj. Ha nagyon fúrja az oldalad a kíváncsiság: rajta, ássál le ott, ahol a pálca a földre koppant!

És rámutatott azokra a helyekre, ahová egy-egy aranyat elásott.

Nosza, nekikezdett a lovas az ásásnak, s nagy meglepetésére elő is bukkantak az aranytallérok.

– Ez aztán varázspálca! – kiáltotta. – Elcseréled-e a lovammal?

– Dehogysis cserélem! – válaszolta Zé úrfi rettentő komolyan.

S mint aki jól végezte dolgát, odébbállt.

Hanem a lovas is ment ám utána, s olyan könyörgést csapott, addig unszolta Zé úrfit, míg csak bele nem egyezett a cserébe.

Odaadta a faágat a lovasnak, ő meg lóra pattant s elvágatott. Útjában érkezett egy gazdag ember házához, s megkérte, hadd kösse be a lovát a sok istálló közül valamelyikbe. S a gazdag ember megengedte.

Zé úrfi bekötötte a lovát, aztán ő is aludni tért az istálló sarkában. Hajnaltájban, mikor felébredt, első dolga volt, hogy elrejtett pár aranytallért a trágya közé.

S mikor feljött a nap, ment a gazdag emberhez, és kért tőle egy szitát.

„Nocsak! – gondolta a gazdag ember. – Miféle furcsa idegen ez? Mit akarhat ilyen kora reggel a szitával?”

S küldte a szolgáját Zé úrfi nyomába, hogy lesné meg: mit művel az istállóban?

A szolga csak arra várt, hogy Zé úrfi mögött becsukódják az ajtó – menten keresett egy rést a falon, s azon át leskelődött.

És mit látott!

Zé úrfi megszítálta a lova trágyáját, s szedegette föl az aranyakat!

Szaladt is a szolga a hírrel a gazdag emberhez, s az nyomban felajánlott Zé úrnak ezer aranyat a lóért.

Zé úrfi azonban most is hajlíthatatlan volt.

Végül a gazdag ember így szólt:

– Lovadat az istállómba kötötted, ott aludtál magad is – viszonzással tartozol hát érte!

S erre Zé úrfi is beadta a derekát: otthagya a lovat, s vitte az ezer aranyat.

Most, hogy ilyen sok pénze volt már, Zé úrfi úgy határozott, hogy rátér a tisztesség útjára. S azt gondolta, letelepszik egy barátságos kis faluban.

Hanem időközben a királynak is fülébe jutott Zé úrfi csínyjeinek híre, s elküldte a katonáit: fogják el a gazfickót!

Hamarosan rá is találtak, s bilincsbe verve vitték a király elé.

A király meg kiadta a parancsot: kössék zsákba Zé úrfit, aztán vessék a folyóba.

Be is kötötték a zsákba a csínytevőt, s vitték a folyóhoz.

Csakhogy a kivégzések órája még nem érkezett el, mert a nap még fönt járt az égen – így aztán a hóhérlegények fához kötötték a zsákot, ők meg elmentek, hogy alkonyatig felhajtsanak egypár kupicával.

Alig telt el egy kis idő, Zé úrfi meghallotta egy elefánt súlyos lába dobbanását meg egy-egy hajcsár kiáltozását, amint az állatot nógatta-ösztökelte.

De ez a hajcsár se volt akármilyen hajcsár: a szomszédos ország leghírhedtebb gonosztevője volt, akinek már sok emberélet száradt a lelkén. És most is éppen szökésben volt, azért szegődött el egyszerű elefánthajcsárnak.

Zé úrfi mindezt nem tudta – de azért hangosan kiáltozott:

– Nekem bizony nem kell a trón! Nem leszek én trónörökös!

A hajcsáröltözetbe bújt gonosztevő egyszerre fölkapta a fejét.

– Hát téged mi lelt? – kérdezte csodálkozva.

– A királynak nincs fia, s trónörököszt keres – magyarázta Zé úrfi a zsákból. – Én meg éppen itt szundikáltam a fa alatt – hát uramfia! rám törtek a király katonái, s már vittek is volna trónörökösnek! No, abból ugyan nem eszik a király! – mondtam én erre. S mi történt? Erőnek-erejével zsákba varrtak, hogy kicsikarják a beleegyezésemet – ők meg elmentek inni egyet!

Felcsillant erre a hajcsár szeme!

Itt az alkalom – gondolta hogy megcsinálja a szerencsését. Ebben az országban úgyszem ímeri senki, egykettőre király lehet belőle!

És kérdezte Zé úrfit:

– Akarsz-e velem helyet cserélni?

– Gondold meg, barátom! – intette Zé úrfi az idegent. – Nehéz teher ám a korona!

– Viselem én szívesen! – mondta rá a hajcsár.

S azzal helyet is cseréltek rögtön: a hajcsár belebújt a zsákba, Zé úrfi meg gondosan bekötötte a zsák száját. Aztán megnyergelte az elefántot, és elindult a folyóparton fölfelé.

A hajcsár meg rákezdte torkaszakadtából:

– Nekem bizony kell a trón! Én leszek a trónörökös!

Mikor este lett, Zé úrfi is lepihent a folyóparton, jó messze a várostól.

De előbb leszúrta az elefántot a hajcsárdárdával, s a hasán óriási sebet ejtett. Mikor mindezt megcselekedte, lehevert egy bokor tövébe, és jóízűen elaludt.

Másnap reggel látja ám, hogy keselyűk lepik el a döglött elefántot, s mind a hasán ejtett sebbe kapaszkodik és ott lakmározik. Mikor úgy gondolta, hogy már elég sok dögmadár lakmározik az elefánton, egy óvatlan pillanatban felmászott az elefánt hátára, s dárdájával jó néhányat húzott rá.

A keselyűk erre félelmükben csapdosni kezdtek a szárnyukkal – s szép lassan levegőbe emelték az elefánt tetemét, Zé úrfival együtt.

Így repültek jó ideig fönt a magosban, majd mikor a keselyűnépség elnyugodott, földre ereszkedtek megint.

Persze nem maradt titokban a repülő elefánt híre, hamarosan eljutott a királyi palotába is. S már jött is a király a kíséretével, hogy saját szemükkel lássák a csodát.

No, bámult a felséges úr, mikor megpillantotta Zé úrfit!

– Hát téged nem vetettek a folyóba alkonyatkor? – kérdezte méltatlankodva.

– Már hogyné vetettek volna! – válaszolta a csalafinta. – Csakhogy a folyó mélyén lakó Naga király megajándékozott egy repülő elefánttal, s visszaküldött a partra.

Azt kérdi erre a király:

– Nekem adod-e a repülő elefántot?

– Neked én, ha megteszel trónörökösnek! – mondta rá Zé úrfi.

A király töprengett egy kicsit – aztán beleegyezett.

Örökösévé tette a csalafintát.

Ő maga meg felmászott a döglött elefántra, s pálcájával addig ütötte-verte az oldalát, míg a keselyűk megint a levegőbe nem emelték. Nagyon tetszett a királynak a csodálatos utazás!

S nem is lett volna semmi hiba, ha fel nem fedezi a rongyokkal betömődött sebhelyet, ahol a keselyűk meghúzódtak, s kíváncsiságában ki nem szedegeti a rongyokat...

Persze a keselyűk menten kirepültek az elefánt hasából, az meg egyszeriben lezuhant a földre, és a király is a nyakát szegte.

Így aztán Zé úrfié lett a trón.

De attól az időtől fogva letett a csínytevésről, s becsületben élte napjait. Nem is hívták azontúl Csalafinta Zé úrfinak – „Igazságos Zé király” volt a neve, mind a halála napjáig.

HÜVELYK ÚRFI

Élt egyszer egy szegény asszony, s már régóta szeretett volna egy kicsi gyermeket.

Egy reggel hántolatlan rizst akart szárítani, hanem alighogy kitette a rizseskosarakat az udvarra, elbújt a nap. Amikor meg bevitte a szobába, féltében, hogy elázik: íme, megint előbújt a nap, és ragyogott a felhőtlen égen.

És ez vagy százszor megisméltődött!

Végül az asszonyt elfutotta a méreg, s jól odamondogatott a napnak.

A nap meg válaszul elátkozta az asszonyt – s mire megszületett a kisfia, bizony akkorácska lett, mint a hüvelykujjam.

El is nevezték a gyereket Hüvelyk úrfinak.

Hüvelyk úrfi bánkódott nagyon, mert a pajtásai folyton csúfolták-gúnyolták, amiért olyan apró.

Mikor aztán tizenhat esztendő lett, megkérdezte az édesanyját, hogy mért is lett ő olyan picike. Mikor meghallotta, hogy a nap átkozta el őket, így szólt Hüvelyk úrfi:

– Édesanyám, süss nekem holnapra egy jó nagy kalácsot, aztán útnak indulok, és megverekszem a nappal.

Másnap virradatkor fel is kerekedett, s elindult északnak, napot keresni.

Ment-ment Hüvelyk úrfi nagy batyuval a hátán, amiben a kalácsot vitte – vagy inkább a kalács vitte őt? Mert a batyuja legalább ötször akkora volt, mint ő maga.

Ráadásul cudar nagy hőség tikkasztotta a tájat – de ő csak ment rendületlenül a kihalt mezőkön-erdőkön át.

S egyszer csak megpillantott egy ósdi csónakot.

Az ár odasodorta a parthoz, a cudar meleg meg kiszárította alatta a folyómedret.

– Hová, háová, Hüvelyk úrfi? – kérdezte a csónak.

– Megyek, hogy megverekedjem ellenségemmel, a nappal – válaszolta büszkén.

A csónak is nagyon haragudott a napra, mivel a folyót kiszárította alóla – és így szólt:

– Mennék én is veled!

– Jól van – felelte Hüvelyk úrfi. – Harapj egyet a kalácsomból, aztán bújj bele a gyomromba.

Így is tett a csónak.

Hüvelyk úrfi meg folytatta az útját.

Egyszer csak meglátott egy bambusztüskét.

– Hová, hová, Hüvelyk úrfi? – kérdezte a tüske.

– Megyek, hogy megverekedjem ellenségemmel, a nappal – válaszolta.

A bambusztüske ugyancsak haragudott a napra, mert elszikkasztotta mind a nádat – s így szólt:

– Mennék én is veled!

– Jól van – felelte Hüvelyk úrfi. – Harapj egyet a kalácsomból, aztán bújj bele a gyomromba.

Így is tett a bambusztüske.

Hüvelyk úrfi pedig folytatta az útját.

Egyszer csak észrevesz egy mohazsombékot.

– Hová, hová, Hüvelyk úrfi? – kérdezte a zsombék.

– Megyek, hogy megverekedjem ellenségemmel, a nappal – válaszolta.

Gyűlölte ám a moha is a napot, mert elsorvasztotta mind a mohaivadékokat. Ez a kis zsombék is csak úgy mentette meg a puszta életét, hogy bebújt egy nagy fa gyökerei közé.

Azt mondta hát a moha:

– Mennék én is veled!

– Jól van – felelte Hüvelyk úrfi. – Harapj egyet a kalácsomból, aztán bújj bele a gyomromba.

Így is tett a moha.

Hüvelyk úrfi meg folytatta az útját.

Egyszer csak megpillantott egy záptojást.

– Hová, hová, Hüvelyk úrfi? – kérdezte a záptojás.

– Megyek, hogy megverekedjem ellenségemmel, a nappal – válaszolta.

Bizony, a záptojás se szívelte a napot, mert szülei és rokonai, a szárnyasok, mind szomjan haltak, mikor a nap kiszárította a patakokat.

Mondta hát Hüvelyk úrfinak:

– Mennék én is veled!

– Jól van – felelte Hüvelyk úrfi. – Harapj egyet a kalácsomból, aztán bújj bele a gyomromba.

Így is tett a záptojás.

Hüvelyk úrfi pedig – gyomrában négy hűséges társával – folytatta az útját.

Leszállt az éj, mire az északi hegyekhez ért.

Ide várta reggelre a napot.

De addig is valami menedék után kellett néznie, hogy valahol megpihenjen éjszakára.

A hely kopár volt és elhagyatott.

Nagy meglepetésére aztán – nem messze, de azért nem is közel – megpillantott egy házat.

Hüvelyk úrfi nemcsak bátor volt, hanem okos is: azt gondolta, a házban nem lakhat más, csak egy emberevő óriás! Hiszen azok kedvelik az ilyen vad, ember nem lakta tájakat.

És óvatosan megkerülte a házat, benézett az ablakon.

Egy lélek se volt odabent.

„Biztos csak éjszakára jön haza a házigazda – mormogta magában. – Megvárom hát, és megküzdök vele a házért. Holnap nagy csata vár rám, szükségem van az éjszakai menedékre.”

Hanem ahogy ezt gondolta – a bambusztövis, a moha meg a záptojás kiugrott a gyomrából!

– Kedves gazdánk – kérlelték hevesen Hüvelyk úrfit –, hadd küzdjünk meg mi az óriással! Neked minden erődre szükséged lesz holnap.

Hüvelyk úrfi nem szívesen ugyan – de azért beleegyezett. Megbújt az egyik bokorban, s kíváncsian várta, hogy mi lesz.

A három hű útitárs közben besurrant a házba, s az első dolguk az volt, hogy eldugják a tűzszerszámot. Aztán a bambusztövis az ágy alá bújt, a záptojás a konyhatűzhelybe, a moha meg a vizeskancsó mögé.

Csakhamar meg is érkezett az óriás, és nyomban leheveredett az ágyra. De bizony a bambusztövis alaposan összeszurkálta!

– Csupa poloska ez az ágy! – morogta az óriás. – Mindjárt világot gyújtok, és megkeresem őket.

Azzal fölkel, és a sötétben tapogatózva, a tűzszerszámot kezdte keresni.

Hanem azt ugyan kereshette!

Kiment hát a konyhába, és ott kutatott tovább.

Ott meg – ahogy a tűzhely fölé hajolt – a záptojás nagy dühösen ki-kipukkant, és teleszórta hamuval a szemét.

Az óriás nagy keservesen a vizeskancsóhoz tapogatózott, hogy kimossa a hamut a szeméből – de ott meg rálépett a mohára, megcsúszott, elesett, és kitörte a nyakát.

S akkor a három hűségese útitárs odasietett Hüvelyk úrfihoz, és vitték a jó hírt: szabad a ház!

És Hüvelyk úrfi le is feküdt menten, és mindjárt elaludt.

Mikor fel virradt a hajnal, maga mellé vette hűségese kísérőit, kiment velük egy csupasz nagy rétre – és párviadalra hívta a napot!

S a nap meg is jelent rögtön, csak úgy vöröslött a méregtől, és egyre forróbban tűzött.

Hüvelyk úrfi pedig még apróbbra zsugorodott az irgalmatlan hőségtől...

Még tán meg is futamodott volna, ha váratlan segítséget nem kap – egy hatalmas záport.

A zápor esküdt ellensége volt a napnak az idők kezdetétől, és úgy gondolta: aki a nap ellen harcol, az segítséget érdemel.

És egykettőre eláztatta a napot.

Hüvelyk úrfi meg a három társa jót mulatott a nap vereségén – de bizony a nevetés csakhamar a torkukra forrt!

Mert ahogy a zápor áztatta a napot, egyszerre olyan áradat borította el a mezőt, hogy Hüvelyk úrfi már-már attól tartott: ott fulladnak meg valamennyien.

S akkor hirtelen mégis jóra fordult minden.

Hüvelyk úrfi gyomrából – hipp-hopp! – odatermett eléjük a csónak, ők meg azonnal beleültek, s szaporán evezni kezdtek, le délnek, Hüvelyk úrfi faluja felé.

A falusiak mind odasereglettek a partra, vidám kiáltozással köszöntötték a pöttömnyi hőst – és boldogan ünnepelték a nap legyőzetését.

A HAJÓSGAZDA MEG A LEGÉNY

Élt egyszer egy hajósgazda, aki olyan nagyon kapzsi volt, hogy tulajdon legényeit is rászedte bérfizetéskor.

Hajójuk az Irrawaddy-folyón járt, és egy útjuk két vagy három hónapig is eltartott. Így aztán a legények tekintélyes bérré számítottak.

A gazda ugyan ellátta eleséggel a legényeit, de a fizetség – akár tetszett nekik, akár nem – mindig csak az utazás végén ütötte a markukat.

Ha ugyan ütötte!

Mert mikor az utolsó nap eljött, a gazda valamiféle fogadással-fondorlattal mindig kimódolta, hogy a legények élehetlenebbjét valahogy becsapja.

Egyik utazásuk utolsó napján egy kis falunál kötöttek ki a hajók. Január volt, a folyó vize jéghideg.

Azt mondta akkor a hajósgazda:

– No lássuk, akad-e köztetek rátermett legény. Ha valamelyikőtök kibírja a jeges vízben meztelenül az éjszakát, annak adom valamennyi hajómat. De ha nem állja hajnalhasadásig a próbát, enyém a bére. Becsületes fogadás ez – ki csap fel, legények?

A hajóslegények mind erősek, rátermettek voltak, s vállalták is volna szívesen a fogadást – de már hallottak jó előre a gazda mesterkedéseiről.

Így aztán nem akartak kötélnek állni.

Csak egy kemény fickó akadt közöttük, aki azt hitte, túljárhat a gazda eszén – és ráállt a fogadásra.

Sebtiben levetkőzött, és belemerült a vízbe.

Didergett, vacogott – de zokszó nélkül tűrte.

Teltek az órák, már-már eljött a hajnal, mikor a folyó túlsó partján – és éppen erre számított a ravasz hajósgazda! – ébredezni kezdtek a halászok, tüzet raktak a kunyhójuk előtt, hogy átmelegedjenek, mielőtt vízre szállnának.

Kis idő múlva felkiáltott a gazda:

– Te legény, te csaltál! A túlparti tűz melegíti a vizet – így nem érvényes a fogadás! Elveszítetted a fogadást!

– De hiszen a folyó túlsó partján ég a tűz! – méltatlankodott a legény. – Fél mérföldnél is messzebb van, hogyan érhetne idáig a melege?

– A tűz, az csak tűz! – válaszolta a gazda. – Ide látszik a lángja, ide ér a melege is. Elveszítetted a fogadást!

– Legyen úgy – mondta rá nyugodtan a hajóslegény.

Aztán kimászott a vízből, felöltözött, és odatelepedett a társai mellé.

– Ugye, barátaim, most ostobának néztek, mert elveszítettem a béremet? – kérdezte. – Hát bizony meglehet, hogy ostoba vagyok sok dologban. De egy valamiben mester vagyok: a malacpörkölésben! Még a mi ügyes kezű gazdánk se győzne le malaccsülök-pörkölésben!

A hajósgazdának hízott a mája, hogy olyan ügyesen megkaparintotta a legény bérét – így aztán sehogy se tetszett neki, hogy ugyanaz a legény kétségbe vonja a malacpörkölési tudományát.

És így szólt nagy gőgösen:

– Elnyertem az egész béreket – hogy mered hát azt állítani, hogy nem győznék le malacpörkölésben is?

– Lehet, hogy másféle hússal elbánsz – mondta a legény –, de annyi bizonyos, hogy a malaccsülök kifogna rajtad!

– Hát már hogy fogna ki! – dühöngött a gazda. – Gyerünk, kössünk fogadást, ha nem hiszed!

– Éppen akad a batyumban malaccsülök – mondta a legény. – Tegnap vettem egy vásároshajón. Ha akarod, megpróbálhatod: pörköld meg. Ha sikerül, szolgád leszek hét esztendőre. De ha kudarcot vallasz: enyém valamennyi hajód. Becsületes fogadás ez, s ha csakugyan azt hiszed, hogy értesz a malacpörköléshez – itt a kezem, csapj bele bátran!

– Állom a fogadást! – mondta rá a gazda.

A legény meg hozta a malaccsülköt.

– Itt van, gazdám, láss hozzá!

– No, és hol a tűz a pörköléshez?

– Hol? – kérdezte a legény csodálkozva. – Hát ott ég a túlsó parton!

– De hiszen az megvan innen fél mérföld is! – méltatlankodott a gazda.

– A tűz, az csak tűz, magad mondtad! – vágott vissza a legény. – Elég meleg volt, hogy engem melegítsen, elég meleg lesz a malacpörköléshez is! Hanem most már látom én: nem értesz te ehhez a mesterséghez! Megnyertem hát a fogadást: enyém valamennyi hajód!

Nem hitt a gazda a legénynek, törvény elé vitte a dolgot – de bizony valamennyi bíró a hajóslegénynek adott igazat.

NÉGY LEGÉNYKE MESÉJE

Volt egyszer egy falu, élt abban négy ifjú legényke, arról híresek, hogy milyen hihetetlen-lehetetlen meséket tudnak költeni.

Történt egyszer, hogy megpillantottak egy vándorembert, amint betért pihenni a falu végi fogadóba – s csodálkoztak, hogy milyen szokatlan jó ruhát visel a vándor.

Tüstént elhatározták, hogy elcsalják tőle a jó ruhát.

Odamentek hát a vándorhoz, és beszélgetésbe elegyedtek.

Azt mondja egyszer az egyik legényke:

– Nosza, kössünk fogadást! Mondja el ki-ki a legérdekesebb kalandját, s ha valaki kételkedik a mesében, rabszolgája lesz a mesemondónak.

Beleegyezett a vándor, a legénykék meg ugyancsak mosolyogtak a bajuszuk alatt, mert azt hitték, könnyűszerrel túljárnak a vándor eszén.

Arra nem is gondoltak, hogy talán a vándor is tartogat a tarsolyában néhány fura történetet – de ha még úgy volna is, majd egyszerűen azt mondják rá: „Elhisszük, elhisszük!”

Egy szó mint száz: biztosak voltak benne, hogy az ő történeteik lesznek olyanok, hogy az idegen egy szavukat se hiszi el.

Persze azért nem akarták igazi rabszolgájukká tenni a vándort – csak éppen a ruhájára fáj a foguk. S mindjárt kapták is magukat, elhozták a falu bíróját, hogy döntse el a fogadást.

S akkor az első legényke belefogott a mesébe:

– Amikor még anyám a méhében hordott, megkérte apámat, szedne pár szem szilvát a ház előtti fáról. De apám azt felelte: magas a fa, nem tud rá felmászni. Anyám akkor a fivéremet kérte, de ők is ugyanazt felelték. Én meg annyira megsajnáltam szegény jó anyámat, hogy egyszeribe világra pöndörödtem, – aztán uzsgyi, fel a fára! Leszedtem a szilvát, belekötöttem a kabátomba, a kabátot a konyhába tettem, én meg – mert bizony elég pöttömke voltam még – belebújtam édesanyám szoknyája zsebébe. Nem sejtette senki, hogyan került a szilva a konyhába, de édesanyám jó étvággal megette. Még maradt is egy vékára való, az édesanyám szétosztotta, hét-hét szemet a ház népének, hetet-hetet minden

egyed szomszédnak. S amikor még mindig maradt egy kosárnyi szilva, anyám kiöntötte az ajtó elé, és – halljatok csudát! – olyan magas halom lett a kosár szilvából, hogy elborította az egész házat!

Ez volt a mese – s a legényke kíváncsian nézett a vándorra, hogy hiszi-e vagy nem. De bizony az csak csendben rábólintott, s rá a három legényke is.

Most a második legénykén volt a sor – és ő így beszélt:

– Alig voltam még egyhetes, kísértáram az erdőbe, s ott megláttam egy *tamariszkusz*fát, tele érett gyümölcscsel. Éhes voltam, felmáram a fára. Mikor aztán jóllaktam a gyümölcscsel, ugyancsak elálmosodtam, le se tudtam máramni a fáról. Elmentem hát a faluba, létrát hoztam, nekitémasztottam a fának, akkor aztán már könnyen le tudtam ereszkedni. Ha nincsen olyan szerencsém, hogy utamba akad egy létra a faluban, talán még ma is ott kuksolnék a tamariszkuszfa tetején.

Így mesélt a második legényke, s most ő is kíváncsian leste a vándor arcát, hogy mit szól – de hát az megint csak rábólintott, s rá a három legényke is.

Ezután a harmadik legényke fogott bele kalandos történetébe:

– Érett férfi voltam már, kerek egyestendős, mikor egyszer nyulat kergettem a bozótban. De amikor a közelébe értem, látom ám: nem nyúl az, hanem tigris. Már tátotta is a torkát, hogy menten lenyel, de én azt mondtam: sehogyan sincs ez jól, hiszen én nyulat kergettem, nem tigris! A tigris azonban ügyet sem vetett a szavamra, csak jött felém, a szája tágra nyitva. Akkor én bal kezemmel megragadtam a felső állkapcsát, s jókorát csavarítottam rajta. No, erre mi történt? A fenevad azon nyomban kettészakadt – szörnyethalt.

S ezzel a mese is véget ért. Leste-várta a harmadik legényke, hogy mit mond a vándor – de az megint csak rábólintott, s rá a három legényke is.

Így aztán elérkezett a sora a negyedik legénykének. És ő így mesélt:

– Elmúlt évben egyszer halászni mentem csónakon, de nem fogtam egy fia halat sem. Megkérdeztem a többi halászt is, de azok se jártak nagyobb szerencsével. Elfogott erre a kíváncsiság, mi lehet ennek az oka. Kaptam hát magamat, kiugrottam a csónakból, és

lebuktam a folyó mélyére. Három nap múlva feneket értem, s – uramfia! – mit látok? Egy óriási hal – akkora, mint valami hegy – felfalja mind a kisebb halakat! Nem késlekedtem egy pillanatig se: egyetlen ökölcsapással megöltem a nagy halat, s mivel addigra már igencsak megéheztem, nyomban tüzet raktam, megsütöttem a nagy halat, s egy ültömben megettem. Akkor aztán felszálltam a felszínre – és be a csónakba! Meg se kottyant ez a kis kirándulás a folyó fenekén.

Így mesélt a negyedik legényke – a vándor azonban most is rábólíntott csöndben, s rá a többi három is.

Végül a vándoremlerre került a mesemondás sora. Ő meg ezt mesélte:

– Van annak már jó pár éve, volt nekem egy szép nagy gyapotföldem. Az egyik gyapotfa szokatlanul magasra nőtt, és fényespiros volt a színe. Sokáig nem hozott se levelet, se ágat, de egyszer csak kibújt a törzsén négy apró ágacska. Levél nem volt rajtuk, de mindegyiken termett egy szem gyümölcs. Leszedtem a négy gyümölcsöt, fel is vágtam, s – íme! – mindegyikből kibújt egy legényke. Az én gyapotfámon termettek – az én rabszolgáim lettek. S mindjárt munkába is fogtam őket a gyapotföldön. Hanem mind a négy rettentő lusta fickó volt, csakhamar megelégték a munkát, és megszöktek. Azóta vándorolok keresztül-kasul az országban, keresem a négy legénykét – de mind a mai napig nem találtam nyomukat. De most aztán rájuk leltem: ti vagytok, legényké, az én elszökött rabszolgáim! Viszlek is benneteket, vissza a gyapotföldre!

No, erre ugyancsak elbúsult a négy legényke!

Mert ez volt a mese vége.

Mitévők legyenek most?

Ha elhiszik a mesét – beismerik, hogy ők a vándor szökött rabszolgái. Ha meg nem hiszik el – elvesztik a fogadást, s nyomban a rabszolgái lesznek.

Háromszor is kérdezte őket a falu bírása: hiszik-e a vándor szavát vagy sem.

De a legények csak ültek szótlan-mozdulatlan.

S a bíró akkor kinyilatkozta, hogy a vándor megnyerte a fogadást.

A vándor azonban nagylelkűen így szólt:

– Rabszolgáim vagytok ugyan, de nem kell más, csak a ruhátok. Vessétek le gyorsan, adjátok ide, aztán mehetek, amerre láttok.

Így aztán a legénykék kénytelen-kelletlen levetköztek, a vándor meg a vállára vetette a mesén nyert batyu ruhát – és továbbvándorolt.

MESE A HOLDBÉLI ÖREGEMBERRŐL

Hol volt, hol nem volt, élt egyszer a faluban egy öregember. Rizst hántolt bérbe, abból tengette az életét. És se barátja, se rokona nem volt, csak egy öreg nyuszija.

Egész álló nap – s ha sütött a hold, még éjszaka is – ott ült az öreg, szemelte a rizst, az öreg nyuszi meg mellette kuksolt, és felszedegette az eldobott szalmát.

Hát egyszer egy szép holdvilágos éjszakán azt mondja az öregember:

– Bizony nem jól van ez, hogy én rostálom a magot hántolás után. Bezzeg, ha volna itt egy jóra való öregasszony, az majd megrostálná helyettem, s közben el is szórakoztatná a nyuszit meg jómagámat is!

Meghallotta szavát a holdistennő, és nagyon megszánta az öregembert.

Másnap felöltötte egy öregasszony alakját, elment az öreghez, és elszórakoztatta. Az öreg hántolta a rizst naphosszat, az öregasszony meg rostálta.

S amikor leszállt az éj, a holdistennő visszament az égbe.

Ettől kezdve a holdistennő minden áldott nap öregasszonnyá változott, és a nyuszit s az öregembert szórakoztatta.

De napszálltakor mindig elhagyta őket, mert éjszakákon holdfényről kellett gondoskodnia, no meg éjszaka úgysem dolgozott az öregember.

Teltek-múltak a hetek, egyszer aztán kérdi az öregember:

– Ki vagy te, és mért hagysz el, ha leszáll az éj?

S az öregasszony elmondta, hogy bizony ő a holdistennő.

Azt mondta erre az öreg:

– Vigyél hát el engem meg a nyuszit magaddal a holdba, hadd éljünk veled örökké, hiszen olyan magányosak vagyunk nélküled!

S akkor a holdistennő elvitte az öreget meg a nyuszit a holdba – és azóta is ott élnek mind a hárman nagy békességben, boldogságban.

S a kisgyermek – már persze csak azok, akik nem sírnak este – azóta is ott látják a holdban az öregembert: hántolja egyre a rizst,

a nyuszi meg ott kuksol mellette, és felszeddegeti az eldobott szálakat.

MIÉRT UGATJA A KUTYA A HOLDAT?

Nagyanyó megbetegedett. Mikor érezte, hogy halálán van, magához hívta a két unokáját.

– Nincs aranyam-ezüstöm, amit rátok hagyhatnék – mondta –, hiszen világeletemben szegény asszony voltam. Mégis szeretnék valami olyasmit adni nektek, aminek hasznát vehetitek, ha bánni tudtok vele. Ha meghaltam, menjetek ki a konyhába, ott a sok limlom között találtok egy igen-igen ócska mozsarat és benne egy mozsártörőt. Osztozzatok meg rajta, és tartsatok meg jó emlékezetben.

Azzal fálnak fordult s meghalt.

A nagyobbik testvér azt gondolta magában:

„Mihez kezdjek én egy ócska mozsárral; Nem vagyok én szakács!”

S mert a mozsár nemcsak ócska volt, hanem nehéz is, fogta, és bedobta a folyóba.

A kisebbik fiú váltig bízott abban, amit a nagyanyjuk mondott, s akármerre ment, akárhol járt, a mozsártörőt mindenüvé magával vitte.

A szomszédok sokat csúfolták e miatt a furcsa szokása miatt; ő azonban ügyet sem vetett rájuk, s egyre csak azt fontolgatta magában:

„Nemhiába hagyta örökül öreganyám ezt a mozsártörőt; nyilván megvolt vele a maga szándéka.”

S hagyta, hogy csúfolják, hadd nevensenek rajta.

Éldegélt, ahogy tudott, békességben, de keservesen; azzal tartotta fenn magát, hogy nappal rőzsét gyűjtött az erdőn, s azt aztán este eladta a bazárban.

Hát egyszer, ahogy kint böngészik az erdőn, szembetalálkozik egy óriási kígyóval. Rettentően megijedt, majd szörnyethalt félelmében, s hanyatt-homlok fölkapaszkodott egy fara.

– Sose menekülj előlem – szól utána emberi szóval a kígyó. – Nem akarok én bántani téged! Inkább kérni szeretnék tőled valamit. Add kölcsön egy kicsit a mozsártörődöt, nem bánod meg.

A legény azt gondolta magában:

„Csak azért kéri a mozsártörőmet, mert így akar lecsalogatni a földre; ha aztán lent vagyok, se szó, se beszéd, végez velem.”

S azt kérdezte bosszúsan a kígyótól:

– Minek az neked?

– Néhány perce halt meg a férjem – felelte a kígyó –, de ha megérintem az orra likát a mozsártörőddel, egyszeribe újra életre kel.

– Sosem tudtam, hogy varázsereje van a mozsár törömnek – hitetlenkedett a legény.

– Hát akkor gyere velem, és győződjél meg róla a saját szemekkel! – felelte a kígyó.

Bárhogy félt is a rőzsessedő legény, kíváncsisága erősebbnek bizonyult a félelménél.

Lekúszott a fáról, és elindult a kígyó után.

Mentek, mendegéltek; alig mentek valamicskét, máris ott volt előttük egy óriási kígyó: élettelenül hevert a pocsolyában.

– Add ide a mozsártörődöt – kérlelte a kígyóasszony.

– Már ha megengeded, inkább magam próbálnám meg – felelte a rőzsegűjtő, és a kígyó rábólított.

A legény elővette a mozsártörőt, s egy kicsit megdörzsölte vele a döglött kígyó orrát. Annak azon nyomban föl pattant a szeme, s olyan vígan pillogott, mintha soha meg nem döglött volna.

– A mozsártörőnek a szagában van a varázsereje – mondta a kígyóasszony. – S mindaddig megtartja ezt az erejét, amíg csak titkodat el nem árulod. Ezt tartsd eszedben!

Azzal a kígyók még egyszer megköszönték szívességét, és sietve elsiklottak.

A legény csak úgy szédelgett a csodálkozástól; maga sem tudta, ébren van-e, nemcsak álmodja-e az egészet. Lassan, nagy kerülővel bandukolt vissza a falujába. Ahogy így bandukol, egyszer csak egy döglött kutyát lát az úton: elütötte szegényt a kocsi.

„No, még egyszer kipróbálom a dolgot” – mondta magában a rőzsegűjtő. Elővette a mozsártörőt, megdörzsölte vele a kutya orrát; hát még jóformán hozzá sem ért, máris nagy virgoncan fölugrott a derek jószág, és boldog csaholással ugrálta körül a legényt.

– Ez aztán a szerencse! – mormolta és hazasietett. A kutyát magával vitte, hogy legyen otthon valami szórakozása.

Csakhamar híre terjedt a csodadoktornak és páratlan tudományának, hogy halottakat tud életre kelteni. Az azonban még csak eszébe sem jutott senkinek, hogy a mozsártörőben lakik a tudománya.

Nem sokkal ezután megbetegedett a király lánya, és hamarosan meg is halt. A király szintén hallott már a csodadoktorról; érte küldött hát, s arra kérte, próbálja ki az ő lányán is a mesterségét; egyetlen gyermeke volt ez a lány, s igen-igen szerette. Ha sikerül életre keltenie – ígérte a király –, hálából hozzáadja feleségül.

Mi sem volt könnyebb a doktornak, mint a király kívánságát teljesíteni. Feleségül is kapta a királylányt, s így a szegény rőzsegyűjtőből királyfi lett és a király birodalmának örököse. Gyógyító munkájával azonban ezután sem hagyott föl, orvosolta a betegeket, gyógyította a rokkantakat, úgyhogy rövidesen nem is volt boldogabb ország a világon az övékénél.

Egy este, ahogy föl-alá sétálgatott a hűvös palotakertben, azt gondolta magában:

„Ha ez az én mozsártörőm meggyógyítja a betegeket, és életre kelti a halottakat, nyilván meg is tudja fiatalítani az embert!”

Próbaképpen naponta egy-két pillanatra odatartotta a mozsártörőt a maga meg a felesége orrához. A királylány magában jót mulatott a királyfi fura szokásán, de szólni egy szót sem szólt róla.

Így telt el kerek egy esztendő, és a királyfi most már bizonyosan tudta, hogy nyomára jutott az örök fiatalság titkának, mert ez alatt az egy esztendő alatt sem ő, sem a királylány nem öregedett egy szemernyit sem.

Látta ezt az égen a hold, és igen-igen irigykedni kezdett, amiért akad a földön két halandó, aki éppen úgy örökké fiatal marad, mint ő.

„Hiszen még a nap is öregszik! – dohogta magában. – Csak rá kell nézni: nem vörös lesz-e minden este, akár a főtt rák, s nem rútul-e meg, akár egy vénember?”

Leste az alkalmat, mikor lothatja el a mozsártörőt.

Egy szép napon a királyfi észrevette, hogy a mozsártörő valahogyan megnedvesedett, s vékonyan belepte a penész.

Nyomban a kúthoz ment, megmosogatta, aztán kitette száradni a napra. De szemét egy pillanatra le nem vette róla.

– Ugyan, nem röstelled magad? – zsémbelt vele a királylány. – Te magad törődöl egy ilyen semmiséggel! Szólíts ide egy katonát, majd az vigyáz rá.

A királyfi hiába tiltakozott, a királylány makacsul ragaszkodott a kívánságához. S mert a királyfi semmiképpen sem akarta elárulni a titkát, végül is engedett a feleségének.

– Jól van – mondta. – Nem bánom; ha már annyira bosszant a dolog, majd a kutyám vigyáz rá. Mert katonára sosem bíznam a mozsártörőmet.

Ebbe aztán a királylány is belenyugodott.

A hold nagyon megörült, mikor látta, hogy a királyfi nem ügyel tovább a mozsártörőre, s nincs is más a közelében, mint a kutya. Gondolta magában, végre eljött az ő órája; titkon lelopakodott az égről, és besurrant a palotakertbe. Világos nappal volt, javában sütött a nap: a hold fakó fényét nem vette észre senki.

A kutya ugyan megszimatotha, hogy valaki jár a közelben, de mert látni senkit sem látott, egészen megzavarodott, és nem tudta, mitévő legyen. A hold gyorsan fölkapta a mozsártörőt, és szaladni kezdett, ahogy csak bírta, vissza az égre. A kutya meg utána, s csaholt, csaholt; ment a nyom után, azt nem lehetett elvéteni, olyan erősen áradt a mozsártörő illata. Csakhogy a hold gyorsabb volt, és szegény kutya szomorúan, dolgavégezetlenül kullogott vissza a palotába.

Hanem éjszakánként, mikor a fák fölött föltűnik a sárga telihold, fölágaskodik, s elkezd dühösen csaholni és keservesen vonítani. A hold azonban ügyet sem vet rá; eszébe sincs visszaadni a mozsártörőt, és csak nevet üldözőjének erőlködésén. A kutya meg annál dühösebb lesz, s ugat-ugat torkaszakadtából, de hiába: tehetetlenségéből nem futja többre, mint hogy ádázul megugatja a tolvajt.

S így van ez azóta is, mind a mai napig.

BURMAI ÁLLATMESÉK

HOGYAN SZABADÍTOTTA MEG A NYÚL AZ ERDŐT ZSARNOKÁTÓL?

Az oroszánkirály összehívta az állatokat, és így szólt hozzájuk:

– Ahányszor csak elmegyek vadászni, valamennyiőtöket rettegés fog el, pedig tudhatnátok, hogy egy nap csak egy állatot marcangolok szét, hogy megegyem. Kössünk hát egyezséget: mindennap kapok egy-egy vadat, s ez hasznokra válik nektek is, mert megszabadultok a szüntelen félelemtől-bizonytalanságtól – nekem meg nem kell többé vadászni járnom.

Tetszett az állatoknak az oroszán ajánlata, s meg is egyeztek, hogy ezentúl minden áldott napkeltekor elküldik hozzá egy-egy társukat.

Maguk közt pedig úgy állapodtak meg, hogy esténként sorshúzással döntenek el, melyikük megy másnap hajnalban az oroszánhoz.

Teltek-múltak a napok, s az erdő lakói állták a szavukat.

Az oroszán csak ült, heverészett a barlangjában – a többi állat meg békésen járta az erdőt.

És minden napkeltekor elment egy vad az oroszánhoz, s az nyomban fel is falta.

Hanem egy este a nyúlra került a sor.

És a nyúl töprengeni kezdett:

„Mért faljon fel engem az oroszán? Ennél már jobbat is tudnék kívánni magamnak. Majd én kitalálom, hogyan szabadíthatnám meg az erdőt a zsarnokától!”

S egész éjjel nem hunyta le a szemét, csak ült-ült, és gondolkodott erősen.

Hajnalban felébredt az oroszán, és várt a prédájára – de bizony egy fia vad se bukkant elér.

Megdühödött, s már éppen nekiindult volna az erdőnek, hogy hitszegéssel, áruhással vádolja az állatokat – mikor egyszerre csak lélekszakadva elébe futott a nyúl.

Az oroszlán rákiáltott:

– Te vagy az én reggelim: mért jössz hát ilyen későn?!

– Légy türelemmel, nagy uram – válaszolta a nyúl. – Hallgasd meg a történetemet. Amint jöttem errefelé, találkoztam egy másik oroszlánnal, és az is fel akart falni, de mondtam neki, hogy hozzád jövök, az erdő királyához. Nagyon megdühödött erre az a másik oroszlán, s azt mondta, hogy te csak trónbitorló vagy, mert ő az erdő jogos ura. Csak egy feltétellel engedett el: ha bejárom az erdőt, és elmondom a vadaknak, hogy megjött az erdő jogos királya, és megöli a bitorlót.

– Vezess ahhoz a hazug gazfickóhoz! – parancsolta az oroszlán.

A nyúl meg egy mély kúthoz vezette.

– Nézz csak le, nagy uram – szólt a nyúl. – Ez az ő barlangja.

Lenézett az oroszlán – s meg is pillantotta a saját tükörképét a kút vizében.

Azt gondolta, az ott a másik oroszlán – s azzal üvöltött egy hatalmasat, és beleugrott a kútba.

Menten belefulladt.

Mikor az állatok hírért vették a nyúl hőstettének, elcsodálóztak a nagy bölcsességén.

És azóta – mind a mai napig – Okos Nyúlnak nevezi a nyulat az erdő népe.

HOGYAN BÍRÁSKODOTT A NYÚL?

Okos úr meg Balga úr szomszédok voltak. Az egyiknek tehene volt, a másiknak kancája.

Történt egy éjjel, hogy Okos úr tehene borját ellett, Balga út kancája pedig kiscsikót.

Okos úr éberem aludt, s meghallotta a kisborjú bőgését, a kiscsikó nyerítését. Világot gyújtott, és lement körülnézni az istállóba.

Látta, hogy Balga úr istállójában szurokfekete a sötét.

Gondolta, Balga úr nem ébredt fel a kiscsikó nyerítésére – s kapta magát, kicserélte a két állatot.

Aztán – mint aki jól végezte dolgát – visszabújt az ágyába.

Másnap kora reggel bejárta a falut, s elhíresztelte mindenfelé, milyen csudálatos dolog történt: a tehene csikót ellett!

Összecsődült a falu népe Okos úr tehénistállójában, s csak ámultak-bámultak a kiscsikó láttán!

Hanem időközben Balga úr is megtalálta a kisborjút az istállójában, s egyszeribe megorrontotta a csalafintaságot.

Elment Okos úrhoz, és megvádolta, hogy ellopta tőle a kiscsikó ját. De bizony Okos úr körömszakadtáig tagadott, s váltig hajtogatta, hogy csakugyan csoda történt, a tehene csikót ellett.

– Hát az én istállómba akkor hogyan került a kisborjú? – méltatlankodott Balga úr.

– Az is csoda folytán történt – mondta Okos úr. – Vagy hallottak már olyat, hogy egy kanca borjat szüljön, csak úgy csoda nélkül?

Balga úr nem tudott belenyugodni a dologba, s bíróul hívta a szomszédokat, hogy azok döntsék el a vitát.

De bizony azok se tudták eldönteni.

Így aztán kérte Okos urat, menne vele más faluba, bírát keresni.

Útközben találkoztak a nyúllal, s megkérték, hogy legyen bíró a kettejük ügyében.

– Szívesen – felelte a nyúl.

S miután meghallgatta, hogy min zördültek össze, így szólt:

– Nagyon sok a dolgom, de azért majd igazságot teszek az ügyetekben. Most térjetek vissza a falutokba, s mától számítva a hetedik napon, pitymallatkor, ott leszek én is nálatok. De akkorra hívjátok össze a tanúkat is.

Balga meg Okos úr megköszönték a nyúlnak a segítséget, és visszatértek a falujukba.

Aztán elérkezett a hetedik nap, beköszöntött a hajnal.

Balga meg Okos úr díszbe vágta magát, a falu népe is összegyűlt – és várták a nyúlbíró érkezését.

Mind magasabbra hágott a nap az égen, már dél is elmúlt, de a nyúlbíró még nem volt sehol.

S bizony, még késő délután sem.

Már alkonyodott, mikor megérkezett.

A nyúl még soha nem szegte meg a szavát – így hát kíváncsian kérdezgették a falusiak, hogy miért nem jött idejében.

– Ne haragudjatok, hogy annyit késtem – mondta a nyúl –, de olyasmi történt velem útközben, mint még soha. Ahogy a falutok felé tartottam hajnalban, egyszer csak látom, hogy lángokban áll egy

homokzátony a folyó közepén, s egész álló nap hordtam a vizet vesszőkosárban, míg csak el nem fojtottam a tüzet.

Okos úr – aki igen nagyra tartotta a saját okosságát – mindjárt azt gondolta, hogy a nyúlbíró csak lódtít, s túl akar járni a falusiak eszén. És így szólt:

– Bíró uram! Hogyan kaphat lángra egy homokzátony a folyó közepén? Hogyan lehet vizet hordani vesszőkosárban? Hiszen ez képtelenség! Bizony, én nem hiszek neked.

Mire a nyúl így válaszolt csöndesen:

– Igazad van. De akkor most én kérdezek téged: hogyan ellhet csikót a tehén? Hogyan ellhet borjút a kanca? Hiszen ez képtelenség! Vedd hát a borjúdat, és add vissza Balga szomszédodnak a csikóját.

A falusiaknak tetszett a nyúl döntése – s attól a naptól kezdve őt hívták bírónak minden pörös ügyükben.

MÉRT NEM FÁJNAK A CSIGA TAGJAI?

Poroszkált egyszer a ló az úton, s elhaladt a csiga mellett.

Rákiáltott nagy büszkén:

– Félre, lassú! Helyet a fürgének!

Felelte a csiga méltósággal:

– Bizony, mi, csigák, csak futóversenyen szaladunk!

Jót nevetett ezen a ló – nem tréfából mondotta, amit mondott, nyomban versenyre hívta ki a lovat a csiga.

S a ló el is fogadta a kihívást.

A csiga meg összehívta az egész csigarokonságot – és így szólt hozzájuk:

– Ide hallgassatok, barátaim! Tudjátok jól, hogy a lóhúsnek igen nagy a gyógyító ereje. Meggyógyítja a sajgó tagokat, fájó izmokat. Akartok-e belőle?

A csigarokonok egytől egyig azt válaszolták, hogy bizony szívesen ennének egy kis lóhúst.

– Jól van – mondta a csiga elégedetten. – Akkor csak figyeljete a szavamra.

S megparancsolta, hogy sorakozzanak fel az úton, de úgy, hogy éppen egy negyed mérföld legyen két-két csiga között.

Aztán a csiga aludni tért, a rokonok meg elfoglalták helyüket az út mentén.

Lassan, nagyon lassan ballagtak a csigarokonok, egy nap, egy éjszaka beletelt, mire odaértek a verseny színhelyére, a kijelölt helyükre.

S akkor megérkezett a ló is, és nagy gúnyosan kérdezte a csigát:

– Felkészültél-e, te futóbajnok?

– Hogyne készültem volna fel! – mondta a csiga.

S mindjárt meg is szabta a verseny feltételeit: a ló is meg ő is futnak, futnak majd a kijelölt úton, s minden negyed mérföldnél átkiáltanak egymásnak, hogy lássák, bírja-e még a másik az iramot.

A ló beleegyezett – és megkezdődött a verseny.

Sebesen futott a ló – de a csiga bizony csak kényelmesen ballagott.

Az első negyed mérföld után átkiáltott a ló:

– Győzöd-e még, futóbajnok?

– Hogyne győzném! – felelte az egyik csigarokon, s a ló ugyancsak meglepődött.

Megállt, körülnézett, s íme: látja, hogy a csigarokon ott ballag nem messze tőle!

Azt hitte, hogy ez a csigarokon az igazi csiga, s így szólt hozzá:

– Lehagylak bíz én a következő negyed mérföldnél!

Hanem a következő negyed mérföldnél megint csak előbukkant egy csigarokon, s a ló azt is az igazi csigának nézte.

Erre már elhagyta a türelme, s úgy elkezdett száguldani, mint a villám.

De hiába – minden áldott negyed mérföld után egyre csak ott termett egy másik csigarokon.

Végül is holtan rogyott össze a ló, annyira kimerítette a nagy rohanás.

A csiga meg a rokonai pedig jóllaktak a ló húsából, s mind a mai napig nem sajognak a tagjai, nem fáznak az izmai a csiganépnek.

A KISCSIBE MEG AZ ÖREG MACSKA

Azt mondta a kiscsibe az édesanyjának:

– Anyám, süss nekem egy kalácsot!

Beleegyezett tyúkanyó, csak arra kérte a lányát, hozna neki tűzre való forgácsot, amit az emberek eldobnak.

Elment hát a kiscsibe a szomszéd konyhájába, de alig kezdte fölcsipegetni a forgácsot, meglepte egy öreg macska, s ráförmedt, hogy megeszi.

– Szépen kérlek, engedj utamra – könyörgött a kiscsibe. – Neked adom a fele kalácsomat.

– Jól van – szólta az öreg macska. – Eredj, hozd a kalácsot!

Hazavitte a kiscsibe a forgácsot, és elmesélte az anyjának, hogy mi történt vele.

– Sose búsulj, kislányom – vigasztalta tyúkanyó. – Akkora nagy kalácsot sütök neked, hogy jóllaksz vele te is meg az öreg macska is.

Megsütötte tyúkanyó a nagy-nagy kalácsot, odaadta a kiscsibének, s figyelmeztette: ne felejtse el, hogy a fele az öreg macskáé!

Hanem a kalács olyan nagyon ízlett a kiscsibének, hogy bizony nagy mohón az egészet felfalta. Akkor aztán szaladt az anyjához:

– Mit tegyek, most, jó anyám? Mind megettem a kalácsot!

– Ej, te falánk jószág! – pirongatta meg tyúkanyó.

– Talán el is feledkezett a macska a kalácsomról – reménykedett a kiscsibe. – Talán el se jön érte, talán nem is tudja, hol lakunk.

Hanem alighogy ezt kimondta, már ott is termett a macska.

– Jaj nekem, szegény fejemnek... Most mi lesz? – sírt-rítt félelmében a kiscsibe.

– Gyere csak utánam – mondta neki tyúkanyó, s beszaladt a szomszéd konyhájába.

A kiscsibe meg utána.

A konyhában körülnéztek alkalmas búvóhely után, megláttak egy jókora agyagköcsögöt, s hamar belebújtak.

Látta az öreg macska, amint tyúkanyó és a kiscsibe elszaladt, s ugyancsak megmérgeződött.

– Hol van a fele kalácsom?! – kiáltotta. – Nyomban megeszlek, adta falánk csibéje, de még az anyádat is!

Azzal beszaladt a konyhába a szökevények után.

De akármerre nézett, nyomukat se látta.

„Pedig itt kell lenniük – gondolta magában. – Hiszen láttam, amikor beszaladtak. Márpedig itt nincs más ajtó, csak ez az egy. Előbb-utóbb majd csak előbújnak a rejtekhelyükről.”

Így aztán leült a küszöbre, és várt-várt türelmesen.

A köcsög belsejében csak úgy reszketett a kiscsibe meg a tyúk, olyan nagyon féltek.

Hanem ahogy teltek-múltak a percek, a kiscsibe lassan visszanyerte a bátorságát, s nyugtalanul izegni-mozogni kezdett.

Suttogva odaszólt az anyjának:

– Tüsszentenék, édesanyám!

– De bizony nem tüsszentesz! – válaszolta mérgesen a tyúkanyó.

– Meghallja az öreg macska, és belenéz a köcsögbe.

Eltelt egy perc, kettő – hát a kiscsibe megint megszólalt suttogva:

– Igencsak tüsszentenék, édesanyám!

– Azt a mindenségét! Mondom, hogy nem tüsszentesz! – mordult rá az anyja.

Eltelt négy perc, eltelt öt perc – de a kiscsibe egyre keservesebben sóhajtozott:

– Édesanyám, most már nagyon-nagyon tüsszentenék!

Erre az édesanyja is elveszítette a türelmét.

És így szólt:

– Tüsszents hát, de halkan!

A kiscsibe azonban akkorát tüsszentett, hogy a köcsög egyszeriben szétrepedt, s a tyúkanyó meg a kiscsibe ott kuksoltak a sok cserép között.

Szerencséjükre az öreg macska azt hitte, hogy az ég dörög, és ijedtében elszaladt.

Így aztán a tyúkanyó épségben-egészségben kitotyogott a konyhából, a kiscsibe meg nagy peckesen ott billegett a nyomában.

AZ OSTOBA HÁROM ÁLLAT

Egy fa alatt ült Okos Nyúl, és az élet dolgain töprengett.

Így beszélt magában:

„Teli a világ bajjal, veszéllyel. Először is: itt vannak a természeti csapások, a földrengés, a hegyomlás, a vihar. Aztán meg örökké

fenyeget az éhség, a szűkölködés, a vízhiány. És harmadszor: szüntelenül rettegünk a tolvajoktól, rablóktól.”

Mikor idáig ért az elmélkedésében, eszébe jutott, hogy fontos dolga van – és sietve útnak indult.

Azt viszont nem tudta, hogy a szavait három állat kihallgatta: a bíbic, a giliszta és a majom.

Igen ostoba volt mind a három – nem csoda, ha megijedtek a nyúl szavaitól.

A bíbic különösen a természeti csapásoktól rémült meg, könnyezve így szólt:

– Mi lesz, ha rám szakad az ég, amíg alszom? Ha ébren vagyok, még csak elrepülök, de ha álmomban szakad rám, halálra zúz!

A giliszta az éhínség veszélyén töprengett, és ő is siránkozni kezdett:

– Mi lesz, ha elfogy a föld, az én eledelem? Elpusztulok, elpusztulok!

A majom meg a tolvajoktól reszketett, és egyre csak törölgette a szemét:

– A föld az én legértékesebb tulajdonom, de bizony inkább otthagynom éjszakára, és a fa lombjai között alszom. Mert mi lesz, ha jönnek a tolvajok meg rablók, és álmomban kilopják alólam a földet?

S mind azóta a bíbic háton fekvé alszik, két kis lábát az égnek emeli, hogy ha az égbolt leszakad, lábával fenntarthassa.

A giliszta azóta köpi vissza a megrágott göröngyöt, mert hátha nem lesz elegendő a föld.

És a majom azóta mászik le háromszor a fáról minden éjszaka, hogy megtapogassa: vajon nem lopták-e még ki alóla.

PÓ ÚRFI ÉS A TIGRIS

Volt egyszer egy legényke, Pó úrfinak hívták.

Pó úrfi mindennap odahagyta a faluját, és kísértált az erdőbe. Barátja volt minden állat, legkivált a tigris. Jó nagyokat sétáltak az erdőn kettesben.

Pó úrfi szerette a barátját – a tigris azonban mind azon törte a fejét, hogy egy nap megkéri Pó úrfit, vinné el őt a faluba, ott aztán majd elrabol a parasztoktól néhány hízott borjút.

És így szólt Pó úrfihoz:

– Pó barátom, elviszel-e a falutokba?

– Nem tehetem, tigris komám – felelte Pó úrfi –, mert bizony a parasztok nem állhatnak téged. Te tudod legjobban, hány barmukat ragadtad el a faluszéli legelőről!

– Hát ha nem viszel el, majd odamegyek én magam! – mondta ingerülten a tigris.

S alighogy leszállt az este, már ott lődörgött a tigris a falu kapuja körül.

Pó úrfi meglátta, s így szólt hozzá:

– Jobb lesz, ha odébbállsz innét, mert ravasz ám a falu népe – észre se veszed, máris csapdába ejtenek!

De a tigris csak nevetett rajta, nem hitt a jó tanácsnak, és nem tágított a kapu mellől.

Már egészen besötétedett, mikor Pó úrfit vacsorázni hívták. S mielőtt elment volna, még egyszer figyelmeztette a tigrist.

Hanem az csak várt, csak várt, míg az utolsó paraszt is nyugovóra nem tért – akkor aztán bement a faluba, és elragadott egy hízott borjút.

Másnap reggel Pó úrfi kiment az erdőbe, s megkereste a barátját.

– Hallod-e, te tigris! – mondta neki. – Jó ideje tart már a barátságunk, figyelj hát a szavamra. Ma estére csapdát állít neked a falu népe – jobb lesz hát, ha nem mégy a közelükbe.

De a tigris megint csak nevetett az intő szón.

Este újra a faluba merészkedett – s bizony, bele is esett a csapdába.

Reggel ott találta a falu népe a csapda mélyen.

– Hadd ordítson-dühöngjön – mondták a parasztok. – Majd csak belefárad. Mi meg hagyjuk éhen-szomjan veszni.

Azzal továbbmentek.

Ordított-dühöngött a tigris, hét nap, hét éjszaka.

Pó úrfi nagyon megszánta a barátját, de nem merte szabadon engedni, mert félt, hogy verést kap az apjától, anyjától.

A hetedik nap aztán mégiscsak úgy érezte, hogy ha megverik is érte, ki kell szabadítania a barátját.

Odavonszolt egy vastag faágat a csapdához, leengedte a mélybe, a tigris meg felmászott rajta.

– De most szedd ám a lábad! – mondta neki Pó úrfi. – Csak a barátságunk kedvéért vállalom apám-anyám és az egész falu haragját.

– Köszönöm – felelte a tigris. – De akkor se kegyelmezhetek meg neked. Téged kell felfalnom, annyira kimerültem, nincs erőm a vadászathoz.

Pó úrfi könyörgött a tigrisnek: ne falja fel, hiszen a szabadságáért hálával tartozik.

A tigris azonban hallani sem akart semmiféle háláról.

Végül Pó úrfinak sikerült rábeszélnie, hogy keressenek bírót, aki majd eldönti a vitát.

Ki is mentek az erdőbe bírót keresni, s útjukban rábukkantak egy halott ökör koponyájára.

Kérték a koponyát, döntse el a vitájukat.

A koponya meghallgatta őket, aztán így szólt:

– Nincs a világon hála. Látjátok, itt van az én gazdám: éveken át szántottam a földjét, s mire belerokkantam a szolgálatba, leölt és megevett. Egye meg hát a tigris is Pó úrfit!

– De megeszlek ám! – ordított a tigris.

De Pó úrfi igencsak követelte: kérdezzenek meg még egy bírót.

Így hát addig mentek, míg csak egy *banyanfára* nem bukkantak. Megkérték, döntse el a vitájukat.

A fa is meghallgatta őket, s így szólt:

– Nincs a világon hála. Látjátok, itt vannak az emberek: mind az én lombom hűvösére húzódnak a tikkasztó meleg elől, aztán mégis letördelik az ágaimat, megfosztanak a virágaimtól. Egye meg hát a tigris Pó úrfit!

– De megeszlek ám! – ordított a tigris.

És Pó úrfi megint csak könyörgött: kérdezzenek meg még egy bírót.

– Hanem ez már igazán az utolsó menedéked – mondta a tigris.

– Minden peres ügyben csak három bíróhoz lehet folyamodni.

És megint mentek, vándoroltak, míg csak a nyúllal nem találkoztak.

– Okos Nyúl! – szóltak hozzá. – Döntsd el a vitánkat!

A Nyúl figyelmesen végighallgatta őket, aztán azt mondta, el kell menniük a vita színhelyére – másképp nem tud dönteni.

– Nosza – mondta a Nyúl –, mutasd meg, tigris, hol voltál, mikor Pó úrfi a segítségére sietett.

– Benne voltam a csapdában – felelte a tigris.

– Mutasd meg pontosan, hogyan voltál benne a csapdában – kérte a nyúl.

A tigris meg fogta magát, és beleugrott a mely gödörbe.

– No most – fordult a nyúl Pó úrfihoz –, rajtad a sor! Mutasd meg, hogyan siettél a tigris segítségére.

Erre Pó úrfi is ment, és hozta a vastag ágat – de mielőtt leeresztette volna a gödörbe, a nyúl odaugrott hozzá, s az ágat félrelökte.

– Jól van, most már megmutattad, hogyan siettél a barátod segítségére. Csak erre voltam kíváncsi.

Aztán odafordult a megrökönyödött tigrishez:

– Most minden ugyanúgy van, mint a viták kezdetén. A tigris visszakerült a régi helyére, és visszakerült Pó úrfi is. A vitát eldöntöttem.

Azzal a nyúl visszatért az erdőbe.

És Pó úrfi is hazaszaladt.

A tigris meg – a hálátlan barát – néhány nap múlva belepusztult az éhségbe, szomjúságba.

KASMÍRI MESÉK

A NÉGY KŐVÉ VÁLT HERCEG

Valamikor réges-régen volt egy király, annak volt négy szép legény fia. Az öreg király azt akarta, hogy a fiai mindig tudják, mi történik az országban, mert úgy gondolta, hogy csak abból lehet jó király, aki ismeri a birodalom minden ügyes-bajos dolgát. Ezért szigorúan meghagyta négy fiának, hogy éjjel is, nappal is egymást váltva, tartsanak őrjáratot a birodalom minden táján.

Egy szép reggelen, mikor a legidősebb herceg őrjárat közben egy tó partjára érkezett, meglátott egy jógit.^{12} A jógi a parton ült, a messzeségbe bámult, mellette meg négy szép paripa legelészett. A herceg megszólította a jógit:

– Honnan jöttél, ó, jógi? Honnan jöttél, s mire vársz?

– Reád vártam, herceg – válaszolta a jógi.

– Hiszen nem is tudod, ki áll előtted! A király legidősebb fia vagyok; apám parancsára járom az országot, hogy lássak, tapasztaljak, s idővel bölcs uralkodó legyen belőlem. Szólj hát, jógi, mit kívánsz tőlem. Éhes vagy-e? Szomjas vagy-e?

– Nem éhezem, nem szomjazom; de te, herceg, vajon nem kívánsz tőlem valamit?

A királyfi csodálkozva nézett a jógira: a bölcs mintha csak gondolataiban olvasott volna.

– Engedd meg, ó, jógi, hogy felüljek egyik paripádra! Még sohasem láttam ilyen pompás lovakat!

– Válaszd ki azt, amelyik legjobban megnyerte tetszésedet – válaszolt a bölcs. – Csak azt ígérd meg, hogy napnyugtával visszatérsz hozzám, s elmeséled, mit láttál, mit hallottál útközben.

A herceg lóhátra pattant, a ló szélesebb vágtaiba kezdett, s csak akkor állt meg, mikor a dzsungel szélén egy dúsan termő veteményeskerthez ért. A veteményest minden oldalról erős kerítés fogta körül. A herceg kis ideig gyönyörködve nézte a kertet, s már éppen ment volna tovább, mikor látja ám, hogy a kerítésdúcok mind sarlóvá váltak, s kíméletlenül vágják, kaszabolják a termést. A dúsan termő kert hamarosan letarolt pusztasággá változott.

A herceg megfordította a lovát, s mire a nap lenyugodott, visszatért a tó partjára, ahol a jógi most is a messzeséget fürkészve

üldögélt.

– Szép volt-e az utad, herceg? – kérdezte. – S ugyan mit láttál, tapasztaltál lovaglás közben?

– Szép volt az út – válaszolt a herceg –, de a paripa oly széleseben vágatott, hogy vajmi keveset láttam, s amit láttam, azt sem érthetem. Láttam egy kertet, melyet minden oldalról áthatolhatatlan kerítés vett körül, a kerítés dúcai egyszerre csak sarlóvá váltak, s lekaszabolták a kert növényeit.

– S vajon mit jelent ez? – kérdezte a jógi.

– Nem tudom..., nem értem...

– Nem tudod? – nézett rá szomorúan a jógi. – Pedig uralkodó akarsz lenni, értened kellene mindazt, ami birodalmadban történik, s még e példázatot sem érted. Nem, nem lehetsz uralkodó, nem vagy méltó a trónra, változz kővé!

Alighogy elhangzottak e szavak, a legidősebb királyfi kővé változott.

A következő nap reggelén a középső fiú bátyja keresésére indult. Amikor a tó partjára ért, meglátta a jógit és a körülötte legelésző négy pompás lovat. Ő is beszélgetésbe elegyedett a bölccsel; s mint bátyja, ő is arra kérte, engedné meg, hogy felüljön egyik lovára. A jógi neki is meghagyta, hogy mire a nap lenyugszik, térjen vissza, s mondja el, mit látott, mit hallott.

A paripa széleseben vágatott a herceggel, s csak akkor állt meg, mikor a dzsungel széléhez ért. A herceg körülnézett, s látta, hogy a dzsungel mentén kanyargó ösvényen erős, izmos, de rút arcú legény ballagott, mellette meg egy apró, gyöngye gyermek lépdelt, nyakában nehéz kenyereszsákkal, kezében teli korsóval. Időnként mindketten meg-megálltak, a gyermek ételt-italt adott a legénynek, aztán ismét mentek tovább: a legény vidáman fütyörészett, s a gyermek keservesen nyögött a nehéz teher alatt.

A herceg megfordította lovát, s mire a nap lenyugodott, visszatért a tó partjára, a jógihoz.

– Meddig jutottál, mit láttál, mit tapasztaltál, herceg? – kérdezi a jógi.

– Eljutottam a dzsungel széléig – válaszolta a herceg –, de amit ott láttam, azt semmiképpen sem érthetem. A dzsungel menti ösvényen erős, izmos legény ballagott fütyörészve, mellette meg

gyöngye gyermek lépdelt, s időnként éték-italt adott a legénynek, aztán mentek tovább.

– S vajon mit jelent ez? – kérdezte a jógi.

– Nem tudom... nem értem...

– Nem tudod? – nézett rá szomorúan a jógi. – Pedig bátyádhoz hasonlóan te is uralkodó akarsz lenni, értened kellene mindazt, ami birodalmadban történik, s még ezt a példázatot sem érted. Nem vagy méltó a trónra, változz kővé!

Amint elhangzottak e szavak, a herceg kővé változott.

A harmadik nap reggelén a harmadik herceg indult két bátyja keresésére. A tó partján ő is beszélgetésbe elegyedett a bölccsel, ő is kérte, engedné meg, hogy kipróbálja egyik pompás lovát. A jógi a harmadik hercegnek is meghagyta, hogy mire a nap lenyugszik, térjen vissza, s mondja el, mit látott, mit hallott.

A paripa szélesebesen vágatott a herceggel a dzsungel széléig, s ott megállt. A herceg körülnézett, s a dzsungel szélén megpillantott egy embert, aki hatalmas köteg fát cipelt a hátán. Roskadozott nehéz terhe alatt, lépten-nyomon mégis megállt, s felszedte az útjába kerülő gallyakat is.

Napnyugtára a harmadik herceg is visszatért a tó partjára a jógihoz, elmondta neki, mit látott, de ő sem tudta megmondani, mit jelent az, amit látott, s a jógi őt is kővé változtatta.

A negyedik nap reggelén a negyedik, a legkisebb herceg állt meg a tó partján, a jógi előtt. A negyedik herceg is megcsodálta a pompás paripákat, ő is kérte a bölcset, engedné meg neki, hogy kipróbálja egyik lovát. A jógi a negyedik hercegnek is meghagyta, hogy térjen vissza, mire a nap lenyugoszik, s mondja el, mit látott, mit hallott.

A negyedik herceggel is a dzsungel széléig vágatott a paripa, s ott hirtelen megállt. A herceg csillogó vizű tavat látott maga előtt, a tó körül meg kiszáradt, apróbb tavak medrét. A nagy tó csillogó vize egyszerre csak a kiszáradt medrek felé áramlott, helyén hamarosan puszta homok maradt, a kisebb tavak megteltek, de tükrük nem csillogott, valamennyiben sötéten, zavarosan kavargott a víz.

Napnyugtával a negyedik herceg is visszaérkezett a jógihoz, elmondotta neki, mit látott, de a látottak jelentését ő sem tudta megmagyarázni, s a jógi őt is kőszoborrá változtatta.

Az öreg király meg várta-várta, de hiába várta haza a fiait, egyik nap múlt a másik után, de a hercegekről senki nem tudott, senki nem hallott semmit.

Az öreg király négy fia keresésére indult. Útjában ő is elvetődött a tó partjára, a jógihoz, aki most is a messzeséget fürkészte, mintha várna valakit.

– Jógi – szólította meg a király –, nem láttad az én négy szép legény fiamat; Őrjáratra indult mind a négy, s egyikük sem tért vissza hozzám.

A jógi a négy kőszoborra mutatott.

– Király, itt a négy fiad! Kővé változtattam őket, mert nem méltó az uralkodásra az, akinek elméje nem érti meg azt, amit a szeme lát. De feloldom a varázslatot, ismét élő emberekké lesznek, ha te, király, megmagyarázod azt, amit ők láttak, de nem értettek.

– Mit láttak a fiaim, ó, jógi? Mondd el nekem, hadd fejtsem meg az értelmét!

– A legidősebb herceg egy kertet látott, melyet áthatolhatatlan, erős kerítés fogott körül. A kerítés dúcai egyszerre csak sarlóvá váltak, s letarolták a dús termést. Legidősebb fiad nem értette meg a példázatot.

– Pedig érthető – válaszolt a király. – A kíméletlen sarlóvá lett kerítésoszlop azt az embert példázta, akire pénzt bízta, hogy gondosan megőrizze, de ahelyett, hogy vigyázna rá, eltékozolja, vagy elrejtí az elől, aki a gondjaira bízta.

Alighogy elhangzottak a király szavai, megelevenedett az egyik kőszobor, s a legidősebb herceg épen, egészségesen az apja előtt állt.

– A második fiad – folytatta a jógi – egy rút arcú, erős, izmos legényt látott, akit gyenge gyermek kísért és táplált a dzsungel mentén vezető nehéz úton. Fiad nem értette meg a példázatot.

– Pedig érthető. Az izmos legény csúf orcája példázta azt, hogy milyen nagy csúfság, ha az erős a gyengén élösködik.

E pillanatban megelevenedett a második kőszobor, s a király második fia épen, egészségesen állott apja előtt.

– A harmadik fiad egy embert látott a dzsungel szélén, egy embert, aki hatalmas köteg fát cipelt a hátán. Terhe alatt már majd

összeroskadt, mégis fölszedett minden útjába kerülő gallyat, s a terhe egyre nehezedett.

– Vannak emberek, akiknek sosem elég a gazdagságuk – mondotta a király. – Halálra kínozza magát az ilyen, csak hogy néhány garassal gyarapítsa vagyonát. Ezt jelenti a példázat.

Azon nyomban megelevenedett a harmadik kőszobor, s a harmadik herceg épen, egészségesen állott atyja előtt.

– A negyedik, a legkisebb fiad csillogó vizű tavat látott. A tó kisebb medrekbe engedte vizét, mely zavarosan, sötéten kavargott az új medrekben. Fiad nem értette e példázatot.

– Pedig világosan beszél – mondotta a király. – Ha érdemtelenre pazarolja az ember szívének és eszének kincseit, hiába áldozta életét, tudását és javait másokra, sem hálát nem kap érte, sem a világ nem lesz szebb, nem lesz jobb: az érdemtelenre pazarolt áldozat csak annyit ér, mint a mocsaras medrekben kavargó tisztátalan víz.

Azon nyomban megelevenedett a negyedik kőszobor, s a legifjabb herceg épen, egészségesen állott atyja előtt.

– És most térj haza, ó, király – mondotta a jógi –, s ezentúl arra törekedj, hogy fiaid ne csak lássák, hanem értsék is, ami birodalmadban történik, mert csak az lehet méltó az uralkodásra, aki nemcsak lát, hanem ért is.

SZÁZEZER RÚPIA NÉGY JÓ TANÁCSÉRT

Volt egyszer egy szegény brahman^{13} meg a felesége. Nem volt más kenyerük, csak amit a fiuk összekoldult. Így éltek sokáig, míg egyszer csak a fiú beleunt a nyomorúságba, és elhatározta, hogy elindul szerencsét próbálni. Csak arra kérte a feleségét, hogy míg ő oda lesz, lássa el a szüleit, és legyen nagyon szorgalmas, nehogy az öregek megharagudjanak rá, és távollétében elátkozzák.

Egy reggel aztán kis élelemmel a batyujában felkerekedett, és ment, mendegélt, míg a szomszéd ország fővárosába nem ért. Leült egy kereskedő üzlete előtt, és kéregetni kezdett. A kereskedő kérdezte, honnan jött, mi járatban van, melyik kasztba tartozik. Az ifjú azt felelte, hogy szegény vándorló brahman, és koldulással szedi össze magának meg a családjának a kenyérrevalót. A kereskedő megszánta az ifjút, és azt tanácsolta neki, hogy menjen el az ország jóságos királyához, aki éppen egy brahmant keresett egy aranytemplomhoz, amely nemrég épült. A király igen megörült, mindjárt rábízta a templom felügyeletét, és elrendelte, hogy ötven kharvár rizst és száz rúpiát adjanak fizetségül neki.

A brahman felesége várt egy hónapot, várt kettőt, de mikor semmi hírt nem kapott férjéről, keresésére indult. Szerencséjére éppen abba a városba tévedt, ahová a férje, és meghallotta, hogy az aranytemplomnál minden becsületes koldusnak adnak egy aranyrúpiát a király nevében. Így hát az asszony is odament másnap reggel a templomhoz, és találkozott a férjével.

– Mért jöttél ide? – kérdezte az ifjú brahman. – Mért hagytad el szüleimet? Mondtam neked, hogy ha megharagszanak rám, elátkoznak, és meg kell halnom. Eredj haza, és várj türelemmel, míg utánad megyek.

– Nem mehetek üres kézzel – telelte az asszony. – Már egy szem rizs sincs a háznál. Elpusztul a szegény két öreg.

Ekkor az ifjú brahman egy papírlapot vett elő, ráírt néhány sort, és odaadta az asszonynak.

– Vidd ezt a királynak, talán ad érte százezer rúpiát.

Azzal újtára bocsátotta az asszonyt.

A papírlapra négy tanács volt felírva.

Az első tanács így szólt: „Ha valaki úton van, és idegen helyen éri az éjszaka, vigyázzon, hol száll meg, és ne hunyja álomra a szemét, mert többet nem ébred fel.”

A második tanács: „Ha valaki bajba kerül, tegye próbára barátait, de ne engedje, hogy a barátai próbára tegyék, amikor nincs semmi baj.”

A harmadik tanács: „Ha egy férfinak asszonynevőére van, nagy pompával látogassa meg, vigyen sok ajándékot neki, de ha szegényen megy a nővéréhez, számíton rá, hogy az szidalmazni fogja, és megtagadja őt.”

A negyedik tanács: „Ha valakire nehéz munkát bíznak, végezze el maga, minden erejével és félelem nélkül.”

Mikor a brahman felesége hazaért, elmondta a szülőknek, hogyan találkozott a férjével, és micsoda értékes papírlapot kapott tőle. De ahhoz már nem volt mersze, hogy a király elé menjen, így hát elküldte az egyik rokonát. Mikor a király elolvasta az írást, menten megparancsolta, hogy korbácsolják meg azt az embert, aki a papírlapot hozta, és küldjék haza. Így is történt. A brahman felesége erre újra elindult a városba a papírlappal, s már éppen a darbár^[14] felé ballagott, mikor szembejött vele a király fia, és megkérdezte, hogy mit tart a kezében. Az asszony azt felelte, hogy a papírlapon néhány jó tanács van, amiért őneki százezer rúpia jár. A herceg kérte, hogy mutassa meg az írást, s mikor elolvasta, szó nélkül kifizette az árát, és ellovagolt. A szegény asszony hálálkodva köszönte meg a pénzt, vásárolt is nyomban mindenféle enni-inni valót, sokat vett mindenből, hogy jó ideig ne legyen gondjuk semmire.

Este a herceg elmesélte apjának, hogy milyen vásárt csinált, s azt remélte, hogy dicséretet kap érte – de nem úgy történt. A király úgy megharagudott, hogy száműzte fiát az országból.

Bizony szomorú volt a királyi ház, mikor híre ment a kegyetlen parancsnak! A herceget mindenki szerette, mindenki tisztelte, méghozzá ő volt a trón örököse is. De a király szava parancs, így hát a herceg elbúcsúzott anyjától, rokonaitól, barátaitól, és nekivágott a világnak, maga se tudta, hová, merre. Mire leszállt az éj, egy emberrel találkozott, aki meghívta őt a házába. Az ifjú megköszönte a meghívást, s nem győzött csodálkozni, hogy úgy bánnak vele az

idegen házban, mint egy herceggel. Pedig hát nem ismerték. Szőnyeget terítettek elébe, hogy arra üljön, a legjobb ételekkel kínálták, az ágyát a házigazda leánya vetette meg.

„Lám – gondolta a herceg, mikor lefeküdt aludni –, most megfogadom az első tanácsot, ami a papírlapon állt. Ma éjjel nem hunyom le a szememet.”

S jól is tette, hogy így határozott, mert éjfélkor fölkel a házigazda leánya, és karddal a kezében rárohant a hercegre, hogy megölje, A herceg azonban elhárította a csapást, megfogta a kardot, s így szólt:

– Mért akarsz megölni engem? Hát ártottam én neked? Tedd félre azt a kardot, mert úgy jársz, mint a király, aki tévedésből megölte a kedvenc papagáját.

– Melyik király? Miféle papagájt? – kérdezte a lány.

– Hallgasd meg, amit mesélek – szólt a herceg.

„Hol volt, hol nem volt egyszer egy király, akinek volt egy igen szép papagája, melyet nagy becsben tartott. Ez a papagáj a királynők lakosztályában lakott, s a király annyira kedvelte, hogy először mindig vele beszélt, amikor belépett, s csak aztán a feleségeivel. Történt egyszer, hogy a papagáj egyhónapi szabadságot kért a királytól, hogy megházasíthassa a fiát. A király megadta a szabadságot, s a madár elrepült a hazájába. Aztán amikor vége volt a menyegzőnek, hazafelé készülődött. Két fa hajtását vitte ajándékba a királynak. Az egyiknek olyan csodálatos ereje volt, hogy a fiatal embert öreggé tette, a másik meg az öreg embert fiatallá varázsolta. A hajtásokat elültették, és mikor eljött az ideje, kivirágzottak, és gyümölcsöt termettek. Mikor a gyümölcs érni kezdett, nagy vihar söpört végig az országon, leverte a fákat. A víz egy szörnyű kígyót sodort oda, mely a fák ágain keresett menedéket, és mérgével bevonta az ágakat, de ezt senki se vette észre. Mikor a vihar elült, jött a kertész, és a két fát újra elültette, s olyan gondnal ápolta őket, hogy ismét kivirágzottak, és gyümölcsöt termettek. A gyümölcsökből elvittek néhányat a királynak. A király először ki akarta próbálni a gyümölcsöt, és az egyik fa termését egy kutyának adta. Az állat megette, és mindjárt fölfordult. A király nagy haragra lobbant – azt hitte, hogy a papagáj az életére tört. Megparancsolta, hogy öljék meg a madarat. A következő évben a fák ismét gyümölcsöt termettek, de most már a mérgeg elpárolgott az ágakról.

Egy reggel arra ment egy öregember, akinek ehetnékje támadt. Leszakított hát egy gyümölcsöt, és megette. Abban a szempillantásban megfiatalodott. A különös eset híre a király fülébe jutott, aki aztán megparancsolta, hogy hozzanak neki is a gyümölcsből. De előbb az öreg vezírral etetett meg egy szemet – és az tüstént erős fiatalemberré változott! Bizony nagyon elszomorodott akkor a király, s még sokáig búsul a kedvenc papagája után, melyet olyan kegyetlenül megöletett.”

– Te is így akarsz velem tenni? – kérdezte akkor a herceg.

– Nem – felelte a lány.

Már hajnalodott, mikor a herceg befejezte történetét, és a ház többi lakói is ébredtek. Így aztán a herceg megmenekült. Legszívesebben mindjárt továbbindult volna, de a ház gazdája hallani se akart róla. Marasztalta, hogy töltsön velük még egy napot, és ígérte, hogy másnap útjára engedi. A herceget nagy figyelemmel vették körül, megint a legfinomabb ételekkel kínálták, este ugyanabba a szobába vezették, és most is a házigazda lánya vetette meg az ágyát. A herceg azonban ezen az éjszakán se merte álomra hunyni a szemét. Tartott tőle, hogy a leány megint az életére tör. És csakugyan, alig múlt el éjfél, a lány újra kardot ragadott, és a herceg ágyához rohant – de az talpra ugrott, s így szólt:

– Ne ölj meg engem! Mi hasznod volna a halálomból? Ha megölnél, te is csak búsulnál, mint az az ember, aki megölte a kutyáját.

– Melyik ember? Milyen kutyát? – kérdezte a lány.

– Ha ideadod a kardot, elmondom neked – szólt a herceg.

A leány odaadta a kardot, és a herceg elkezdte a második történetet:

„Élt egyszer egy gazdag kereskedő, s volt neki egy kedves kutyája. A kereskedő hirtelen szegénységre jutott, és meg kellett válnia a kutyájától. Egy barátjától ötezer rúpia kölcsönt kapott a kutyára, és a pénzzel új üzletet kezdett. Nem sokkal ezután ennek a másik kereskedőnek, a jó barátnak a boltjába betörtek a tolvajok, és teljesen kifosztották. Alig maradt tíz rúpiája. A hűséges kutya azonban a tolvajok után sompolygott, kileste, hová rejtették el a rablott holmikat – aztán hazatért.

Reggel, amikor megtudták, mi történt, nagy sírás, jajveszékelés volt a kereskedő házában. A kutya közben folyton az ajtóhoz szaladgált, és a nadrágjánál, ingénél fogva húzkodta a kereskedőt, mintha azt akarná, hogy menjen vele. Végül az egyik szolganak eszébe jutott, hogy a hűséges kutya talán tud valamit a kincsekről, s azt tanácsolta a gazdájának, hogy menjenek, amerre a kutya vezeti őket. A kereskedő ráállt, és ment a kutya után, egyenest arra a helyre, ahová a tolvajok elrejtették a lopott holmit. A kutya rögtön ugatni, kaparni kezdett – így adta értésükre, hogy a kincseket ott keressék. A kereskedő és a szolga mindjárt fogták is az ásót, és addig ástak, míg az utolsó szálig elő nem került a lopott jószág. Nem hiányzott semmi. Mindent megtaláltak, amit a tolvajok elvittek.

A kereskedő igen boldog volt. Mikor hazaért, a kutyát elküldte a régi gazdájához egy levéllel, melyet a kutya fülébe dugott. A levélben megírta az állat okosságát, és kérte a barátját, hogy felejtse el a kölcsönt, és fogadjon el tőle még ötezer rúpiát ajándékba. A kutya régi gazdája azonban csak azt látta, hogy a kutyája hazajön – s így gondolkozott: »Úgy látszik, a barátom kéri a pénzt. De hogyan fizessem ki? Hiszen még nem volt elég időm, hogy kiheverjem a veszteségeimet. Inkább megölöm a kutyát, és azt fogom mondani, hogy valaki más ölte meg. Így aztán véget vetek az adósságomnak. Nincs kutya, nincs kölcsön.« Azzal megölte a szegény kutyát. De amikor a kutya elnyúlt, a levél kiesett a jobb füléből. A kereskedő fölvette és elolvasta. De bizony akkor már hiába tett szemrehányást magának – a kutyát nem tudta többé föltámasztani.”

– Vigyázz – mondta a herceg a lánynak –, nehogy olyat tégy, amit később megbánsz, és az életedet adnád, ha nem tetted volna meg!

Mikor a herceg befejezte történetét, már majdnem reggel volt.

– Mit tegyek?! – kiáltott fel a lány. – Még egy óra, és itt a nappal. Apám szigorúan lelkemre kötötte, hogy hajnal előtt megöljelek, és megfenyegetett, hogy ha nem engedelmeskedem, ő öl meg engem. Mitévő legyek? A hatalmadban vagyok.

– Mutasd meg, merre lehet elszökni erről az átkozott helyről, és gyere te is velem – felelte a herceg. – Kint könnyen találunk egy lovat, gyorsan elvágatunk, nem ér utol bennünket senki. Gyere!

Mire a ház többi lakója fölébredt álmából, a herceg és a rabló lánya már sok mérföld messzeségben járt. Addig-addig lovagoltak, míg elértek egy helyre, ahol a hercegnek egy barátja lakott. A herceg akkor elbúcsúzott a lánytól, ő meg ott maradt a barátjánál, aki szívesen látta, házában marasztalta, és hat hónapig úgy bánt vele, mintha a saját testvére volna. Mikor a herceg elbúcsúzott tőle, ékszereket, pénzt, lovakat, szolgákat adott neki – mindent, amire csak szüksége volt az útra.

A herceg akkor meglátogatta a sógora országát. Szent embernek öltözve, leült a palota közelében egy fa alá, és úgy tett, mintha imádságba merült volna.

A szent ember ájtatosságának híre a király fülébe is elütött. A felesége nagybeteg volt, és az orvosok nem tudták meggyógyítani. Gondolta, talán ez a szent ember tudna segíteni rajta. Érte küldött – de a szent ember nem volt hajlandó a királyi palotába menni, mondván, hogy az ő lakása a szabad ég alatt van, és ha őfelsége látni kívánja, jöjjön el ő maga, és hozza el a feleségét is. A király erre elvitte feleségét, és bemutatta a szent embernek. Az pedig megparancsolta a királynénak, hogy boruljon le előtte, és maradjon így három óra hosszáig. Utána aztán fölkelhet – nem lesz semmi baja.

Így is történt.

Estére kelve azonban nagy lett az ijedtség a palotában: a királyné elvesztette a gyöngyös rózsafüzérét, és senki se tudott róla semmit. Végül valaki elment a szent emberhez, és ott találta a rózsafüzért a földön, ahol a királyné a földre borult. A király nagy haragra gyúlt, mikor ezt meghallotta, és parancsot adott, hogy a szent embert végezzék ki. A szigorú parancsot azonban nem hajtották végre, mert a herceg közben elmenekült, és egy másik városban vett magának szállást.

Egy napon a herceg saját ruhába öltözve sétálgatott, mikor meglátott egy fazekast a feleségével és a gyerekeivel, s ez a fazekas sírt is meg nevetett is egyszerre.

– Mi bajod, te bolond? – kérdezte a herceg. – Ha nevensz, mért sírsz? És ha sírsz, mért nevensz?

– Hát ha tudni akarod, hallgasd meg – mondta a fazekas. – Országunk királyának van egy lánya, akit kénytelen mindennap újra

férjhez adni, mert minden férje meghal az első éjszakán. Már majd minden ifjú elpusztult a városban, és nemsokára a mi fiunkra kerül a sor. Nevetünk, mert nevetséges, hogy egy fazekas fia hercegnővel kössön házasságot – és már előle siratjuk a fiunkat, mert tudjuk, hogy mi lesz a sorsa. Mit tehetünk?

– Valóban inkább sírni való dolog ez – mondta a herceg. – De ne sírjatok! Én majd a fiad helyébe állok, és feleségül veszem a hercegnőt. Csak adj nekem megfelelő gúnyát az esküvőre.

A fazekas gyönyörű ruhát adott a hercegnek – az pedig elment a palotába, s éjszaka bevezették a hercegnő lakosztályába. „Keserves óra! – gondolta a herceg. – Vajon nekem is meg kell halnom, mint annyi más ifjúnak. Aztán erősen megmarkolta a kardját, és lefeküdt ágyába azzal az elhatározással, hogy egész éjjel ébren marad. Hát látja ám éjfélkor, hogy két gonosz kígyó jön elő a hercegnő orrlyukaiból, s feléje csúsznak, hogy megöljék – de ő készen várta őket! Hirtelen megragadta kardját, s mikor ágyához értek a kígyók, lesújtott, és megölte mindkettőt. Csodálkozott is a király, mikor reggel meghallotta, hogy leánya és a herceg vidáman beszélgetnek a szobában.

„Ez legyen a vőm! – gondolta magában. – Ez az egyetlen ember, aki leányommal élni tud.”

– Honnan jöttél, ki vagy? – kérdezte kíváncsian, mikor belépett a szobába.

– Ó, királyom! – felelte a herceg. – Hazátlan trónörökös vagyok, apám száműzött haragjában.

A király nagyon megörült, mikor ezt hallotta, és kérte a herceget, maradjon a palotában, majd őt nevezte ki utódjának. A herceg több mint egy esztendeig maradt a palotában, de aztán engedélyt kért apósától, hogy meglátogathassa hazáját. A király bőségesen ellátta pénzzel, minden jóval, adott neki elefántokat, lovakat, ékszereket, hogy apjának is vihessen ajándékot – és a herceg útra kelt.

Hazafelé megint a sógora országán át vezetett az út. Érkezésének híre hamar eljutott a király fülébe, aki annak idején olyan igazságtalanul bánt vele, s meg akarta öletni. Most megkötözött kézzel jött elébe, hogy mutassa hódolatát, s alázatosan kérte, hogy maradjon a palotájában, és fogadja el azt a szerény vendéglátást, amelyben ő részesítheti. Mikor a herceg búcsút vett

tőlük, megajándékozta őket két elefánttal, két pompás lóval, tizenöt katonával és egymillió rúpia értékű ékszerrel. Így akarta megmutatni, hogy megbocsátott, és nem maradt harag a szívében.

Ezután öreg barátját látogatta meg, aki olyan nagylelkűen bánt vele, mikor a rabló házából sikerült megszöknie. Először üzenetet küldött a barátjának, hogy jöjjön el hozzá, de ez szerényen csak annyit üzent vissza, hogy a hercegnek nincs már szüksége az ő segítségére. Így hát a herceg ment el hozzá, és megköszönte iránta tanúsított jóságát.

Aztán fölkerekedett, hogy a saját otthonába térjen. De előbb tudatta anyjával, apjával, hogy mikor érkezik. A szülei azonban annyit siratták elveszettnek hitt fiukat, hogy megvakultak bele. S akkor így szólt az öreg király:

– Gyere ide, fiam! Tedd a szemünkre a kezedet, és újra látni fogunk.

És csakugyan úgy lett.

A herceg szemükre tette a kezét – és a szülők újra láttak.

A herceg elmondta nekik, hogy mi minden történt vele közben, és hogyan mentette meg életét a négy jó tanács, amit a brahman asszonytól vásárolt. A király rég megbánta már, hogy a fiát száműzte – ettől kezdve ismét békében és örömben éltek. A herceg gazdagon megjutalmazta a brahman asszonyt és az urát; aztán a feleségét is elhozta a saját országába, hogy bemutassa szüleinek. S egy nap, mikor mind a két öreg király meghalt, a herceg lett a két ország uralkodója – s szerette, tisztelte mindenki a hatalmas birodalomban.

IGAZ BARÁTSÁG

Egy királynak meg a fővezírének közös nagy bánata volt: nem született fiúgyermekük.

Ez a közös bánat úgy egymáshoz kötötte őket, hogy csak egymás társaságában érezték jól magukat. Mindig együtt voltak. Ahol a király volt, ott volt a vezír is, és ahol a vezír volt, ott a királyt is biztosan megtalálhattátok. Egy reggel vadászni mentek a rengeteg vadonba, s ott előtaláltak egy szent embert, aki egy kis tűz előtt kucorgott. Láthatólag imádságba merült, mert még csak föl se nézett, nem vett tudomást a magas látogatókról.

– Beszéljünk vele – mondta a király –, talán ez a jó ember tehetne valamit értünk. – Azzal leborultak előtte mindketten, és elmondták keserűségüket.

– Ne búsuljatok – felelte a szent ember még mindig lehajtott fejjel –, majd én segítek rajtatok. Vegyétek ezt a mangót, adjatok belőle a feleségeteknek, hogy egyék meg, és akkor mindegyik fiút fog szülni.

A király és vezíre megköszönték a szent ember jóságát, s mikor hazatértek, követték a tanácsát. És csakugyan kilenc hónap, kilenc nap múlva mindegyik anyának fia született. Micsoda öröm volt a palotában és a vezír házában, a városban és szerte az országban, mikor híre ment a nagy eseménynek! A brahmanukat elhalmozták ajándékokkal, a szegényeket mindenfelé megvendégelték, a foglyokat szabadon bocsátották. Ilyen boldog napokra még nem virradt az ország!

Amíg kicsi volt a két gyermek, tapasztalt dajkák ápolták; később a legkiválóbb mesterek tanították őket. S mire ifjúvá növekedtek, párjukat ritkították tudományban, művészetben és vitézségben egyaránt. És apjukhoz hasonlóan ők is nagyon ragaszkodtak egymáshoz.

Egy napon aztán elmentek vadászni a rengetegbe. Órákig lovagoltak az erdőben, s csak akkor szálltak le a lovaikról, mikor a herceg nagyon elfáradt és megszomjazott. A lovakat egy fához kötötték, a herceg melljük telepedett, a vezír fia pedig elment vizet keresni. Hamarosan egy folyóra bukkant, és elindult, hogy megkeresse a forrását. Már jó mérföldet gyalogolt, mikor a hús

forrást megtalálta, s ott egy gyönyörűséges tündért pillantott meg, amint egy hatalmas oroszlán oldalán pihent. Láta a vezír fia, hogy a fenevad fél a tündértől, s ettől annyira megdöbbsent, hogy tüstént visszafordult, és futott a herceghez, ahogy a lába bírta. S csak útközben merített egy kis vizet a folyóból.

– Hol maradtál ilyen sokáig? Mi történt? – kérdezte a herceg, amikor a vezír fia előkerült.

– Ó! Semmi... semmi! – felelte a vezír fia.

– Nem hiszem én azt! – mondta a herceg. – Látom az arcodon, hogy valami történt veled.

– Ó, testvér! – kiállón fel ekkor a vezír fia. – Láttam a föld leggyönyörűbb teremtését, és egy oroszlán mellett pihent. S akár hiszed, akár nem: az állatok királya félt tőle – olyan lenyűgöző a szépsége!

– Én is szeretném látni ezt a tündért! Gyere, vezess hozzá – kérte a herceg.

A vezír fia elvezette a herceget a forráshoz. Az oroszlánt alva találták, fejét a tündér ölébe hajtotta.

– Ne félj – súgta a vezír fia –, siessünk oda, és raboljuk el a tündért, amíg az oroszlán alszik.

Azzal lassan oda óvakodtak, a vezír fia gyengéden fölemelte az oroszlán fejét, és a földre fektette, a herceg pedig öibe kapta a tündért, és elrohant vele. A vezír fia meg ott maradt.

Mikor az oroszlán fölébredt, és nem látott mást, csak a vezír fiát, megszólalt:

– Hová lett a tündér?

– A barátom elvitte magának – felelte a vezír fia.

– Barátod? – ismételte az oroszlán. – Hát barátod az, aki itt hagy téged egyedül a halál torkában? Igaz barát nem tesz ilyet! Ide hallgass, mondok neked egy történetet, három hű barátról:

„Egyszer volt, hol nem volt, volt egyszer három barát, az egyik herceg, a másik szent ember, a harmadik meg ács. Mindegyiknek volt valami különös tehetsége. A herceg ahhoz értett, hogy nehéz vitákat rendbe hozzon. A szent ember feltámasztotta a halottat. Az ács pedig *szantálfából* olyan házat tudott építeni, amelyik oda ment, ahova a gazdája parancsolta.

Egy nap a szent embert elűzték otthonából, összekülönbözött a szüleivel, és ezért kitették a szűrét. Nagy bajában eszébe jutott a két barátja. Mindent elmondott nekik, és arra kérte őket, hogy vándoroljanak el együtt valami messzi országba. A herceg és az ács beleegyeztek, és úrnak is indultak mind a hárman. Még nem értek messzire, mikor a herceg valami okból lemaradt tőlük. A másik kettő azonban folytatta útját. Kis idő múlva a herceg utánuk sietett, azt remélve, hogy utoléri őket, de szerencsétlenségére rossz irányba indult. Csak ment, mendegélt, de sehol se látta a barátait. Ezalatt a szent ember meg az ács lassan poroszkáltak, és nem győztek csodálkozni, hogy hol marad olyan sokáig a herceg. Végül már le is mondtak róla, azt gondolták, hogy bizonyosan elfogta a honvágy, és visszatért a palotába. A herceg pedig ment, vándorolt, míg egy nagy pusztaságba nem ért, melynek közepén egy magas épület állott.

»Ki lakhat itt? – gondolta magában. – Bizonyosan valami hatalmas úr. Megyek és megkérdezem.«

A házban egy gyönyörű szép asszony jött elébe.

– Jöjj be! – hívta nyájas hangon, és sírva fakadt.

– Miért sírsz? – kérdezte a herceg.

– Szépséged és ifjúságod részvétet keltett bennem – felelte az asszony. – Tudatlanságodban a halál kapujához vándoroltál. Mért nem kérdezősködtél, mielőtt erre az útra vállalkoztál? Hát nem tudod, hogy ebben a házban egy démon lakik, aki több mérföldnyi járásra már minden emberi lényt elpusztított? Ha itt talál, téged is fölfal.

– Ha már így van, akkor ne sírj, inkább adj tanácsot! – mondta a herceg, s igyekezett leküzdeni a félelmét.

– Igazán nem tudom, mit tegyek érted – sajnálkozott az asszony. Aztán mégis elvezette a ház hátuljába, egy szobába, s ott egy nagy ládába bezárta. – Maradj itt csöndben, amíg visszajövök érted – mondta.

De alighogy kiment a szobából az asszony, megérkezett a démon. És rögtön szimatolni kezdett.

– Emberszagot érzek! – kiáltotta. – Ki van itt? Azonnal teremtsd elő, mert nagyon megéheztem!

– Nem lehetsz ma valami jókedvedben, hogy így kiabálsz – felelte az asszony. – Bizony senki se járt itt. Ki merné megközelíteni

ezt a helyet? Hiszen az egész világ retteg tőled.

Erre megnyugodott a démon, és az asszony is bizakodni kezdett. Játszott, beszélgetett vele, s kérte, hogy árulja el az élete titkát.

– Mindennap elmész valahová – mondta –, és nem tudom, mikor jössz vissza. Sokszor félek, hogy talán soha. De mi lesz velem, hová menjek, mitévő legyek nélküled? Az emberek gyűlölnék miattad, nem fogadnak be maguk Közé. Ó, mondd, hát nincs elég okom a félelemre?

– Ne sírj, szerelmem – simogatta a démon az asszony haját. – Sose halok én meg, hacsak ez az oszlop össze nem törik – és rámutatott az egyik tömör oszlopra, amelyik az épület homlokzati erkélyét tartotta. – De hát ezt senki nem tudja, nincs, aki összetörje.

Az asszony meg úgy tett, mintha megnyugodott volna.

Reggel a démon szokása szerint elment otthonról. Alig tette ki a lábát, az asszony kiszabadította a herceget, és elmesélte neki az éjszakai beszélgetést. Hej, örvendett a herceg, mikor a titokról értesült!

– Itt az ideje – mondta –, hogy leromboljam ezt az oszlopot, és megszabadítsam az országot a szörnyetegtől!

Azzal belevágott az oszlopba, s addig vagdalta, míg darabokra nem törte. Mintha minden ütéssel a démonra sújtott volna, az ő hangján üvöltött az oszlop, végül megtántorodott és ledőlt. S akkor a démon is nyomban kiadta páráját.

A herceg pedig ott maradt a házban a szépséges asszonnyal, és a nép tömegesen járult elébe, hogy köszönetét mondjon jótettéért. Ettől kezdve béke és bőség uralkodott az országban. A pusztaságot ismét megművelték, benépesedtek a falvak, és boldog szántóvetők dalától zengett a levegő.

De az igazi boldogság sem tarthat örökké. Egy nap, mikor az asszony az ablaknál fészülködött, odaröppent egy szarka, és a párkányról elvitte a fésűjét. Elszállt vele messze tengerekre, és egyszer csak lepottyantotta. Elnyelte azt egy nagy hal, egy halász kifogta, és mivel igen szép hal volt, elvitte a palotába, hogy készítsék el a királynak. Mikor a halat tisztogatták, előkerült a fésű. S a szakács megmutatta a királynak. A fésű láttára a király vágyakozni kezdett, hogy lássa a fésű tulajdonosát is. Fullajtárokat küldött a

szélrózsa minden irányába, és nagy jutalmat ígért annak, aki a fésű gazdáját elhozza neki.

Nemsokára akadt egy asszony, aki ráismert a fésűre, és megígérte, hogy mihelyt alkalom adódik, elviszi a palotába a herceg feleségét.

S csakhamar módot is talált rá, hogy az asszony kegyeibe férközzék. A szép asszony meghívta, hogy lakjanak együtt a házban – az álnok nő pedig nem kérette magát. Mikor látta, hogy nem érhet célt, amíg a herceg életben van – mérget kevert az ételébe, és megvesztegette az orvost, hogy nyilatkozzék úgy, mintha a herceg természetes halállal halt volna meg.

Hej, bűnnek eresztette fejét a szép asszony, mikor a herceget kiterítve látta! S legszívesebben ő is meghalt volna. Nem tudott megválni a herceg holttestétől, nagy, erős ládába fektette, és saját szobájában tartotta. Gyakran hallott férje két jó barátjáról és csodálatos tudományukról, s erősen bizakodott, hogy egyszer előkerülnek, és férjét életre keltik.

A gonosz nő végül is rávette az asszonyt, hogy hagyja el a házát, a gyász és szomorúság színhelyét, és lakjék vele egy ideig másutt. Az asszony ráállt, de alighogy átköltözött, váratlanul megjelent a király a házban, magával vitte a szép asszonyt a palotájába, és kérte, hogy legyen a felesége.

Az asszony tanácsstalanságában igent mondott, s csak arra kérte a királyt, hogy hat hónapig halasszák el a házasságot, mert egy szent ember, aki a bizalmasa volt, így tanácsolta. A király mit tehetett? Beleegyezett, és türelmetlenül várta az esküvő napját. Egy kis palotát építtetett az országút közelében az asszonynak, az pedig naphosszat az ablaknál üldögélt, és várta, hogy valami hírt kapjon halott férje barátairól. Mindenfelé tudakozódott irántuk, és folyton leskelődött, hátha arra mennek véletlenül.

Egy nap aztán látott két embert, akik a ház felé tartottak.

– Kik vagytok, honnan-merről jöttök? – kérdezte.

– Utasok vagyunk – felelték –, hosszú vándorlás után értünk ide. Elvesztettük hercegünket és barátunkat, és most mindenfelé őt keressük.

– Jöjjetek be, és pihenjete nálam. Mondjatok el mindent a hercegről, amit csak tudtok, talán segíthetek nektek – szolt az

asszony, s alig tudta leplezni az izgatottságát.

– Mondd meg nekünk, hol találjuk meg a herceget, és hálásak leszünk – kérlelte az asszonyt a két idegen, aztán leültek szemtől szembe vele, és elmondták a történetüket.

– Dicsőség a magasságos Istennek! – kiáltotta az asszony. – Én meg tudom mondani, mi történt a barátotokkal. Bizony, meghalt...

– Ne búsulj – biztatta az egyik idegen, aki a brahman volt. – Majd életre keltem én. Hála az egeknek, hogy végre egymással találkoztunk! Nemes hölgy, áldjanak meg az istenek mindennel, amit csak a szív kívánhat! Vigyél el bennünket barátunk holttestéhez.

– Várjatok! – szólt akkor az asszony. – Óvatosnak kell lennünk. Az ország királya feleségül akar venni; már csaknem hat hónapja várja az esküvőnk napját, ennyi haladékot kértem tőle. De már közeleg a nap, amikor értem jön és elvisz. Óvatosnak kell lennünk, mert a király körülvelt szolgahadával, akik mindent tudatnak vele. Bizonyosan tud már rólatok is.

– Ne félj, nemes hölgy – mondta az ács. – Ha szerzel nekem egy kis szantálfát, olyan házat építek neked, amely kívánságod szerint változtatja a helyét.

– Jól van – felelte az asszony. – Tüstént szerzek ilyen fát.

Azzal követet küldött a királyi palotába egy levéllel, mely így szólt:

»Ó, király! Elígértem magamat néked. Menyegzőnk napja közeleg. Kérlek, légy kegyes, küldj nekem háromszáz öl szantálfát.«

A király boldogan teljesítette az asszony kívánságát. Mikor a ház elkészült, egy másik levél érkezett a királyhoz:

»Ó, kegyes és jószágos király! Menyegzőnk napja küszöbön áll. Engedd meg, hogy a két húgom minél előbb eljöhessen hozzám, a tanácsukat szeretném kérni.«

A király ezt a kérést is teljesítette.

Mihelyt az asszony húgai megérkeztek a szantálfaházba, az ács megparancsolta az épületnek, hogy vigye őket a démon palotájához, ahol valamikor a herceg élt az asszonnyal. A ház el is indult, de olyan csendesen, hogy szinte észre se vették. Beszélgettek egymással, a szantálfaház szépségét csodálták – mikor egyszer

csak szembetalálták magukat a hajdani palotával. A brahman odalépett a herceg holttestéhez, megérintette a homlokát, s ez egyszeriben életre kelt.

Most volt ám csak nagy az öröm és boldogság! A herceg egybekelt megmentőjével, a szépséges szép asszonnyal, két barátja pedig, a brahman és az ács, feleségül vették az asszony két hűgát. És mindnyájan boldogan éltek együtt a démon palotájában, míg meg nem haltak.”

– Látod, ó, vezír fia! – mondta az oroszlán, mikor befejezte a történetet – a brahman és az ács, ők igazi barátok voltak! De a te herceged, aki elment a tündérrel, s téged itt hagyott, a veszedelemben, nem igazi jó barát.

Hanem azért ne félj; nem lesz bántódásod. Térj vissza a házádba, és béke legyen veled!

A BUTA FÉRJ ÉS AZ OKOS FELESÉG

Egy kereskedő halálos ágyához hívatta egyetlen, szeretett fiát, és így szólt hozzá:

– Édes fiam, nemsokára elindulok a nagy útra, és nem térek többé vissza. Egyedül maradsz a világon. Tartsd eszedben az öt tanácsot, amit most adok neked! Házadtól az üzletig sohase menj a napos oldalra. Piláf⁽¹⁵⁾ legyen a mindennapi eledeled. Végy magadnak minden héten új asszonyt. Ha bort kívánsz, eredj a hordóhoz, és abból igyál. Ha játszani kívánsz, csak tapasztalt játékosokkal játssz.

Ezeket mondta, aztán sóhajtott egy nagyot, és meghalt.

A fiú jó és engedelmes, de igen buta fickó volt.

Fogalma se volt, hogy mi az értelme apja tanácsainak. Azt gondolta, hogy szóról szóra kell megfogadni a szavait. Mindjárt hozzá is fogott, hogy fedett utat építsen a házától az üzletéig. Jó csomó pénzébe került ez a haszontalan munka. Barátai gyanakodtak, hogy tán megőrült; mások meg büszkének tartották. Ő azonban nem törődött megjegyzéseikkel, hanem befejezte az építkezést, s attól kezdve árnyékban ment mindennap az üzletéig meg vissza.

Azt is megparancsolta, hogy mindennap piláfot készítsenek a számára, mert apja így rendelte.

A harmadik tanács, hogy minden héten új felesége legyen, sok nehézségbe ütközött. Néhány asszony csúfsága, rossz természete, rendetlensége, hűtlensége vagy más hibája miatt megérdemelte, hogy kiadja az útját – de voltak szép és kedves, jó és szerető szívű, tiszta, rendes asszonyok, akiktől a fiatal kereskedő csak nehéz szívvel tudott megválni. Előbb föl kellett bosszantani, megharagítani őket, hogy valami ürüggyel kiadhassa az útjukat. Így aztán sok szegény asszony életet tette tönkre.

Végül egy igen okos leánynak fülébe jutottak az elhunyt kereskedő tanácsai. Megértette az igazi értelmüket, és elhatározta, hogy férjhez megy a fiatal kereskedőhöz. Mivel nemcsak okos leány volt, hanem szép is, terve hamarosan sikerült. A fiatal kereskedő semmi hibát nem talált a munkájában; pedig állandóan résen volt. A

menyecske mindent szigorúan a férje kívánsága szerint csinált, gondosan vigyázott minden szavára, öltözködésére, magaviseletére és munkájára.

Így múlt el hat nap.

A hét utolsó napján, az utolsó alkalommal a fiatal kereskedő hallal készített piláfot rendelt vacsorára. Felesége megígérte, hogy mire hazajön, az étel készen lesz.

Mihelyt a férj elment, a fiatalasszony kiment a piacra, és többféle halat vásárolt. Idejében el is készítette őket, az egyiket fűszeresen, a másikat fűszertelenül, az egyiket cukorral, a másikat sóval – ahány fajtája csak volt a piláfnak. Mikor a fiatal kereskedő hazajött, készen várta a vacsora.

– Kész a vacsora? – rontott be a házba.

– Kész – felelte a felesége, és egy tál édes, párolgó piláfot tett elébe.

– Brr! – kiáltotta a férj, és dühösen nézett föl. – Én sós piláfot akarok!

– Jól van – mondta az asszony. – Gondoltam, hogy talán azt szereted, és olyat is készítettem. Tessék! – és elébe tett egy nagy tál párolgó, sós piláfot.

– Igen ám – mondta a férj látszólag még mindig dühösen –, csakhog ez a fajta halat nem szeretem, csupa szálfka.

– Sebaj – mondta az asszony –, hát akkor itt van edd ezt, ez szálfkátlan.

– Nem ezt a fajtát gondoltam! – kiáltott a férj, és úgy tett, mintha az asszony fejéhez akarná vágni a tálát. – Inkább megenném a szemetet, mint azt, amit elébem raktál.

– Hát akkor tessék, fogj hozzá!

Azzal előhozott egy kosárkát, amelyben összegyűjtötte a szemetet.

A fiatal kereskedő most már egy szót se tudott szólni. Evett egy keveset a két-háromféle fogásból, aztán lefeküdt. Éjszaka a felesége megígértette vele, hogy másnap elmennek az apja házához, és egész nap ott maradnak.

Reggel, a férfi ígéretéhez híven felkerekedtek, s együtt mentek az asszony szüleinek házához. Mikor megérkeztek, az asszony mindent elmondott a szüleinek, ami vele történt, s kérte őket, hogy

ne főzzenek semmit az ő látogatásának öröme, csak egy kis pirított rizs legyen készen, és akkor adják oda, amikor ő kéri. A szülők beleegyeztek.

Néhány óra múlva az asszony egy kis szobába vezette férjét, és kérte, várjon ott ebédig, most már nemsokára elkészül.

A férj jó ideig várt, de végül olyan éhes lett, hogy a feleségét hívta, hozzon neki valami ételt.

– Légy egy kis türelemmel – mondta az asszony. – Vendégeket várunk, már régen itt kellene lenniük. Mihelyt megérkeznek, tálaljuk az ebédet.

– Én nem várok tovább, nagyon éhes vagyok – mondta a fiatal kereskedő. – Adj most valamit ennem, szüleid talán nem haragszanak meg érte.

– Jó – mondta az asszony. – De nincs más kéznél, csak egy kis pirított rizs.

– Jó lesz, csak hozd! – sürgette a férfi.

Az asszony hozta a pirított rizst, és a férje jó étvággal megette. Mikor mindet elfogyasztotta, így szólt:

– Ez a pirított rizs most jobban esett, mint a legpompásabb piláf.

– Ó, hát akkor mért eszel te otthon mindennap piláfot? – kérdezte színlelt csodálkozással az asszony.

– Apám halálos ágyán így rendelkezett – mondta a férj.

– Bolondság – felelte az asszony. – Te félreértetted, amit az apád mondott.

– Nem én! – mondta a férj. – Apám okos ember volt, és még más tanácsokat is adott – és elmondta rendre az apja utolsó szavait.

– Úgy! Hát ezért építettél fedett utat a háztól az üzletig? Ezért eszed mindennap a piláfot, és ezért veszel feleségül minden héten más leányt? Hát olyan buta vagy, hogy egy pillanatig is azt hitted: bölcs és jó apád így gondolta ezt? Hiszen az ilyen életmód előbb-utóbb tönkretenne, teher lenne az életed, gyaláznák a nevedet! Ide hallgass! Mikor atyád azt tanácsolta, hogy árnyékban járj az üzletbe, úgy értette azt, hogy egész napodat szenteld a munkának, napkelte előtt menj, alkonyat után jöjj vissza az üzletből, ha boldogulni akarsz, és sokra akarod vinni. Mikor azt mondta, hogy piláf legyen a mindennapi eleded, úgy értette: bánj takarékosan az élelemmel, és csak annyit egyél, amennyi az éhségedet csillapítja. Mikor azt

mondta, hogy a feleséged minden héten új legyen, úgy gondolta: olyan asszonyt végy magadhoz, aki mindig friss és okos, s viselkedj úgy, hogy a társaságát mindig frissnek s újnak érezd.

– Jaj! Mit tettem! Milyen botorul cselekedtem! – kiáltott fel a férj. – Édes jó apám, hogy félreértettelek téged! Bölcsen beszéltél, édes feleségem. Igyekezni fogok, hogy jóvátegyem ostobaságomat. Kérlek, magyarázd meg apám többi szavát is, hadd tudjam, mihez tartsam magamat.

Hazafelé menet az asszony egy játékbarlangba vezette férjét, s utána föl hívta figyelmét, hogy milyen gonosz és sunyi képe volt mindenkinek, aki ott játszott.

– Nézd meg őket, és óvakodj tőlük – mondta az asszony. – Apád bizonyára azt akarta, hogy részed legyen ebben a látványban, és kerüld azt az ösvényt, mely a játék szenvedélyéhez vezet.

Azután elvitte a férjét egy híres borivóba, s rámutatott a hatalmas hordókra, biztatta, hogy másszék fel valamelyikre, és igyék belőle, amennyi csak ízlik. A férj föl is mászott a létrán, és belenézett a hordóba, de olyan bűz csapta meg, hogy egy percig se kívánt ott maradni, még kevésbé inni.

– Ma már egy kortyot se kívánnék! – mondta, mikor lejött a létráról.

– Helyes – bólintott az asszony. – Hiszen apád éppen ezt akarta. Azért mondta, hogy eredj a hordóhoz, és onnan igyál, mert így nem kívánsz majd mértéktelenül inni.

– Belátom, mindenben igazad van! – felelte a férj.

Aztán magához ölelte okos feleségét, és boldogan tértek vissza az otthonukba.

A GONOSZ KIRÁLYNÉK

Volt egyszer egy király, volt neki három felesége. Kettőt ezek közül jobban szeretett, mert leánygyermekkel ajándékozták meg, a harmadik asszonytól azonban nem született gyermeke. Egy nap úgy fordult, hogy ez a harmadik asszony is gyereket várt – s ez sehogy se tetszett a másik két feleségnek. Összeesküvést szőttek a bábaasszonnyal, hogy ha fiú lesz az újszülött, cserélje el egy madárral vagy bármilyen más állat kölykével.

A királyné meg mikor úgy érezte, hogy az ideje eljött, elküldött a bábaasszonyért, hogy mondaná meg: fiú- vagy leánygyermek lesz.

Az asszony azt felelte, hogy nem lesz az se fiú, se lány, hanem csak valamilyen madár. A királyné igen megszorodott, és kérte a bábaasszonyt, tartsa titokban a dolgot, nehogy a király fülébe jusson. Az asszony meg is ígérte, a királyné pedig parancsot adott, hogy csak a bábaasszony maradjon mellette, mikor a gyermeke világra jön.

Elmúlt pár nap, s a királynénak egy szép, egészséges fia született. A bábaasszony azonban elrejtette a gyereket, helyette egy varjúfiókát mutatott a királynénak.

– Látod, igazam volt – mondta. – De ne aggódj, senki se tudja meg. Megyek, és rögtön elrejttem.

Azzal fogta a gyereket és varjúfiókát, s megmutatta őket a két másik feleségnek. Azok meg gazdagon megjutalmazták a bábát.

A két gonosz asszony ezután ládikába tette a gyereket, és bedobta a folyóba, abban a reményben, hogy a ládikó majd csak elsüllyed. De bizony nem süllyedt el. Paramésvar isten kegyelméből úszott-utazott a vízen, egy öreg kertész kihalászta, fölnyitotta, és kiemelte belőle a csecsemőt. S mivel nem volt gyermeke, nagyon megörült, hogy ilyen szép fiúcskát talált, és mindjárt keresett is egy asszonyt, aki táplálja, gondozza.

Elmúlt egy év, és a király harmadik felesége megint gyermeket várt. A két féltékeny királyné rettegett, hogy ez is fiú lesz, és ismét rávették a bábaasszonyt, rabolja el az újszülöttet. A sors úgy hozta, hogy megint fiú született. A bábaasszony most is azt mondta, hogy varjúfióka jött a világra – a gyermeket meg elvitte a két gonosz

királynénak. S azok azzal is úgy bántak, mint az elsővel: ládikástól a folyóba dobták. Paramésvar isten kegyelméből azonban ez a ládikó sem süllyedt el: ugyanaz az öreg kertész halászta ki a folyóból, és boldogan fiának fogadta a második csecsemőt is.

Még egy év sem múlt el, a harmadik feleség újra csak gyermeket várt – s a gonosz két asszony megint megvesztegette a bábát. Most ikreknek adott életet a királynő, az egyik fiú volt, a másik kisleány. S akkor a bába is új hazugságot talált ki – azt mondta az asszonynak, hogy két kutyakölyköt hozott a világra, s mint máskor, most is kisietett a szobából, azzal az ürüggyel, hogy elrejtse őket, nehogy valaki meglássa. S bizony ezzel a két gyermekkel is úgy bántak, mint az előzőkkel. Csakhogy Paramésvar isten kegyelméből ezek is eljutottak ugyanabba a meleg otthonba: az öreg kertész házába, Nagy volt a kertész öröme, de sokkal-sokkal nagyobb volt a királynő szomorúsága. Senkit sem akart látni, semmit sem kívánt enni, csak a halálát óhajtotta.

Néhány nap múlva a két gonosz királyné beszélt a királlyal, és elmondták neki, milyen furcsa teremtményeket szült a harmadik felesége. A király igencsak meglepődött, s mikor a bábaasszony megerősítette, hogy a hír szóról szóra igaz, elhatározta, hogy a királynét száműzi az országból. A palota szolgálói azonban gyanakodtak, hogy nem minden úgy igaz, ahogy a két gonosz királynő állítja – biztos csak féltékenyek az ő kedves úrnőjükre. Ezért azt tanácsolták a királynak, hogy ne űzze ki asszonyát az országból, hanem építsen neki egy házat valami távoli kertben, és lássa el ott titokban minden szükségessel. S a király meg is fogadta a tanácsokat.

Az öreg kertész közben úgy gondoskodott a gyermekekről, mintha a sajátjai lettek volna. Amikor felcseperedtek, iskolába küldte őket, s még a kerti munkára is kioktatta a fiúkat.

Egy nap egy fecsegő vénasszony – aki egyébbel se törődött, csak a környék pletykáival, s jó pénzért még hozta-vitte is a híreket – meglátogatta a két gonosz királynét. Azok tudták róla, hogy okos asszony, megkérdezték hát, hogy nekik mért nem született fiúgyermekük. És kérték, hogy szóljon egy szent embernek, aki segítene rajtuk. A vénasszony azt felelte: hiába is próbálnak akármit: az istenség megáldja, akit akar, akit meg nem akar, az ne is törje

magát. Aztán szóba hozta a kertész esetét, akit három fiúval meg egy kisleánnyal áldott meg az Isten, és mindegyiket a folyó vize hozta ládikába zárva. Megdöbbsent a két királyné, amikor meghallották ezeket a szavakat, s kérdezték, vajon mit művelt a kertész az elveszett gyermekekkel, fölnevelte-e őket, most is ott laknak-e a házában.

A vénasszony meg elmondott mindent – hogy milyen szépek a gyermekek, milyen okosak, hogyan dolgoznak a fiúk az öregember kertjében, és mennyire szeretik mind a kis húgukat. A két királyné úgy tett, mintha kétkedne a fiúk odaadó szeretetében. S felszólították az öregasszonyt, tegye próbára a fiúkat: ha megszerzik húguknak a gyönyörű csodamadarat, akkor megállták a szeretet próbáját.

– Csodálatos madár az – mondta a két királyné –, s a leánynak is biztos nagyon tetszene. Úgy beszél és énekel, ahogy senki más a földön.

És bőséges jutalmat ígértek a vénasszonynak, ha teljesíti kérésüket. Az meg rábólintott, hogy csak bízzák rá – és elballagott.

Hamarosan össze is barátkozott a leánnyal, és addig mesélt neki a csodamadárról, úgy telebeszélte a fejét, hogy annak már se éjjele, se nappala nem volt, annyira vágyott a csodamadár után. A három fiú észrevette húga boldogtalanságát, s kérdezték, mi bántja. Az meg bevallotta. A fiúk menten elhatározták, hogy egyikük a madár keresésére indul. Először a legidősebb testvér kelt útra – nem mehettek egyszerre mind, a kerti munka miatt. Útja a rengetegen át vezetett, ahol egy vadással találkozott, és mindjárt megkérdezte tőle: tudja-e merre van a madár. A vadász azt felelte, hogy nem tudja.

– Sok ember próbált már odajutni, de mind meghaltak az úton – figyelmeztette a fiút.

A fiú azonban nem ijedt meg. Eltökélte, hogy megszerzi a madarat, és újra faggatni kezdte a vadászt. S akkor az megmutatta, merre menjen. Ment, mendegélt a fiú, és egy nagy síkságra én, ahol egy jógin kívül egy teremtetett lelket se látott. Elmondta a jóginak, hogy hová indult, s mit keres – a jógi azonban intette, hogy meg se kísérelje folytatni az útját. De a fiú nem hagyta magát lebeszélni, s könyörgött a szent embernek, hogy segítsen rajta. Akkor a jógi egy

kavicsot és egy kis cserépfazekat adott neki. Azt mondta, dobja előre a kavicsot, és menjen utána. A kavics majd elvezérli őt egy magas hegy lábához, ahol nagy dübörgést hall, akár a mennydörgés, és hatalmas szélzúgást. S még az is megeshetik, hogy a nevét kiáltják. De ne ijedjen meg, és ne jusson eszébe megfordulni, mert akkor menten kőoszloppá változik. Mikor aztán fölért a hegy csúcsára, lát majd egy aranyos vizű tavat, a tó partján egy fát, a fának egyik ágán egy kicsi kalitkát. Ebben a kalitkában van a madár. Ha a fához ér, először fogja meg azt az ágat, aztán nézzen körül, és jól vésse emlékezetébe az utat, amelyiken odaérkezett, mert különben biztos elfelejti. S mikor a madár megkérdezi, hogy miért merészkedett oda, felelje azt, hogy egyedül őérte. S akkor már minden rendben lesz. Ha megtartja ezeket az utasításokat, hamarosan hazatalál a madárral.

A fiú elindult, s egy darabig jól is ment minden, de mikor a hegy lábához ért, és meghallotta a hangos kiáltozást, mennydörgést és szélsüvöltést, ijedtében visszafordult – és abban a pillanatban kővé változott.

Nem sokkal azután a második testvér is útnak indult, hogy megkeresse a csodamadarat, s megnézzé, mi lett a bátyjával. Eljutott ő is a rengetegbe, és ő is találkozott a vadással. Aztán továbbment a nagy síkságra, és ott találta a jógit. Mindkettő óva intette, hogy folytassa útját; és a bátyja halálát is elmesélték neki. A jógi még a kavicsot és a kis cserépfazekat is megmutatta, ami újra visszakerült hozzá. A fiú megkérdezte akkor, hogy ki kelthetne életre az ő kővé váll bátyját. Mire a jógi azt felelte, hogy csak az, aki megszerzi a csoda madarat.

– Add akkor nekem a fazekat meg a kavicsot, és bocsáss utamra – könyörgött a fiú.

S a jógi nekiadta. A fiú meg elindult. Egy darabig baj nélkül mendegélt, akárcsak a bátyja, de mikor a hegyhez ért, és meghallotta a borzalmas dübörgést, kiáltozást, ő is visszafordult, és menten kővé vált.

Kis idő múlva a legkisebb testvér elindult útnak, hogy az elveszetteket megkeresse. Szomorú szívvel vett búcsút a húgától s a nevelőapjától, aztán fölkerelkedett. Eljutott ő is a rengetegbe, találkozott a vadással, aztán ment tovább a nagy síkságra, és ott

találta a jógit. Neki is azt tanácsolták, hogy ne folytassa az útját, mert a két bátyja sorsára jut – de a fiú tántoríthatatlan maradt.

– Mi jó, mi öröm van az életemben a testvéreim nélkül? – mondta a fiú a jóginak. – Add ide a fazekat és a kavicsot, hadd próbáljak én is szerencsét!

S a jógi nem tagadta meg a kérését. De ezúttal bizony a fazék és a kavics nem kerültek vissza a jógihoz, mert a fiú nem rettent meg a magas hegy lábánál, s nem nézett hátra, míg föl nem ért a csúcsra. Ott aztán megpillantotta az aranyos vizű tavat, a tó partján a fát, a fa ágán a kalitkát, melyben a csodamadár olyan édesen énekelt, hogy a levegő szinte reszketett a gyönyörűségtől. Mikor megfogta a fa ágát, egyszeriben megszűnt a mennydörgés és süvöltés – csak a madár hangja hallatszott, s megkérdezte a fiút, mért jött, és mit kíván, A fiú azt felelte, hogy nem kíván egyebet, csak őt, a csodamadarat, egy kis aranyos vizet, a fának azt az ágát, amelyen a kalitka csüng – és azt, hogy a két bátyja életre keljen.

A madár akkor azt mondta neki, hogy a fa ágát vágja le, a fazekat meg merítse tele aranyos vízzel. S még azt is megparancsolta, hogy azt a fazekat is töltsse meg az aranyos vízzel, amelyik ott hever a fa alatt. A fiú szót fogadott. Aztán fogta a kalitkát, a kavicsot, a két teli fazekat-és elindult lefelé a hegyről. Amint mentek lefelé, a madár megkérte a fiút, hogy fröcsköljön egy fazék vizet a szanaszét heverő kövekre. A fiú meg is cselekedte – s íme, a szanaszét heverő kövek mind visszaváltoztak emberekké. Királyok és hercegek, sok bátor és szent ember kelt újra életre egy szempillantás alatt, és mind odasereglettek a fiú köré, hálálkodtak és följánlították szolgálatukat. Végül a fiú két bátyja is életre kelt, és boldogan összeölelkeztek.

Temérdek sok ember verődött itt össze, és élükön a három fiúval, mind odamentek a jógihoz. Az pedig megáldotta őt. Aztán a vadással is összetalálkoztak, és attól is elbúcsúztak. Mikor a három testvér betoppant a kertész házába, az öregember és húguk alig hittek a szemüknek: már rég holtnak hitték őket. S még ott volt a seregnyi sok ember is, akiket a legifjabb testvér keltett életre, s akik soha többé nem akarták elhagyni őket!

– Hogy tudjuk mi ellátni ezt a sok-sok embert? – kérdezte az öreg kertész.

– Ne féljetek, lesz minden! – mondta akkor a madár.

S a szava valóra vált. Attól kezdve mindennap ott termett asztalukon az étel olyan hőséggel, gazdagsággal, hogy a vendégek mind elégedettek voltak. Aztán a vendégsereg egykettőre nagyszerű palotát épített a kertésznek és fogadott gyermekeinek. Ástak egy hatalmas tómedret is, s abba beleöntötték a fazék aranyos vizet. A faágat meg, melyet a legifjabb testvér hozott magával, elültették a tó partján – s akkor egyszeribe az egész meder megtelt aranyos vízzel, az ág meg gyönyörű fává cseperedett. A szerencse beköszöntött az öreg kertész házába, nagy tisztelet vette őket körül. Se szeri, se száma nem volt a jószágaiknak, s a nevüket mindenütt ismerték, szerte a világon. Még a király is ellátogatott hozzájuk, és úgy bánt velük, mint egyenrangúakkal.

Egy nap aztán a király megkérdezte tőlük, hogyan került a házukba a gyönyörű, okos madár. S akkor a legkisebb testvér mindent elmesélt. A király azonban arra is kíváncsi volt, hogyan jutottak ilyen előkelő kísérethez, és ilyen mérhetetlen gazdagsághoz.

S akkor megszólalt a madár:

– Hallgasd meg, ó, király, amit én beszélek. Ez a három ifjú és ez a szépséges leány, akiket itt látsz magad előtt, nem a kertész gyermekei, ahogy a világ hiszi, hanem a te édesgyermekeid!

– Miket beszélsz?! – kiáltotta a király. – Micsoda fecsegő madár vagy te?!

– Csak az igazat mondom – felelte a madár. – Mind a négyen a te harmadik feleséged gyermekei, akit száműztél a palotából. Nem varjúfiókáknak és kutyakölyköknek adott ő életet, ahogy azt másik két feleséged gonoszul elhitette veled. Hazudtak neked, felség, mert féltek, hogy elfordulsz tőlük, és jobban szereted majd a legifjabb királynét. A kicsinyeket ládába zárták, és saját kezükkel a folyóba vetették, de Paramésvar isten kegyeskedett megmenteni őket, ennek a kertésznek kezébe adta mind a négyüket. Mikor évek múlva megtudta a két gonosz királyné, hogy a gyermekek élnek, rábeszéltek egy öregasszonyt, vegye rá a kis hercegnőt, hogy utánam óhajtozzék, mert tudták: sokan az életükkel fizettek már, akik engem akartak megszerezni. S gonoszul abban bíztak, hogy a hercegek, akik biztosan teljesíteni akarják majd hűgük kívánságát, szintén odavesznek, mint annyian előttük. A két idősebb herceg csakugyan kővé vált, és úgy is maradtak volna örökre, ha a legújabb

hercegnek nem sikerül eljutnia hozzám. Hallottad, ó, király – csak az igazat mondtam!

Akkor a madár elhallgatott, és halálos csönd támadt. Végül megszólalt a király:

– Mit tettem! – sóhajtotta. – Ó, szegény ártatlan, drága feleségem! Miért is hallgattam hazug asszonyok szavára! Mért száműztelek téged?

A király keservesen sírni kezdett, és a jelenlevők is mind könnyekre fakadtak. Aztán a király visszatért a palotába, elűzte a két gonosz királynét, és a számkivetett asszonyt újra a palotába fogadta.

A király boldogsága nem ismert határt, és a királyné boldogsága sem: három szép fiút és egy gyönyörűséges leányt vallhatták a magukénak. Még csak annyit mondjunk el róluk, hogy igen magas kort éltek meg, mindenki szerette, tisztelte őket, és utánuk a három herceg uralkodott az országon.

INDIAI MESÉK

A VILÁG KEZDETE

Élt egyszer Perzsiában egy hatalmas birkózó. Egyszer valaki messzi útról tért meg, Indiából, s azt mesélte neki, hogy Hindosztánban találkozott egy birkózóval, aki még nála is hatalmasabb. No, ezt már el nem tűrhette a perzsa birkózó; elhatározta nyomban, hogy felkerekedik, s mérkőzni hívja az indiait. Elment a bazárba, vett százezer font búzalisztet, batyuba kötötte, fejére tette, aztán nekiindult.

Estére Hindosztán határán elért egy tó partjára. Megéhezett, megszomjazott az úton, letérdelt hát a tó partjára, s egy kortyra kiitta a fele tavat. A maradék vízből meg egy kevés lisztből kását kavart, s mikor aztán csillapította szomját-éhét, leheveredett, és el is aludt azon nyomban.

Ehhez a tóhoz pedig egy elefánt járt szomját oltani reggelente. Alig hajnalodott, jött is már, és mit lát – mit nem: üres a tó!

– Hát már most mitévő legyek? – kérdezte az elefánt. – Ezer mérföldre se találok vizet!

Már éppen készült nagy bánatosan elballagni, amikor megpillantotta az alvó birkózót a tóparton. Látta, mekkora nagy ember, s gondolta mindjárt, hogy ez itta meg mind a vizet. No, nekirohant nagy dühösen, s rátiport a fejére. Hanem a birkózó csak a másik oldalára fordul, mondván:

– Ugyan már, sose simogass! Ettől nem áll ki a fejemből a fájás! Ha mindenáron nyomogatni akarod, nyomd csak meg jó erősen!

Ugyan megdühödött az elefánt, mikor látta, hogy a birkózónak haja szála se görbült a tiprástól. Fogadkozott magában erősen:

– No, majd megmutatom én ennek a gazfickónak! Felfalom, fel én!

Hanem a birkózó már éppen feltápászkodott, s indult volna útnak, s hát ahogy látja, mire készül a vadállat, csak derékon kapja, becsavarja a takarójába, vállára veti, s folytatja útját India felé.

Egy-két lépés, és már el is ért vetélytársa házához. Bekiált a birkózó:

– Hej, te hindi Rusztum, gyere ki, és teremts földhöz, ha bírsz!

– Nincs itthon az uram – szólt ki félénken az indiai birkózó felesége –, fáért ment az erdőre!

– No jó, majd eljövök megint – szólt a perzsa –, hanem azért az ajándékomat elfogadhatod! – Azzal behajította a batyut az elefánttal a vályogfalon át az udvarra.

– Ó, anyám, anyám! – kiáltott az indiai birkózó felesége. – Nézd csak! Fiad vetélytársa patkányt dobott a házunkba!

– Sebaj, édes lányom – válaszolt az indiai birkózó anyja. – Sose törődj vele. Majd az én fiam móresre tanítja! Állítsd csak fel az egérfogót, s fogd meg a patkányt, aztán dobd el.

Hallotta ám ezt a perzsa birkózó, s gondolta magában:

„No, ha ezt az óriás elefántot patkánynak hiszi az indiai felesége, minek néz majd engem maga a birkózó?”

De aztán összeszedte a bátorságát, s ment vetélytársát keresni az erdőbe. Alig lépett egyet-kettőt, jön is már szembe az indiai birkózó, s hoz a fején ezer szekérré való fát.

„No, ez se akármilyen ellenfél!” – gondolta magában a perzsa. Aztán rákiáltott a másikra: – Hej, barátom, kiállsz-e velem? Hallottam híredet, s eljöttem Perzsiából, hogy megverekedjünk.

– Szívből köszöntlek – szólt az indiai birkózó. – Megverekszem én veled, hogyne verekednék, de menjünk be a városi porondra, hadd lássa mindenki. Mi haszna úgy verekedni, ha senki se látja?

– Sietnék már haza – válaszolt a perzsa. – Verekedjünk csak itt, és sokat ne is késlekedjünk. Ha meg nézőt akarsz, látod-e? Amott baktat egy öregasszony. Majd megkérem, hogy álljon ide, és nézze, hogyan verekszünk. – S mindjárt rá is kiáltott: – Anyám, anyám! Jer ide, s nézd, hogyan küzdünk meg egymással!

– Nem tehetem, édes fiam – válaszolt az asszony. – Van énnekem egy lányom, s az ellopta a tevéimet, én meg sietek, hogy utolérjem. Hanem, ha nagyon akarjátok, felveszlek a tenyeremre, s ahogy megyek az utamon, ott megverekedhettek.

Felugrott hát a két birkózó az öregasszony jobb tenyerére, összeakaszkodtak, az meg szaporán igyekezett hegyen át, völgyön át.

Látja ám messziről az öregasszony lánya, hogy jön az anyja, s két jókötésű birkózó verekszik keményen a tenyerén. Elsőre megijedt, mert azt hitte, katonákat hoz az anyja, hogy elfogják őt. De

amikor látta, hogy két birkózó az, nem más, nosza, megfogta a birkózókat is, meg az anyját is, aztán a százhatvan tevével együtt, amit elhajtott, batyuba kötötte őket, azt a fejére tette, és folytatta útját.

Útközben egyik tevé megéhezett. Kidugta fejét a batyuból és ordítani kezdett. Az öregasszony lánya meg sem állt, mentében kitépett egy mezőről egy fát vagy kettőt, s az állat szájába tömte.

Látja ezt a gazda, akié a mező, s elkezd kiabálni:

– Tolvaj! Tolvaj! Fogják meg!

Nem tetszett ez a lánynak, fogta hát a gazdát meg a mezejét, ökrét, lovát, ekéjét, s bele mind a batyuba. Akkor aztán futóra vette. El is ért csakhamar a városba, jól meg is éhezett az úton. Hát fogott egy pékműhelyt, de meg az egész várost, és beletette azt is a batyujába. Aztán folytatta útját.

Végül aztán megint mezőre ért, ott nőtt egy nagy görögdinnye. Szomjas volt a lány, fogta hát a dinnyét, kettétörte, s kiszívta a nedves belét. Aztán a batyut beletette a dinnyehéjba, feje alá az egészet és elaludt.

Aludt a lány, közben meg árvíz kerekedett, s elvitte a dinnyét, el egészen a tenger végébe. Ott a héja lehullott, a dinnyéből meg kisétált az öregasszony, a két birkózó, a százhatvan tevé, a fák meg a gazda, az ökre, lova, ekéje, a pék, meg mind a többi. És ez volt a világ kezdete.

A NAP, A HOLD, A SZÉL MEG AZ ÉG

Egyszer régen, amikor a világ még fiatal volt, a Nap, a Hold és a Szél ebédre mentek bácsikájukhoz-nénikéjükhöz, Mennydörgéshez és Villámhoz. Anyjuk, az Ég, áldását adta rájuk, jó mulatságot kívánt, s várta magában, hogy hazajöjjenek.

A Nap is, meg a Szél is kapzsi és önző kisfiú volt. Megették mind a finom ételt, amit csak bátyjuk-nénjük eléjük rakott, s nem gondoltak szegény, éhes anyjukra, aki odahaza imádkozik, hogy gyermekei boldogok legyenek, s jól mulassanak az ebéden. Csak a kedves kis Hold nem feledte anyját. Minden finom ételből félretett neki egy falatot.

– No, gyermekeim, mit hoztatok nekem? – fogadta anyjuk a Napot, a Holdat meg a Szelet, amikor estére hazatértek.

– Mit gondolsz, asszony? – kérdezte fennen legidősebb gyermeke, a Nap. – Még hogy neked hoztam volna valamit? Azért mentem el, hogy magam lakjam jól, s nem hogy neked ennivalót hozzak. De meg te úgylis a közönséges ételt szereted, nem is becsülnéd a sok nyalánkságot, amit ott elibénk tettek.

– No persze! – tódította a kotnyeles kis Szél. – Hisz azt se tudod, hogy kell enni, nincs is fog a szádban! Tán azt kívánnád, tegyük tönkre szép ruhánkat, tömködjük tele a zsebünket ennivalóval? Nem is illik kendőnk sarkába eleséget kötni. Senki se tenné, aki ismeri az illetet. No de a paraszt nem ismeri meg a színaranyat a talmitól. Te se tudhatod, mi a jó modor, mi a rossz!

– Ugyan már, ti kegyetlenek! – szólt közbe a nyájas Hold. – Látszik, hogy ti magatok nem tudjátok, mi az illem, ha így beszéltek anyánkkal! – Aztán vigasztalón szólt az öregasszonyhoz: – Anyám, kóstold meg, mit hoztam neked vacsorára: mindenből egy falatot, amit csak kaptunk nénikénktől-bácsikánktól.

– Élj sokáig, Holdgyermekem – szólt az öregasszony. Aztán nagy haraggal fordult fiaihoz: – Az Ég átka szálljon fejetekre! Legidősebb gyermekem, te, aki lakomáztál, és nem jutott eszedbe szegény öreg anyád, pedig ő egész nap értetek vesződik: perzselődj örökös tűzben! Sugarad kiéget, felperzsel mindent, amihez csak hozzáér, s gyűlölni fognak büszkeségedben az emberek. És te, semmirekellő

Szél fiam, ki kapzsi vagy és önző, száraz időben fogsz örökkön fújni, kiszáritesz, megaszalsz mindent, amit csak érintsz, s gyűlölni fognak az emberek, amerre jársz... De te, édes leányom, aki gondoltál anyádra, virulni fogsz mindétiglen; hűvös leszel, nyugodt, gyengéd és gyönyörű; az emberek szívét eltölti a szerelem, ha téged látnak; énekelnek a tiszteletedre, és áldottnak mondanak.

Ezért gyűlölik máig is a napot, ha forrón tűz a földre, ezért utálják a szelet, ha erősen fúj – és ezért szereti mindenki a holdat.

MESE A NAPRÓL

Élt egyszer Banáraszban, a Gangesz partján, egy özvegyasszony a lányával. Napimádók voltak; minden reggel, alig hasadt a hajnal, kimentek a folyóhoz, megmártóztak, aztán így imádkoztak a kelő naphoz, egy ősi *gajatri* himnusz szavaival:

*Hozzád, ó, dicső Szávitrí, emeljük szívünket:
Te légy gondolatainknak ihletője, Isten!*

Ezután hazatértek. Bár igen szegények voltak, mégis kenyeret sütöttek, s a maguk számára megtartott két *róti* kivételével az egészet a templom papjainak áldozták, a Nap nevében.

Történt pedig egyszer, hogy míg az anya, az imádságot bevégezvén, munkába ment, odahaza a leány igen megéhezett. Étkezés ideje előtt megette hát a kenyeret, anyja részének felét pedig az ajtón bekopogó koldusnak adta.

Hazatért az özvegyasszony, s mikor felét találta csak kenyéradagjának, igen megharagudott.

– Hova lett a rőtím másik fele? – kérdezte leányát.

– Odaadtam egy koldusnak; a Nap nevében – válaszolt amaz.

– Könnyen jótékonykodik az ember mások jószágából – mondta az anya. – Miért nem osztottad meg a koldussal a magad kenyerét, miért az enyémből adtál neki?

– Mert én addigra a magamét megettem már – felelt a leánya.

– No hiszen, szép kis mese! Talán el is higgyem?! – kiáltott fel az öregasszony.

– Így igaz, így igaz, édesanyám – erősgette a lány. S felajánlotta anyjának a maga másnapi porcióját. De ez sem csillapította az asszony haragját, s mérgében elkergette lányát a háztól.

Bolyongott a szegény lány, fáradtan, éhesen. Nagy sokára elérte az őserdőt, s mivel már nem bírta a lába, evett néhány szem gyümölcsöt, aztán felkapaszkodott egy banjan-fára, hogy ott töltsen az éjszakát, biztonságban a vadállatoktól. Másnap is ezt tette, harmad-, negyed-, ötödnap is.

Egy szép napon az őserdőben vadászott egy herceg. Elszakadt vadászcimboráitól, s a hőség elől a banjan-fa árnyékában keresett

menedéket. Hamarosan elnyomta az álom, s oly szép volt az alvó herceg, hogy a fán ülő leány menten megszerette. Látta azonban a ruhájáról, hogy herceg az alvó ifjú. Elszomorította a gondolat, hogy ő csak egy szegény asszony lánya, és sohasem lehet a herceg felesége.

Fájdalmában sírva fakadt, s könnyei, akár az áprilisi eső, záporoztak a herceg arcára. Felriadt az ifjú, felnézett az égre, de látta, hogy fényesen ragyog odafenn a Nap, s még csak felhő sem látszik az égbolton. Sehogyan sem értette, honnan eredt a zápor, mígnem egy cseppet megízlelt, érezte sós ízét, és akkor már tudta, hogy könnyek áztatják. Felnézett a fa koronájába, s meg is pillantott az ágak között egy síró-rívó szép leányt.

Felmászott a herceg a fára, vigasztalgatta a leányt; kérdezgette: honnan jött, ki lánya, mit keres a fa tetején. Akkor az szegény elkeseregte, milyen árva, magányos, éhes és kimerült, s a történet annyira megvette a herceg szívét, hogy nyomban feleségül kérte az özvegyasszony lányát. Az megköszönte a Napnak, hogy ilyen nagy szerencsét juttatott osztályrészéül, s elfogadta szívesen a herceg kezét.

A herceg nyomban palotájába vitte jegyesét, s elhalmozta arannyal-gyémánttal, gyönggyel-drágakővel. Jobb férjet a hercegnél álmodni sem lehetett, de az ifjú asszonynak mégis nagy bánat nyomta a szívét. Amikor a palotahölgyek dicsekedve emlegették dúsgazdag szülőházukat, a hercegnének eszébe jutott az ő csúnya, öreg édesanyja, és ugyan elszégyellte magát. Mindennap hő fohászt küldött a Naphoz: csak meg ne tudja anyja, hova került, hol él a leánya, és eszébe ne jusson felkeresni!

Azonban a balszerencse úgy hozta, hogy a palota egyik szolgálója felismerte a hercegnében a banáraszi napimádó asszony leányát, s már ment is, és hírül vitte az asszonynak, hol él, ki lett a lánya. Nosza, a rongyos, kapzsi öregasszony egy percet sem vesztett: sietett a palotába, hogy részt követeljen lánya gazdagságából.

– Vigyél el bármit, amit a szíved kíván – mondta a hercegné –, csak menj innen, ne hozz szégyenbe férjem és a palotahölgyek előtt.

– Micsoda rút hálátlanság! – kiáltott fel az öregasszony. – Szégyelled a tulajdon édesanyádat, akinek a szerencsédet

köszönheted? Hisz mindez a jó azért történhetett csak veled, mert elkergettelek a háztól! Nem megyek én biz innen egy tapodtat sem!

A hercegné tanácstalan volt. Kétségbeesetten hallotta, hogy már közeleg is férje, az ifjú herceg. De mekkora volt meglepetése, amikor öreg édesanyja helyében egyszerre csak egy színarany zsámolyt pillantott meg!

– Honnan való ez az aranyzsámoly? – kérdezte a belépő herceg.

– Anyám házából – felelte az asszony. Szívében pedig hálát mondott a Napnak, hogy megmentette a szégyentől.

– No, ha ilyen szép dolgok vannak anyád házában – mondta a herceg –, magam is kíváncsi vagyok rá! Holnap oda utazunk!

Százféle ürüggyel próbálta a hercegné eltéríteni férjét a szándékától – mindhiába. Nem akarta elárulni, hogy semmiképpen nem szeretné, ha ez az utazás megvalósulna, imát mondott hát, hogy a Nap segítse meg újabb szorongattatásában.

Felvirradt a reggel, készen álltak az útra. Mit volt mit tenni, neki kellett vágni. Így hát a hercegné elfoglalta helyét a gyaloghintóban, s az elefántok, lovasok, fullajtárok menete az ifjú asszony nagy kétségbeesésére végighaladt Banárasz királyi városán.

És mi történt, ahogy elértek anyja kunyhójához? Lássatok hát csodát: a tűző nap fényében csillogó-villogó palota állt a roskatag viskó helyén!

Három napot mulatott el a herceg és udvartartása a tündöklő, napfényes hajlékban, aztán felkerekedtek, hogy hazatérjenek. Ahogy a herceg az útról visszanézett, hogy vágyó búcsúpillantást vessen a palotára, ahol oly szép napokat töltöttek: íme! nem állt ott más, mint egy zsúptetős kis agyagkunyhó.

– Boszorkány vagy! – rivallt asszonyára a herceg. – Varázslatoddal megtévesztettél. Hát ez a ti palotátok nem más, mint hitvány agyagkunyhó? Nyomban áruld el, hogyan tetted, mert leüttetem a fejed!

– A Nap műve volt, a Napé! – kiáltott a hercegné. – A Nap varázsolt palotát a kunyhóból. Nem vagyok boszorkány, csak napimádó.

Azzal elmondta élettörténetét a hercegnek, a kezdet kezdetétől egészen a napig, míg találkozott vele, és elmesélte, hogyan

segítette meg mindig a Nap. A herceg szívét annyira megindította a történet, hogy attól fogva napimádó lett maga is.

Azontúl pedig boldogan éltek, míg meg nem haltak.

A SAKÁL MEG A KROKODILUS

Ott, ahol az Indus folyó szétterül a *Pandzsáb*-on, sok-sok mérföldnyi mocsaras területen, élt egy öreg, vad sakál, amely jórészt a vízben vadászott eledelre. Begázolt a sekély pocsolyákba, felszedegette a sok halat, rákot, és hízott a mája, hogy ilyen könnyű prédára lelt.

Hanem egyszer csak megjelent egy krokodilus, és épp azon a mocsaras vidéken ütötte fel tanyáját. A sakál mit sem sejtve indult aznap is vadászni. Bedugta lábát a vízbe, s nyomban rá is akaszkodott valami – azt hitte, rák, pedig nem volt más, mint a krokodilus foga. No, most volt csak bajban sakál koma!

Törte a fejét: mitévő legyen, végül aztán mentőötlet bukkant fel benne. Nagy keservesen elmosolyodott, majd víg hahotára fakadt, és így kiáltott:

– Ó, be nagy eszű vagy, krokodilus! Csakhogy most cserbenhagyott a szerencséd. Azt hitted, a lábamat kapod be, pedig egy nádszálat fogtál helyette!

A sűrű nád közül nem látott ki jól a krokodilus, a sakál gúnyos kacagását hallva, elhitte hát, hogy csakugyan olyan ügyetlen volt, és nádszálat fogott. Eleresztette hát foga közül a zsákmányt.

No, nevetett is sakál koma, míg elinalt a partról.

– Rajtavesztettél, ostoba vén krokodilus! Könnyen túljártam az eszeden!

Ette a méreg a krokodilust, hogy így rászedték, és elvesztette a biztos zsákmányt. Eltökélte szentül: csak még egyszer kerüljön szeme elé a sakál, bizony el nem viszi épen az irháját!

Hanem a sakál minden hájjal megkent fickó volt. Másnap oda sem ért még a mocsaras partra, már messziről kiáltozott nagy hangosan:

– Gyertek, gyertek, halacskáim, rákocskáim! Gyertek, tápláljátok király-uratokat!

A krokodilus, aki már jó ideje lesben állt, meghallotta a kiabálást, és elhitte, hogy a sakál a halak meg a rákok királya. Kidugta hát orra hegyét a vízből, mintha maga is rák volna. De a sakál, amint meglátta, nagy hahotával így kiáltott: – Hahaha, barátocskám, azt

hiszed tán, ráknak nézlek, és utánad kapok? Azt már nem! Nagyon is jól ismerlek én téged, nem tévesztelek össze holmi apró rákkal!

És már szaladt is, keresett magának más vadászterületet, a krokodil meg nagy mérgesen elhatározta, hogy legközelebb nem engedi ki markából ilyen könnyen a zsákmányt.

Másnap már jókor elrejtőzött a krokodilus, jóval előbb, mintsem a sakál leért volna a folyópartra.

– No, jöjjön csak a part szélére a nyomorult – mondta magában –, olyan közel, mint tegnap, s bizony már fel is faltam, mire kettőt számolhatna!

Ha olyan könnyű lett volna elbánni a csavaros eszű sakállal! Tudta jól, hogy a krokodilus csapdát állít a part szélén. Így hát, oda sem ért még, jó messziről kiabált:

– Rákocskáim, halacskáim, fújjatok csak buborékot, hadd lássam, hogy jó ebéddel várjátok király-uratokat!

A nehézfejű krokodil elhitte, hogy a rákok meg a halak buborékot fújnak: hadd lássa királyuk, hogy jó ebéddel várják – nekifohászkodott hát, és eregette az öklömnyi buborékokat. De a sakál bezzeg tudta, hogy se rák, se hal nem bugyogtatja így a vizet, nagyot nevetett hát, és fennhangon így kiáltott:

– Hahaha, te krokodilus, azt hiszed, becsaphatsz? Hiszen se rák, se hal ekkora buborékot nem ereget! Örvénylik a folyó vize, úgy megbugyogtattad! De az én eszemen nem könnyű túljárni.

Azzal újra csak más vadászterületet keresett, s a krokodilus még dühösebben törte a fejét: hogyan is ejthetné végre csapdába a ravasz sakált.

De az okosabb volt, hogysem újból a folyóhoz menjen. Inkább leszokott a haleledelről, és azontúl fáról hullott fügével táplálkozott. A krokodilus meg várta, várta, de hiába várta, hogy megint előbukkanjon a ravaszdi.

Végül nem bírta már magával, fogta magát, s egy szép napon kimerészkedett a vízből. Odamászott a fügefához, s a feje búbjáig beborította magát hullott gyümölcscsel, hogy megtévevse a sakált.

A furfangos sakál soha nem látott még ennyi fügét egy rakáson, s rá is jött nyomban, hogy ez nem lehet más, mint öreg barátja, a krokodilus, amint újabb fortéllal próbálkozik. Így kiáltott hát:

– Nem, nem, kedves fűgém, nem ehetem ma belőletek, mert csikar a hasam. Ezért inkább halat eszem újból, meg rákot.

Nagy dühösen iramodott a krokodilus a sakál után, majd megveszett mérgében, hogy a ravasz kópé megint túljárt az eszén. De bizony utolérni sehogyan sem bírta.

Most már elhagyta türelme a krokodilust, és végső lépésre szánta el magát.

Elment a sakál barlangjához, bemászott, és nyitott szájjal lesbe állt, hogy majd bekapja a sakált, mikor hazaér. De a furfangos sakál meglátta az úton a krokodilus durva testének nyomát, és nyomban rájött, miben töri a fejét ellensége. Elkiáltotta hát magát:

– Ó, én házam, bűvös házam, mondd meg nékem: épségben van-e mindenem odahaza? Akkor lépek csak be, ha igent mondasz!

Elhitte a krokodilus, hogy csakugyan beszél a ház. És mert igencsak szerette volna, ha belépne már a sakál, így szólt nagy hangosan:

– Rendben van a házad tája, gyere, kedves gazdám!

No, jól gyanította a sakál, hogy ott bujkál valahol a krokodilus. „Még a házamba is belopózott a nyomorult! – gondolta. – No, de most már kifogytam a béketűrésből! Ha el nem teszem láb alól, még megöl ez a rusnya féreg, annyi szent.”

Kigondolta hát, mit mondjon, aztán imigyen szólalt meg:

– Bűvös házam, köszönöm! Várj csak türelemmel, jövök hozzád nyomban.

Azzal elszaladt az erdőbe, rőzsét szedett, felhalmozta a barlang szájánál és meggyújtotta. Hatalmas füst kerekedett, és betódult mind a barlangba.

És amíg a krokodilus fuldoklott odabent, kint a sakál tánkra perdült örömében, és így kacagott:

– Hahaha, bim-bam, hahaha!

AZ OROSZLÁN ÉS A KECSKE

Egy kecskenyáj az erdőre járt legelni. Történt egyszer, hogy alkonyattal hazafelé ballagtak, s egyik öreg nőstény kecske igen elfáradt. Hátrahagyták a többiek, s lassan be is esteledett. Szegény kecske nem talált haza, s elbújt egy közeli barlangban. Hanem mekkora volt az ijedelme, mikor egy oroszlánt pillantott meg odabent! Dermedten állt egy pillanatig, aztán sebesen gondolkodni kezdett: mit is tehetne?

„Ha elfutok – gondolta magában –, csakhamar utolér az oroszlán. De ha összeszedem a bátorságomat, és szembenézek vele, talán megmenekülök.”

Ezért aztán nagy hetykén az oroszlán elébe állott, mintha félelemnek árnyéka sem érné a szívét. Az oroszlán ránézett, bámulta, bámulta, sehogyan sem értette, ez a kecske mitől ilyen bátor. A többi kecske bezzeg messze elkerüli! Végül arra a gondolatra jutott, hogy nem is kecske ez, hanem valami ismeretlen, soha-nem-látott állat.

– Ki vagy te, jó öreg? – kérdezte udvariasan az oroszlán.

– A kecskék királynője! – válaszolt az nagy büszkén. – *Síva* isten híve vagyok, s megfogadtam: száz tigrist, huszonöt elefántot és tíz oroszlánt falok fel a tiszteletére. A száz tigrissel meg a huszonöt elefánttal végeztem is, és most keresem a tíz oroszlánt.

No, ez aztán alaposan megzavarta az oroszlánt. Elhitte a kecskének, hogy csakugyan felfalná, kimászott hát a barlangból azzal a szesszel, hogy arcát akarja megmosni a patakban.

Odakint szembetalálkozott a sakállal, s az nyomban látta, hogy ugyancsak ráijesztett valaki az állatok királyára. Megkérdezte hát, mi bántja az oroszlánt.

Az meg nagy sebesen elmesélte, mint találkozott a különös állattal, aki ugyan kecskét formáz, csak éppen hogy bátrabb.

Az agyafúrt sakálnak nem kellett több: tudta rögtön, hogy nem más az, csak egy ravasz vén nőstény kecske. Mondta is az oroszlánnak, hogy ne veszítse el a fejét, hisz áztatja csak a gyenge, öreg állat, hogy elkerülje az oroszlán félelmetes fogait.

– Nyugodj csak meg, gyere vissza a barlangba, s fald fel az orcátlant! – ajánlotta a sakál.

Megfogadta tanácsát az oroszlán, s hazatért a sakállal.

Látta a kecske a hazatérő vadállatot, s tudta mindjárt, hogy a ravasz sakál árulta el. De még most sem veszítette el bátorságát. Elébük ment, s méltóságteljesen így szólt a sakálhoz:

– Így teljesíted hát parancsomat? Elküldtelek, hogy hozz nekem tíz oroszlánt, te meg visszajössz egyetleneggyel?! No, meg is nyúzlak a hanyagságodért!

Ahogy ezt hallja az oroszlán, gondolta menten, hogy őt árulta el a sakál, iszonyú haragjában nekiesett, és széttépte a ravaszdit. A kecske meg közben kisurrant a barlangból, s így meg is menekült az oroszlán karmai közül.

MESE A VARÁZSGYŰRŰRŐL

Élt egyszer India szívében, Amir Pur városában egy kereskedő. Volt egy semmirevaló fia, lopta a napot, tétlen henyélt napestig. Apja szegény nem tudta, mihez kezdjen vele. Végül elhatározta, hogy kereskedőt csinál a fiából. Adott neki háromszáz rúpiát, s elküldte gyümölcsöt vásárolni Garib Pur városába.

Fogta a fiú a pénzes zacskókat, s felkerekedett Garib Pur városának. Alig néhány lépést haladt csak az úton, amikor két veszekedő férfit pillantott meg. Egy nyomorult kutyán vitakoztak: az egyik el akarta pusztítani, a másik meg, a gazdája, nem hagyta.

– Ne öld meg a kutyát – szólt az elsőhöz a kereskedő fia. – Ha nekem adod, kapsz érte száz rúpiát.

No, erre könnyen ráálltak a vitakozók, a kereskedő fia meg elballagott a kutyával.

Ahogy folytatta útját, egyszerre csak két veszekedőhöz ért megint: ezek még egy macskán civódtak. Az egyik el akarta pusztítani, a másik meg nem hagyta.

– Ne öljétek meg szegény cicát – szólt hozzájuk a kereskedő fia –, adjátok inkább nekem. Száz rúpiát adok érte.

Megint csak örömmel elfogadták az ajánlatát.

Száz lépést sem ment még, amikor harmadszor is veszekedők akadtak az útjába. Ezek kobrát fogtak, s az egyik meg akarta ölni, a másik nem.

– Ne pusztítsátok el a kígyót – mondta nekik a kereskedő fia. – Adjátok el nekem száz rúpiáért.

Persze ezek is felcsaptak nyomban. Örültek, hogy ilyen nagy pénz üti a markukat.

A fiúnak most már nem maradt pénze, haza kellett hát térnie szégyenszemre, dolgavégezetlen.

– Te eszeveszett! Te semmirekellő! – kiabált az apja, mikor meghallotta, mit művelt a fiú a pénzzel. – Takarodj a házamból! Eredj az istállóba! Ilyen rossz fiúnak nincs helye a házban!

Mit tehetett a fiú, meghúzódott az istállóban. Szénából vetett magának ágyat, a lovakkal osztotta meg a takarmányukat, s nem volt más társasága, mint a kutya, a macska meg a kígyó.

Keservesen élt, de szenvedésén sokat könnyített kedves állatainak ragaszkodása. Akárhová ment, a nyomába szegődtek, éjjelente vele aludtak; a kutya a fejénél, a macska a lábánál, a kígyó meg köréje tekeredett.

Egyszer éppen történeteket meséltek egymásnak, s a kígyó felsóhajtott:

– Ha tudnád, gazdám, milyen hálás vagyok neked, amiért kiszabadítottál azoknak a gonoszoknak a keze közül! Én Indra *rádzsa* fia vagyok. Egyszer épp kibújtam barlangomból, hogy friss levegőt szívjak, amikor elfogtak, és meg akartak ölni. Hogyan is hálálhatnám meg, amit értem tettél? Jöjj el atyám birodalmába: bizonyára szívesen látná fiának megmentőjét!

– Merre van atyád birodalma? – kérdezte a kereskedő fia. – Szívesen találkoznék vele.

– Ó, de boldog vagyok, hogy elfogadod szerény meghívásomat! – mondta a kígyó. – Atyámnak országa nincs messze innen. Ismered azt a nagy hegyet Amir Purtól keletre? Ott, a hegylánc lábánál, egy szent forrásban van atyám birodalma. Jöjj velem, boldog lesz, hogy megismerhet. Talán helyettem meg is jutalmaz jótettedért – habár minden jutalom kevés azért, amit én értem tettél. De kérlek, gyere csak el velem, s ha meg akar ajándékozni, kérd el jobb kezéről a gyűrűt, meg a csodafazekat és kanalat. Ezek birtokában mindent megkaphatsz, amit csak kívánsz. A varázsgyűrű csodálatos palotát teremt eléd, a fazék meg a kanál ellát minden jóval.

A kereskedő fia beleegyezett. A kígyó mutatta az utat, s el is értek szerencsésen a patakig. Éppen bele akart ugrani, amikor a macska meg a kutya így kiáltott:

– Gazdánk, kedves gazdánk! Mi lesz velünk? Hova menjünk?

– Várjatok rám itt a parton – mondta a kereskedő fia –, hamarosan visszatérek. – Azzal vízbe ugrott a kígyó után.

Csakhamar elértek Indra birodalmába, és az uralkodó maga elé rendelte őket. A kígyó visszaüzent, hogy maga nem jelenhet meg előtte, mert rabszolgája a kereskedő fiának, aki megmentette életét. Ezért a király maga ment eléjük. Barátságosan üdvözölte fiát és a megmentőjét. Jótettéért hálából pénzzel akarta megjutalmazni a kereskedő fiát, de az csak a varázsgyűrűt kérte, meg a csodafazekat-kanalat, ahogy a kígyó tanácsolta. Indra neki is

ajándékozta mind a hármat. A fiú akkor búcsút vett a kígyóktól, és visszatért a kutyához, macskához, jó barátaihoz.

– Nézzük csak meg, mire képes a varázsgyűrű – tanácsolta a macska és a kutya. Így hát a kereskedő fia hangos szóval szólította a gyűrűt:

– Gyűrű, építs nekem gyönyörű palotát, benne legyen egy aranyhajú szépséges hercegnő, akit hitvesemmé teszek!

És íme: már ott is volt a palota, benne meg a tündérszép hercegnő! Akkor a kereskedő fia így szólt a fazékhoz meg a kanálhoz:

– Terítsetek elénk pompás lakomát!

És nyomban dús asztal terült eléjük.

A hercegnő a kereskedő fiának felesége lett, s csaptak is hét országra szóló lakodalmat.

Teltek-múltak az évek; boldogan élt az ifjú pár. Hanem egyszer az történt, hogy a hercegnő éppen öltözködött, fésülködött, s a fésűn maradt arany hajszálait leszedte, összesodorta, egy szál nádba dugta, azt meg az ablaka alatt csordogáló folyóba dobta. Sok mérföldnyire vitte a víz a nádszálát, míg végre egy herceg kifogta, s ha kifogta, meg is nézte: mit rejt a belseje. Mikor megpillantotta az arany hajszálakat, menten tudta, hogy ez csak a kereskedő fiának asszonyáé lehet, s egy szempillantás alatt nagy szerelem ébredt szívében a hercegnő iránt.

Ezután a herceg már nem ehetett, nem ihatott: csak sírt, sóhajtozott naphosszat szívének keservében, s írta a szerelmes verseket az aranyhajú szépséghez. Annyira epekedett, hogy apja, a király, attól tartott: egyetlen fiát elemészti a bánat, s ő itt marad trónörökös nélkül. Nem tudta, mitévő legyen, elkeseredésében hát boszorkány-nénikéjéhez fordult tanácsért. Az öregasszony megvigasztalta, s ígérte, hogy hamarosan írt hoz az ifjú herceg sajnó szívére: jegyeséül szerzi az aranyhajú hercegnőt.

Gyorsan méhhé változott, és elrepült a kereskedő fiának palotájába. Ott aztán megint felöltötte valódi alakját, felkereste a hercegnőt, és így szólt hozzá:

– Íme, megjött a te sospelátott nénikéd hosszú zarándokútjáról! Mióta a világon vagy, most térek meg első ízben!

A csodaszép hercegnő első szóra hitt az öreg boszorkánynak. Szívélyesen fogadta, bevezette palotájába, kérte, érezze magát otthon, és maradjon, míg kedve tartja. Több se kellett persze a boszorkánynak, maradt hát, és csakhamar valósággal uralkodott a hercegnő gondolatain, akaratán. Olyannyira, hogy még arra is sikerült rávennie: szerezzé meg urától a varázsgyűrűt, azzal az ürüggyel, hogy hátha el találja veszteni vadászat közben. Mivel a kereskedő fia mindennél jobban szerette feleségét, habozás nélkül rábízta a gyűrűt.

Másnap kéri a boszorkány a gyűrűt a hercegnőtől. Mikor a hercegnő megmutatta, az öreg bűbájos visszaváltozott méhhé, s a gyűrűvel elrepült, vissza valódi rokona, a herceg palotájába. Az szegény már majd elepedt a nagy szerelemtől.

– Kelj fel – szólt az ifjúra a boszorkány. – Varázsszert hoztam neked. Amit csak kérsz, teljesíti.

Elfogta az öröm a herceget. Nyomban megparancsolta a gyűrűnek: varázsolja elébe szívének kívánságát. És íme: már ott is volt a hercegnő palotástul! A herceg meg térdre borult előtte, megvallotta nagy szerelmét, és kérte: legyen a felesége. Mit tehetett szegény, magányos hercegnő: elígérkezett a hercegnek, csak egy feltételt szabott – egy hónapig várjanak az esküvővel.

Közben a kereskedő fia hazatért a vadászatról – és hűlt helyét találta palotájának is, feleségének is. Elkeseredésében el akarta dobni életét, de akkor ott termett két barátja, a kutya meg a macska, és imigyen vigasztalták:

– Gazdánk, kedves gazdánk, ne hagyj fel a reménnyel! Kérünk egy hónapot, s azalatt megkeressük palotádat, asszonyodat!

A kereskedő fia megölelte hűségese kíséreit, és útnak bocsátotta őket. Kéz a kézben el is indult a kutya meg a macska, s egy percig sem pihentek, míg el nem érték a palotát, ahova a hercegnőt repítette a varázsgyűrű.

– Várj itt rám – mondta a macska. – Bemászom a kertbe, hogy meglássam asszonyunkat. – S egy szempillantás alatt már bent is volt a hercegnő szobájában. Az nagyon megörült a macskának, s elmesélte, hogy-mint járt, mióta elkerült otthonról.

– Kedves cicám, hogy kerülhetnék vissza az én jó uramhoz? – kérdezte végül.

– Mi sem könnyebb annál – szólt a macska. – Azt mondd csak meg: hol a varázsgyűrű.

– A boszorkány gyomrában – felelt a hercegnő.

– Jól van – mondta a cica. – Majd megszerzem. – Azzal kiment a hercegnő szobájából, keresett egy patkánylyukat, lefeküdt elébe, s holtan tette magát.

Éppen akkor zajlott a patkánykirályfi fényes lakodalma. Folyt a dáridó odabent a patkánylyukban. A macska lapult a nyílásnál, s mikor a lakodalmi menet kisorjázott a lyukon, nekik ugrott, és elragadta a vőlegényt.

– Ó, jaj, kérlek, eressz szabadon! – kiáltott a boldogtalan vőlegény.

– Ereszd szabadon! – könyörgött a násznép. – Megfoghatod bármelyikünket, csak a vőlegényt kíméld meg!

– Jól van – felelt a macska. – Szabadon eresztem, de halljátok, mit kérek cserébe életéért. El ebben a házban egy boszorkány, aki lenyelte uramnak gyűrűjét. Ha elhozzátok nekem azt a gyűrűt, szabadon bocsátom a vőlegényt; ha nem: felfalom!

– Elhozzuk! – kiáltották karban a patkányok. – Ha nem álljuk szavunkat, valamennyiünket felfalhatsz!

Azzal már be is surrantak a boszorkány szobájába, és csendben vártak éjfélig. Amikor a boszorka mélyen aludt, egyikük felmászott az arcára, és farkát ledugta a torkába. Ez persze annyira csiklandozta a boszorka torkát, hogy köhögnie kellett, s fel is köhögte a gyűrűt. Az nagy koppanással esett a padlóra, egy patkány fel is kapta menten, kivitték a macskának, és cserébe visszakapták a vőlegényt.

Sietett a macska a kutyához, mondta neki:

– Szaporán, lustaság, igyekezzünk a gazdánkhoz! Itt a gyűrű; most már nemsokára gazdag és boldog lesz megint a mi jó urunk: visszacapja palotáját, feleségét.

Kedvetlenül tápászkodott fel a kutya; irigyelte a macskát, hisz őt illeti majd hír és dicsőség, amiért visszaszerezte a varázsgyűrűt. Útjukban egy folyón kellett átkelniük, s a kutya a hátán vitte át a macskát. Ahogy ott gázolta a vizet, annyira úrrá lett rajta a féltékenység, hogy lerázta társát a hátáról. Az persze kiejtette szájából a gyűrűt, bele a folyóba, ahol nyomban elnyelte egy hal. No, akkor már elszomorodott a kutya, és kétségbeesetten kiáltott:

– Ó, jaj, mit tettem! Mit tettem!

– Jól van no, fel a fejjel – biztatta a bátor macska. – Majd valahogy visszaszerezzük. Eredj, ölj meg egy bárányt, és hozd ide. A többit bízd csak rám.

Rohant a kutya, s hamarosan hozta is a leölt bárányt.

– Tedd le a partra – parancsolta a macska, azzal a kutyával együtt bebújt egy közeli bokorba.

Nemsokára egy keselyű körözött a döglött bárány fölött, s csakhamar le is csapott rá. A macska meg már ott is termett, elkapta a madarat, s addig el sem eresztette, míg az meg nem ígérte, hogy visszaserzi a varázsgyűrűt.

– Mi sem könnyebb annál – mondta a keselyű. Azzal már el is szállt a halak királyához, s megkérte: szerezze meg alattvalóitól a gyűrűt. A halkirály nagyon félt a rettenetes madártól, engedelmeskedett hát, és alig telt el egy kis idő, a keselyű már vihette is a gyűrűt a macskának.

– De most aztán szaporán! – szólt a macska a kutyához.

Hanem az alig vitte vagy száz lépésnyire a gyűrűt, amikor megpillantott egy jókora csontot. A csontot felkapta, a gyűrűt meg elejtette. Épp ott keringett a fejük fölött egy kánya: ahogy meglátta a gyűrűt, felcsippentette, s már vitte is fészkébe, egy közeli fára.

– Már megint elvesztetted! – mondta szemrehányón a macska. – No de se baj, gyere csak gyorsan a fához, majd én visszaserzem.

Odaszaladtak a fához, és estéig a tövében lapultak. Akkor a macska felmászott, és kilopta a gyűrűt a kanyafészekből.

– Nincs veszteni való időnk! – mondta a kutyának. – Most aztán vigyázz arra a gyűrűre, akár a szemed világára! Gyorsan, mert a gazdánk már vár!

Restelkedett nagyon a kutya. Kullogott csendben a macska nyomában, s hazaérve, elbeszélte összes kalandjukat a kereskedő fiának. Még azt sem titkolta, hogy neki ugyan kevés része volt a gyűrű visszaserzésében – hacsak az nem, hogy később értek vele haza.

A kereskedő fia megparancsolta a gyűrűnek: hozza vissza palotáját, feleségét. És íme: már ott is termett mind a kettő. Megsimogatta, megveregette két hűséges barátját a kereskedő fia, s boldogan éltek mind a szépséges palotában.

GAZDAGSÁG ÉS BÖLCSESSÉG

Gazdagság és Bölcsesség összetalálkoztak az országúton, és arról kezdtek vitatkozni, melyikük hatalmasabb. Amint így vitatkozva mentek, beértek egy városba, amely telis-tele volt tolvajjal. Az egyik éppen akkor lopott el egy lovat magától a rádzsától. Senki sem tudta elcsípni a tolvajt, így végül a rádzsa személyesen indult keresésére álruhában.

Beesteledett, és esni kezdett. A rádzsa behúzódott egy takácsmester tornácára. Véletlenül úgy esett, hogy a takács felesége kilépett, hogy vizet loccsantson ki, meglátta a behúzódó embert, és kiabálni kezdett:

– Egy tolvaj rejtőzködik a tornácon!

A házából kiszaladtak az emberek, nekiestek a rádzsának, és ütni-verní kezdtek. Hiába tiltakozott kétségbeesetten a rádzsa:

– Nem vagyok tolvaj! Nem vagyok tolvaj! Én a ti rádzsátok vagyok!

Csak kinevették:

– A rádzsa nem járkal így. Ott ül a palotában a trónján!

Ütötték-verték a szerencsétlent, addig-addig, hogy eltörték az egyik lábát. A takács meg aztán kidobta az udvarról az útra.

Amint a rádzsa nagy fájdalmak közt ott hevert az úton, jött Gazdagság és Bölcsesség, fennhangon vitatkozva. Észreveszik a rádzsát, kérdezik, mi baj, a rádzsa meg elmondja a történeteket. A két vitatkozó azonban annyira el volt telve a vitával, hogy nem sokat törődtek a törött lábú ember szenvedésével. Csak annyit mondtak neki:

– Ha rádzsa vagy, ítéld meg ügyünkben. Mondd meg, melyikünk hatalmasabb!

Szorongatott helyzetében a rádzsa egyiküket sem akarta megsérteni, így válaszolt:

– Szerintem egyformán hatalmasok vagytok.

Gazdagság így szólt:

– Ez nem ítélet! Amelyikünk meg tudja gyógyítani a rádzsa törött lábát, az a hatalmasabb.

Hozott is rögtön töméntelen aranyat, ezüstöt, mind ráhalmozta a törött lábra, de ez mit sem használt. A rádza még jobban fájlalta a lábát.

Ekkor Bölcsesség bekötözte, sínbe tette, gyógyfüveket hozott az erdőből, annyira rendbe hozta és meggyógyította, hogy a rádza rá tudott állni, sőt sántikálva járni is tudott.

– Lám, én vagyok a hatalmasabb – szolt a Bölcsesség.

– Ugyan, ugyan – felelte a Gazdagság. – Nagy dolog! Egy ember törött lábát meggyógyítani! Én vagyok a hatalmasabb.

Ezzel újra kezdték a vitát.

Amint továbbmentek, egy nagyon szegény takácslegény házához értek. Olyan szegény volt, hogy ennie is alig volt mit, olyan sovány volt, hogy a csontjai majd kibökték a bőrét.

– Nézd ezt a szerencsétlen takácslegényt! – szolt Gazdagság. – Van-e nála szegényebb és szájalmasabb? Mindenki elkerüli és megveti. Ha megszerezném neki a rádza lányát feleségül, elismernéd, hogy én vagyok a hatalmasabb?

– Természetesen! – felelte Bölcsesség, és jót nevetett.

A takácslegény kukoricát vetett a kertjében. Gazdagság úgy intézkedett, hogy minden száron négy cső termett, és minden szem aranyból volt. A fiú azonban olyan ostoba volt, hogy öt csövet egy piculáért adott el egy gabonakereskedőnek. Amikor a kereskedő hazavitte a kukoricát, csodálkozva látta, hogy aranyból van. Annyira megrémült, hogy nem merte megtartani, elhatározta, hogy felajánlja a rádzsának ajándékképpen.

Amikor a rádza meglátta az aranykukoricát, és meghallotta a történetet is, elküldött a takácslegényért, és így szolt hozzá:

– Add nekem mind a kukoricát, ami a kertedben termett, és hozzád adom a lányomat feleségül.

Úgy is lett. A hercegnő és a takácslegény a város legszebb házában laktak, de a férj csak nem tudta megszokni a gazdag és előkelő életet. A hercegnő így szolt hozzá:

– A rádza veje vagy, jobb volna, ha naponta bejárnál az udvarba, hogy megtanuld az uralkodás mesterségét.

Magában pedig azt gondolta, ha ez a szerencsétlen flótás nem változik meg, inkább megöli, és özvegyen él tovább.

Ekkor így szolt Bölcsesség Gazdagsághoz:

– Látod, látod! Sikerült megszerezned a rádza lányát ennek a szerencsétlen takácslegénynek, de mi haszna belőle? Nem tud mit kezdeni szerencséjével és gazdagságával, sőt hamarosan el is teszik láb alól.

– Állapodjunk meg – válaszolta Gazdagság –, hogy amelyikünknek sikerül az életét megmenteni, az a hatalmasabb.

Bölcsesség beleegyezett, és meg is töltötte nyomban a takácslegény fejét ésszel.

A fiú másnap reggel korán felkelt, megfürdött, elment a templomba, templom után meg az udvarba. Mikor a felesége ezt látta, azt gondolta: „Végre, csakhoggy megjött az esze.”

Ezután a takács mindennap elment a rádza udvarába, és hamarosan kitűnően beletanult az uralkodás művészetébe. Végül a rádza is felfigyelt rá, és miniszterévé nevezte ki.

Gazdagság és Bölcsesség ekkor ismét összetalálkoztak, Gazdagság nevetve mondta:

– Minisztert csináltál ebből a szerencsétlenből, és az életét is megmentetted. De ha én most kidobatom magas hivatalából, melyikünk lesz a hatalmasabb?

– Te leszel akkor kétségkívül a hatalmasabb – válaszolt Bölcsesség.

Gazdagság meglátogatta a város egyik brahmanját, sok-sok aranyat és ezüstöt adott neki. A brahman kihallgatást kért a rádzsától, és így szólt:

– Felséges uram! Te felkent hindu rádza vagy! Lányodat egy takácshoz adtad feleségül, egy alacsony kasztból való emberhez, de ez még hagyján, mi brahmanok nem emeltük fel ellene szavunkat. De azon már minden jóérzésű ember felháborodott, amikor minisztert csináltál ebből a nyomorultból. Arra kérünk, mozdítsd el őt magas hivatalából, és nevezd ki valaki mást a helyére.

– Hogyan mozdíthatnám el? Remekül érti a dolgát! – felelte a rádza.

– Hívasd magadhoz – szólt a brahman –, és beszélj hozzá ekképpen: „Ó, miniszter! Te takács vagy, és a te mesterséged a legfőbb tudományod. Nem akarok közönséges takácsok által szőtt ruhában járni. Pókhálóból készült ruhában akarom bemutatni a szent áldozatot a templomban.” Ha a minisztered egy hónapon belül

megajándékozna pókháló ruhával, rendben van, maradjon. De ha nem, meg kell halnia!

Úgy is lett. A szerencsétlen takács halálra rémülten mesélte el feleségének és gyermekeinek a rádzsa kívánságát. A legkisebb fia rögtön elhatározta, hogy megszökik a háztól, mert meg akart menekülni a haláltól. Fogott egy ernyőt és némi ennivalót, elment egy másik városba, és menedéket kért egy kereskedő házában. A kereskedőnek egyetlen leánya volt. A fiú naponta elkísérte a kereskedőt a határba. Útközben, ha patakon kellett átgázolniuk, a fiú mindig cipőt húzott, de amint szárazra ért, levette, és a kezében vitte. Ha eleredt az eső, összecsukta az ernyőjét, de ha végre egy fa alá értek, leült, kinyitotta, és a feje fölé tartotta.

Egy szép napon a kereskedő a szolgálaira felügyelt éppen, akik vetettek, amikor arra jött a fiú, és így szólt:

– Ezek a te ökreid és ekéid, bácsikám? Hány kosár telik meg polyvával, ha ilyen gazdag az aratás?

A kereskedő nem értette a kérdést. Hazament, a lánya odaadta neki az ebédjét, és visszament a konyhába. Hallja ám, hogy az apja jóízűen nevet. Csodálkozva jött be újra, és megkérdezte:

– Azelőtt nem nevettél evés közben, min nevensz most, apám?

Az apa nem felelt, ezért aztán a lány fogta az ételt, és elvette tőle. Csak akkor adja újra vissza, ha megmondja, mint nevetett. Végül is az apa elmondta, hogy azon az ostoba fiún nevet. A lány így szólt:

– Hozd ide, kérlek, hogy én is nevessek. Ha nem mész el érte, nem adok ebédet neked.

A kereskedő éhes volt, elment hát a fiúért. A fiú azonban így szólt:

– Nem megyek. Menj, kérdezd meg a leányodat, érett-e vagy éretlen?

Az apa hazament, megkérdezte. A lány azt felelte:

– Érett!

Erre aztán a fiú elindult a házuk felé. A lány ételt készített, egy tányérral tett a tornácra, egyet az ajtó közelébe, egyet a szoba közepére, egyet meg a konyhába. Előbb az apa lépett a szobába, s rögtön leült az ajtó mellé, és enni kezdett. A fiú a szoba közepén ült

le. Mikor megebédeltek, a fiú lefeküdt aludni. A kereskedő így szólt a leányához:

– Látod, milyen ostoba! A tornácon is volt egy tányér étel, mégis bement a szoba közepére.

A lány aztán megmagyarázta neki, hogy mit jelentenek ezek a dolgok. A fiú azért húzott cipőt, amikor vízbe lépett, mert a vízben nem látja az ember, mire lép, de a szárazon mindent észrevesz. Azért nyitotta ki az ernyőjét, mikor a fa alá ért, mert attól tartott, hogy a levelek között megbújó madarak esetleg rápötyyentenek. A tányérokat pedig azért helyezte el különböző helyekre, hogy lássa, milyen kasztból származik a fiú, milyen nevelést kapott. Ha alacsony rendű kaszt sarjadéka, leül a tornácon, de mivel előkelő család gyermeke, bejött a házba, és a szobában ült le. Ha falánk, nagyevő lett volna, ha konyhába ment volna enni.

A lány örült, hogy végre talált egy okos, jó családból való fiút, aki ráadásul szerényen keveset eszik.

A kereskedő nevetett, és beleegyezett, hogy a lánya hozzáménjen a fiúhoz feleségül.

A menyegző után a fiúnak eszébe jutott a családja, és a veszély, amely fenyegette őket. Éjszakánként, mikor a felesége már elaludt, sokat sírt, mert az övéire gondolt. Reggelre kelve azonban az asszony észrevette, hogy minden vizes a férje könnyeitől.

Néhány nap múlva megtudta a férjétől a történeteket, és így szólt:

– Menjünk el együtt, és mentjük meg őket.

A családot nagy nyomorban, az éhhalál szélén találták. A lány így szólt:

– Ne féljetek, mindent rendbe hozok. A rádzsza megkapja a pókháló ruhát idejében!

A miniszter másnap, mintha mi sem történt volna, elment a rádzsza udvarába. A lány pedig fogott egy cserépfazekat, és utána ment. Nagy tisztelettel üdvözölte a rádzsát, és így szólt:

– Pókháló ruhát kértél az apósomtól. Íme, itt egy cserépfazék. Fújj bele teljes erődből, hogy megteljen a lélegzetteddel annyira, hogy szétrepedjen. Ha ezt megteszed, azonnal megkapod a pókháló ruhát.

A rádzsza felháborodottan válaszolt:

– Hogyan tudnék egy ilyen cserépfazekat megtölteni a lélegzetemmel?

– Hát hogyan tudnánk mi a pók hálójából ruhát szőni neked? – válaszolta a lány.

– Meggondoltam a dolgot – szólt erre a rádzsza hirtelen a miniszterhez –, nem kell pókháló ruhát készítened. Foglald el újra hivatalodat!

De amint a miniszter és a menyé hazaértek, jött a brahman, és megkérdezte, mi történt. A rádzsza elmondta neki, erre a brahman így szólt:

– Rendben van. A miniszter pillanatnyilag felülkerekedett. De tedd próbára újra! Parancsold meg neki, hogy hozzon öt font szűnyogcsontot!

Ezzel a brahman sok száz rúpia értékű ajándékot nyújtott át a rádzsának, és elment.

A rádzsza hívatta a takácsot, és így szólt:

– Egy hónapon belül hozz nekem öt font szűnyogcsontot, mert ha nem, meghalsz. A szegény takács újra csak halálra rémült, de amikor a lány meghallotta a dolgot, így szólt: – Nincs mitől félned, egyszer már megmentettelek, most is meg foglak menteni.

Elküldte apósát a rádzsza udvarába, maga pedig szárított borsót rakott egy kosárba, egy kendővel letakarta, és utána ment. A rádzsza elé állt, és így szólt:

– Elhoztam a szűnyogcsontokat, de mérlegre volna szükségem, hogy megmérhessem. De szűnyogcsontot csak olyan mérlegen lehet mérni, amelynek a karja szél, a serpenyője pedig hő.

Mikor a rádzsza hallotta ezt, így felelt:

– De hát ki tudna ilyen mérleget találni?

– És ki tud öt font szűnyogcsontot találni? – felelte a lány.

A rádzsza erre így szólt a miniszterhez:

– Lemondok arról, amit kértem. Foglald el újra a hivatalodat!

A lány hazakísérte az apósát. Ekkor jött a brahman, s amikor megtudta a rádzsától, mi történt, így szólt:

– Nagyon eszes ez a lány! Mondd most azt a miniszternek, ásson kutat a kertjében, aztán vegye a hátára, és vigye el a vásártér közepére, hogy legyen a kereskedőknek miből inni.

A brahman több ezer rúpia értékű ajándékot adott a rádzsának, aztán elment.

A rádzsza hívatta a minisztert, elmondta neki, mit kíván.

– Ha egy hónapon belül nincs készen, megöletlek! – mondta.

A miniszter megint halálra rémülve tért haza, de a lány megvigasztalta:

– Semmiség az egész. Ne aggódj! Most is meg foglak menteni.

A miniszter azonban nem hitt a menyének, mély kutat ásott a kertben. Amikor készen volt, elment a rádzsza udvarába. A lány vastagon bekente magát sárral, egy erős kötelet fogott a kezébe, és követte az apósát. Amikor a rádzsza megpillantotta a sárral bekent lányt, megkérdezte mi történt.

– Ki akartam húzni a kutat a kertből a vásártérre, de nagyon nehéz volt – felelte a lány. – Kérlek, küldd el a te kutadat segítségül. A kötélt egyik végét rákötöm a te kutadra, a másik végét meg a mienkre, így aztán a te kutad majd kihúzhatja a mienket a vásártérre.

A rádzsát megzavarta ez a beszéd, és így szólt:

– De hát hogyan küldhetném el a kutamat, hogy kihúzza a tieteket?

– És mi hogyan húzhatnánk ki egy kutat a földből, hogy a vásártérre vigyük? – kérdezte a lány.

– Most aztán végleg felülkerekedtél – szólt a rádzsza. – Nem zaklatlak többé. Menjetek békességgel!

Jött a brahman újra, de a rádzsza nem bocsátotta a színe elé, azt üzenté neki, lehet hogy a Gazdagság a jó barátja, de a lány barátja a Bölcsesség, s ez hatalmasabb.

Száműzte a brahmant az országból, és minden vagyonát elkobozta.

Bölcsesség és Gazdagság újra összetalálkozott az országúton.

– Ki a hatalmasabb? – kérdezte Bölcsesség.

– Te! – felelte Gazdagság szomorúan.

AZ ARANYPÁVA

A kecskepásztor nagyon szerette a kisfiát. Egy szép napon így szólt a fiú:

– Adj nekem, kérlek, egy fejszét és egy takarót, szeretném magam megkeresni a kenyeremet.

Amikor megkapta, kiment az erdőbe, kiirtott egy jókora darabot, az irtáson tüzet gyújtott, és a hamuba magot vetett.

Amikor a rizs kikelt és nőni kezdett, fogta a fiú a takarót, és minden éjszaka kint hált a rizsföldön. Egyik este azonban nagyon elálmosodott, és egész éjszaka mélyen aludt. Míg aludt, egy aranyszárnyú páva mind megette a rizst. Reggel a fiú szomorúan látta, hogy oda a termés. Keserves sírásra fakadt.

Ekkor egy aranytoll szállt le a rizsföldre. Felszedte, hazavitte, és a tetőt díszítette vele.

Ez idő tájt egy borbély érkezett a faluba. Ez észrevette az aranytollat a háztetőn, és jelentette a dolgot a rádzsának. A rádzsza elküldte fegyveresét a fiúért és a tollért. Mikor a fiú a rádzsza előtt állt, az uralkodó megkérdezte, hol szerezte az aranytollat.

– A földemen találtam – felelte a fiú.

Erre a rádzsza így válaszolt:

– Teremtsd elő nekem azt az élőlényt, bármi legyen is, amelyről ez a toll származik! Ha nem, élve a földbe temettetlek, és tüzet gyújtatok fölöttem!

A kisfiú természetesen nagyon megijedt, fogta a fejszét és a takaróját, és kiszaladt a földjére. Ott aztán megtalálta a páva lábnyomait, követte is, de a nyomok hirtelen megszakadtak, mert a madár fölrepült. A fiú elkeseredetten leült a földre, és sírni kezdeti.

Amint ott sírt-sírdogált, arra jött egy szarvas, és így szólt:

– Miért sírsz, kis testvérekéin!

– Ó, szarvas testvérem – lelelte a fiú –, elküldött a rádzsza, hogy keressen meg az aranyszárnyú pávát, meg is találtam a lábnyomait, de a madár nincs sehol. A rádzsza most haragjában élve a földbe temettet, és tüzet gyújtat fölöttem.

A szarvas azonban a hátára vette a kisfiút, és addig járták együtt a dzsungelt, amíg csak meg nem találták újra az aranypáva lába

nyomát. Akkor a szarvas elköszönt, a kisfiú pedig követte a nyomokat mindaddig, amíg ismét el nem tűntek.

Ismét elkeseredetten ült le a földre, és sírni kezdett. Most egy antilop jött arra, és így szólt:

– Miért sírsz, kis testvérem?

– Ó, antilop testvérem – felelte a fiú –, elküldött a rádza, hogy keressen meg az aranyszárnyú pávát, meg is találtam a lába nyomát, de a madár nincs sehol. A rádza most haragjában élve a földre temettet, és tüzet gyújtat fölöttem.

Most az antilop vette a hátára a kisfiút, és addig járták együtt a dzsungelt, amíg csak meg nem találták újra az aranypáva lába nyomát. Akkor az antilop elköszönt, a kisfiú pedig követte a nyomokat.

De úgy látszik, a madár innen is fölröppent előbb-utóbb, mert a nyomok megszakadtak. A kisfiú leült a földre, és keserves sírásra fakadt. Ekkor egy tigris jött arra, és így szólt:

– Miért sírsz, kis testvérem?

– Ó, tigris testvérem – felelte a fiú –, elküldött a rádza, hogy keressen meg az aranyszárnyú pávát, meg is találtam a lába nyomát, de a madár nincs sehol. A rádza most haragjában élve a földre temettet, és tüzet gyújtat fölöttem.

Így aztán a tigris vette a hátára a kisfiút, és addig járták együtt a dzsungelt, míg csak el nem értek egy hepehupás, meredek hegyre, majd egy sima fennsíkra, ahol a zöld bambusznád így csattogott: katt-csatt, katt-csatt, a száraz bambusznád pedig olyan hangot adott, mint a dob. Virágzó fák álltak ottan, és tizenkét medve hintázott egy sorban a hátán, mancsukat az égnek tartva, s közben nagy vidáman kiáltották: Hó! hó! Csodálatos hely volt az! Ha egy levél levált az ágtól, és nagy csendesen a földre ereszkedett, harmincöt tigris rohant elő a sűrűből a zajra. És ezen a titokzatos helyen a kisfiú megpillantotta az aranypávát egy magas fa tetején. De ez a hatalmas fa olyan messze volt, hogy a kisfiú megint csak elkeseredetten ült le a földre, és sírni kezdett. Ekkor egy elefánt jött arra, és így szólt:

– Miért sírsz, kis testvérem?

– Ó, elefánt testvérem – felelte a kisfiú –, elküldött a rádza, hogy keressen meg az aranyszárnyú pávát, de olyan messze van, hogy

sohasem juthatok el hozzá. A rádzsza most haragjában a földre temettet, és tüzet gyújtat fölöttem.

Így hát az elefánt a hátára vette a fiút, és elvitte a hatalmas fához, melynek tetején az aranypáva ült. Az elefánt ledöntötte a fát, az aranypáva a földre zuhant, és a fiú megfogta.

Mikor hazaért vele, a rádzsza nagyon meg volt elégedve, és hozzáadta a fiúhoz a lányát feleségül. Amikor a rádzsza megöregedett és meghalt, a fiú lett az ország uralkodója.

AZ ANTILOPLÉÁNY

Vadászni ment egyszer a rádza, fogott is élve egy antilopsutát. Összekötözte a lábait, és hazavitte. Otthon azonban a fia megoldotta az állat kötelékét, és szabadon bocsátotta. Amikor ezt a rádza megtudta, haragra lobbant, és elkergette a fiát az országból.

A herceg szomorúan vándorolt a dzsungelben. Hát amint megy, vándorol, futva jön feléje az antilop, nagy örömmel üdvözli, és gyönyörű tizenkét éves leánnyá változik át előtte. A herceg így szólt:

– Földönfutó vagyok, ne közelíts hozzám, mert részese leszel szomorú sorsomnak!

Az antiloplány azonban nem törődött ezzel, árkon-bokron át követte a herceget a dzsungelben.

A herceg hamarosan megszomjazott, talált is egy forrást. Éppen letérdelt, hogy igyék belőle, amikor megpillantott egy kígyót, a szájában egy béka. A béka még élt, és segítségért kiáltozott. A herceg nem ölhette meg a kígyót, mert annak sem akart ártani, de mindent el kellett követnie a béka megmentésére. Levágott hát egy darab húst a saját jobb karjáról, azt adta oda a kígyónak a békáért cserébe. A megmenekült béka boldogan ugrált el.

Az antiloplány és a herceg ezután továbbvándoroltak távoli, idegen országok felé.

Az egyik idegen ország fővárosában a borbély, amikor megpillantotta az antiloplányt, lélekszakadva a rádzához futott, és így szólt:

– Ó, uram! Soha nem látott, gyönyörűséges lány érkezett városunkba. Meg kell szerezned, szépsége a te udvarod fényességéhez illő.

– De hát hogyan vehetnem el a férjétől? – kérdezte a rádza

– Rendeld magad elé, és fenyegezd meg, hogy ha nem hoz egy fazék tigristejet, felakasztatod!

Másnap a rádza udvarába hívatta a fiút, és megparancsolta neki, hogy hozzon egy fazék tigristejet, máskülönben felakasztatja. A fiú. olyan megnyúlt képpel tért haza, hogy az antiloplány rögtön észrevette a bajt, és megkérdezte, mi bántja. Mikor elmesélte a bajt, így szólt a lány:

– Egyet se félj. Majd én gondoskodom róla, hogy megkapd a tejet. Fogj egy fazekat, és indulj tigrisanyát keresni. Ha rád támad, emeld fel a jobb kezéd, nem fog bántani.

A herceg mélyen behatolt a dzsungelba, talált is egy anyatigris, két kölykével békésen aludt. Amint azonban az orrába csapódott az emberszag, dühösen ugrott fel, és neki akart rontani a fiúnak. A herceg azonban felemelte a jobb kezét, és az anyatigris azonnal megtorpant. „Legfiatalabb húgomtól jön – gondolta. – Tejért jött. Adnunk kell neki.” Meg is töltötte a fazekat tejjel, aztán megparancsolta a két kölykének, hogy kísérjék el a herceget a rádza palotájába.

Amikor a rádza megpillantotta a tigris kísérettel érkező fiút, nagyon megijedt.

De másnap újra jött a borbély, és így szólt:

– Ne félj. A lányt mindenképpen meg kell szerezned. Szépsége udvarod fényességéhez illő.

– De hát mit tegyek? – kérdezte a rádza.

– Küldd el a férjét az emberevők földjére gabonáért.

A rádza ismét magához hívatta a fiút, és megparancsolta neki azt, amit a borbély ajánlott. A fiú olyan megnyúlt ábrázattal tért haza, hogy az antiloplány rögtön észrevette a bajt, és megkérdezte, mi bántja. Amikor elmesélte a dolgot, így szólt a lány:

– Egyet se félj, majd én gondoskodom róla, hogy kétszer annyi gabonát kapj, mint amennyit a rádza parancsolt. Írok üzenetet egy botra, ha azt az emberevők elolvassák, önszántukból ellátnak gabonával bőven.

Fogta a fiú a botot, elindult a dzsungelon át az emberevők országa felé. Hamarosan rá is talált egy óriási emberevő asszonyra, éppen aludt a földön, de az egyik fülével hallgatózott, nem jön-e arra valaki idegen. Amint meghallotta a herceg lépteit, felugrott, és rárohant, hogy felfalja. De amikor elolvasta a botra írt üzenetet, ellátta a fiút bőségesen gabonával, és két emberevő el is kísérte őt a rádza palotájába.

Amikor a rádza megpillantotta az emberevő kísérettel érkező fiút, nagyon megijedt.

De a borbély másnap megint ott volt, és így szólt:

– Most pedig dobd a *ráni* nyakékét a kútba, és parancsold meg ennek a kölyöknek, hogy hozza fel.

A rádza hívatta a herceget, és így szólt:

– A feleségem nyakéke beleesett a kútba. Menj le érte, és hozd fel, ha nem, felakasztatlak!

A fiú nagyon megijedt, és az antiloplány sem tudott segíteni. De jött a kígyó és a béka, akikkel jót tett, és lementek a kútba, és felhozták a nyakéket. Így a herceg elvihette a ráni kútba esett nyakéket a rádzsához.

A borbély másnap újra jött, és a rádza így szólt:

– Semmit sem lehelünk ellene, ez a fiú ügyesebb nálunk!

– Kíséreljük meg meg egyszer – válaszolta a borbély. – Hívasd magad elé, és parancsold meg neki, hogy ültessen egy mangóligetet érett gyümölcsökkel, egyetlen éjszaka alatt, Erre bizonyára nem képes! Így aztán megszabadulhatsz tőle, és a gyönyörű lány, udvarod fényességéhez illő, a tiéd lehet.

– Jó gondolat! – egyezett bele a rádza.

Amikor a herceg meghallotta a parancsot, olyan megnyúlt képpel tért haza, hogy az antiloplány rögtön észrevette a bajt, és megkérdezte, mi bántja. Amikor elmesélte a dolgot, így szólt a lány:

– Edd csak meg az ebédet, majd ültetek én mangóligetet egyetlen éjszaka alatt. Hozz nekem egy kardot, két mérő sót, és tisztítsd meg a sóval a kardot ragyogó tisztára. Ha készen vagy, vissza változom antiloppá, körbeszaladom a várost, és ha visszatérek, vágd le a fejemet a karddal.

Amint leszállt az éjszaka, az antiloplány futni kezdett a város körül. Amerre csak futott, mindenütt érett gyümölcsökkel teli, roskadozó mangófák nőttek ki a földből. Amikor visszatért, a herceg egyet suhintott a karddal, és levágta a fejét, erre az antilop visszaváltozott lánnyá.

Reggel aztán a rádza megpillantotta a város körül nőtt mangóligeteket, és nem volt többé mit tennie.

A herceg pedig elhatározta, hogy visszatér feleségével együtt hazájába. Elindultak, és hosszú heteken át vándoroltak a dzsungel mélyén, míg végül oda értek, ahol az antilop először változott lánnyá. Itt így szólt az antiloplány:

– Vissza kell térnem népemhez, neked is vissza kell térned atyádhoz.

Átölelte a fiút, és abban a szempillantásban újra antiloppá változott. Még egyszer ránézett a fiúra, aztán elfutott, és eltűnt a sűrűben.

A herceg egyedül tért vissza az apai házba.

VIKRAMÁDITJA LEGENDÁJA

Valamikor réges-régen volt Indiának egy Vikramáditja nevű királya, s volt a királynak egy minisztere, Bhatti. A király nagyon szerette a miniszterét, mert együtt töltötték gyermekkorukat, együtt játszottak, iskolába is együtt jártak, s testvérek módjára nőttek fel. Igazságosan, jól kormányozták ketten az országot; a jószívű király ajtajából koldus el nem ment üres kézzel, a bölcs miniszternél senki hiába nem kereste igazságát.

Nem messze Uddzsaintól– a királyi várostól – élt egy szépséges leány, akit Gránátalma kisasszonynak neveztek. Apja és anyja ugyanis egy hatalmas kert közepén tündérpalotát építtetett a leánynak, s a kert közepén állt egy gránátalmafa, rajta három óriási gyümölcs. A gránátalmák közepén szétnyílottak, s mindegyikben volt egy kicsi ág. Reggel a fa földre hajtotta ágait, a gyümölcsök kinyíltak, s Gránátalma királykisasszony meg az udvarhölgyei kibújtak, hogy estelig a fa hús árnyékában játszodozzanak. Este aztán megint lehajlottak az ágak, s a királyleány és társnői visszatértek kerti hálósobájukba.

Messze földön híre járt a királyleány szépségének. Haja fekete, akár a holló szárnya, szeme, mint a félénk őzikéé, foga két sor ragyogó gyöngy, orcájának pirossága vetekedett a gránátalmáéval.

Gránátalma kisasszony szülei hegyes törökből húzattak sűrű sövényt a lányuk kertje köré, s megszámlálhatatlan a királyok, hercegek, nemesemberek száma, akik szerencsét próbáltak, de hasztalan, a sűrű sövényen nem tudtak áthatolni.

Vikramáditja egy éjjel álmodt látott. Megjelent előtte az apja, s küldte, menjen el a fények tornyához, az őserdőbéli templom mellett.

– Óriási kincset találsz elásva a torony tövében – mondotta Vikramáditjának az álmokép. – De csak úgy lelhatsz rá, ha előbb imádkozol Ganapatihoz, a bölcsesség istenéhez. Erősíts azután egy kötelet a torony tetejéhez, s fejjel lefelé ereszkedj le rajta. Amikor már majdnem földet érél, vágd el a kötelet. A torony lábánál török sűrű sövénye vesz körül egy kertet. Ha arra esel, menten véged; de a kegyes Ganapati megvéd minden veszedelemtől, s ha belépsz a kertbe, megszerezheted a kincset.

Csodálkozva ébredt Vikramaditja rádzsa. Elment miniszteréhez, elmesélte álmát.

– Kövesd csak pontosan atyád parancsát – mondta Bhatti, amikor meghallotta a király elbeszélését.

EI is határozta Vikramaditja, hogy engedelmeskedik atyja utasításainak.

– Hanem hogyan menekülök meg a hegyes töröktől? – kérdezte.

– Mielőtt földet érnék, bizonyosan fennakadok a veszedelmes sövényen!

– Sose aggódj! – válaszolt Bhatti. – Amikor elkezdesz lefelé mászni, megcsavarom a kötelet, s ha félúton vagy, kicsavarom újra. Így aztán majd a török mellé esel.

Elmentek akkor a fények tornyához, Bhatti megcsavarta a kötelet, Vikramaditja meg mászott lefelé. Amikor feleúton volt, a miniszter megint kicsavarta a kötelet, s Vikramaditja épségben kikerülte a töröket, és beesett a kertbe. Ásni kezdett a torony tövében, s ahogy apja ígérte, csakhamar rá is akadt a temérdek kincsre. Volt ott arany, ezüst meg gyémánt, rubintok, smaragdok, zafírok, türkizek és gyöngyök garmadával. Vikramaditja összeszedte mind a kincset, és miniszterével együtt hazatért. Hanem amikor palotájába ért, nem tékozolta el a kincseket a maga gyönyörűségére, hanem ennivalót vásárolt, és szétosztotta a szegények között.

Eltelt egy kis idő, s egy éjjel Vikramaditjának megint megjelent álmában az apja.

– Fiam – szólt a fiához –, ha mindennap elmégy a templomba, és áhítattal tanulmányozod a szent könyveket, bölcs ember lesz belőled; márpedig bölcsnek lenni jó dolog, hiszen a gazdagságtól megrabolhatnak a tolvajok, de bölcseségedet el nem veheti tőled soha senki.

Felébredt álmából a rádzsa, ment miniszteréhez, és elmesélte, mit látott-hallott az éjjel. A miniszter megint csak azt mondta, hogy jó tanácsot kapott, és cselekedjék csak aszerint.

Így aztán Vikramaditja mindennap felkereste a templomot. Idővel megtanulta mind a bölcsességet, amit a szent könyvek tartalmaztak.

Így szól egyik nap Vikramaditjához a pap, aki voltaképpen nem volt más, mint maga Ganapati, a bölcsesség istene, emberi öltözetben:

– Fiam, megtanítottalak mindarra, amit véges felfogású halandó magáévá tehet. Most már el kell hagynod a templomot. De mielőtt elmennél, kérhetsz valamit. Válassz, mit szeretnél legjobban: gazdagságot, hatalmat, szépséget, hosszú életet, egészséget vagy boldogságot?

Azt felelte a rádza, hogy nem tud hamarjában dönteni, s kért egy nap gondolkodási időt vagy kettőt. Ganapati beleegyezett.

Történt pedig, hogy a templom mellett lakott egy ács, és annak volt egy ravasz fia. Ez a fiú mindennap Vikramáditja után lopakodott, amikor a templomba járt, s maga is megtanult mindent, amire Ganapati tanította a rádzsát. Meghallván a legutolsó beszélgetést a mester és tanítványa között, ugyan kíváncsi lett, mit is kér majd Vikramáditja.

– Gazdag is vagyok, hatalmas is – mondta a rádza –, s ami a többi erényt illeti, inkább versenyre kelek az emberekkel, mintsem egyedülálló legyek bármelyik jeles tulajdonságban is. Mit kérjek akkor?

– Szeretnél-e valamiféle varázshatalmat? – kérdezte Ganapati.

– Igen – válaszolt Vikramáditja. – Már régóta vágyom arra a képességre, hogy kedvemre elhagyhassam testemet, és lelkem más lénybe költözhessen, de még ezen a földön. És addig maradnék benne, míg csak kedvem tartja, de saját testem ne induljon oszlásnak, amíg lelkem távol van belőle.

– Teljesül a kívánságod – felelte a bölcsesség istene. – Úgy lesz, ahogy szeretnéd. – Azzal megtanította Vikramáditját néhány ígére, amelyek segítségével kedvére álköltözhet bármilyen alakba.

No, hegyezte fülét az ács fia! Meg is tanulta a varázsigét, amelynek segítségével a lélek más testbe költözhet, de azt a bűvös szót már nem tudta sehogyan sem kihallgatni, amellyel meg lehet akadályozni azt, hogy eredeti teste elpusztuljon.

Nem sokkal ezután Vikramáditja megint álmot látott. Apja szólott hozzá ismét álmában:

– Abban a kertben, melyet törrel borított sűrű sövény vesz körül, van egy gránátalma, abban a gránátalmában lakik egy szépséges királykisasszony. Eredj, fiam, vedd őt feleségül!

Alig ébredt Vikramáditja, sietett Bhattihoz, és elmesélte álmát.

– Eredj, és vedd feleségül a királyleányt – tanácsolta a miniszter.

– De hogy jussak a törökön át a kertbe?

– Próbáld ki a varázshatalmadat! – ajánlotta az okos Bhatti. – Változz papagájja, szállj át a sövényen, és hozd el a gránátalmát.

– No, ez okos gondolat, Bhatti barátom – örvendezett Vikramáditja.

Éppen meglátott a földön egy halott papagájt, lelkével beleköltözött, és elrepült a kertbe. Csakhamar hozta is a három gránátalmát, s benne az alvó királyleányt meg a két udvarhölgyét. Aztán elmondta a varázsigét, visszaköltözött tulajdon testébe, és feleségül vette Gránátalma kisasszonyt. Bhatti megörült, hogy sikerrel járt a rádza kalandja.

Boldogan élt feleségével Vikramáditja, békességben kormányozta országát. De aztán megint csak elfogta a kalandvágy.

– El kell mennem világot látni – mondta egyszer Bhattinak. – Szeretném többféle alakban kipróbálni varázshatalmammat. Rád bízom addig az országot és ifjú hitvesemet.

– Úgy lesz, ahogy kívánod – mondta Bhatti.

Így hát Vikramáditja lelke átköltözött egy papagájba, s elrepült.

Hanem az ács fia meghallotta ezt is. Gondolta, eljött az idő, hogy felhasználja a templomban szerzett tudományát. Elmondta a varázsigét, és – íme! – tulajdon teste holtan összerogyott, míg lelke a király testébe költözött.

Aki csak meglátta a palotában a király alakját, azt gondolta, Vikramáditja csupán elájult, és most már magához tért. Hanem Bhatti, a király minisztere mindjárt gondolta, hogy valaki elleste a varázsigét, amit Vikramáditja Ganapatitól tanult. Tüstént felkereste Gránátalma királynőt, elbeszélte gyanúját, s kérte, főzne vacsorára valami közönséges ételt, s tenné a király elé. Vikramáditja ugyanis csak a legfinomabb ételt ette, így tehát legjobban úgy jöhettek nyomára, vajon Vikramáditja maga-e ez a férfi, vagy csak bitorolják az alakját, hogy megeszi-e a durva eledelt.

Gránátalma királynő megfogadta Bhatti tanácsát. A Vikramáditja ruhájába öltözött ács mohón felfalta az ételt, s ebből látták, hogy bitorlóval van dolguk.

– Egészen biztos, hogy nem Vikramáditja ez – mondta Bhattinak a királynő. – Mit tehetünk?

– Börtönbe vetjük – válaszolt Bhatti. – Ha látja majd, hogy a rádza élete sem fenéig tejföl, majd csak kiszáll ideiglenes testéből, és visszatér önnön alakjába.

Tömlöcbe csukták hát az ács fiát. De mivel csak azt a varázsigét tudta, amelynek segítségével idegen alakba költözhetett, így kénytelen volt maradni.

Ezenközben Vikramáditja papagáj alakjában átrepült már hegyen-völgyön, s egy őserdő mélyén vénséges banjanfára lelt, amely ezer papagájnak volt otthona. Hamar megbarátkozott velük, és ő is odaköltözött a fára. Velük szállt eleséget keresni reggel, velük tért nyugovóra a vén fa lombjai közt este.

Történt egy nap, hogy egy vadász, ki egész nap hiába járt préda után, fáradtan megpihent a banjanfa alatt. Meghallotta feje fölött az ezeregy papagáj csivitelését.

„Milyen jó préda volna!” – gondolta magában, s már el is határozta, hogy felkúszik a fa törzsén, és elkap néhány madarat. Hanem a törzs is meg az ágak is csúszósak voltak, s a vadász mindhiába próbálkozott. Dühösen letett tervéről, és hazament, de szentül megfogadta, hogy egyszer majd visszatér, és előlről kezdi.

Boldogan élt egy darabig a papagájhad. Egyszer aztán amikor éppen kirepültek eleségért, zivatar szakadt rájuk. Mikor riadtan visszamenekültek banjanfájukra, megdöbbenve látták, hogy ott ezer és egy varjú keresett menedéket.

– Kergessük el őket – mondta társainak Vikramáditja –, mert különben elszórják a szájukban hozott magokat a földre, a fa alá, a magokból fák és növények sarjadnak, s onnan bárki elérheti banjanfánk ágait, és megfoghat bennünket.

De a többi papagáj csak nevette Vikramáditját meg különös gondolatait.

– Nem kergethetjük el a varjakat – mondták –, mert bőrig áznak a zivatarban.

Azután persze minden úgy történt, ahogy Vikramáditja megjövendölte. A varjak csőrében hordozott gyümölcsökből földre hullott a magja, a banjanfa tövébe. Hamarosan magas növények sarjadtak a magokból, s könnyen el lehetett onnan érni a banjanfa minden egyes ágát.

Amikor a vadász megint arra járt, látta az új növényeket a banjanfa alatt, s örült a szíve a gondolatra, hogy most már majd foghat papagájt. Amíg a madarak eleség után jártak, felmászott, és hálót vetett a papagájoknak a banjanfára. Mikor hazatértek, fogva maradt mindahány. Kétségbeesetten kiabáltak:

– Kri-kri-kri! Vikramáditja, Vikramáditja, igazad volt! Vikramáditja, Vikramáditja, tévedtünk! Mondd meg hát, hogy mit tehetnénk! Kri-kri-kri!

– Mondtam, ugye, ostobák, hogy ez lesz a vége! – felelt Vikramáditja. – Most már csak egy dolgot tehetek, ha szabadulni akartok, amint jön a vadász, hogy összeszedjen benneteket, horgasszátok le a fejeteket, és tegyetek úgy, mintha már nem volna bennetek élet. Amikor már mind az ezeregyünkről levette a hálót – huss! –, elrepülünk mindahányan, mielőtt lemászhatna a fáról.

– Jó lesz, jó lesz! – kiáltoztak a madarak, s csakugyan megfogadták Vikramáditja tanácsát. Jött a vadász. Látta, hogy a madaraknak lóg a feje, kiszabadította hát őket egytől egyig, aztán ledobta a földre.

Végül Vikramáditját is kiszabadította a vadász, és már éppen oda akarta volna vetni a többi közé, amikor a kése kicsúszott a kezéből, s nagy zajjal leesett a földre. Riadtan rebbent fel a papagájsereg, s elrepültek mind – Vikramáditja meg ott maradt a csávéban.

– No te nyomorult! – üvöltött a vadász. – Mindjárt láttam, hogy nem tartozol közéjük! Biztos a te fejedben született ez a fondorlat is! De ki is tekerem a nyakadat, egy szempillantás nem sok!

– Ugyan ostoba vagy, hogy ilyen könnyen rászédhettelek – válaszolta Vikramáditja –, de még ostobább lennél, ha megölnél. Nézd, milyen szép vagyok, milyen bátor vagyok! Ha el akarnál adni, megkaphatsz értem ezer *aranymóhart* is!

Elcsodálkozott a vadász, amikor meghallotta, milyen okosan beszél a papagáj, de azt már nem nagyon hitte, hogy megkaphatná érte ezt a mesébe illő árat.

– Ne bámulj már – szólt rá Vikramáditja –, hanem gyere, mutogass meg a városban, és bizton megkapod értem az ezer aranymóhart.

No erre már a vadász félretett minden óvatosságot, nyakába vette a várost, és kiabálta fennen:

– Papagáj! Papagáj! Itt a tarka papagáj!

Meg is álltak sokan, bámulták a szépséges madarat. Hanem amikor meghallották, hogy a vadász mennyire tartja, nevetve mondták:

– Ugyan már, ki bolond ennyit adni egy közönséges papagájért?!

Belefáradt, beleunt a vadász a madármutogatásba, s mondta nagy mérgesen a foglyának:

– Megmondtam, hogy senki sem fog ezer aranyat adni érted, ha mégoly szép vagy is! No, mindjárt meg is sütlek, meg is eszlek, mert igen éhes vagyok.

– Ó, kedves vadász, könyörülj rajtam! – kérlete Vikramáditja. – Tégy még egy próbát. Nézd, amott jön egy gazdag kereskedő. Talán ő majd megvásárol!

Hát a vadász kieresztette még egyszer a hangját:

– Papagáj! Papagáj! Itt a tarka papagáj!

– Mit kérsz érte? – kérdezte a kereskedő. – Két rúpia elég lesz?

– Nem bizony, jó uram! – válaszolt a vadász. – Nem adom alább ezer aranymóharnál!

– Hisz te bolond vagy! – kiáltott a kereskedő. – Ezer arany móhar? Ennyiért már kapok tíz hold földet, rajta házat, meg még ezer bivalyt is!

– Várjál, kalmár! – kiáltott a papagáj, amikor látta, hogy a kereskedő méltatlankodva menni akar. – Fizesd ki csak értem az ezer aranyat, s majd meglátod: jól jársz! Én Vikramáditja vagyok, a királyok királya, papagáj alakjában. Ha megveszel, és ott tartasz a boltodban, meglásd: így vagy úgy, de meghálálom!

A kereskedő annyira meglepődött, amikor meghallotta emberi módon beszélni a papagájt, hogy kifizette az ezer aranyat a vadásznak, Vikramáditját pedig elvitte, és boltjában kalitkába tette.

Akkor aztán, ha vevő jött a boltba, Vikramáditja olyan okosan, szépen beszélt, hogy a vevők újra meg újra visszatértek, és többé nem vásároltak más kereskedőnél. Így aztán a kereskedő több árut adott el, mint bárki más, és csakhamar ezerszer többet keresett, mint annakelőtte. Vikramáditjának jó élete volt a kereskedőnél.

Élt ebben a városban egy szépséges táncosnő. Művészetének oly avatott mestere volt, hogy nem eshetett ünnepség, akár

menyegző, akár újszülöttek köszöntése, hogy őt el ne hívták volna táncolni.

Lakott a városban egy szegény favágó is, aki rőzsegyűjtésből tengette életét, s a gyűjtött fát a városbeli bazároknak adta el tüzelőnek.

Egy napon a favágó nagyon elfáradt, mert messzire ment be a dzsungelbe. Lehevert hát egy fa árnyékába pihenni, s menten elaludt. Álmában gazdag ember volt, s feleségül vette a szépséges táncosnőt. Házassági ajándékkul ezer aranymóhart adott asszonyának. Amikor felébredt, csodálkozva fontolgatta magában a különös álmot, s ahogy visszatért a városba, elmesélte a barátjának.

– Vigyázz, barátom – mondta ez –, el ne ragadjon bolondos képzeleted!

Történt pedig, hogy a favágó éppen a táncosnő ablaka alatt mesélte el barátjának az álmát, s a lány meghallotta a történetet.

„Ez az ember bizonyára igen gazdag – gondolta magában a táncosnő –, máskülönben hogy is beszélt volna ilyen természetesen arról, hogy ezer aranyat ad nekem, amikor elvesz! Valahogyan meg kellene kaparintanom a pénzét!” El is küldte nyomban szolgálit a favágó után, s megparancsolta nekik, hogy hozzák elébe. Amikor aztán hozták a favágót, a táncosnő nagy ravaszul térdre hullott előtte, és így kiáltott:

– Merre jársz, hol maradsz, én édes férjem? Elepedek már utánad!

Elbámult a favágó, s szabadkozott:

– De hiszen én csak egy szegény favágó vagyok, te meg fényes úrnő! Bizony összetévesztettél valakivel!

De a táncosnő csak nem tágított.

– Hogy is lehetsz ilyen kegyetlen?! – kiáltotta. – Hát már elfelejtetted a menyegzőnk napját? Nem emlékszel fényes lakodalmunkra? Hisz elvittél a palotába, s ezer aranyat ígértél házassági ajándékkul! De bizony csak ígérted, mert azóta is hiába várom a pénzt is, meg téged is!

A favágó nem hitt a szemének-fülének. Azt hitte, álmodik – de a táncosnő szolgálai nem győzték bizonygatni, hogy nagyon is ébren van. A favágó próbált szabadulni a táncosnő karjából, megszökni szolgálitól, és hazaszaladni, hanem azok csak fogva tartották, s

amikor viaskodni kezdett, éktelen lármát csaptak, úgyhogy idegenek csődültek oda, és azt javasolták: vigyék az ügyet bíró elé.

Amikor csakugyan bíró elé került a kérdés, az nem tudott dönteni, s a királyhoz utasította a peres feleket. A táncosnő egyre csak bizonygatta, hogy a favágó a férje, hogy ezer aranyat ígért házassági ajándéknak, s még tanúkat is hozott, akik mind mellette szóltak. A favágó meg egyre csak azt hajtogatta, hogy ő szegény parasztember, nem is gondolhat házasságra, s ő is hozott tanúkat, hogy igazát bizonyítsák.

Még a király is tanácstalan volt, mit tegyen, s mindenki nagy izgalommal várta az ítéletet.

Amikor a király hírért vette, hogy él a városban egy kereskedő, s annak van egy csodálatos bölcs papagája, eszébe jutott, hogy az talán eldönthetné a vitát. Hozták is már Vikramáditját a törvényszék elébe.

– Mondd hát el történetedet, favágó – biztatta Vikramáditja.

A favágó meg elmesélte, hogy volt, mint volt az erdőben, hogy elálmosodott, lehevert egy fa alá, elaludt, s milyen álmot látott; hogy álmában elvette feleségül a szépséges táncosnőt, és ezer aranyat adott neki házassági ajándéknak.

– Akkor aztán olyan ostoba voltam – folytatta –, hogy elmentem a barátomhoz, és elmeséltem neki az álmomat, ez a táncosnő meg biztosan meghallotta, és most azt hiszi, jó prédára talált bennem.

– No most te is mondd el, hogy történt, mint történt a dolog – szólott a leányhoz Vikramáditja.

A táncosnő elmondta a meséjét, amely természetesen merő hazugság volt, s Vikramáditja könnyen rá is bizonyította, amikor kihallgattak vagy fél tucat szavahihető tanút. De a lány csak erősködött váltig, hogy a favágónak megvan a pénze, amit neki ígért hozományul. Akkor Vikramáditja elrendelte, hogy hozzanak egy lepecsételt üres üveget a bíróság elé.

– Nyisd ki ezt az üveget, s végy ki belőle ezer aranymóhart – mondta Vikramáditja a táncosnőnek.

– Hogyan is tehetnem – válaszolt a leány –, amikor nincsen benne pénz!

– Hát ezt a szegény öregembert meg hogy akartad volna megkopasztani, amikor neki sincsen pénze? – kérdezte

Vikramáditja.

A táncosnő megszégyenülten hagyta el a törvényszéket, a favágót meg azon nyomban szabadon engedték. Mindenki ünnepelte Vikramáditját a bölcs ítéletért.

Hanem a táncosnő bosszút esküdött, s el is érkezett a bosszúállás napja, amikor táncolni hívták a kereskedő fiának lakodalmára. Olyan szépen táncolt, hogy – mint ahogy várta is – a kereskedő azt mondta: kérhet, amit akar, legyen bár az legértékesebb drágaköve, legdrágább kelméje.

– Nem kérek én mást, mint ezt a kis papagájt – mondta a táncosnő –, annyira megtetszett nekem!

Szomorú szívvel vált meg a kereskedő a kedves jószágtól, hisz neki köszönhette minden vagyonát. Nem gondolta egy percig sem, hogy a táncosnő éppen a papagájt kéri majd. De hát ha egyszer szavát adta, állta is, és nagy keservesen odaadta Vikramáditját a lánynak.

Alig ért haza a táncosnő, már bosszút is akart állni a papagájon, amiért az nyilvánosan megszégyenítette.

– Fogd ezt a madarat – szólt szolgálójához –, és főzd meg nekem vacsorára. De előbb vágd le a fejét, és süsd meg, hadd kóstoljam meg mielőbb.

Csodálkozott a leány úrnőjének különös kívánságán, de nem mert ellene szólni. Vitte a madarat a konyhába, és már kezdte is kopasztani.

Hanem Vikramáditjának helyén volt az esze. Lelógatta a fejét, és holtnak tette magát. A szolgáló elment vízért, ő meg kapta magát, s bebújt egy lyukba, ahová a konyhai maradékot hajigálták.

– Ó, jaj szegény fejemnek! – kiáltott a szolgáló, amikor visszajött, és a papagájt sehol sem találta. Először nagyon megijedt úrnőjének várható haragjától, de aztán elhatározta, hogy megsüti egy csirke fejet a papagájé helyett, hisz úrnője úgysem veszi észre a turpisságot.

És csakugyan így történt, mert a táncosnő mii sem sejtve, megette a csirkefejet, amit szolgálója elébe tálalt – nem is gyanította, hogy nem a papagájé.

Vikramáditja meg egyre ott rejtőzött a lyukban, ahová az ételmaradékot hajították. Tisztátalan, kényelmetlen búvóhely volt, de

meg félt is, hogy felfedezik, hát amint kinőtt újra a tolla, fogta magát, és elrepült, s egy templomban bújt el.

Történt egy napon, hogy a táncosnő hirtelen halálfélelmében éppen ezt a templomot kereste fel, és Sívához fohászzkodott, engedné őt testestül-lelkestül épségben a mennybe.

– Ó, istenem, teljesítsd a kérésemet – zokogott a lány, ahogy ott térdepelt a bálvány előtt –, s én megteszek bármit, amit csak kívánsz tőlem!

Vikramáditja ezalatt ott ült a bálvány mögött, s nyomban felismerte a táncosnő hangját. Gondolta magában:

„Itt az alkalom, hogy a bolondját járassam vele!”

Akkor elváltoztatott hangon így szólt:

– Teljesül a kívánságod, asszony, ha pénzzé teszed minden vagyonedat, és szétszobod az ínségesek között. Akkor aztán gyere ide a templom udvarára, s én testestül-lelkestül épségben eljuttatlak a földről a mennybe.

A táncosnő azt hitte, isteni szózatot hall, s követte mindenben a tanácsot. Aztán visszatért a templomhoz, letelepedett az udvaron, s elmondta boldog-boldogtalannak, hogy a bálvány megígérte: testestül-lelkestül épségben száll a mennybe. Mindenki szent borzalommal hallgatta, s mert valóban hitték, hogy a leány mennybe megy, odacsődítették a város népét, hadd lássanak csudát.

Hát ahogy a táncosnő várja, egyre várja, mikor száll már a mennybe, egyszer csak szárnyrebbenést hall, s – íme! – előbújik nagy gunyorosan Vikramáditja!

-No, te táncosnő! Eljöttél hát, hogy mennybe szállj? Sajnos, egy kicsit nehéz vagy a repüléshez, mert lehúz a sok bűnöd!

Akkor már felismerte a leány a papagáj hangját, s tudta, hogy őt hallotta a bálvány mögül. Nagy lelkiismeretfurdalásában, amiért olyan gonoszul bánt Vikramáditjával, fogta magát, falba verte fejet, és szörnyethalt.

Mármost az odacsődült tömeg között volt Bhatti is, Vikramáditja minisztere, aki királya után kutatott mindenfelé. Amikor meglátta az ember módra beszélő papagájt, menten tudta, hogy nem más az, mint Vikramáditja. Felszaladt hát egy dombocskára, hogy Vikramáditját meglássa messziről. Így is történt: Vikramáditja felismerte a barátját, a kezére szállt, és visszatért vele Uddzsainba.

Csakhogy a régi testébe nem térhetett vissza a király, mert abban lakott az ács fiának lelke, akinek a teste már rég elenyészett.

Bhatti eszén azonban nem lehetett túljárni. Maga elé idézte a bitorlót, és megmondta neki, hogy az igazi rádza hazatért, és visszaköveteli trónját. Az ács fia persze kötötte az ebet a karóhoz, hogy márpedig ő az igazi uralkodó, nem más.

– A másik azt mondja, ő az igazi, te meg azt, hogy te vagy – szolt Bhatti. – Döntsük el hát úgy, melyiktek mond igazat, hogy rendezzünk párviadalt az ő kosa meg a tiéd között.

Vikramáditja kosát történetesen mindig egy *citrus*fához kötötték ki, s szarva nagyon megerősödött, ahogy egyre a fa gyenge törzséhez fente. De az ács fiának kosát már egy *teak*fához kötötték mindig, s annak oly kemény volt a törzse, hogy a kos szarva meglazult, amikor oda dörzsölgette.

Elkezdődött a mérkőzés, s az ács fia csakhamar látta, hogy az ő kosa nem jó se támadásra, se védekezésre. Rémületében, hogy alulmarad a párviadalban, levágta a kos fejét, s maga költözött a testébe, gondolta, így majd jobban küzd, és megnyerheti a versenyt.

Hanem Bhatti meg éppen erre várt, s kérte is Vikramáditját, maradjon mindig a közelben. Alighogy a bitorló kibújt a rádza testéből, Bhatti már intett is barátjának. Vikramáditja egyszeriben elhagyta a papagáj testét, s belebújt a magáéba. Akkor felkapta dárdáját, s átverte a koson, amelynek testében rejtőzött az ács fiának lelke. Akkor aztán elment Bhattival a palotába Gránátalma királynőjéhez, aki azt sem tudta, hová legyen örömeiben, hogy viszontláthatja. És mind ezután boldogan éltek, míg meg nem haltak.

A BIVALYOK BARÁTJA

Úgy történt, hogy a tigris vadászni indult az erdőben. Amint cserkészett, találkozott a vaddisznóval, és így szólt hozzá:

– Ó, disznó, nagyon éhes vagyok. Megezek.

– Azt, hogy megeszel-e vagy nem – felelte a vaddisznó –, később kell eldöntenünk, mindenekelőtt azonban birkózzunk meg egymással. Ha te győzöl, akkor természetesen megehetsz.

– De ha birkózzunk – szólt a tigris –, bíró is kell. Honnan veszünk bírót?

– Te nagyon gyorsan tudsz szaladni – felelte a vaddisznó. – Szaladj, keress bírót, aztán gyere vissza velem.

Úgy is lett.

Volt egy ember, Rarin-Dzsidzsának hívták, és történetesen éppen abban az erdőben vadászott. Észrevette, hogy egy tigris követi. Nagyon megrémült, s már éppen el akart menekülni, amikor így szólt hozzá a tigris:

– Ne félj!

– De hiszen te meg akarsz enni! – felelte Rarin-Dzsidzsa.

– Eszem ágában sincs – esküdözött a tigris –, arra akarok csak megkérni, hogy légy bíró, mert meg akarok birkózni a vaddisznóval.

Rarin-Dzsidzsa élt a gyanúperrel, és sokáig szabódott, de végül csak beleegyezett.

Időközben a vaddisznó meghemperedett a mocsárban, csúszós sárréteg vonta be a testét. Amikor a tigris visszaért az emberrel a megbeszélt helyre, így szólt hozzá:

– Jól figyelj, és bíráskodj igazságosan!

A vaddisznó és a tigris birkózni kezdett, a disznó megrázta magát, és a sár a tigris szemébe fröccsent, mire az rémülten menekülni kezdett. Rarin-Dzsidzsa erre győztesnek nyilvánította a vaddisznót, maga a tigris is belenyugodott az ítéletbe. Így a disznó megmenekült, de ez nem csillapította a tigris éhségét. Így szólt az emberhez:

– Nagyon éhes vagyok. Meg kell egyelek!

– De hiszen megesküdtél, hogy nem eszel meg, nem szegheted meg az esküt – felelte Rarin-Dzsidzsa.

– Ha engem nyilvánítottál volna győztesnek – felelte a tigris –, megettem volna a disznót, és nem kellene megegyeek téged, de te a disznót hirdetted ki győztesnek, így lehetővé tetted, hogy elmeneküljön, nem tehetek hát mást, mint hogy téged eszlek meg!

Rarin-Dzsidzsa megértette, hogy a tigris komolyan gondolja, amit mond, és futni kezdett. Futott-futott, amíg a lábai bírták, de aztán nagyon elfáradt, és kétségbeesésében felmászott egy nagy fára. A tigris nem tudott utána mászni, leült hát a fa alá, és elhatározta, hogy addig vár, amíg az ember le nem jön a fáról.

Ez a fa azonban egy bivalycsorda kedvenc pihenőhelye volt. Estéknél ott heveredtek le a fa alatt, és itt töltötték az éjszakát. Amikor estefelé megérkeztek, felháborodottan kergették el a tigrist tanyájukról.

Reggel felkerekedtek a bivalyok, hogy a legelőre menjenek. Amikor elmentek, Rarin-Dzsidzsa leereszkedett a fáról, szépen megtisztította a környéket, aztán újra felmászott. Napról napra így cselekedett. A bivalyok csodálkozva látták, hogy pihenőhelyük minden este tiszta és rendes, és nem értették a dolgot.

– Kell, hogy legyen itt valaki – mondogatták egymásnak –, hogyan tudnánk elcsípni?

– Én már nagyon öreg vagyok ahhoz, hogy a legelőre menjek – szólt egy vén bivaly tehén –, inkább elrejtőzködöm itt, és elcsípem az illetőt.

A többi bivaly beleegyezett, és megígérték, hogy hoznak neki egy kis ennivalót, amikor este visszatérnek.

Másnap reggel aztán felkerekedett a csorda, de a vén bivalytehén ott maradt, leheveredett a földre, és halottnak tettette magát. Rarin-Dzsidzsa leereszkedett a fáról, takarított, aztán hirtelen észrevette a heverő bivalytehenet. Nagyon megsajnálta, és elkezdte lemosni a testét. Közben a vén bivalytehén megpróbálta a lábaival elkapni az embert, de sikerült idejében elugrania, és gyorsan felmenekült szokott helyére, a fára.

Amikor este megjött a csorda, meghallották, mi történt, nagyon megdühödtek a vén bivalytehénre, és nem adtak neki egy falat ennivalót sem.

Másnap reggel így szólt az öreg tehén:

– Most sikerülni fog. Nagyon ügyesen fogom csinálni.

Rarin-Dzsidzsa ismét leereszkedett, elvégezte a szokásos takarítást, azt hitte, hogy a vén bivaly most már valóban halott, és nagy vigyázva lemosta a testét. De közben a vén tehénnek valóban sikerült őt megfognia, s ez alkalommal nem tudott elmenekülni.

Este, amikor a bivalyok megjöttek, nagyon elégedettek voltak az öreggel, mert látták, hogy ott van az ember megfogva.

– Ne félj – mondták Rarin-Dzsidzsának –, nem bántunk. Nagy szolgálatot tettél nekünk, mindenben segítségére leszünk, amiben csak tudunk. Mától kezdve annyi tejet ihatsz, amennyit csak akarsz.

Az öreg bivalytehén is megkapta az ennivalót, amit a legelőről hoztak neki.

Rarin-Dzsidzsa ettől kezdve boldogan élt a bivalyok között. Takarított rájuk, ápolta a betegeket, a gyengélkedőknek ennivalót keresgélt az erdőben. Egy nap így szóltak hozzá a bivalyok:

– Néha messzi vándorútra indulunk, honnan tudhatnánk ilyenkor, hogy nálad minden rendben van-e? Készíts két furulyát, egyet egy síppal, másikat kettővel. Ha az elsőt szólaltatod meg, tudni fogjuk, hogy minden rendben van nálad, és nyugodtan folytatjuk vándorutunkat. Ha azonban a másodikba fújsz, azonnal visszatérünk hozzád.

Rarin-Dzsidzsa egyszer lement a folyóra fürödni, és fürdés közben néhány szál haja kihullott. Arra gondolt, hogy a haj értékesebb annál, semmint hogy csak így el lehessen szórni. Készített hát egy kis fadobozt, beletette a hajszálakat, aztán leúsztatta a folyón.

Messze lent, a folyó alsó folyása mentén fürdött az asszami rádza lánya. Meglátta az úszó dobozt, utána ment, és partra vitte. Amikor kinyitotta, és meglátta a gyönyörű hajszálakat, így kiáltott:

– Csodálatosan finom hajszálak! Ahhoz a férfihez akarok feleségül menni, akié ez a haj!

Hazament, nem evett, nem ivott, nem beszélt. A szülei kétségbeesve kérdezték, mi baja, mit kíván, mivel lehetne jobb kedvre hangolni?

A lány elővette a dobozt, megmutatta szüleinek a hajszálakat, és így szólt:

– Ahhoz a férfihoz akarok feleségül menni, akié ez a haj!

A rádza és a ráni emberekhez, állatokhoz, madarakhoz fordultak kérdésükkel, kié lehet ez a haj. De feleletet nem kaptak. Végül a varjú megszólalt:

– Elmegyek és megkeresem!

A varjú berepült minden vidéket, fáradhatatlanul kereste-kutatta, kié az a haj, míg végül érkezett ahhoz a magas fához, amely alatt a bivalyok szoktak éjszakázni. Ott meglátta Rarin-Dzsidzsát, amint mindkét kezében egy-egy furulyával sétálgatott. A varjú odaröpült föléje, és belecsípett a hajába. A férfi el akarta a szemtelen madarat hessenteni a karjával, s közben kiejtette a kezéből a furulyákat. A varjú ellopta, és elvitte a rádza lányának mindkét furulyát.

– Ha ezekből hangot csalsz elő – szólt a varjú –, a férfi, akié ez a haj, minden bizonnyal idejön.

A lány elkezdett furulyázni, előbb az elsőt illesztette a szájához – és a bivalyok folytatták vándorlásukat, de aztán a lány kíváncsi volt, milyen hangot ad vajon a másik, azt is az ajkához illesztette – erre aztán a bivalycsorda nagy dübörgéssel megjelent.

Rarin-Dzsidzsa látta a bivalyokat útközben, és tudta, hogy oda igyekeznek, ahol a furulya megszólalt. Így hát követte őket, míg végül ő is eljutott a rádza lányának palotájához. Odalépett a lányhoz, kérte, hogy adja vissza a furulyákat, de a lány így válaszolt:

– Csak akkor adom vissza, ha elveszel feleségül.

Tetszett a dolog Rarin-Dzsidzsának, nem is késlekedtek sokáig, hanem férj-feleség lettek. Amikor a rádza meghallotta, hogy a veje két varázserejű furulya segítségével ennyi sok bivaly felett rendelkezik, elhatározta, hogy elveszi tőle a furulyákat. Titokban lopta el mindkettőt, aztán lányát és vejét együtt üzte ki a palotából.

Rarin-Dzsidzsa így szólt asszonyához:

– Ne maradjunk ezen a vidéken. Térjünk vissza ahhoz a magas fához, ahol oly sokáig olyan boldogan éltem.

Vissza is tértek a magas fához, amely a bivalycsorda kedvenc éjszakai pihenőhelye volt, több lányuk született, és mindnyájan nagyon boldogok voltak, mert barátaikkal, a bivalyokkal élhettek az erdő mélyén.

AZ ELSŐ ELEFÁNT

Réges-régen, ősidőkben élt egy házaspár, akiknek nem volt gyerekük. Megöregedtek, s egyre csak azt mondogatták egymásnak szomorúan:

– Megöregedtünk, bizony megöregedtünk, gyerekeink meg nincsenek.

Elmentek hát a szent fához, és felajánlották, hogy mindennap megöntözik. Miután már hosszú idő óta mindennap hűségesen megöntözték, egy szép napon a szellem kilépett a fából, és megkérdezte az öregembertől és a feleségétől:

– Miért öntöztetek meg mindennap ilyen hosszú időn át?

Az öregek azt felelték:

– Megöregedtünk, bizony megöregedtünk, gyerekeink meg nincsenek. Azért öntöztünk meg téged mindennap ilyen hosszú időn át, mert szeretnénk, ha gyerekünk lenne.

A szellem így válaszolt:

– Jól van. Lesz gyermeketek, és nem kell többé megöntöznötök engem.

Az öregek meghallván, amit a szellem mondott, hazatértek, és valóban nem sok idő múltán az asszonynak gyereke született. De milyen gyereke? Az újszülött nem volt más, mint egy teknősbéka.

– Ó – panaszkodott egymásnak az öreg házaspár –, mennyit fáradoztunk az öntözéssel, hogy a szellemnek kedvére tegyünk, s íme, csak egy teknőst adott nekünk gyermek helyett.

Az öregasszony meg akarta szoptatni a teknőst, de annak bizony nem kellett az anyatej, rizst kért inkább. Az öregek azt hitték, hogy néhány kanálnyi elég lesz a picinek, de az bizony megevett két hatalmas tállal. Ez akkor történt, mikor a teknős kétnapos volt. Harmadnap három tál rizst evett meg, a negyedik napon négyet és azután mindennap eggyel többet úgy, hogy mikor húsznapos volt, már húsz hatalmas tál rizst falt fel.

Az öregek látták, hogy a teknős rövid idő alatt mind elfogyasztotta a rizskészletüket, és nagyon megrémültek:

– Ez a csöppség teljesen tönkretesz bennünket, pedig még csak nem is emberi lény. Ha húsznapos korában már ennyit eszik,

mennyit fog enni később, ha felnőtt?

Elmentek a fához, és így szóltak a fa szelleméhez:

– Kérlek, vedd vissza tőlünk a gyermeket.

De a szellem nem hallgatta meg őket.

Az öregek Ailungnak nevezték a teknősbékát, és mivel a szellem nem vette vissza tőlük, az anya így szólt hozzá egy szép napon:

– Minden eledelünket felfalod, és nem dolgozol semmit!

– Kérd meg apámat, anyám, készítsen nekem egy jó daót.^{16}

– De Ailung, mit akarsz a daóval? – kérdezte az anya.

– Elmegyek az erdőbe – felelte a teknős –, kiirtok egy jókora darabot, hogy legyen szántóföldünk.

Az anya nem értette ugyan, hogyan tudhatna az ő gyermeke a daóval dolgozni, hiszen keze sincs, de azért így szólt a férjéhez:

– Ailungnak daóra van szüksége.

És az öreg csinált is a fiának, nem is egy, de két daót.

Ailung elment a daókkal az erdőbe, amint odaért, elefánttá változott, és a daókat agyar módjára használta. Egy nap alatt három hegyoldalon irtotta ki az erdőt, de a völgyben állott egy gyönyörű gumifa, ennek megkegyelmezett, mert így gondolkodott.

– Ennek a gyönyörű fának megkegyelmezek, remekül kipihenhetem magam az árnyékában.

Este visszaváltoztatta daókká az agyarait, s ő maga is visszaváltozott teknősbékává. Amikor hazaért, az apja megkérdezte tőle, mennyi erdőt irtott.

– Ne most kérdezd, apám – felelte Ailung –, ha majd a termés aratásra érett, akkor megmutatom.

A gumifában pedig, melynek Ailung megkegyelmezett, egy hatalmas szellem lakott, akinek számtalan gyermeke volt. Mikor látta, hogy az erdőt körös-körül kivágták, megijedt, hogy az ő fáját is elpusztítják, és nem lesz hol laknia, ezért kiküldte a gyermekeit az irtásra. Megszólaltatta a fuvoláját, és a fuvola hangjaira a gyermekei újra felnövelték mind a fákat, éppen úgy, mint annak előtte. Amint ez megtörtént, a gyermekek visszatértek a gumifába az apjukhoz.

Másnap, mikor Ailung visszatért, látja ám, mi történt, és nagyon megharagudott. Elefánttá változott, és tombolva pusztította el újra az erdőt. Elhatározta, hogy ezúttal egyetlen fának sem kegyelmez, de amikor a gumifához ért, a szellem és gyermekei kiugrottak a fából,

és nekirontottak. Nem sokra mentek vele, mert Ailung rendkívül erős volt, és rövid idő alatt győzedelmeskedett felettük.

– Minden parancsodat teljesítjük – szólt a gumifa szelleme –, csak kegyelmezz nekünk.

– Gyújtsatok tüzet az irtáson – felelte Ailung –, tegyétek termékennyé a földet, aztán vessetek magot belé.

A szellem és gyermekei engedelmeskedtek Ailung parancsának, s mikor eljött az aratás ideje, Ailung nagyon elégedett volt velük.

– Még valamit tegyetek meg – szólt –, arassátok le a termést, csépeljétek ki, és hordjátok be a házamba.

Ailung ezután ismét teknősbéka alakot öltött, hazament, és így szólt a szüleikhez:

– A termés megérett, már aratnak és csépelnek. A munkások hamarosan behordják a rizst a házba.

Az öregek persze egy szót sem hittek az egészből, a szellem és gyermekei azonban rövidesen megjelentek, s olyan tömértelen rizst hordtak be a házba, hogy nem volt már hová tenni.

– Készítsetek a munkásoknak ízletes ételt – szólt Ailung –, én pedig ezután nem élek többé veletek. Az erdő lesz otthonom.

Az öregek nagy csodálkozására Ailung a szemük láttára elefánttá változott, a daókból lettek az agyari, és elment az erdőbe. Ő volt az első elefánt. A szülei pedig olyan vendégszeretettel bántak a szellemmel és gyermekeivel, hogy az istenek azóta is boldogan élnek a földön, és mindenben az emberek segítségére vannak.

A BŐBESZÉDŰ TEKNŐSBÉKA

Élt egyszer egy király, akinek be nem állt a szája. Egyre csak butábbnál butább kérdéseket intézett minisztereihez. Amikor már nem volt mivel zaklatnia őket, összevissza locsogott-fecsegett mindent, ami eszébe jutott. S amíg beszélt, senki más szóhoz nem juthatott.

A király minisztere igen bölcs férfiú volt, s elhatározta: kigyógyítja urát a bőbeszédűségből. Nem kellett sokáig várnia. Egy szép napon a király megint rákezdte, s csak locsogott, csak fecsegett, míg estére be nem rekedt egészen, s nem maradt hangja, folytatni beszédét. Mivel azonban sajnálta volna végét vetni a beszélgetésnek, kérte miniszterét, mondana el valami érdekes történetet. Örömet ráállt az okos miniszter, s elmondta királyának a következőket:

– Élt egyszer a Himalája egy kis tavában egy igen-igen bőbeszédű teknősbéka. Elunták már mind a szomszédai, hogy válaszolgassanak a sok miéltre, hogyanra, s bosszantotta őket a véghetetlen fecsegés. Ha csak meglátták is messziről a teknőcöt, már iszkoltak előle.

A teknősbéka nagyon egyedül érezte magát. Beszélt volna naphosszat, de nem volt kihez. Történt egy napon, hogy két vadliba, útban a Mánaszaróvara-tó felé, leereszkedett pihenni a teknősbéka kis tavára. A teknőc kapott rajta, hogy idegeneket lát, odaúszott, s megszólította őket:

– Honnan jöttök? Mi a nevetek? Hát a mesterségeitek? – s azzal kérdés kérdést követett, de bizony egy perc nem sok, annyit sem hagyott a válaszra.

Mulattatta a dolog a libákat. Mivel csak átutazóban voltak, nem tudhatták, micsoda locsi-fecsi szörnyeteg a teknős, jól elszórakozták hát a szóáradaton, s hébe-hóba, amikor éppen tehették, válaszolgattak is a kérdésekre.

Elbúsult a teknősbéka, mert tudta, hogy csakhamar búcsút mondanak a libák a kis tónak, s félt, hogy elveszti kellemes hallgatóságát, ezért így szólott hozzájuk:

– Megelégettem ezt az unalmas szomszédságot itt a tóban. Elvinnétek-e magatokkal a Mánaszaró varára?

– Már hogyan vihetnék el? – kérdezték a libák. – Hiszen te nem tudsz repülni!

– Hiszen ennél mi sem könnyebb! – válaszolt a teknős. – Fogjátok csőrötökbe egy bot végét, én meg majd ráakaszodom fogammal a közepére. Így aztán könnyűszerrel elvihettek a Mánaszaróvarára.

– No jól van! – mondták a libák, akiket mulattatott a bolondos teknőc. Akkor aztán csőrükbe vettek egy botot, a mi teknősbékánk belekapaszzkodott közepén, s a vadlibák lassan szálltak a dombok felé.

De alig haladtak egy keveset, amikor meglátta a fura menetet egy holló, és menten elkezdett kiabálni társainak:

– Gyertek, gyertek, barátaim, nézzétek ezt a furcsaságot!

Egy papagáj elkapta a szót, s rákezdte ő is:

– Gyertek, gyertek, barátaim, nézzétek ezt a furcsaságot!

– Ugyan már, mi ebben a furcsa?! – förmedt rájuk a teknőc, s beszéd közben eleresztette fogával a botot. Röpült, zuhant szegény, míg leesett a sziklákra, s azon nyomban szörnyethalt.

A miniszter befejezte a történetet, a király pedig megértette a példázatból, milyen fölösleges dolog a sok beszéd; idővel kevés szavú, bölcs uralkodó lett belőle.

FÜGGELÉK

MESEMAGYARÁZÓ

E kötet meséi üzenetek távoli világokból, távoli kultúrákból. Hírt adnak messze tájakról, a más éghajlat alatt virágzó természet szépségéről, és azokról az emberekről, akik ezeket a tájakat lakják.

Ha a meséket összekapcsoljuk a mesemagyarázó talán száraznak ható adataival, úgy tűnik, mintha a mesebeli varázsló példájának intésére egy csontváz hirtelen hús-vér emberré válna, akinek a szeme egyszerre csak lát, a nyelve szól, vér lüktet az ereiben, a szíve dobog, és az életre kelt test táncra perdülne előttünk.

Mi Európa országaiban a technikai civilizáció keretei között élünk, mindinkább a városok kőfalai között, mindjobban elszakadva a természettől. Talán akadnak a kötet olvasói között olyanok is, akik a tehenet vagy libát csak könyvekből ismerik, és hamarabb találkoznak elefánttal vagy tigrissel a budapesti Állatkertben, mint egyes háziállatokkal falun. A vidéken élő emberek is ma már a televízió, rádió útján értesülnek mindarról, ami a világban történik, kőházakban laknak, kőistállóknak tartják jószágaikat, s már nem élnek olyan természetközelségben, mint a régiek vagy mint például számos olyan népcsoport, mint amelyekről szó esik ebben a kötetben.

E kötet egyik szerkesztője Bodrogi Tibor, néprajztudós, a közelmúltban hosszabb időt töltött Indonéziában, és azt tapasztalta, hogy egyik-másik indonéziai szigeten, a sűrű őserdő mélyén, a kopár hegylancok körülzárt völgyekben, a szigetek belsejében vagy a forgalomtól távol eső apró szigetecskéken akadnak még olyan emberek, akiknek életkörülményei a kőkorszak viszonyait idézik, akik megőrizték ősi munkaeszközeiket, viseletüket. Így természetes, hogy fogalmaik, felfogásuk, érzelmeik is ezeket a régi korokat idézi fel.

Az a hatalmas térség, ahonnan e kötet meséi származnak, igen változatos tájakat és sokféle népet foglal magában. Nyugati határa a nagy Indus folyó, keleten a Csendes-óceán magányos szigetéig, a Húsvét-szigetig nyúlik, északon egyrészt a Himalája égbe törő, örök hóval és jéggel fedett vonulatáig, másrészt a pálmákkal fedett

Hawaii szigetekig ér, míg délen Ausztrália és Új-Zéland partvonalai övezik. Magas hegységekkel, sivatagokkal, trópusi őserdőkkel egyaránt találkozunk ezeken a távoli tájakon, címek megfelelően különböző éghajlatokkal is; így a mesékben sarki hidegről, sivatagi szárazságról, féltrópusi enyhe, mérsékelt éghajlat esőzéseiről is olvashatunk. Az állatvilág ugyancsak nagyon változatos. Az indiai mesékben hatalmas ragadozók, elefántok, tigrisek szerepelnek, az indonéz mesevilágban a majmok mellett egy különös, másutt elő nem forduló állat, a törpeszarvas foglal el jelentős helyet, míg a szigetvilág és Ausztrália mesekincsében erszényes állatokkal, nagy madarakkal találkozunk.

Bármennyire eltérő környezetben, különböző éghajlat alatt éltek is ezek a népek. hajdani közös eredetük mégis összefűzi őket. Hátsó-India és Dél-Kína termékeny folyó-völgyei alkották azt a központot, ahonnan e népek ősei a ködös múltba vesző időkben vándorútra keltek, hogy benépesítsék mai lakóhelyüket. Először Ausztrália őslakói indultak el innen, több mint *tízezer* évvel ezelőtt, hogy a mai indonéziai szigeteknek a jégkorban még csaknem összefüggő láncolatán keresztül Ausztráliába jussanak el, majd később, amikor az indonéz szigetvilág mostani képe már teljesen kialakult, a *pápuák* és a *melanézek* vándoroltak be a mai lakóterületükre, Új-Guineába és Melanézia néhány szigetére.

Utánuk az időszámításunk előtti első *évezredben* tengerjáró csoportok vágta neki a végtelen óceánnak, és népesítették be előbb *Polinéziát*, majd *Mikronéziát*. Míg mindez végbement, addig nyugaton India is benépesült, keveredve az észak felől ideérkező népcsoportokkal. E közös eredetű népek között az évezredek során megszakadt a kapcsolat, és ezért önálló fejlődésen mentek keresztül. Így alakultak a térségen belül kisebb-nagyobb területek, melyeket népeik eltérő műveltsége miatt a tudomány elválaszt egymástól, és külön-külön névvel illet. Ezek: *Ausztrália, Óceánia, Indonézia, Hátsó-India, (Burma, Kambodzsa) India, Kasmír.*

A legkezdetlegesebb életviszonyok között Ausztrália őslakói élnek. Ezek a sötét bőrű, sokszor csaknem fekete, göndör hajú emberek az

emberiség legősibb műveltségének élő kövületei. Lélekszámuk a XVIII. század végén, amikor a fehérek először léptek partra Ausztráliában, mintegy 300 000 lehetett, leszármazottaik száma ma alig 50 000-re tehető. Létfenntartásuk vadászaton, halászáton, a növények gyűjtögetésén alapul; dárdával, buzogánnyal, bumeráanggal ejtik el az emut és a kengurut, varsával fogják meg, vagy szigonnyal szúrják át a halat. Eszközeik fából, kőből, csontból, kéregből készülnek. Mivel a földművelést nem ismerik, egész éven át vándorolnak, mindig azt a területet keresve fel, ahol a legtöbb vadra, halra számíthatnak, és ahol bőségben találnak ehető növényeket. Társadalmi szervezetük is ehhez az életmódhoz igazodik, ötven-száz főből álló csoportokban kóborolnak, közös ügyekben az öregeké és a rátermett férfiaké a szó.

Mivel a természettől igen nagy mértékben függnek, vallásukban az állatok és növények szaporításával kapcsolatos hiedelmek a fontosak. A természettel szoros kapcsolatban élő, az elemeknek kiszolgáltatott ember varázserőt tulajdonít az égitesteknek, a természeti jelenségeknek. gondolatvilágában és meséiben is visszatükröződik az életmódja és ebből az életmódból eredő hiedelmei.

A vallásnak egyik formája, a *totemizmus* tölti be gondolkodásukat. Totemizmus alatt értjük az egyes állatokkal vagy ritkábban növényekkel, természeti jelenségekkel való rokonságba vetett hitet. Egy-egy totemcsoportnak körös totemje van (néhol az asszonyoknak külön totemállatuk), melyet ősüknek tekintenek. A totemállatot tilos megölni vagy megenni. Esetleg még az érintése is tilos. Ehhez kapcsolódik a *tabu*, a szentnek tartott állatokkal kapcsolatos – esetleg magával a szóval kapcsolatos – tiltás, mely más, magasabb kultúrájú népek vallásában is előfordul (így például a hindu vallásban a tehenet tartják szent állatnak, s ezért nem szabad levágni). Ez a hiedelem a természetfölötti hatalmaktól, az ismeretlentől való félelemből ered. A totemállatról nevezik el az egyes törzsek magukat, ezzel magyarázható például a *Vayamba*, a *teknősbéka* c. mesében az oalák és vayambák, a gyíkok és a teknősbékák harca, melyben nincs tisztázva, hogy egy-egy állatról vagy magáról az egész törzsről esik-e szó. De hogy nem csak állat, hanem más természeti jelenség is betöltheti ezt a szerepet, azt a

Dzsidzser-Dzsidzser, a hideg nyugati szél c. mese, vagy *A hét Meamei nővér-ről* szóló mese példázza; ezekben a szelek, a csillagok élnek emberi életet, szoros kapcsolatban a valóságos emberekkel. A totemizmussal együtt járnak bizonyos ősi szertartások, ún. *mágikus* szertartások is, melyekről ugyancsak szó esik ezekben a mesékben. Egy-egy csoportnak van egy kiemelkedő bölcs férfiúja (ilyen Vurrunna, aki a törzs kultúrhérosa), rendszerint a csoport orvosa, tanácsadója, aki vezeti a szertartásokat, melyeket legtöbbször külső szemlélőnek nem szabad megtekinteni. Így választják Bohrát a kenguruk a törzs tagjává, mert meglátta a táncukat, és részt vett véletlenül a szertartásukon. A totemizmus ma már leginkább éppen az ausztráliai népek hiedelemvilágában él.

A Csendes-óceán szigetvilága, Óceánia három térségre oszlik. Ausztráliától északra terül el *Melanézia*, ettől északra *Mikronézia*, keletre pedig *Polinézia*. Először a göndör hajú, sötét bőrű pápuák érkeztek Melanéziába, majd az általuk szabadon hagyott részeken a világosabb, barna bőrű melanézok telepedtek le. A pápuák, akik nagyrészt e hegyes, erdős belső területeken élnek, földművelők, míg a partvidékeken élő melanézok a földművelés mellett halászattal is foglalkoznak. Földművelésüket a gumós növények (yam, táro) ásóbotos művelése jellemzi, halászatukat pedig a nagy kerítőhálókkal folytatott tengeri halfogás. Eszközeik fejlettebbek, mint az ausztrálieké, míg ezek pattintással, hasítással állították elő kőszerszámaikat, addig a pápuák és a melanézok szépen csiszolt és fanyélbe illesztett kőbaltákat készítenek az erdőirtásra, a fafaragás céljaira. A földművelés közvetlen eredménye a letelepült életmód, a nagyobb létbiztonság és mindenekfelett a szilárdabb társadalomszervezet; a népesség falvakban és nemzetségfők irányítása alatt nemzetiségi szervezetben él. Vallásukban a természet növényekre irányuló *termékenység mágia* mellett az ősök kultusza tűnik fel, a gyerekeket a közösségbe felvevő bonyolult szertartásokkal. A messze világon híres fafaragásaik, szobraik, álarcaik ezekkel a szertartásokkal állnak összefüggésben.

Meséikben is mindez tükröződik. A *Tündérek Királya* c. pápua mesében a *vaio* gyümölcs elterjesztéséért folyik a harc (s közben színes képet kap az olvasó erről a tájékról), a *Manubada menyasszonya*, a *Hogyan győzte te a bátor fiú a vaddisznót?* A *kiskakas* c. mesékben a halászat, a tengeri élet, a földművelés és a temetkezési szertartások a maguk valóságában jelennek meg. Érdekes a *Napoleoni is tongai volt* c. mese is, mely azt bizonyítja, hogy a Tonga-szigeteken élők között már létezhetett fejlett „nemzeti” öntudat, mely ebben az esetben érdekesen párosult a hírrrel, melyet a történelemből valamelyik hajós hozhatott el ide.

A tengeri úton jól irányítható vitorlás csónakokkal *Mikronéziába* és *Polinéziába* érkező népek a kisebb-nagyobb szigeteken igen kedvező természeti körülmények közé jutottak. A talaj csekély munkával bőséges termést biztosított, magas volt a tenger halhozama is, és így bár a legfontosabb eszköz a csiszolt kőbalta volt, Mikronéziában és Polinéziában már egy-egy szigetre vagy szigetcsoportra kiterjedő társadalmi egységekkel, szilárd rétegezett társadalmakkal találkozunk. A társadalom vezetését általában egy-egy királynak nevezhető személy ragadta magához, és az ő nemzetségéből származók töltötték be a kisebb-nagyobb irányító tisztségeket. Utánuk következett a király és a főnökök számára is dolgozó közemberek nagy serege. A királyi és a főnöki tisztség öröklődő volt, és ez biztosította egy-egy királyi nemzetség uralkodói szerepének a folyamatosságát. Az így kialakult társadalmi munkamegosztásban már egy papi réteg is feltűnik, ami egyúttal a vallás bonyolultságára is mutat. Az ősök kultusza helyébe az istenek kultusza lép; a hiedelem szerint a világ teremtésében, az emberek sorsának irányításában számos isten játszott szerepet, akik – akár a görög istenek – szoros kapcsolatban álltak az emberekkel. Művészetükben a pápuák és melanézek összobraival és ősmaszkjaival ellentétben az istenábrázolások jelennek meg.

Kötetünkben az óceániai mesevilágból egy csoportba vettük a melanéziai és mikronéziai mesekincset, melyek az ősi hitet tükrözik. A mikronéziai mesék egy részéről elmondhatjuk, hogy az emberiség legősibb eseményeiről, szökőárakról, földrengésekről, a földmegmozdulásokról adnak hírt. Ezért olyan különös pl. *A lépegető óriásfa* c. mese, mely a föld felszínével együtt mozgó óriásfa ijesztő

élményét örökítette meg. S ugyancsak a természet alakulásának jelenségeiről, talán éppen a vulkánok kialakulásáról szól *A vörös izzó fiú* meséje.

Az óceániai szigetvilág polinéziai – hawaii – meséit azért választottuk külön, mert ezek a mesék már a bonyolultabb istenhitet, társadalmi felépítést tükrözik. *A nyíl meg a hinta* vagy a *Káne*, az *örök élet vize* mesék már akár a görög mitológiából eredhetnek volna különös alvilágukkal, az élet és a halál bonyolultabb összefüggéseinek keresésével.

Az ázsiai szárazföldet Óceániával összekötő *indonéziai szigetvilágban* egymás mellett élő különféle műveltségű népekkel találkozunk, melyek – *Ausztráliához és Óceániához hasonlóan* – többé-kevésbé elszigetelődve, megőrizték korábbi műveltségüket. A legkezdetlegesebb szinten a nagy szigetek hegyes, őserdős, nehezen járható belsejébe visszaszorított vadász-gyűjtögető csoportok élnek. Ilyenekkel találkozunk Borneóban, Dél-Szumátrában, a Fülöp-szigeteken és Celebeszen. Társadalmuk, vallásuk sokban emlékeztet az ausztráliaiakéra.

Míg a gyűjtögetők Indonéziában az ázsiai kőkort jelenítik meg, addig a következő műveltségi szint a bronzkor és a korai vaskor emlékeit őrzi. Az ide sorolható népek – Jáva, Dél-Szumátra és Bali kivételével Indonézia minden szigeten megtalálhatók. Már földművelők, és ázsiai hazájukból magukkal hozták a rizs termesztését, de nem ismerik még sem az ekét, sem a bivalyt mint igavonó állatot, sem a rizs öntözéses termelésének módját. Letelepült életmódot folytatnak, falvak, melyekben egy-egy nemzetség él, egy-egy rádzsának nevezett főnök hatalma alatt egyesülnek. Eszközeik fémből készülnek, és a kovácmesterséget magas szintre fejlesztették. Vallásuk sokban a melanézekére emlékeztet, itt is uralkodó az őskultusz, ősszobrokkal és maszkokkal. Különösen fontosak a vallásban a temetéssel kapcsolatos szertartások.

Az indonéz szigetvilágban a legmagasabb műveltségi szinttel Jáván, Dél-Szumátrán és Balin találkozunk. Az időszámításunk

szerinti V. században indiai kereskedők, majd nyomukban papok érkeztek ezekre a szigetekre, akik megismertették az itt élő népeket az indiai műveltség és vallás elemeivel. Ezekből a külső hatásokból és a régi jávai műveltségből jött létre egy olyan sajátos vegyület, melyet a tudomány indo-jávai műveltségnek nevez. Ez a műveltség a rizs ekés-öntözéses termelésén, a bivaly igavonó hasznosításán alapult. Társadalmilag indiai mintára szervezett államok jellemezték, királyokkal, udvartartással, tisztségviselők népes seregével, nemesekkel és jobbágysorban élő közemberekkel. Ezekben az államokban magas színvonalú irodalom és képzőművészet alakult ki, az indiaira emlékeztető írásjelekkel. A történelem során nagy királyságok jöttek létre, melyek hatalmukat a Jáván túli szigetekre is kiterjesztették. Az indiai kultúra legnagyobb emlékei a Közép-Jávában épített Borobudur- és Prambanan-templomok több ezer méter hosszúságban elhelyezett, indiai és jávai elemeket vegyítő, csodálatos szépségű domborműveikkel.

Az indiai jellegű műveltség a XVI. században a mohamedán műveltségnek adott helyet, mely ugyancsak kereskedők és papok útján terjedt el, s a szigetvilág legnagyobb részén ma is uralkodó.

Az indonéziai mesék között feltűnően sok állatmesét és eredetmesét találnak az olvasóink. *A tamingófiúk*, *A fehér ember származása* ilyen fajta eredetmesék, az állatmesékben pedig egy eddig ismeretlen új „hős”, a törpeszarvas jelenik meg a majom mellett, mely az itteni dzsungel kedvelt állata. Érdekes, hogy az indonéziai mesék közül már több vándormotívumot találunk, *A két nővér* c. mese akár valamelyik Grimm-mese rokona is lehetne.

Hátsó-India és India népeinek műveltség szerinti megoszlása sokban emlékeztet Indonéziára. Mint itt, úgy ott is megtaláljuk kezdetleges vadász-gyűjtögető és a rizst szárazon, kapával művelő népeket, ezek azonban jóval kisebb területen, félreszorulva élnek. Az Indus folyótól Vietnam keleti partjaiig terjedő sávra a rizs öntözése, illetve északabbra a köles és a búza termesztése jellemző. Ezen a gazdasági alapon mai évezredekkel ezelőtt igen magas színvonalú, fejlett műveltség alakult ki, nagy államokkal,

irodalommal és bonyolult vallásokkal, osztály-, illetve kasztrendszerben élő társadalmakkal. Míg Indonéziában és Óceániában a történelmet elegendő írásos emlék hiányában csak nehezen tudjuk nyomon követni, addig itt a különböző államok – India, Burma, Kambodzsa – története már jól ismert. A műveltségre, a szellemi életre főleg két hatalmas vallás nyomja rá a bélyegét: a *hinduizmus* és a *buddhizmus*. Mindkettő eredete az időszámításunk előtti első évezred közepére tehető, és az említett országokban mindkettőnek számos változata, formája alakult ki. Míg korábban e két vallás egyaránt megvolt Indiában és Hátsó-Indiában, az időszámításunk utáni századokban a buddhizmus csaknem teljesen kiszorult Indiából, de uralkodó vallási formává lett Hátsó-India államaiban. India műveltségi képét a XII. századtól az előnyomuló mohamedánizmus kezdte befolyásolni, Hátsó-India buddhista műveltségét pedig az északról jövő kínai hatások színezték. E két nagy vallás és árnyalataik alatt a kezdetlegesebb kultúrájú népek törzsi vallásai helyezkednek el, de mint műveltségük egészét, ezeket is át- meg átszövik a hinduizmusból és a buddhizmusból származó elemek szálai.

S folytathatnánk a példákat. De úgy véljük, hogy ily sok, egymástól földrajzilag különböző terület és ily sok különböző kultúra, más és más mesevilág megismerése után az olvasó végül is arra a következtetésre jut, hogy az egymástól távol vagy az egymás mellett élő népek világában legalábbis annyi a hasonlóság, mint amennyi a különbség – az általános emberi vonások, az ember örök nagy kérdései, a lét és nemlét problémái mindenütt szerepelnek. Sokszor hasonlítanak egymásra a más népek meséinek témái, hősei, és a különbség csupán a környezetben, a növény- és állatvilágban, vagy az emberek arcszínében, ruházatában, társadalmi viszonyaiban van.

Amióta ezeket a meséket a múlt század közepe óta földrajztudósok, hittérítők, néprajzkutatók összegyűjtötték, sok minden megváltozott a világban; Európában és a távoli országokban is. A technikai civilizáció terjedésével egyrészt megszűnnek a távolságok, és a nemrégén még nehezen megközelíthető földrészek a lökhajtásos repülőgépekkel szinte órák alatt elérhetőek. A világ egyre kisebb és egységesebb lesz, és ugyanakkor sokkal bonyolultabb, sokrétűbb és gazdagabb. A civilizáció ma még talán

elképzelhetetlen gyorsasággal alakíthatja át a kezdetleges életkörülmények között élő népek életét, és ősi kultúrájuk nem ezredévek, hanem évtizedek alatt eltűnhet. A gyarmati igából szabadult népeknél ez a folyamat megindult, és üteme állandóan gyorsul. Megváltozik hitviláguk, átalakul ősi tudásuk, feledésbe merülnek varázsigéik, zenéjük, táncaik, meséik is. A népköltészet összegyűjtött anyaga, a népdalok és népmesék kincse így képviseli, így őrzi meg ősi kultúrák örökségét, emlékét.

Az elmúlt mintegy száz év alatt a világnak ezen a részén. Ausztráliában, Óceániában és Hátsó-India területén is megfordultak magyar utazók, magyar tudósok, akik az emberiség, a tudomány szolgálatában bejárták az ismeretlen tájakat, felkutatták az ismeretlen világot, leírták földrajzi sajátosságait, megfejtették természeti titkait, és sok fehér foltot eltüntettek e földrészek térképéről. Csak néhányuk nevét soroljuk fel:

Xantus János, a 48-as szabadságharc tisztje, emigráns, később a Néprajzi Múzeum első igazgatója Hátsó-Indiában és Indonéziában járt a múlt század hetvenes éveiben;

Fenichel Sámuel, a nagyszebeni diák, aki madarászként indult el a század végén Új-Guineába, hogy ott is haljon meg;

Bíró Lajos, a neves természet- és néprajztudós 1895 és 1901 között Új-Guineában és a Melanéz szigeteken tartózkodott;

Vojnich Oszkár író Indonéziában, Melanéziában és Polinéziában;

Róheim Géza, a budapesti, majd a New York-i egyetem tanára Új-Guineában és Ausztráliában;

Baktay Ervin művészettörténész, író, Indiában élt a húszas években;

Bandat Horst geológus pedig közvetlenül a második világháború előtt Indonéziában végzett kutatómunkát.

Az a tudományos anyag, amelyet feldolgoztak, azok a gyűjtemények, amelyeket magukkal hoztak expedícióikról, tanulmányútjaikról, tudásukat bővítik, múzeumaink – a Néprajzi, Kelet-ázsiai, Művészeti és Iparművészeti Múzeum – tudományos és művészi anyagát gazdagítják, és tovább hatnak. Róheim Géza a természeti népek hiedelemvilágát tanulmányozta, és számos könyvben, tanulmányban megírta kutatásainak eredményét – népköltészeti anyagot azonban sem ő, sem a többi magyar tudós

nem gyűjtött, vagy anyagukat – tudományos jellegüknél fogva – kötetünkben nem használhattuk fel. De népművészeti tárgyakat és műalkotásokat bőven hoztak haza, és ezt az anyagot a kötet grafikusa, Reich Károly is felhasználta, s rajzaival közel hozza az olvasóhoz *A bőbeszédű teknősbékát* és sok más társát, emberi és állati lényeket, környezetüket és képzeletük varázslatos, szépséges világát.

FORRÁSMUNKÁK

1., 6., 22., 23., 24 b., c. sz. mese: Hambruch: Südsee Märchen, Märchen der Weltliteratur, Diederichs Verlag, Jena, 1927.

2., 3., 4., 5., 7., 8., 9., 10. sz. mese: Maya-Mayi, a hét nővér, Ausztráliai legendák, Európa 1957.

11., 12., 13., 14. sz. mese: Ker: Papuan Fairy Tales. Macmillan & Co. London 1910.

15. sz. mese: Seligmann: The Melanesians of British New Guinea, Cambridge, At the University Press, 1910.

16. sz. mese: Aufenanger-Höltker: Die Gende in Zentralneuguinea, Verlag der Missionsdruckerei St. Gabriel, Wien 1940.

17., 18., 24a., d., 31., 33., 40., h., i., j., l. sz. mese: Jan de Vries: Volksverhalen uit Oost-Indie. Zutphen Thieme 1925.

19., 20., 21. sz. mese: Nevermann: Sohne des totenden Vaters, Im Erich Röth Verlag, Eisenach und Kassel, 1957.

25., 26., 27., 28., 29., 30. sz. mese: A cápaisten, Hawaii mesék és mondák, Európa 1963.

32., 40a., b., c., e., k. sz. mese: Bezember: Volksdichtung aus Indonesien, Martinus Nijhoff, Haag 1904.

34., 35., 36., 37., 38., 40b., c., d., f, g. sz. mese: Hambruch: Malaische Märchen, M. der Weltliteratur Diederichs Verlag, Jena 1927.

39., 51., 53. sz. mese: Világszép Népmesék ÉK. Móra 1963.

41., 42., 43., 44. sz. mese: Сказки, пословицы, поговорки Камбоджи, Издательство Иностранной Литературы, Москва, 1959.

45., 46., 47., 48., 49., 50., 52a., b., c., d., e. sz. mese: Pó úrfi és a tigris, Burmai népmesék, Európa 1959.

54., 55., 56., 57. sz. mese: A gonosz királynék, Kasmíri népmesék, Európa 1958.

58., 59., 60., 61., 62., 63., 67., 70. sz. mese: Mulk Raj Anand: Rádhá és Krisna szerelme, Indiai népmesék, Európa 1964.

64., 65., 66., 68., 69. sz. mese: Elwin: When the World was young, Folk Tales from Indias Hills and forests, Ministry of

Information and Broadcasting.

TARTALOM

AUSZTRÁLIAI MESÉK

1. Hogyan lett a nap az égen? (*Rónay György átdolgozása*)
2. A tűzgerjesztők (*Mészöly Miklós átdolgozása*)
3. Dzsidszer-Dzsidszer, a hideg nyugati szél (*Mészöly Miklós átdolgozása*)
4. Az esőcsináló (*Mészöly Miklós átdolgozása*)
5. Vayamba, a teknősbéka (*Mészöly Miklós átdolgozása*)
6. A hét Meamei nővér (*Mészöly Miklós átdolgozása*)
7. Vurrunna csodálatos kalandjai (*Mészöly Miklós átdolgozása*)
8. Bohra, a kenguru (*Mészöly Miklós átdolgozása*)
9. Dinevan, az emu, és Gumbi-Gubbon, a pulyka (*Mészöly Miklós átdolgozása*)
10. Gaya-Dari, a csőrös emlős (*Mészöly Miklós átdolgozása*)

ÓCEÁNIAI MESÉK (MIKRONÉZIA, MELANÉZIA)

11. Hogyan győzte le a bátor ifjú a vaddisznót? (*Pápua mese Új-Guineából; Gáti Iván átdolgozása*)
12. Manubada menyasszonya (*Pápua mese Új-Guineából; Gáti Iván átdolgozása*)
13. A tündérek királya (*Pápua mese Új-Guineából; Gáti Iván átdolgozása*)
14. A kiskakas (*Pápua mese Új-Guineából; Gáti Iván átdolgozása*)
15. A fehér ember származása (*Nyugat-új-guincai mese; Fazekas László átdolgozása*)
16. A tamingófiúk (*Új-guineai mese; Fazekas László átdolgozása*).
17. A bruinhal bőrébe bújt ifjú (*Új-guineai mese; Schindler Anna átdolgozása*)
18. A tíz égi asszony (*Új-guineai mese; Schindler Anna átdolgozása*)

19. A lépegető óriásfa (*Új-guineai mese; Lengyel Balázs átdolgozása*)
20. A halászsas meg a lány (*Új-guineai mese; Lengyel Balázs átdolgozása*)
21. A vörösen izzó fiú (*Új-guineai mese; Lengyel Balázs átdolgozása*)
22. Napoleoni is tongai volt (*Fidzsi-szigeti mese; Rónay György átdolgozása*)
23. Egytől Tízig (*Samoa-szigeti mese; Fazekas László átdolgozása*)
24. Óceániai állatmesék
- _____ a) A kazuár, a koronás galamb és a mezei egér (*Új-guineai mese; Schindler Anna átdolgozása*)
 - _____ b) Miért nem tud repülni a kazuár? (*Gazella-félszigeti mese; Mészöly Miklós átdolgozása*)
 - _____ c) A patkány és a denevér (*Samoa-szigeti mese; Mészöly Miklós átdolgozása*)
 - _____ d) A kócsag, a majom és a krokodilok (*Új-guineai mese; Schindler Anna átdolgozása*)

ÓCEÁNIAI MESÉK (POLINÉZIA)

25. A víz alatti ország (*Hawaii szigeti mese; Ignác Rózsa fordítása*)
26. A nyíl meg a hinta (*Hawaii szigeti mese; Ignác Rózsa fordítása*)
27. Káne vize, az örök élet itala (*Hawaii szigeti mese; Ignác Rózsa fordítása*)
28. A két vitéz testvér (*Hawaii szigeti mese; Ignác Rózsa fordítása*)
29. A bagoly meg a patkány és a fiú, aki a legjobban tudott nyilazni (*Hawaii szigeti mese; Ignác Rózsa fordítása*)
30. Punia és a cápák királya (*Hawaii szigeti mese; Ignác Rózsa fordítása*)

INDONÉZIAI MESÉK

31. A két nővér (*Szumátra szigeti mese; Schindler Anna átdolgozása*)
32. A rotangbokor leánya (*Celebesz szigeti mese; Fazekas László átdolgozása*)
33. A két barát (*Jáva szigeti mese; Bodrogi Tibor átdolgozása*)
34. Oszd meg és uralkodj! (*Jáva szigeti mese; Fazekas László átdolgozása*)
35. Dzsulung-Dzsulung csodája (*Celebesz szigeti mese; Fazekas László átdolgozása*)
36. A hétfejű kígyó nyelve hegye (*Timur szigeti mese; Fazekas László átdolgozása*)
37. Szini ma Szidaja hercegnő (*Celebesz szigeti mese; Fazekas László átdolgozása*)
38. A szív igazsága (*Celebesz szigeti mese; Fazekas László átdolgozása*)
39. A majom királyfi (*Celebesz szigeti mese; Rónay György átdolgozása*)
40. Indonéziai állatmesék
- _____ a) A hálátlan kígyó (*Celebesz szigeti mese; Fazekas László átdolgozása*)
- _____ b) Gergazi, az óriás (*Borneó szigeti mese; Fazekas László átdolgozása*)
- _____ c) A törpeszarvas, a teknős, a majom és a medve (*Malájföldi mese; Fazekas László átdolgozása*)
- _____ d) A hajótörött törpeszarvas (*Malájföldi mese; Fazekas László átdolgozása*)
- _____ e) A hangyák története (*Borneó szigeti mese; Fazekas László átdolgozása*)
- _____ f) A tigris és az elefánt fogadása (*Malájföldi mese; Fazekas László átdolgozása*)
- _____ g) A tigris tükörképe (*Malájföldi mese; Fazekas László átdolgozása*)
- _____ h) A tigris és az antilop (*Borneó szigeti mese; Bodrogi Tibor átdolgozása*)
- _____ i) A sündisznó meg a hegy (*Jáva szigeti mese; Bodrogi Tibor átdolgozása*)

_____ j) Ki a bűnös? (*Celebesz szigeti mese; Bodrogi Tibor átdolgozása*)

_____ k) A majom banánt szüretel (*Borneó szigeti mese; Fazekas László átdolgozása*)

_____ l) A bivaly és a szarvasmarha (*Rotti szigeti mese; Bodrogi Tibor átdolgozása*)

KAMBODZSAI MESÉK

41. Mea Jung (*Rab Zsuzsa átdolgozása*)

42. A napernyő (*Rab Zsuzsa átdolgozása*)

43. Akik ki akarták merni a tengert (*Rab Zsuzsa átdolgozása*)

44. Mesék a bölcs nyúlról (*Sívó Mária átdolgozása*)

BURMAI MESÉK

45. A békahercegnő (*Borbás Mária fordítása*)

46. Csalafinta Zé úrfi (*Borbás Mária fordítása*)

47. Hüvelyk úrfi (*Borbás Mária fordítása*)

18. A hajósgazda meg a legény (*Borbás Mária fordítása*)

49. Négy legényke meséje (*Borbás Mária fordítása*)

50. Mese a holdbéli öregemberről (*Borbás Mária fordítása*)

51. Miért ugatja a kutya a holdat? (*Bartócz Ilona átdolgozása*)

52. Burmai állatmesék

_____ a) Hogyan szabadította meg a nyúl az erdőt zsarnokától?
(*Borbás Mária fordítása*)

_____ b) Hogyan bíraskodott a nyúl? (*Borbás Mária fordítása*)

_____ c) Mért nem fájnak a csiga tagjai? (*Borbás Mária fordítása*)

_____ d) A kiscsibe meg az öreg macska (*Borbás Mária fordítása*)

_____ e) Az ostoba három állat (*Borbás Mária fordítása*)

_____ f) Pó úrfi és a tigris (*Borbás Mária fordítása*)

KASMÍRI MESÉK

53. A négy kővé vált herceg (*Bartócz Ilona átdolgozása*)

54. Százezer rúpia négy jó tanácsért (*Mészöly Miklós átdolgozása*)

55. Igaz barátság (*Mészöly Miklós átdolgozása*)

56. A buta férj és az okos feleség (*Mészöly Miklós átdolgozása*)
57. A gonosz királynék (*Mészöly Miklós átdolgozása*)

INDIAI MESÉK

58. A világ kezdete (*Borbás Mária fordítása*)
59. A Nap, a Hold, a Szél meg az Ég (*Borbás Mária fordítása*)
60. Mese a Napról (*Borbás Mária fordítása*)
61. A sakál meg a krokodilus (*Borbás Mária fordítása*)
62. Az oroszlán és a kecske (*Borbás Mária fordítása*)
63. Mese a varázsgyűrűről (*Borbás Mária fordítása*)
64. Gazdagság és Bölcsesség (*Fazekas László átdolgozása*)
65. Az aranypáva (*Fazekas László átdolgozása*)
66. Az antilopleány (*Fazekas László átdolgozása*)
67. Vikramáditja legendája (*Borbás Mária fordítása*)
68. A bivalyok barátja (*Fazekas László átdolgozása*)
69. Az első elefánt (*Fazekas László átdolgozása*)
70. A bőbeszédű teknősbéka (*Borbás Mária fordítása*)

FÜGGELÉK

Mesemagyarázó
Forrásmunkák
Tartalom

A BŐBESZÉDŰ TEKNŐSBÉKA

E kötet meséi üzenetek távoli világból, távoli kultúrákból. Hírt adnak messze tájakról, a más éghajlat alatt virágzó természet gazdag szépségéről, és azokról a tőlünk különböző emberekről, akik ezeket az idegen tájakat lakják. A kötet egyik szerkesztője, Bodrogi Tibor néprajztudós a közelmúltban hosszabb időt töltött Indonéziában – ahonnan a mesék egy része való –, és azt tapasztalta, hogy az indonéziai szigetek egyikén-másikán, a sűrű erdők mélyén, a kopár hegyláncok körülzárta völgyekben még olyan emberek élnek, akik napjainkig megőrizték ősi munkaeszközeiket, viseletüket és meséiket is.

A Népek Meséi sorozat újabb kötete az ausztráliai bennszülöttek, a csendes-óceáni szigetvilág, a csodálatos Hawaii, az indonéziai szigetek, Hátsó-India és India fenségesen gazdag mesevilágából ad ízelítőt. Olvasóink az ázsiai és európai kultúrkinccs legszebb vándormotívumaival találkoznak ebben a kötetben, pompás állatmesékkal, melyek vérszomjas ragadozókról, fekete párducokról, elefántokról, furfangos teknősbékákról, törpeszarvasokról és a szigetvilág hatalmas madarairól adnak színes képet.

Reich Károly Kossuth-díjas grafikus, felhasználva ennek a világnak érdekes művészeti motívumait, a képzőművészet eszközeivel mutatja be *A bőbeszédű teknősbékát* és sok más társát, embereket és állatokat, környezetüket és képzeletük varázslatosan szép világát.

Kissé homorú kőlapok, melyeken a magvakat gömbölyű vagy hegyes kődarabbal összetörik.

A kapát és ekét nem ismerő természeti népek legfontosabb földművelő eszköze: fából faragott, hegyes, botszerű ásó.

Plejádoknak nevezik azt a csillagképet, amit mi, magyarok, Fiastyúk néven ismerünk.

Gumós növény, melynek föld alatti részét fogyasztjuk; az óceániai szigetvilág népeinek legfontosabb tápláléka

Gumós növény, melynek föld alatti részét fogyasztják; az óceániai szigetvilág népeinek legfontosabb tápláléka

A bételrágás Ázsiában és Óceániában elterjedt szokás; a bételpálma dióját levélbe burkolják, mésszel, dohányjal együtt rágják a mentolos ízű eledelt; a bételdió a fogakat feketére festi, és ez az óceániai szépségideál egyik tartozéka

Pap, varázsló

A kukuidió termését az óceániai szigetvilág lakói többek között világításra is használják, olajos magvába száraz kókuszdiólevélből készített belet helyeznek és meggyújtják

Polinéziai főisten, aki a világot és az embert teremtette

Téglalap alakú gyapot ruhadarab, melyet a derékra csavarva viselnek; a szövetet színes mintákkal díszítik

Indonéz tanyaszerű település

A vallási tudományokban jártas, remeteéletet élő vagy vándorló bölcs

Ókori indiai vallás papja.

Kihallgatási csarnok, ahol a király megtárgyalja embereivel a birodalom ügyeit

Fűszeres, rizses húsétel

Bozótvágó kés

